

ISSN 2217-5407

SUBOTIČKA DANICA

**Kalendar
za 2023. godinu**

SD

Subotica, 2022.

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2023. godinu
godište CII.

Uredničko vijeće:
**Stjepan Beretić, Katarina Čeliković, Larisa Skenderović,
Vesna Huska i Marko Tucakov**

Objavljuje:
**Katoličko društvo
„Ivan Antunović“, Subotica**

Glavni i odgovorni urednik:
Josip Štefković
Georgi Dimitrova 1, 25000 Sombor

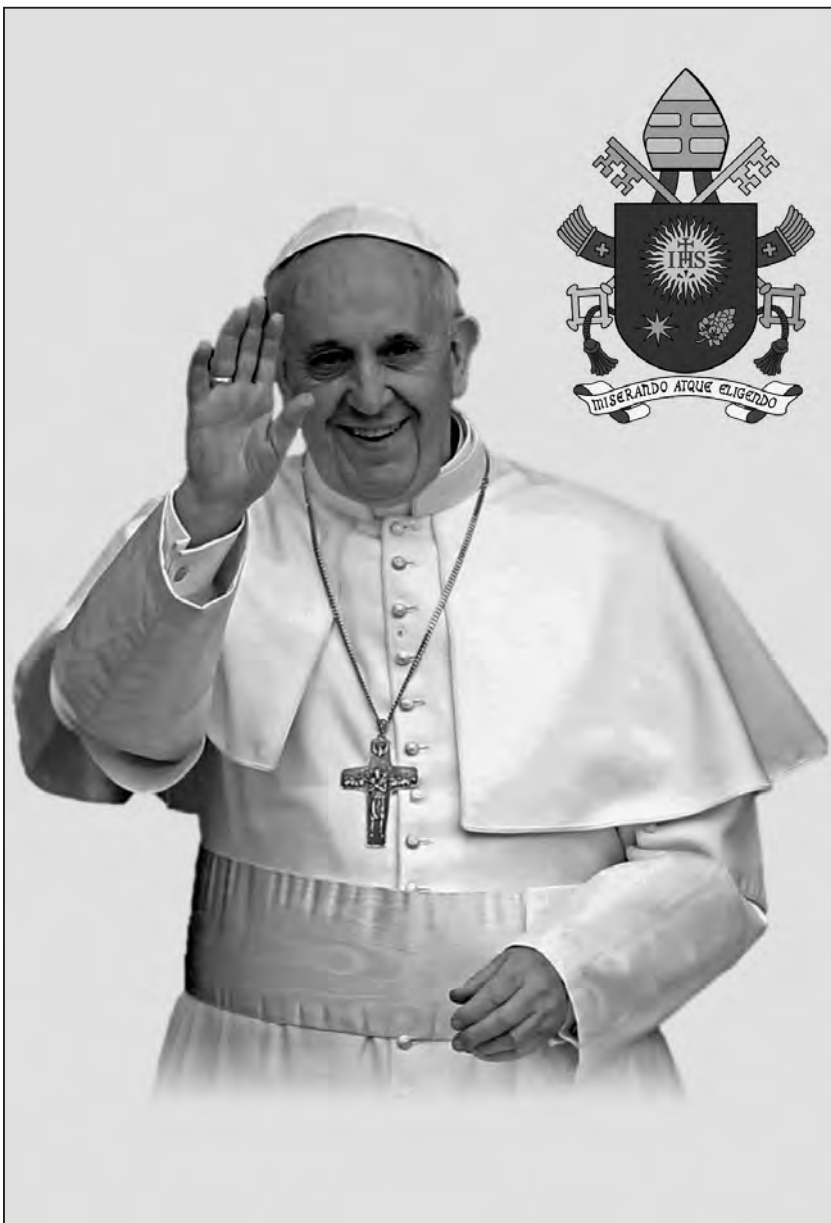
Lektura:
Katarina Čeliković

Korektura:
**Mirko Kopunović
Katarina Čeliković**

Tehnički urednik:
mr. sc. Ervin Čeliković

Tisak:
Štamparija „Printex“
Segedinski put 86, 24000 Subotica

Subotica, 2022.

*Papa Franjo,
poglavar Katoličke Crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 1 2. N. PO BOŽIĆU, NOVA GOD., MARJA BOGORODICA
P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
U 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija
S 4 Dafroza, Angela F., Borislava
Č 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
P 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)
S 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
N 8 KRŠTENJE GOSPODINOVO, Gospa od brze pomoći
P 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix, Jadran
U 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
S 11 Honorat, Neven, Higin
Č 12 Ernest, Tatjana Rimska
P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
S 14 Feliks, Srećko, Veco
N 15 2. N.K.G., Pavao pust., Mavro, Anastazija
P 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
U 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
Č 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
P 20 Fabijan, Sebastijan
S 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
N 22 3. N.K.G., Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
U 24 Franjo Saleški, Bogoslav
S 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA AP., Ananija
Č 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
P 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
S 28 Toma Akvinski, Tomislav
N 29 4. N.K.G., Valerije, Konstancije, Zdeslav
P 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
U 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	21
11.	07	35	16	32
21.	07	29	16	45
31.	07	19	16	59

JANUAR 2023. / DECEMBAR 2022. – Pravoslavni

N 1 19 29. po D. - Otaca, Sveti muč. Bonifacije
P 2 20 Sv. Ignjatije Bogonosac (Pretpraz. Roždestva)
U 3 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
S 4 22 Sv. velikomučenica Anastasija
Č 5 23 Sv. 10 m. Kritskih (Tucindan)
P 6 24 Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan
S 7 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ
N 8 26 30. po D. - Sabor Presv. Bogorodice
P 9 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
U 10 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
S 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
Č 12 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska
P 13 31 Pp. Melanija (Odanije Roždestva)
S 14 1 JAN - Obrez.G.I.Hr., sv. Vasilije V. - Nova g.
N 15 2 31. po D. - Sv. Silvestar (Pret. Bogojav.)
P 16 3 Sv. pr. Malahije, sv. m. Gordije
U 17 4 Sabor 70 sv.ap., sv. Jevstatije
S 18 5 Sv.m. Teopempt i Teona - Krstovdan
Č 19 6 Bogojavljenje
P 20 7 Sabor sv. Jovana Krstitelja - Jovanjdan
S 21 8 Pp. Georgije Hozevit.
N 22 9 32. po D. - Po Bogojavljenju, Sv.m. Polievkt
P 23 10 Sv. Grigorije Niski, pp.Dometijan
U 24 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
S 25 12 Sv. mučenica Tatijana
Č 26 13 Sv. m. Ermil (Odan. Bogojavljenja)
P 27 14 Sv. Sava prvi arhiiep. srpski - Savindan
S 28 15 Pp. Pavle, pp. Gavriilo L.
N 29 16 33. po D. - Časne verige ap. Petra
P 30 17 Pp. Antonije Veliki
U 31 18 Sv. Atanasije Veliki

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjesec):	07.	00	09
Posljednja četvrt:	15.	03	13
Mlađak:	21.	21	55
Prva četvrt:	28.	16	20

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: 1. siječnja zaručena zora donša nezgodno vrijeme. Kako je na 2. takav je rujan. Ako je obraćenje Pavlovo vedro, dobra se godina iščekiva.
U siječnju vode – vino nam ode!

Subotička Danica

Veljača – Februar

KATOLIČKI

S 1 Sever, Brigita, Miroslav
 Č 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin
 P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
 S 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
N 5 5. N.K.G., Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
 P 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
 U 7 Pio IX., Držislav, Rastimir, Rikard
 S 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
 Č 9 Skolastika, Apolonija, Sunčana
 P 10 *Alojzije Stepinac*
 S 11 Gospa Lurdska, Mirjana
N 12 6. N.K.G., Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
 P 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
 U 14 Valentin, Zdravko, Valentina
 S 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa, Onezim
 Č 16 Julijana, Miljenko, Đula
 P 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
 S 18 Bernardica, Šimun, Gizela
N 19 7. N.K.G., Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
 P 20 Leon, Lav, Lea
 U 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
 S 22 *Čista srijeda - Pepelnica Katedra sv. Petra*
 Č 23 Polikarp, Grozdan, Romana
 P 24 Matija ap., Montan, Goran
 S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
N 26 1. KORIZ. (Čista), Aleksandar, Sandra, Branimir
 P 27 Gabriel od Ž. Gospe, Grgur iz Nareka
 U 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	01
10.	07	06	17	14
20.	06	51	17	29
28.	06	37	17	40

PRAVOSLAVNI

FEBRUAR / JANUAR – Pravoslavni

S 1 19 Pp. Makarije Egip., Sv. Marko Efeski
 Č 2 20 Pp. Jevtimije Veliki
 P 3 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
 S 4 22 Sv.ap.Timotej, ppm. Anastasija
N 5 23 Ned. o Mitaru i Fariseju - Sv. svm. Kliment A.
 P 6 24 Pp. Ksenija Rimljanka
 U 7 25 Sv. Grigorije Bogoslov
 S 8 26 Pp. Ksenofont i Marija
 Č 9 27 Prenos moštiju sv. Jovana Zlatousta
 P 10 28 Pp. Jefrem Sirin
 S 11 29 Prenos mošt. sv. Ignatija
N 12 30 Ned. o bludnom sinu - Sveta Tri Jerarha
 P 13 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
 U 14 1 FEB - Sv. m. Trifun (Pretpraz. Sretenija)
S 15 2 Sretenije Gospodnje
 Č 16 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiepiskop
 P 17 4 Pp. Isidor Pelusiot
 S 18 5 Sv. mučenica Agatija - Zadušnice
N 19 6 Ned. mesopusna (Mesne poklade)
 P 20 7 Sv. Partenije, Episkop lampsakijski
 U 21 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II. (Od. sretenja)
 S 22 9 Sv. mučenik Nikifor
 Č 23 10 Sv. svm. Haralampije
 P 24 11 Sv. svm. Vasilije, sv. m. Đorđe Kratovac
 S 25 12 Sv. Meletije Antioh.
N 26 13 Ned. siropusna - Pp. Simeon M. (Bele poklade)
 P 27 14 Pp. Avksentije (Početak posta)
 U 28 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevseviye

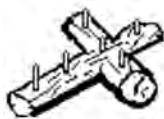
Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjesec):	05.	19	30
Posljednja četvrt:	13.	17	03
Mlađak:	20.	08	09
Prva četvrt:	27.	09	06

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: Kad je Marindan vedar, dugačka će biti zima; ako pada i duše, proljeće se približava. Ako je na 22. – na Katedru sv. Petra hladno, trajat će zima dugo.

Subotička Danica

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

S 1 Albin, Hadrijan, Jadranka (*kvatre*)
 Č 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
 P 3 Marin, Kunigunda, Kamilo (*kvatre*)
 S 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro (*kvatre*)
N 5 2. KORIZ. (Pačista), Euzebije, Teofil, Vedran
 P 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
 U 7 Perpetua i Felicita, Tereza
 S 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
 Č 9 Franciska Rimsko, Franjka, Franika
 P 10 Emil, Makarije, Krunoslav
 S 11 Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
N 12 3. KORIZ. (Bezimeni), Maksimilijan, Teofan
 P 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 U 14 Matilda, Miljana, Borislava
 S 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
 Č 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 P 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
 S 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
N 19 4. KORIZ. (Sredoposna), JOSIP ZARUČNIK BDM
 P 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 U 21 Serapion, Vesna, Kristijan
 S 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
 Č 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 P 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
 S 25 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO, Dižma, Kvirin
N 26 5. KORIZ. (Gluha), Emanuel, Sabina
 P 27 Lidija, Rupert, Lada
 U 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 S 29 Bertold, Jona, Eustazije
 Č 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 P 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

Sunce u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 27. III.)

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	06	35	17	42
11.	06	17	17	55
21.	05	58	18	09
31.	06	39	19	22

PRAVOSLAVNI

MART / FEBRUAR – Pravoslavni

S 1 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugih 10 muč.
 Č 2 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 P 3 18 Sv. Lav Rimski, Teodor Komolovinski
 S 4 19 Sv. ap. Arhip. Filimon - Teodorova subota
N 5 20 Ned 1. posta - Čista - Sv. Lav Katanski
 P 6 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije
 U 7 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 S 8 23 Sv. svm. Polikarp Smirnski
 Č 9 24 I. i II. obret. glave sv. Jovana Krstitelja
 P 10 25 Sv. Tarasije Carigradski
 S 11 26 Sv. Porfirije
N 12 27 Ned. 2. posta - Pačista - Pp. Prokopije Dek.
 P 13 28 Pp. Vasilije Ispovednik, Jovan Kasijan
 U 14 1 MAR - Sv. ppm. Evdokija
 S 15 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 Č 16 3 Sv. m. Evtropije, Kalinik, Vasilisk
 P 17 4 Pp. Gerasim Jordanski
 S 18 5 Sv. m. Konon, pp. Marko Podvižnik
N 19 6 Ned. 3. posta - Krstopoklona
 P 20 7 Sv. 7 svm. hersonskih
 U 21 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
 S 22 9 Sv. 40 m. sevastijskih - Mladenci
 Č 23 10 Sv. mučenik Kordat Korintski
 P 24 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
 S 25 12 Sv. Grigorije Dvojeslov
N 26 13 Ned. 4. posta - Sredoposna
 P 27 14 Pp. Venedikt Nursijski
 U 28 15 Sv. mučenik Agapije
 S 29 16 Sv. Aristovul (Prvo bdenije)
 Č 30 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 P 31 18 Sv. Kiril Jerusalimski

Mjesečeve mijene u ožujku:

(prema ljetnom računanju od 28. III.)

	Dan:		
	h	m	
Uštap (pun mjesec):	07.	13	42
Posljednja četvrt:	15.	03	10
Mlađak:	21.	18	26
Prva četvrt:	29.	04	33

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: Ako je na Josipovo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrijeme 10., na 40 mučenika, tako ostaje 40 dana.

Subotička Danica

T ravanj – April

KATOLIČKI

S 1 Hugo, Teodora, Božica
N 2 CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje
P 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
U 4 Izidor, Žiga, Strahimir
S 5 Vinko Fererski, Berislav, Mira
Č 6 Veliki četvrtak, Vilim, Celzo, Rajko
P 7 Veliki petak, Ivan de la Salle, Herman
S 8 Velika subota, Dionizije Kor., Alemka
N 9 USKRS (VAZAM), Marija Kleofina, Demetrije
P 10 Uskrsni ponedjeljak, Ezekijel, Apolonija
U 11 Stanislav, Stana, Radmila
S 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
Č 13 Martin I., Ida, Hermenegildo
P 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
S 15 Damijan, Anastazija, Bosiljka
N 16 2. USKRSNA (Bijela), Josip B. L., Bernardica
P 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
U 18 Hermogen, Eusebije, Atanazija, Roman
S 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
Č 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
P 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
S 22 Soter i Kajo, Teodor
N 23 3. USKRSNA, Adalbert, Bela, Egidije, Helena
P 24 Juraj, Đuro, Đurđica, Fidel
U 25 Marko ev., Ervin, Maroje
S 26 Kleto i Marcelin, Zorko
Č 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadrani
P 28 Petar Chanel, Euzebije
S 29 Katarina Sijenska, Kata
N 30 4. USKRSNA (Dobri Pastir), Pio V., Benedikt C.

Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	06	37	19	23
10.	06	20	19	35
20.	06	02	19	48
30.	05	45	20	01

PRAVOSLAVNI

APRIL / MART – Pravoslavni

S 1 19 Sv. m. Hrizant, Darija i drugi
N 2 20 Ned. 5. posta - Gluvna
P 3 21 Pp. Jakov Ispovednik
U 4 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
S 5 23 Sv. ppm. Nikon i drugi
Č 6 24 Pp. Zaharije (Pretpraz. Blagovljenja)
P 7 25 Blagovesti
S 8 26 Sabor sv. a. Gavriela - Lazareva subota (Vrbica)
N 9 27 Ned. 6. posta - Cvetna - ulaz. G. I. Hrista u Jer.
P 10 28 Pp. Ilarion Ispovednik
U 11 29 Pp. Marko, Episkop areutski
S 12 30 Pp. Jovan Lestvičnik
Č 13 31 Veliki četvrtak (Veliko bdenije)
P 14 1 APR - **Veliki petak**
S 15 2 Velika subota
N 16 3 Ned. svetla - Vaskrsenje G. I. Hrista (VASKRS)
P 17 4 Vaskrsni ponedjeljak
U 18 5 Vaskrsni utorak
S 19 6 Sv. Evthije Carigradski
Č 20 7 Pp. Georgije Mitilinski
P 21 8 Sv. ap. Irodion, Agav, Ruf, - Istočni petak
S 22 9 Sv. m. Evpsihije
N 23 10 2. Vaskrsna - Tomina, Sv. m. Terentije
P 24 11 Sv. svm. Antipa Pergamski (Pobusani pon.)
U 25 12 Pp. Vasilije Ispovednik
S 26 13 Sv. svm. Artemon
Č 27 14 Sv. Martin Ispovednik
P 28 15 Sv. ap. Aristarh, trud i Trofim
S 29 16 Sv. m. Agapija, Hionija i Irina
N 30 17 3. Vaskrsna - Mironosica, Pp. Simeon Per.

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjesec):	06.	06	37
Posljednja četvrt:	13.	11	22
Mlađak:	20.	06	15
Prva četvrt:	27.	23	21

[illegible]

Vrijeme: Ako žabe zapjevaju prije ožujka, štitit će u travnju. Đurđevska kiša donša blagoslov. Kišovit travanj, rodna godina.

Subotička Danica

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

P 1 Josip Radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
U 2 Atanazije, Eugen, Boris
S 3 Filip i Jakov ap., Mladen
Č 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
P 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
S 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
N 7 5. USKRSNA, Duje, Gizela, Boris, Ivan
P 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
U 9 Pahomije, Herma, Mirna
S 10 Ivan Merz, Gospa Trsatska, Antonin
Č 11 Mamerto, Franjo Hieronym
P 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
S 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema, Vjerko
N 14 6. USKRSNA, Bonifacije, Viktor i Korona
P 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
U 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
S 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
Č 18 Uzašašće (Spasovo), Ivan I., Venancije
P 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
S 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
N 21 7. USKRSNA, Kristofor M., Timotej, Dubravka
P 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
U 23 Deziderije, Željko, Željka
S 24 BDM Pomoćnica, Suzana
Č 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
P 26 Filip Neri, Zdenko
S 27 Augustin Canterber., Bruno, Julije
N 28 DUHOVI, German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
P 29 Marija Majka Crkve, Pavao VI.
U 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
S 31 Krunoslava, Vladimir (*kvatre*)

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	05	44	20	03
11.	05	30	20	15
21.	05	18	20	27
31.	05	10	20	37

PRAVOSLAVNI

MAJ / APRIL – Pravoslavni

P 1 18 Pp. Jovan
U 2 19 Pp. Jovan Vethopešternik
S 3 20 Pp. Teodor Trihina
Č 4 21 Sv. svm. Januarije
P 5 22 Pp. Teodor Sikeot
S 6 23 Sv. vm. Georgije - Đurđevdan
N 7 24 4. vaskrsna - Raslabljenog, Sv. Sava St.
P 8 25 Sv. ap. i jevan. Marko - Markovdan
U 9 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
S 10 27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru (Prepolovlj.)
Č 11 28 Sv. ap. Jason i Sosipatar
P 12 29 Sv. Vasilije Ostroški Čudotvorac
S 13 30 Sv. ap. Jakov Zevedejev
N 14 1 MAJ - 5. Vaskrsna - Samarjanke
P 15 2 Sv. Atanasije Veliki
U 16 3 Sv. m. Timotej i Mavra
S 17 4 Sv. m. Pelagija Tar. (Odan.Prepolovlj.)
Č 18 5 Sv. velikomučenica Irina
P 19 6 Sv. p. Jov, prenos mošt. Sv. Save
S 20 7 Pojava časnog Krsta u Jerusalmu
N 21 8 6. Vaskrsna - Slepoga, Sv. ap.i jev. Jovan B.
P 22 9 Prenos moštiju Sv. Nikole
U 23 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp. Isidora
S 24 11 Sv. Kirilo i Metodije (Odan. Vaskrsa)
Č 25 12 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
P 26 13 Sv. m. Glikerija
S 27 14 Sv. mučenik Isidor
N 28 15 7. Vaskrsna - Svetih Otaca
P 29 16 Pp. Teodor Osvećeni
U 30 17 Sv. ap. Andronik i Junija
S 31 18 Sv. mučenik Teodor Ankirski

Mjesečeve mijene u svibnju:

Uštap (pun mjesec):	Dan:		
	05.	19	36
Posljednja četvrt:	12.	16	29
Mlađak:	19.	17	55
Prva četvrt:	27.	17	23

[illegible]

Vrijeme: Spasovska kiša donosi dobru godinu. Ako Pankrac, Servac, Bonivad i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari puni. Suh svibanj, prazne vreće.

Subotička Danica

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

Č 1 Justin, Mladen, Slobodan, Cvjetko
P 2 Marcellin i Petar, Blandina, Eugen (*kvatre*)
S 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin (*kvatre*)
N 4 PRESVETO TROJSTVO, Kvirin S., Predrag ○
P 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
U 6 Norbert, Neda, Paulina
S 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
Č 8 TJELOVO (Brašančevo), Medard, Vilim, Žarko
P 9 Pelagija, Efreim, Ranko
S 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil ○
N 11 10. N.K.G., Barnaba ap., Borna, Borko
P 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
U 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
S 14 Rikard, Rufin, Elizej
Č 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
P 16 **PRESVETO SRCE ISUSOVO**, Franjo R.
S 17 Srce Marijino, Emilija, Laura, Bratoljub
N 18 11. N.K.G., Marko i Marcelijan, Ljubomir ●
P 19 Romuald, Rajka, Bogdan
U 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta
S 21 Alojzije Gonzaga, Vjekoslav, Slavko
Č 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
P 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
S 24 **ROĐENJE IVANA KRSTITELJA**, Krsto
N 25 12. N.K.G., Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
P 26 Ćiril Aleksandrijski, Ivan i Pavao ○
U 27 Ladislav Ugarski, Ema, Toma
S 28 Irenej, Mirko, Smiljan
Č 29 **PETAR i PAVAO AP.**, Krešimir, Beata
P 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	05	09	20	38
10.	05	06	20	45
20.	05	05	20	49
30.	05	09	20	50

PRAVOSLAVNI

JUN / MAJ – Pravoslavni

Č 1 19 Sv. svm. Patrikije
P 2 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan P. (Odan. Vaznesenja)
S 3 21 Sv. car Konstantin i car. Jelena - Zadušnice
N 4 22 DUHOVI - PEDESETNICA - TROJICE
P 5 23 **Duhovski ponedjeljak**
U 6 24 **Duhovski utorak**
S 7 25 **III. obretnje glave sv. Jovana Krstitelja**
Č 8 26 Sv. apostol Karp
P 9 27 Sv. svm. Terapont
S 10 28 Pp. Nikita Ispovednik
N 11 29 1. po D. - Svih Svetih (Petrovske pokl.)
P 12 30 Pp. Isakije Dalmatski (Početak posta)
U 13 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
S 14 1 JUN - Sv. m. Justin Filozof
Č 15 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
P 16 3 Sv. m. Lukijan i drugi
S 17 4 Sv. Mitrofan, sv. miron. Marta i Marija
N 18 5 2. po D. - Sv. svm. Dorotej
P 19 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
U 20 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
S 21 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
Č 22 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
P 23 10 Sv. svm. Timotej Bruski
S 24 11 Sv. ap. Vartolomej i Varnava
N 25 12 3. po D. - Pp. Onufrije Veliki i Petar Aton.
P 26 13 Sv. m. Akilina i sv. Trifilije Kiparski
U 27 14 Sv. prorok Jelisej
S 28 15 **Sv. vm. car Lazar, svi svm. srpski, - Vidovdan**
Č 29 16 Sv. Tihon Amatunski - Ćudotvorac
P 30 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Mjesečeve mijene u lipnju:

Dan:	Dan:		h	m
Uštap (pun mjesec):	04.	05	43	
Posljednja četvrt:	10.	21	32	
Mlađak:	18.	06	39	
Prva četvrt:	26.	09	51	

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's part of a bound notebook. There is no handwriting or other markings on the page.

Vrijeme: Kiša 8. na Medarda lako ne pristaje. Magla il kiša na sv. Vida štu-ravo će biti žito. Al ni u suši glada, ni u kiši blaga.

Subotička Danica

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
N 2 13. N.K.G., Pohod BDM, Oton, Matinijan, Višnja
P 3 Toma ap., Tomo, Leon
U 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
S 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
Č 6 Marija Goretti, Bogomila
P 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
S 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
N 9 14. N.K.G., Marija Petković, Augustin Zhao Rong
P 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
U 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
S 12 Mohor, Suzana C., Ivan Gualberto
Č 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
P 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
S 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
N 16 15. N.K.G., Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
P 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
U 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
S 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
Č 20 Ilija prorok, Ilijo, Margareta
P 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
S 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
N 23 16. N.K.G., Brigita Švedska, Apolinar, Ivan K.
P 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
U 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
S 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
Č 27 Klement Ohridski i dr., Natalija
P 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
S 29 Marta, Marija i Lazar, Rajner
N 30 17. N.K.G., Petar Krizolog, Rufin, Anda
P 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

Sunce u srpnju:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	05	09	20	49
11.	05	16	20	45
21.	05	26	20	38
31.	05	37	20	27

JUL / JUN – Pravoslavni

S 1 18 Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
N 2 19 4. po D. - Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
P 3 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohridski
U 4 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
S 5 22 Sv. svm. Jevseviye
Č 6 23 Sv. m. Agripina
P 7 24 Rođenje sv. Jovana Krstitelja - Ivanjdan
S 8 25 Sv. ppm. Fevronija
N 9 26 5. po D. - Pp. David Solunski
P 10 27 Pp. Sampson Stranoprimalac
U 11 28 Prenos moštiju sv. Kira i Jovana
S 12 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
Č 13 30 Sabor svetih 12 apostola - Pavlovdan
P 14 1 JUL - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan
S 15 2 Polaganje rize Presvete Bogorodice
N 16 3 6. po D. - Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
P 17 4 Sv. Andrej Kritski, pp. Marta
U 18 5 Pp. Atanasije Atonski
S 19 6 Pp. Sisoje Veliki
Č 20 7 Pp. Toma Malein, sv. m. Nedelja
P 21 8 Sv. vm. Prokopije
S 22 9 Sv. svm. Pankratije, sv. Teodor
N 23 10 7. po D. - Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
P 24 11 Sv. vm. Evfimiya i blažena Olga
U 25 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
S 26 13 Sabor sv. Arhangela Gavriila
Č 27 14 Sv. ap. Akila, Pp. Nikodim
P 28 15 Sv. m. Kirik i Julita
S 29 16 Sv. svm. Atinogen, sv. m. Julija
N 30 17 8. po D. - Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
P 31 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Mjesečeve mijene u srpnju:

Dan:	Uštap (pun mjesec):	Dan:		h		m	
		Poslednja četvrt:		Mlađak:		Prva četvrt:	
		03.	13	03	20	00	08
		10.	03	20	33		
		17.	00	08			

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface. There is no handwriting or other markings on the paper.

Bijeli oblak pada, bit će kiše, hlada. Crni oblak leti, duga kiša prijeti.

Kolovoz – August

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 S 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
 Č 3 *Augustin Kažotić*, Lidija, Aspren
 P 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
 S 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
N 6 18. N.K.G., Preobraženje Gospodinovo
 P 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
 U 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 S 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 Č 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
 P 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 S 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Franc. Ch.
N 13 19. N.K.G., Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 P 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
U 15 UZNESENIJE BDM - (Velika Gospa), Marija
 S 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
 Č 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 P 18 Jelena Križarica, Ivan Eudus
 S 19 Bernard opat, Tekla, Donat
N 20 20. N.K.G., Stjepan kralj, Krunoslav
 P 21 Pio X., Hermogen, Anastazija, Donat
 U 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 S 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk
 Č 24 Bartol ap., *Miroslav Bulešić*, Emilija
 P 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
 S 26 Melkidezek, Aleksandar, Branimir
N 27 21. N.K.G., Monika, Honorat, Časlav
 P 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
 U 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
 S 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 Č 31 Josip iz Arimat., Nikodem, Rajmund

AVGUST / JUL – Pravoslavni

○ U 1 19 Sv. Stefan, pp. Evgenija
 S 2 20 Sv. prorok Ilija - Ilindan
 Č 3 21 Sv. prorok Jezekilj
 P 4 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
 S 5 23 Sv. m. Trofim, Teofil i drugi s njima
N 6 24 9. po D. - Sv. mučenica Hristina
 P 7 25 Uspenije sv. Ane
 ○ U 8 26 Ppm. Paraskeva (Petka)
 S 9 27 Sv. vm. Pantelejmon
 Č 10 28 Sv. Prohor i Nikanor
 P 11 29 Sv. m. Kalinik i Serafima
 S 12 30 Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
N 13 31 10. po D. - Sv. Evdokim (Gospoj. pokl.)
 P 14 1 AVG - Izn. Čas. Krsta, Makaveji (poč. posta)
 U 15 2 Prenos mošt. sv. pm. i arh. Stefana
 S 16 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
 ● Č 17 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 P 18 5 Sv. m. Evsignije (Pretrp. Preobraženja)
S 19 6 Preobraženje Gospodnje
N 20 7 11. po D. - Sv. ppm. Dometije i pp. Or
 P 21 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 U 22 9 Sv. ap. Matija, sv. m. Antonije
 S 23 10 Sv. m. arhidakon Lavrentije
 Č 24 11 Sv. m. i arhandakon Evplo
 P 25 12 Sv. m. Fotije i Anikita
 S 26 13 Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraženja)
N 27 14 12. po D. - Sv. pr. Mihej (Pret. Uspenija)
P 28 15 Usp. Presv. Bogorodice - Velika Gospojina
 U 29 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 S 30 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 ○ Č 31 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Riiski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	05	38	20	25
11.	05	50	20	11
21.	06	02	19	55
31.	06	15	19	37

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjesec):	01.	16	03
Posljednja četvrt:	08.	12	29
Mlađak:	16.	11	38
Prva četvrt:	24.	11	58
Uštap (pun mjesec):	31.	03	37

This image shows a single page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical margin lines, and the page is completely blank except for the lines themselves.

Vrijeme: Vedri i vrući dani oko Gospojine dozrijevaju jako vince. Rosa blaga, svakom draga.

Subotička Danica

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

P 1 Egidije, Branimir, Tamara
 S 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
N 3 22. N.K.G., Grgur Veliki, Gordana
 P 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
 U 5 *Majka Terezija*, Lovro Just., Borko
 S 6 Zaharija, Boris, Davor
 Č 7 *Marko Križevčanin*, Blaženko
 P 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
 S 9 Petar Claver, Strahimir
N 10 23. N.K.G., Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
 P 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 U 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 S 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 Č 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
 P 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
 S 16 Eufemija, Kornelije i Ciprijan
N 17 24. N.K.G., Robert Belamin, Rane sv. Franje
 P 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
 U 19 Januarije, Suzana, Emilija
 S 20 Andrija Kim, Pavao Chong (*kvatre*)
 Č 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato
 P 22 Toma Vilan., Mauricije, Žarko (*kvatre*)
 S 23 Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla (*kvatre*)
N 24 25. N.K.G., Gospa od Otkupljenja, Mirko
 P 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 U 26 Kuzma i Damjan, Justina
 S 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 Č 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
 P 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
 S 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	06	16	19	35
10.	06	27	19	18
20.	06	39	18	58
30.	06	52	18	39

PRAVOSLAVNI

SEPTEMBAR / AVGUST – Pravoslavni

P 1 19 Sv. m. Andrej Stratilat
 S 2 20 Sv. prorok i sv. Samuilo
N 3 21 13. po D. - Sv. ap. Tadej, sv. m. Vassa
 P 4 22 Sv. mučenik Agatonik
 U 5 23 Sv. sv. Irinej i m. Lup (Odan. Uspenija)
 S 6 24 Sv. sv. Evtihije, sv. m. Sira
 Č 7 25 Prenos mošt. sv. ap. Vartolomeja
 P 8 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
 S 9 27 Pp. Pimen Veliki
N 10 28 14. po D. - Pp. Mojsije Murin i Sava Pskov.
 P 11 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja
 U 12 30 Sv. Aleksandar Nevski
 S 13 31 Polag. pojasa Presv. Bogorodice
 Č 14 1 SEP - Pp. Simeon Stolpnik - Crkvena nova g.
 P 15 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
 S 16 3 Sv. sv. Antim, sv. Joanikije
N 17 4 15. po D. - Sv. sv. Vavila, sv. pr. Mojsej
 P 18 5 Sv. pr. Zaharija i sv. Jelisaveta
 U 19 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
 S 20 7 Sv. m. Sozont (Pref. Rođ. Presv. Bogorodice)
 Č 21 8 Roždestvo Presv. Bogorodice - M. Gospojina
 P 22 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
 S 23 10 Sv. m. Minodora, mitrodora i Nimfodora
N 24 11 16. po D. - pred. Vozdviženja, Pp. Teodora A.
 P 25 12 Sv. sv. Avtonom - (Od. Rođ. Presv. Bogorod.)
 U 26 13 Sv. sv. Komilije - (pretpr. Vozdviženja)
S 27 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
 Č 28 15 Sv. vm. Nikita, sv. Josif Temišvarski
 P 29 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
 S 30 17 Sv. m. Vera, Nada i Ljubav i majka im Sofija

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:		
	h	m	
Posljednja četvrt:	07.	00	22
Mlađak:	15.	03	40
Prva četvrt:	22.	21	32
Uštap (pun mjesec):	29.	11	58

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Vrijeme: Početak pokazuje cio mjesec. Prvi dan vedar, cio mjesec lijep.

Rujanski hlad, gotov jad. Crvena zora, mokra polja.

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

N 1 26. N.K.G., Terezija od Djeteta Isusa
P 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
U 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
S 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
Č 5 Faustina K., Mauro, Placid, Miodrag
P 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
S 7 BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
N 8 27. N.K.G., Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
P 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
U 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
S 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
Č 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
P 13 Kalist I., Eduard, Magdalena
S 14 Posveta subotičke katedrale
N 15 28. N.K.G., Terezija Avilska, Zlata, Rezika
P 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
U 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
S 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
Č 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
P 20 Vendelin, Irena, Miroslava
S 21 Karlo IV., Uršula, Zvezdan, Hilarija
N 22 29. N.K.G., Ivan Pavao II., Marija S., Dražen
P 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
U 24 Antun M. Claret, Jaroslav
S 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
Č 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
P 27 Šabina Avilska, Gordana
S 28 Šimun i Juda Tadej ap., Siniša
N 29 30. N.K.G., Narcis, Donat, Darko, Ida
P 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
U 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

Sunce u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 31. X.)

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	06	53	18	37
11.	07	06	18	18
21.	07	20	18	00
31.	06	34	16	44

PRAVOSLAVNI

OKTOBAR / SEPTEMBAR – Pravoslavni

N 1 18 17. po D. - Po vozdviženju, Sv. Evmenije Kor.
P 2 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
U 3 20 Sv. vm. Jevstatije
S 4 21 Sv. ap. Kodrat (Odanije Vozdviženja)
Č 5 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
P 6 23 Začeće sv. Jovana Krstitelja
S 7 24 Sv. pm. Tekla
N 8 25 18. po D. - Pp. Efrosinija i Sv. Sergije Rad.
P 9 26 Sv. ap. i jevandelist. Jovan Bogoslov
U 10 27 Sv. m. Kalistrat
S 11 28 Pp. Hariton Ispovednik
Č 12 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
P 13 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail
S 14 1 OKT - Pokrov presvete Bogorodice
N 15 2 19. po D. - Sv. svm Kiprijan
P 16 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
U 17 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
S 18 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
Č 19 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
P 20 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srđevdan
S 21 8 Pp. Pelagija. Taisa
N 22 9 20. po D. - Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slepi
P 23 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
U 24 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
S 25 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
Č 26 13 Sv. m. Karp, sv. m. Zlata Maglenska
P 27 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka
S 28 15 Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
N 29 16 21. po D. - Sv. m. Longin Kapetan
P 30 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
U 31 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Mjesečeve mijene u listopadu:

(prema ljetnom računanju do 31. X.)

Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	06.	15 49
Mlađak:	14.	19 55
Prva četvrt:	22.	05 30
Uštap (pun mjesec):	28.	22 24

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

Vrijeme: Luki kišica, Petru pšenica. Kad listopadom puno magle pane, bit će zimi snijega na sve strane.

Subotička Danica

Studeni – Novembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
Č 2 Dušni dan, Dušica, Duško
P 3 Martin P., Hubert, Silvija
S 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
N 5 31. N.K.G., Emerik, Mirko, Srijem. muč. ☾
P 6 Leonard, Sever, Vedran
U 7 Engelbert, Anđelko
S 8 *Gracija Kotorski, Bogdan*
Č 9 Posveta lateranske bazilike, Vitomir
P 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
S 11 Martin biskup, Davorin
N 12 32. N.K.G., Jozafat, Astrik, Emilijan, Milan ●
P 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
U 14 *Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko*
S 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
Č 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
P 17 Salomeja Krakovska, Gertruda, Igor
S 18 Posveta bazilika sv. Petra i Pavla
N 19 33. N.K.G., Elizabeta Ug., Krispin, Severin ☾
P 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
U 21 Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
S 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
Č 23 Klement, Milivoj, Blagoje
P 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
S 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
N 26 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA ○
P 27 Maksim, Severin, Virgilije
U 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
S 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
Č 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

NOVEMBAR / OKTOBAR – Pravoslavni
S 1 19 Sv. prorok Joil
Č 2 20 Sv. vm. Artemije
P 3 21 Pp. Ilarion Veliki
S 4 22 Sv. ravnop. Averkoeje Jevrop. - Zadušnice
N 5 23 22. po D. - Sv. ap. Jakov, prvi ep. Jerusal.
P 6 24 Sv. vm Areta
U 7 25 Sv. m. Markijan i Martirije (Zadušnice)
S 8 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
Č 9 27 Sv. mučenik Nestor
P 10 28 Sv. m. Terencije
S 11 29 Sv. pp. Avramije Zat., sv. Anastasija
N 12 30 23. po D. - Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
P 13 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
U 14 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vrač
S 15 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
Č 16 3 Obnovljenje hrama sv. Georgija - Đurđić
P 17 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
S 18 5 Sv. ppm. Galaktion i Epistima
N 19 6 24. po D. - Sv. Pavle Ispovednik
P 20 7 Sv. 33 m. u Melitini, pp. Lazar
U 21 8 Sabor sv. arhang. Mihaila - Arandelovdan
S 22 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
Č 23 10 Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i drugi
P 24 11 Sv. kralj Stefan Dečanski
S 25 12 Sv. Jovan Milostivi
N 26 13 25. po D. - Sv. Jovan Zlatousti
P 27 14 Sv. ap. Filip (Božićne poklade)
U 28 15 Sv. m. Gurije (Početak posta)
S 29 16 Sv. ap. i jevanđelist Matej
Č 30 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	06	35	16	43
10.	06	48	16	31
20.	07	02	16	20
30.	07	15	16	13

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	05.	09	38
Mlađak:	13.	10	27
Prva četvrt:	20.	11	50
Uštap (pun mjesec):	27.	10	16

[illegible]

Mjesec blijed, tužan – dan ružan. Teška zima. Težak snop.

Prosinač – Decembar

KATOLIČKI

P 1 Elegije, Natalija, Božena
 S 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
 N 3 1. N. DOŠAŠĆA (Godina B), Franjo Ksaverski
 P 4 Barbara, Ivan Damašč., Kristijan
 U 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
 S 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 Č 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
 P 8 BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM
 S 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
 N 10 2. N. DOŠAŠĆA, Gospa Loretka, Judita, Julija
 P 11 Damaz, Damir, Sabin
 U 12 Spiridon, Špiro, Konrad
 S 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
 Č 14 Ivan od Križa, Špiro
 P 15 Drinske mučenice, Kristijana G. (kvatre)
 S 16 Adela, Etela, Zorka (kvatre)
 N 17 3. N. DOŠAŠĆA - Materice, Lazar, Florijan
 P 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 U 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 S 20 Amon, Eugen i Makarije
 Č 21 Petar Kanizije, Snježana
 P 22 Honorat, Časlav, Zenon
 S 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vita
 N 24 4. N. DOŠAŠĆA - Oci. Badnjak, Adam i Eva
 P 25 BOŽIĆ, Anastazija, Božidar
 U 26 Stjepan prvomučenik, Krunoslav
 S 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
 Č 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 P 29 Toma B., Davor, David
 S 30 Trpimir, Sabin, Liberije
 N 31 SVETA OBITELJ, Silvestar I., Silvija, Donata

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi		zalazi	
	h	m	h	m
1.	07	16	16	13
11.	07	27	16	11
21.	07	34	16	14
31.	07	37	16	20

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR / NOVEMBAR – Pravoslavni

P 1 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
 S 2 19 Sv. pr. Avdija, pp. Varlaam i Joasaf
 N 3 20 26. po D. - Pp. Grigorije - (Pret. Vavedenja)
 P 4 21 Vavedenje Presvete Bogorodice
 U 5 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
 S 6 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
 Č 7 24 Sv. vm. Ekaterina
 P 8 25 Sv. svm. Kliment (Odaniye Vavedenja)
 S 9 26 Sv. Alimpije Stolpnik
 N 10 27 27. po D. - Sv. muč. Jakov Persijanac
 P 11 28 Sv. ppm. Stefan Novi
 U 12 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
 S 13 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
 Č 14 1 DEC - Sv. prorok Naum i sv. Filaret
 P 15 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
 S 16 3 Sv. prorok Sofonija i pp. Jovan Čutljiv
 N 17 4 28. po D. - Sv. vm. Varvara - Detinjci
 P 18 5 Pp. Sava Osvećeni
 U 19 6 Sv. Nikolaj - Nikoljdan
 S 20 7 Sv. Amvrosije, pp. Grigorije Gornjački
 Č 21 8 Pp. Patapije, sv. ap. Sosten, Apolos i dr.
 P 22 9 Zaćeće svete Ane (Kada začu Bogorodicu)
 S 23 10 Sv. m. Mina, sv. Jovan despot
 N 24 11 29. po D. - Praotaca - Materice
 P 25 12 Sv. Spiridon Čudotvorac
 U 26 13 Sv. m. Evstratija, sv. Gavriilo i Nikodim
 S 27 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr.
 Č 28 15 Sv. svm. Elvterije, pp. Pavle
 P 29 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
 S 30 17 Sv. prorok Danilo, ppm. đakon Avakum
 N 31 18 30. po D. - Otaca - Oci, Sv. m. Sevastijan

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	5.	06	51
Mlađak:	13.	00	32
Prva četvrt:	19.	19	40
Uštap (pun mjesec):	27.	01	33

[illegible]

ZAPOVIJEDANI BLAGDANI

Zapovijedani ili zapovjedeni blagdani su **sve nedjelje** u godini (ovamo, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti** i **Božić**. Više **nisu zapovijedani** blagdani: Sveta tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo (Uzašašće), Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrješno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post** i **nemrs** na **Pepelnicu** (Čistu srijedu) i na **Veliki petak**. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvan-korizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa **do konca života**, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli **60. godinu**. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA FRANJO

Vodi Crkvu od 13. ožujka 2013.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 325. godine u Niceji. Posljednji opći sabor održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski sabor.

SINODA BISKUPA užu je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno obavljaju svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 325. godine u Niceji. Posljednji opći sabor održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski sabor.

SINODA BISKUPA užu je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno obavljaju svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

DEVET STOŽERNIČKIH ZBOROVA (KONGREGACIJA)

1. Zbor za nauk vjere; u njegovu sastavu nalaze se Papinsko povjerenstvo „Crkva Božja“, Papinsko biblijsko povjerenstvo, Međunarodno teološko povjerenstvo i Papinsko povjerenstvo za Katekizam Katoličke Crkve; 2. Zbor za istočne Crkve; 3. Zbor za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Zbor za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Zbor za evangelizaciju naroda; 6. Zbor za klerike; 7. Zbor za redovnike i svjetovne ustanove, 8. Zbor za katolički odgoj; 9. Zbor za biskupe.

PAPINA SUDIŠTA

1. Apostolska pokorničarna; 2. Vrhovno sudište apostolskog potpisa (signatura); 3. Sudište rimskoga kotača (rota).

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, obitelj i život; 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćana; 3. Vijeće za pravdu i mir; 4. Vijeće za karitativnu djelatnost (*Cor unum*); 5. Vijeće za pastoral selitelja i ljudi na putovanju; 6. Vijeće za pastoral oso-

blja u službi bolesnika; 7. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona; 8. Vijeće za dijalog među religijama; 9. Vijeće za kulturu; 10. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja; 11. Vijeće za novi navještaj Evandjelja.

URED I DOBARA

1. Apostolska zbornica (komora); 2. Vijeće za gospodarstvo; 3. Uprava dobrima Apostolske Stolice; 4. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALA TIJELA I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Vatikanski apostolski arhiv; Vatikanska apostolska knjižnica; Vatikanska tiskara; L'Osservatore Romano; Vatikanska izdavačka kuća; Radio Vatikan; Vatikansko televizijsko središte; Prefektura papinske kuće; Služba za papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Varaždinsku, Sisačku i Bjelovarsko-križevačku biskupiju te grkokatoličku Križevačku eparhiju. Zagrebački nadbiskup i metropolit: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: mons. IVAN ŠAŠKO, mons. MIJO GORSKI, umirovljeni mons. VALENTIN POZAIĆ. Varaždinski biskup: mons. BOŽE RADOŠ, i biskup u miru: mons. JOSIP MRZLJAK. Sisački biskup: mons. VLADO KOŠIĆ. Bjelovarsko-križevački biskup: mons. VJEKOSLAV HUZJAK. Vladika križevački: mons. MILAN STIPIĆ; biskup u miru mons. NIKOLA KEKIĆ.

ĐAKOVAČKO-OSJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Srijemsku i Požešku biskupiju. Nadbiskup metropolit đakovačko-osječki: mons. ĐURO HRANIĆ; nadbiskup u miru mons. MARIN SRAKIĆ, pomoćni biskup: mons. IVAN ĆURIĆ. Biskup srijemski: mons. ĐURO GAŠPAROVIĆ (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metodaja); biskup koadjutor: mons. FABIJAN SVALINA. Biskup požeški: mons. ANTUN ŠKVORČEVIĆ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku, Kotorsku i Šibensku biskupiju. Nadbiskup metropolit splitski: mons. DRAŽEN KUTLEŠA; nadbiskup u miru mons.

MARIN BARIŠIĆ. Biskup dubrovački: mons. ROKO GLASNOVIĆ. Biskup hvarski: mons. RANKO VIDOVIĆ; biskup u mirovini mons. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: mons. TOMISLAV ROGIĆ; biskup u miru mons. ANTE IVAS. Biskup kotorski: mons. IVAN ŠTIRONJA (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda); biskup u mirovini: mons. ILIJA JANJIĆ.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, te Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup metropolit riječki: mons. MATE UZINIĆ; nadbiskup u miru mons. IVAN DEVČIĆ. Biskup krčki: mons. IVICA PETANJAK; biskup u mirovini mons. VALTER ŽUPAN. Apostolski upravitelj porečko-pulski: mons. DRAŽEN KUTLEŠA; biskup u miru: mons. IVAN MILOVAN. Biskup gospičko-senjski: mons. ZDENKO KRIŽIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPIJA: mons. ŽELIMIR PULJIĆ, nadbiskup zadarski; pomoćni biskup: mons. MILAN ZGRABLIĆ.

VOJNI ORDINARIJ U RH: mons. JURE BOGDAN, vojni biskup; biskup u mirovini mons. JURAJ JEZERINAC.

KATOLIČKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I REPUBLICI SJEVERNOJ MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkanšku, Skopsku biskupiju i Apostolski egzarat za Makedoniju. Mons. TOMO VUKŠIĆ nadbiskup i metropolit vrhbosanski; kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup u miru; mons. PERO SUDAR, umirovljeni pomoćni biskup. Biskup banjalučki: mons. FRANJO KOMARICA; mons. MARKO SEMREN, pomoćni biskup. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. PETAR PALIĆ; biskup u miru mons. RATKO PERIĆ. Biskup skopski i egzarat za katolike istočnog obreda u Makedoniji: mons. KIRO STOJANOV.

VOJNI ORDINARIJ U BIH: mons. TOMO VUKŠIĆ, apostolski upravitelj.

KATOLIČKA CRKVA U CRNOJ GORI

BARSKA NADBISKUPIJA: mons. RROK GJONLLESHAJ (Rok Donlešaj), nadbiskup barski; mons. ZEF GASHI, nadbiskup u miru.

Subotička Danica

31

KOTORSKA BISKUPIJA: Biskup kotorski: mons. IVAN ŠTIRONJA (ujedno član Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda); biskup u miru: mons. ILIJA JANJIĆ.

CRKVA NA KOSOVU

Prizrensko-prištinska biskupija: mons. DODĚ GJERGJI

KATOLIČKA CRKVA U SRBIJI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolit mons. LADISLAV NÉMET; nadbiskup u miru mons. STANISLAV HOČEVAR.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: mons. FERENC FAZEKAS, dijecezanski upravitelj, biskup u miru mons. IVAN PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: mons. LADISLAV NÉMET, apostolski upravitelj.

GRKOKATOLIČKA EPARHIJA: vladika, mons. DJURA DŽUDŽAR.

Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda (MBK) formirana je 22. prosinca 2004. godine. Ona je naslijedila Biskupsku konferenciju Srbije i Crne Gore – pri čemu joj je tada pridodana i Makedonija – a od 1997., kada je utemeljena, pa do 2003. godine djelovala je pod imenom Biskupska konferencija Savezne Republike Jugoslavije. Sjedište MBK je u Novom Sadu.

Predsjednik je beogradski nadbiskup i metropolit mons. LADISLAV NÉMET, a potpredsjednik nadbiskup barski mons. RROK GJONLLESHAJ (Rok Đonlešaj), dijecezanski upravitelj subotički mons. FERENC FAZEKAS, biskup srijemski mons. ĐURO GAŠPAROVIĆ, biskup koadjutor srijemski mons. FABIJAN SVALINA, biskup za katolike istočnog obreda biskupije sv. Nikole u Ruskom Krsturu mons. DJURA DŽUDŽAR, biskup skopski i biskup za katolike istočnog obreda u Makedoniji mons. KIRO STOJANOV, biskup prizrenko-prištinski mons. DODĚ GJERGJI, biskup kotorski mons. IVAN ŠTIRONJA.

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je dr. TOMISLAV MARKIĆ.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju. Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije je mons. Dražen Kutleša, a b-sanskohercegovačke mons. Tomo Vukšić.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji: nadbiskup mons. SANTO ROCCO GANGEMI.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj: nadbiskup mons. dr. JURAJ (GIORGIO) LINGUA.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Republici Crnoj Gori: mons. FRANCIS ASSISI CHULLIKATT.

.BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

Mons. BLAŽ ČUPIĆ, kardinal, nadbiskup Čikaga (SAD).

Mons. JOSÉ ANTONIO EGUREN BRESANI, nadbiskup grada Piure (Peru).

Mons. NIKOLA ETEROVIĆ, apostolski nuncij u Njemačkoj.

Mons. VLADIMIR FEKETE, biskup u gradu Baku, Azerbejdžan.

Mons. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ, biskup u Rancague (Čile), predsjednik Čileanske biskupske konferencije.

Mons. BERISLAV GRGIĆ, biskup u Tromsou (Norveška).

Mons. ANTE JOZIĆ, imenovani nadbiskup, apostolski nuncij u Obali Bjelokosti.

Mons. STANISLAV KARLIĆ, kardinal, umirovljeni nadbiskup grada Parana (Argentina).

Mons. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ, biskup Linareske biskupije (Čile).

Mons. SALVADOR PINERIO-CALDERON NESANOVIĆ, nadbiskup grada Ajacucho (Peru).

Mons. EMILIO OGNJENOVIĆ, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedesu (Argentina).

Mons. PEDRO MARIO OSSANDON BULJEVIĆ, pomoćni biskup nadbiskupije Concepcion (Čile).

Mons. JORGE CARRION PAVLIĆ, biskup u Punu (Peru, jezero Titicaca).

Mons. PETAR RAJIĆ, naslovni nadbiskup Sarsenteruma, apostolski nuncij u Litvi, Estoniji i Latviji.

Mons. MARTIN VIDOVIĆ, naslovni biskup ninski, apostolski nuncij u Bjelorusiji, apostolski nuncij na raspolaganju u Rimu.

Mons. GERARD ŽERDIN, biskup u Peru.

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA

5783./84. židovska godina - 2023.

Tu Bišvat (Nova godina drveća)	6. II.
Com Ester: (Esterin post)	6. III.
Purim (Spomen za izbavljenje od istrebljenja u Perziji)	7. III.
Pesah (Spomen za izlazak iz egipatskog ropstva)	6. - 13. IV.
Jom hašoa (Dan sjećanja na žrtve holokausta)	18. IV.
Šavuot (Blagdan sedmica - Pedesetnica)	26. - 27. V.
Šiva Asar Be Tamuz (Post 17. dana mjeseca Tamuza)	6. VII.
Tiša Beav (Post 9. dana mjeseca Ava)	27. VII.
Roš Hašana (Nova godina 5784.)	16. - 17. IX.
Jom Kipur (Dan pomirenja)	25. IX.
Sukoth (Blagdan sjenica)	30. IX. - 1. X.
Sihmat Tora (Radost Tore)	8. X.
Hanuka (Blagdan Posvećenja hrama)	8. - 15. XII.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Obraćenje sv. Pavla:	25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa L. Budanovića:	16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića:	24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa:	18. VI.
Obljetnica smrti biskupa Slavka Večerina	26. VIII.
Dan o. Gerarda Tome Stantića: (Sombor – karmelićani)	24. VI.
Blagoslov svijeta od groma:	26. VI. (Bač – Sombor)
Dužijanica:	13. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje:	26. i 27. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj:	23. i 23. IX.
Obljetnica posvete katedrale:	14. X.
Sv. Terezija Avilska – zaštitnica katedrale i	
Grada Subotice:	15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI (izbor)

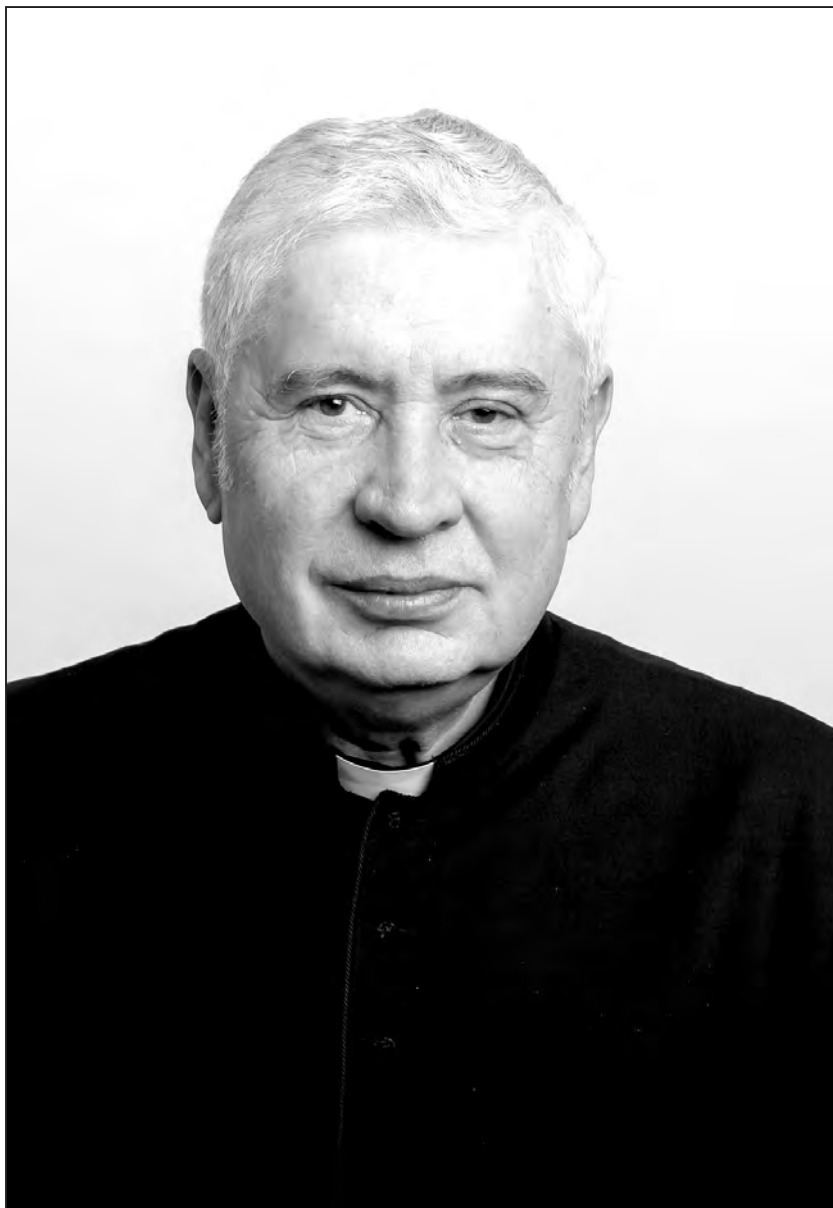
HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje dva časopisa:

- DANICA, hrvatski katolički kalendar (godišnjak)
- HKR „MARULIĆ“, dvomjesečnik za književnost i kulturu

Časopisi drugih hrvatskih nakladnika:

- BILTEN PETRA BARBARIĆA, list vicepostulature, Zagreb
- BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BOSNA FRANCISCANA, časopis Franjevačke teologije, Sarajevo
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DIACOVENSIA, teološki prilozi, izd. KBF, Đakovo
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, Zagreb
- KATOLIČKI TJEDNIK, Sarajevo
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik „Glasa Koncila“ za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- NADA, informativno-pastoralni list Srijemske biskupije
- NAŠA OGNJIŠTA, katolički mjesečnik, Tomislavgrad
- NOVI SVIJET, mjesečnik Pokreta fokolara
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- OTAC GERARD, glasilo Vicepostulature za upoznavanje SB o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, izd. Hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa u Zagrebu, Sombor
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SVETA CECILIJA, časopis za sakralnu glazbu, izd. Institut za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“ KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK ĐAKOVAČKO-OSJEČKE NADBISKUPIJE, Đakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, katolički list (mjesečnik), Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, liturgijsko-pastoralni list, Zagreb

(Izbor prema: *Danica 2022. – hrvatski katolički kalendar*, str. 44-61)

*Dijecezanski upravitelj Subotičke biskupije
mons. Ferenc Fazekas*

Dragi štioče!

Subotička Danica izlazi u došašću, u vremenu čežnjivoga iščekivanja najradosnijeg kršćanskog blagdana Božića. Božić nam donosi poruku kako je Bog po svojoj vlastitoj volji i u svojoj beskrajnoj ljubavi želio boraviti među ljudima i biti im bližnji. Znamo, međutim, da mi ljudi u svojoj slobodnoj volji možemo i prihvatiti ali jednako tako i odbaciti to ponuđeno zajedništvo sa svojim Stvoriteljem i Otkupiteljem. Naslućujemo da to nije sporedna odluka u životu svakoga od nas. Bog je sve stvorio dobrim i čovjeka postavio da živi u raju zemaljskom. Grijehom je čovjek sam sebe unesrećio i izgubio privilegij da mu tako dobro bude na zemlji kako mu je to Bog namijenio. Bog opet čini sve da takvo stanje popravi. Ono što je iznakaženo grijehom obnavlja žrtvom i ljubavlju svoga Sina Isusa Krista. Stvaranje je veličanstvena manifestacija moći i ljubavi Svemogućega Boga prema njegovom stvorenu čovjeku, ali otkupljenje je još veličanstvenija manifestacija svega toga. Ima Bog planove s čovjekom i ovdje na zemlji ali i za svu vječnost: želi da čovjek bude sretan. Njegov dolazak među nas ljude, kojega ćemo se spomenuti na Božić, veseli nas jer nam poručuje da nismo ni zaboravljeni ni ostavljeni. Bog je istinski i najveći usrećitelj ljudi.

No čovjek treba drugog čovjeka. Božić donosi poruku svim kršćanima da porade oko međusobne sloge, jedinstva i ljubavi. Nitko tko prezire, omalovažava ili iskorištava ljude oko sebe ne može smatrati da je na dobrome putu, ne može se smatrati ni Božjim prijateljem i ne može biti istinski sretan. Čovjek je čovjeku dar, dar Božji.

Dobro je da se čovjek dariva drugima. Najbolje bi bilo da to čini s ljubavlju. Božić nas na to potiče i zato slavimo ga otvorena srca.

I *Subotička Danica* je dar. Svaki od autora je dio sebe odlučio podijeliti s drugima. Dragi štioče, prihvati je s ljubavlju. A u ovo vrijeme blagdana i darivanja, potičem te: možeš nekome nabaviti i darovati *Subotičku Danicu*. Lijep je to poklon i mnogi će ga pamtit i godinama, jer ova se knjiga ne baca već cijele godine lista i čita a onda čuva i za sljedeće generacije.

U rubrici *Papa govori Crkvi i svijetu*, *Danica* prenosi misli i poruku pape Franje kako su sloga i jedinstvo među vjernicima ideal koji bi se trebao očitovati pogotovo u liturgiji. Kada crkvena hijerarhija donosi odluke, trebala bi biti vođena takvim načelima i idealima.

Duhovnost ima svoju rubriku. Ne može se čovjek bez duhovnosti približiti Bogu. Bog je uzeo tijelo i postao čovjekom. Dok čovjek živi na zemlji, svoje zajedništvo s Bogom i ljudima izgrađuje po tijelu. Virtualna duhovnost je poput umjetnog cvijeća: i pored sve svoje ljepote, ipak nije živa. Živa du-

hovnost ne sastoji se toliko u rastu već u povjerenju i predanju. To je mali put koji vodi prema spasenju. A ono što čovjeka snaži na tom putu je ponajviše euharistija. No, iako idemo prema istom cilju, ipak sami ispisujemo svoju životnu knjigu, bilo kao pojedinci ili kao narod. A kada nešto zablista, onda to mogu i drugi prihvatiti a može prijeći i u tradiciju.

Naš kandidat za sveca o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin, ima svoju rubriku koja ovoga puta poučava da je sloboda čovjeku od Boga darovana te da je on treba odgovorno čuvati i plemenito iskoristiti.

Narodno blago je rubrika koja nas upoznaje s obiteljskim nadimcima u Sonti, te donosi, kako je u narodnoj mudrosti i običaj, nekoliko proznih tekstova s lijepim i poučnim porukama.

Mala Danica lijepo je štivo na najmlađe a i stariji će u nju rado zaviriti.

Mladi Subotičke biskupije sami uređuju svoju rubriku. Ali mladost je prolazna kategorija. U ime uredništva i čitatelja *Subotičke Danice*, najsrdačnije zahvaljujem Larisi Skenderović, koja je ovu rubriku godinama uređivala i pronalazila mlade koji su joj u tome pomagali.

Rubrika *Obitelj* donosi svjedočanstvo jedne brojne obitelji u kojoj vlada ljubav i zajedništvo a vjera daje snagu. Tako se nekada živjelo, a moglo bi i danas.

Rubrika *Kultura* donosi popis knjiške produkcije Hrvata u Srbiji. Dobro je da ima onih koji pišu, a još je bolje da ima među nama i takvih koji čitaju.

Povijesni kutak ovoga puta je posvećen Subotici. Govori o zvonima župne crkve sv. Roka, o obljetnici subotičke katedrale te o jednoj već srušenoj subotičkoj kapeli. Ujedno spominje kako je naša *Subotička Danica* prolazila kroz poteškoće pa čak i zabranjivana.

U rubrici *Obljetnice* spominjemo jubilarce i odajemo im priznanje za godine neumornog rada za Crkvu Božju.

Čitatelji *Danice* imaju priliku saznati i o novom đakonu i svećenicima u rubrici *Duhovna zvanja*.

Naši pokojnici zaslužuju spomen. Njima je posvećena posebna rubrika.

Budući da *Subotička Danica* izlazi jednom godišnje rubrikom *Kronika* čitatelje upoznajemo sa značajnijim događajima koji su se zbili od *Danice* do *Danice*.

Dragi štioče, želim ti čestit Božić i Isusovo porođenje, te blagoslovljeno no 2023. ljeta Gospodnje!

Josip Štefković

Papa govori Crkvi i svijetu

Čuvari tradicije

Priredio: Andrija Anišić

Budući da i u našoj biskupiji, u pojedinim župama, postoji „praksa“ svetih misa na latinskom jeziku prema „starome misalu“, smatrali smo potrebnim i u našoj *Danici* objaviti u cijelosti Apostolsko pismo pape Franje u obliku motuproprija pod naslovom TRADITIONIS CUSTODES (ČUVARI TRADICIJE ili PREDAJE) te dijelove Papinog tumačenja istog dokumenta. Kako bi tekst bio lakši za čitanje, ispustili smo navođenje bilježaka, a oni koji žele vidjeti kojim se izvorima papa Franjo služio u navedenim dokumentima, mogu ih pronaći na navedenim web-stranicama. Vjerujem da će čitatelji ovog članka koji žele čuti i slušati nauk vrhovnog pastira Katoličke Crkve moći razumjeti ovu odredbu i da će se dobrohotno toga pridržavati kako svećenici tako i vjernici.

APOSTOLSKO PISMO U OBLIKU MOTUPROPRIJA
VRHOVNOG SVEĆENIKA FRANJE

TRADITIONIS CUSTODES (ČUVARI PREDAJE)

o uporabi rimske liturgije koja je prethodila obnovi
iz 1970. godine

Čuvari predaje, biskupi, u zajedništvu s rimskim biskupom, tvore vidljivo načelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama. Vođeni Duhom Svetim oni, naviještanjem evanđelja i slavljenjem euharistije, ravnaју partikularnim Crkvama koje su im povjerene.

Subotička Danica

39

Da bi se postigla sloga i jedinstvo Crkve, moji časni prethodnici, sveti Ivan Pavao II. i Benedikt XVI., očinskom brigom za one koji su u nekim krajevima ostali privrženi liturgijskim oblicima koji su prethodili obnovi zahtijevanoj od Drugoga vatikanskog koncila, dopustili su i uredili pravo korištenja Rimskoga misala koji je 1962. godine objavio papa Ivan XXIII. Na taj su način namjeravali „olakšati življenje crkvenoga zajedništva onim ka-

tolicima koji se osjećaju navezanima na neke prethodne liturgijske oblike“, a ne na druge.

Na tragu nakane mojega časnog prethodnika Benedikta XVI. da se, tri godine nakon objavljenja motuproprija *Summorum Pontificum*, biskupe pozove da provjere njegovu primjenu, Kongregacija za nauk vjere provela je 2020. godine temeljito savjetovanje s biskupima, a rezultati su pomno razmatrani u svjetlu iskustva koje je sazrijevalo tijekom ovih godina.

Razmotrivši želje niknule među biskupima i saslušavši mišljenje Kongregacije za nauk vjere, ovim apostolskim pismom želim ići korak dalje u trajnome nastojanju oko crkvenoga zajedništva. Stoga sam smatrao prikladnim odrediti sljedeće:

Čl. 1. Liturgijske knjige koje su proglasili sveti Pavao VI. i sveti Ivan Pavao II., u skladu s odlukama Drugoga vatikanskoga koncila, jedincati su izraz *lex orandi* rimskoga obreda.

Čl. 2. Dijecezanskomu biskupu kao upravitelju, promicatelju i čuvaru cjelokupnoga liturgijskog života u povjerenoj mu partikularnoj Crkvi, pripada uređivati liturgijska slavlja u vlastitoj mu biskupiji. Stoga je isključivo u njegovoj mjerodavnosti odobriti uporabu Rimskoga misala iz 1962. godine u svojoj biskupiji, slijedeći smjernice Apostolske Stolice.

Čl. 3. Biskup, u biskupijama u kojima već postoji jedna ili više skupina koje slave prema misalu koji je prethodio obnovi iz 1970. godine:

§ 1. neka utvrdi da te skupine ne isključuju valjanost i zakonitost liturgijske obnove, odredaba Drugoga vatikanskog koncila i Učiteljstva vrhovnih svećenika;

§ 2. neka naznači jedno ili više mjesta na kojima će se vjernici koji pripadaju tim skupinama moći okupljati na euharistijsko slavlje (ali ne u župnim crkvama, i bez ustanovljivanja novih personalnih župa);

§ 3. neka za mjesto koje je naznačio odredi dane u koje su dopuštena liturgijska slavlja s uporabom Rimskoga misala koji je proglasio sveti Ivan XXIII. 1962. godine; na tim slavljinama neka se čitanja naviještaju na narodnome jeziku, rabeći prijevode Svetoga pisma za liturgijsku uporabu, potvrđene od dotičnih biskupskih konferencija;

§ 4. neka imenuje svećenika koji će, kao biskupov delegat, preuzeti brigu za slavlja i za pastoralnu skrb u tim skupinama vjernika. Svećenik neka bude prikladan za tu službu, sposoban rabiti *Missale Romanum* koji je prethodio obnovi iz 1970. godine, neka posjeduje znanje latinskoga jezika koje mu omogućuje potpuno razumijevanje rubrika i liturgijskih tekstova i neka bude prodahnut gorljivom pastoralnom ljubavlju i osjećajem crkvenoga zajedništva. Nužno je, doista, da svećenik kojemu je povjerena ta služba ima na srcu ne samo dostojanstveno slavljenje liturgije, već i pastoralnu i duhovnu skrb za vjernike;

§ 5. neka u personalnim župama, koje su kanonski osnovane na dobrobit tih vjernika, pristupi prikladnoj provjeri jesu li one uistinu korisne za duhovni rast te procijeni hoće li ih zadržati ili ne;

§ 6. pobrinut će se da ne bude odobreno osnivanje novih skupina.

Čl. 4. Svećenici koji će biti zaređeni nakon objavljenja ovoga motuproprija, a žele slaviti liturgiju prema *Missale Romanum* iz 1962. godine, trebaju podnijeti zamolbu dijecezanskomu biskupu, koji će se prije davanja te ovlasti posavjetovati s Apostolskom stolicom.

Čl. 5. Svećenici koji već slave prema *Missale Romanum* iz 1962. trebaju od dijecezanskoga biskupa zatražiti ovlaštenje da bi se i dalje mogli koristiti tom mogućnošću.

Čl. 6. Ustanove posvećenoga života i društva apostolskoga života, koje je svojodobno osnovalo Papinsko vijeće *Ecclesia Dei*, prelaze u mjerodavnost Kongregacije za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života.

Čl. 7. Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata i Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, za pitanja iz svoje mjerodavnosti, vršit će vlast Svete Stolice, bdijući nad poštivanjem ovih odredaba.

Čl. 8. Dosadašnje odredbe, naputci, dopuštenja i običaji, koji nisu u skladu s iznesenim u ovome motupropriju, stavljeni su izvan snage.

Nalažem da se sve što sam odlučio ovim apostolskim pismom u obliku motuproprija, opslužuje u svim njegovim dijelovima, unatoč svemu protivnom, čak i ako je vrijedno posebnoga spominjanja, i određujem da ono bude proglašeno objavljivanjem u dnevniku *L'Osservatore Romano* te, stupivši na snagu odmah, bude potom objavljeno u službenome glasilu Svete Stolice, *Acta Apostolicae Sedis*.

Dano u Rimu, pri Svetome Ivanu Lateranskom, 16. srpnja 2021., na spomendan Gospe od Karmela, godine devete našega pontifikata.

Izvor: <https://hbk.hr/papa-franjo-apostolsko-pismo-tradicionis-custodes/>

Iz popratnog pisma pape Franje uz motuproprij *Traditionis custodes*

Draga braćo u episkopatu,

baš kao što je to učinio moj prethodnik Benedikt XVI. s motuproprijom *Summorum Pontificum*, i ja želim pratiti motuproprij *Traditionis custodes* pismom u kojemu objašnjavam motive koji su potaknuli moju odluku. Obraćam vam se s povjerenjem, u ime te zajedničke „brige za cijelu Crkvu, koja u velikoj mjeri doprinosi dobru Univerzalne Crkve“, kao što nas podsjeća Drugi vatikanski koncil. /.../

Mnogi su u Crkvi ovo dopuštenje smatrali prigodom da slobodno privhate rimski misal koji je proglasio sveti Pio V. i koriste ga na način koji je paralelan s rimskim misalom koji je proglasio sveti Pavao VI. kako bi regularizirali ovu situaciju na dugi niz godina. Papa Benedikt XVI. je intervenirao kako bi riješio ovo stanje u Crkvi. Mnogi su svećenici i zajednice „sa zahvalnošću koristili mogućnost koju nudi motuproprij“ svetog Ivana Pavla II. naglašavajući da ovaj razvoj događaja nije bio predvidiv 1988. godine, dok je motuproprij *Summorum Pontificum* iz 2007. godine pokušao uvesti „jasniju pravnu regulativu“ na ovome području. Kako bi se omogućio pristup onima, uključujući napose mlade ljude, koji „otkrivši ovaj liturgijski oblik, osjećaju da ih privlači i u njemu pronađu oblik, posebno njima prikladan, za susret s otajstvom presvete Euharistije“, Benedikt XVI. proglasio je „misal koji je promulgirao sveti Pio V., a nanovo uredio sveti Ivan XXIII., izvanrednim oblikom istog *lex orandi*“, dajući „opsežniju mogućnost korištenja *Misala* iz 1962. godine“.

Nakon trinaest godina od objave motuproprija, naložio sam Kongregaciji za nauk vjere da biskupima pošalje upitnik u vezi s provedbom motuproprija *Summorum Pontificum*. Odgovori koje sam primio otkrili su situaciju koja me boli i brine, potvrđujući potrebu za intervencijom. Nažalost, pastoralna namjera mojih prethodnika koji su namjeravali „učiniti sve moguće da svi oni koji istinski čeznu za jedinstvom mogu ostati u ovom jedinstvu ili ga ponovno pronaći“ je često bila ozbiljno zanemarena. Iskorištena je prilika koju je pružio sveti Ivan Pavao II. i s još većom velikodušnošću Benedikt XVI., namijenjena oporavku jedinstva crkvenog tijela s različitim liturgijskim osjetljivostima, kako bi se povećale razlike i potaknula neslaganja koja ranjavaju Crkvu, priječe joj put prema jedinstvu i izlažu je pogibelji podjele.

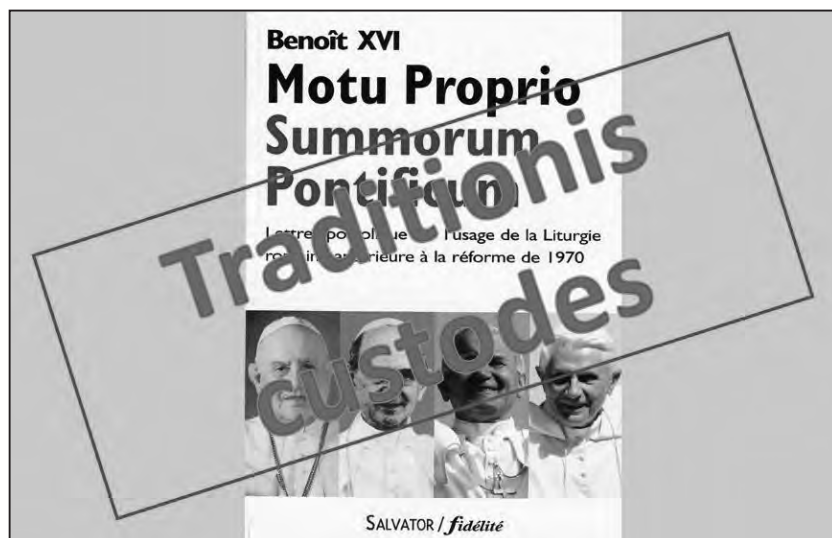
Istodobno me rastužuju zloupotreba liturgijskih slavlja na svim stranama. U zajedništvu s Benediktom XVI., želim zbog činjenice da se „na mnogim mjestima ne poštuju propisi novog misala, već se zapravo tumače kao odobrenje ili čak zahtjev kreativnosti, što dovodi do gotovo nepodnošljivih iskrivljenja“. No, unatoč tome tužan sam što instrumentalnu uporabu *Rimskoga misala* iz 1962. godine često karakterizira odbacivanje ne samo liturgijske reforme, već i samog Drugog vatikanskog koncila, tvrdeći, s neutemeljenim i neodrživim tvrdnjama, da je izdao tradiciju i „istinsku Crkvu“. /.../

Cilj dozvola koje su dali moji prethodnici istaknuo je sam Drugi vatikanski koncil. Iz glasovanja koje se provelo među biskupima proizašlo je veliko inzistiranje na potpunom, svjesnom i aktivnom sudjelovanju cijelog Božjeg naroda u liturgiji... /.../ Tko želi predano slaviti euharistijsko slavlje prema ranijim oblicima liturgije, u reformiranom rimskom misalu prema Drugom vatikanskom koncilu može pronaći sve elemente rimskog obreda, posebno rimski kanon koji čini jedan od njegovih prepoznatljivih elemenata.

Konačni razlog moje odluke je sljedeći: u riječima i stavovima mnogih jasnija je uska povezanost između izbora liturgijskih slavlja prema liturgijskim knjigama prije Drugog vatikanskog koncila i odbacivanja Crkve i njezinih institucija u ime onoga što se naziva „istinskom Crkvom“. Ovdje se radi o ponašanju koje je u suprotnosti zajedništvu i koje njeguje tendencije podjela „Ja sam Pavlov“, „A ja Apolonov“, „A ja Kefin“, „A ja Kristov“, protiv kojih je apostol Pavao tako snažno reagirao. U obranu jedinstva Kristovog Tijela, prisiljen sam opozvati mogućnost koju su dali moji prethodnici. Iskrivljena upotreba ove mogućnosti u suprotnosti je s namjerama koje su vodile do pružanja slobode da se slavi misa korištenjem *Rimskoga misala* iz 1962. godine. Jer „liturgijska slavlja nisu privatne akcije, već proslave Crkve, koje predstavljaju sakrament jedinstva“, te se moraju provoditi u zajedništvu s Crkvom. Drugi vatikanski koncil je ponovno potvrdio izvanjske elemente koji su ugrađeni u Crkvu – ispovijedanje vjere, sakramente, zajedništvo – te je sa svetim Augustinom potvrdio da ostati u Crkvi ne znači samo „tijelom“, već i „srcem“, što je uvjet za spas.

Draga braćo u episkopatu, konstitucija *Sacrosanctum Concilium* je objasnila da je Crkva „sakrament jedinstva“, takva jer je „sveti narod okupljen i upravljan pod vlašću biskupa“. Dok *Lumen gentium*, podsjećajući da je rimski biskup „trajni i vidljivi princip i temelj jedinstva biskupa i mnoštva vjernika“, navodeći da ste vi biskupi „vidljivi princip i temelj jedinstva vaših mjesnih Crkava, u kojima i kroz koje postoji jedna i jedina Katolička Crkva“.

Odgovarajući na Vaše zahtjeve, donosim čvrstu odluku da ukinem sve norme, upute, dopuštenja i običaje koji prethode sadašnjem motupropriju, i izjavljujem da su liturgijske knjige objavljene od svetih papa Pavla VI. i Ivana Pavla II., u skladu s dekretima Drugog vatikanskog koncila, jedinstveni izraz *lex orandi* rimskog obreda. /.../ Sv. Pavao VI., podsjećajući da je prilagodbu *Rimskog misala* započeo Pio XII., izjavio je da je revizija *Rimskog misala*, provedena u svjetlu drevnih liturgijskih izvora, imala za cilj dopustiti i podići u Crkvi, na raznim jezicima, „jedinstvenu i identičnu molitvu“, koja izražava njezino jedinstvo. Ovo jedinstvo namjeravam uspostaviti u cijeloj Crkvi rimskog obreda. /.../

Naznake o tome kako treba postupati u Vašim biskupijama uglavnom diktiraju dva načela: s jedne strane, osigurati dobro onima koji su ukorijenjeni u prethodnom obliku slavlja i koji se trebaju vratiti u rimski obred koji su proglasili sveti Pavao VI. i Ivan Pavao II., te s druge strane, prekinuti uspostavljanje novih župa vezanih više uz želje pojedinih svećenika nego stvarnih potreba „svetoga naroda Božjega“. U isto vrijeme, molim vas da budete na oprezu kako biste osigurali da se svaka liturgija slavi s doličnošću i vjernošću liturgijskim knjigama objavljenim nakon Drugog vatikanskog koncila, bez ekscentričnosti koje lako mogu prerasti u zlostavljanja. Sjemeništarc i novi svećenici trebali bi biti formirani u vjernom poštivanju propisa misala i liturgijskih knjiga, u čemu se ogleda liturgijska reforma koju je želio Drugi vatikanski koncil.

Na vas zazivam Duh uskrsllog Gospodina da vas učini snažnim i čvrstim u vašem služenju narodu Božjem koji vam je Gospodin povjerio, tako da vaša briga i budnost izražavaju zajedništvo čak i u jedinstvu jednog, jedinstvenog Obreda, u kojemu je sačuvano veliko bogatstvo rimske liturgijske tradicije. Molim se za Vas. Molite se za mene.

Izvor: <https://www.quovadisroatia.com/>

MAJCI TEREZI

Dok oblak crni nada mnom sije
nemile dane tmurnih tišina,
pružaš mi sunce koje me mije
svetice 'tame' rajskih milina.

Kroz tebe gledam žed siromaha,
vapaj sa križa Ljubavi slavne,
čujem ti riječi: Hodi bez straha,
s osmijehom liječi Njegove rane.

Ugledah tada blješteći sari,
bijel ko čistoća anđela smjernog,
i shvatih na me silaze dari,
iz oka tvoga do kraja vjernog.

Trebaš me, Majko, spozna mi duša,
u svakom biću da gledam Krista,
da dadem sebe dok tama kuša,
bar jedan osmijeh da zablista.

Uzmi mi ruku i sa mnom hodi
ulicama najdublje tame,
neka me tvoja molitva vodi
i sila Duha izlije na me.

I na Golgotu stupit ću s tobom,
milujući rane prezrenog Boga,
skidajući lance nad svakim robom,
Kristovom rukom iz srca moga.

Ivana Petković

Inkarnacija Logosa i virtualni mediji

Piše: Dragan Muharem

*Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima;
konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu. (Heb 1, 1-2)*

Ovo su prve riječi poslanice Hebrejima. Govore nam o različitim medijima božanske objave. Bog je koristio različite putove i sredstva kako bi se približio čovjeku. Međutim, pisac poslanice Hebrejima ističe kako je najizvrsniji medij božanske objave – *tijelo*: utjelovljenje Logosa – druge božanske osobe. U ovom izlaganju dotaknuo bih se upravo te stvarnosti tjelesnosti kao najjeminentnijeg sredstva komunikacije te, u isto vrijeme, problematike virtualnosti koja stavlja naglasak na bestjelesnost – odsustvo tijela u komunikaciji.

Temeljno polazište kršćanske vjere jest činjenica utjelovljenja – *I Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama* (Iv 1, 14). Ta vječna Riječ – Logos, utjelovio se, uprostorio se, uvremenio se kao konkretan čovjek. Komunikacija između Boga i čovjeka događa se *po* i *u* tijelu. Međutim, prateći razvoj kristološke dogme, uviđamo da je upravo ta istina bila od samog početka ugrožena, napose kada se susrela s grčkom filozofskom mišlju. Prva krivovjerja u kršćanstvu ticala su se Kristove tjelesnosti. Tijelo je princip propadljivoga, prema tome nedostojno utjelovljenja i otkupljenja (gnosticism, doketizam, maniheizam...). Druga božanska osoba imala je samo *prividno* – modernim rječnikom – *virtualno* tijelo. Prvi sabori Crkve morali su

se braniti od *virtualizacije* Logosa, naučavajući *inkarnaciju* Logosa (ovdje riječ Logos možemo proširiti u njegovom značenju – kao smisao, istina... bez utjelovljenja, istina i smisao bi bili tek apstraktni, virtualni pojmovi).

Danas svjedočimo o jednoj suvremenoj gnozi koja ima iste korijene kao na početku kršćanstva. Tijelo i tjelesnost su prepreka, ograničenje u eri virtualnih medija. Poznat nam je primjer kultne filmske trilogije „Matrix“ iz 1999., koja čovjeka budućnosti vidi tek kao zarobljenika, informaciju u umjetno stvorenoj stvarnosti – virtualnom svijetu (dok mu je u *stvarnoj stvarnosti* tijelo zarobljeno u stroju). Niz je drugih filmova znanstvene fantastike koji temu grade na oslobađanju uma od fizičkoga tijela i njegovoj implantaciji u virtualni svijet.

Zanimljivo je promatrati odnos ovisnika o internetu prema svom tijelu – oni ga uglavnom zanemaruju, ne bave se fizičkim aktivnostima, ne paze na odijevanje i čistoću, ne mare za urednu i zdravu prehranu. Poput gnostičke askeze kojoj je cilj mučiti i odbaciti tjelesno. *Naš pravi život je onaj u računalu* – jasno iznosi agent Smith, lik iz spomenutog filma „Matrix“.

Pojam ‘virtualno’ ima više značenja. Osim tehničkog značenja u području informatičke tehnologije, postoji i filozofsko značenje te riječi. U *filozofskom smislu taj pojam označava nešto što postoji potencijalno, a nije se još realiziralo, tj. aktualiziralo. Laički rečeno, virtualno je nešto suprotno od realnog*. (Predrag Haramija, „Donosi li Internet novo poimanje čovjeka?“ u: *Obnovljeni život*, 64 (2009).

Za promicatelje digitalne kulture um je ono najvažnije, subjektivno je važnije od objektivnog, predodžba od zbiljnosti, fenomen od bitka. Ovo je na tragu tradicionalne kartezijanske podjele na um kao misaoni sadržaj i tijelo kao stroj-okvir. Premda internetom povezan sa svijetom i ljudima, čovjek je sve odvojeniji od drugih ljudi (ne dodiruje se tijelom). U virtualnom prostoru čovjek je ponajprije um. Na bestjelesan način prenosimo naše ideje, osjećaje i misli. Uvjet virtualnosti je bestjelesna interakcija.

Riječi koje koristimo u svakodnevnoj uporabi često puta su daleko od njihova izvorna značenja. Konkretna primjer je riječ *komunikacija/komunicirati*. Mladima na spomen te riječi najčešće dođe na pamet korištenje mobilnog telefona ili druženje preko društvenih mreža. Malo tko zadire u korijen spomenute riječi koja dolazi od lat. *communio* – zajednica. Komunikacija je zapravo uvođenje u zajedništvo. U latinskoj liturgiji dio mise u kojem se vjernicima dijeli sveta pričest naziva se *communio*. Bog se komunicira čovjeku. Po pričesti čovjek ostvaruje svoju komunikativnu dimenziju. Simptomatično je, dakle, što se na spomen riječi „komunikacija“ daje ukaz ne na tjelesno već na virtualno. Komunikacija je, kako rekosmo – uvođenje u zajedništvo – a tu se zahtijeva tjelesnost. A paradoksalno, u ovoj našoj eri komunikacija nikada nije bilo više osamljenosti (a razlog je bestjelesnost).

Kada bismo išli još dalje, a to je već druga problematika, pitanje recimo pornografije – najveći broj klikova na internetu je za pornografiju – ulaskom u virtualni svijet čovjek žudi za tjelesnošću, ali mu ta stvarnost stalno izmiče. Zato je sv. Ivan Pavao II. ustvrdio da problem pornografije nije u tome što pokazuje previše, nego što pokazuje premalo.

Već spomenuta ivanovska paradigma – *et verbum caro factum est* – i Riječ je tijelom postala – suvremeni digitalizirani čovjek obrće – i tijelo postaje riječ – tijelo postaje informacija. Čovjek se dezinkarnira – odtjelešnjuje se da bi ušao u prostor virtualnosti, odnosno simulacije.

Krist je utjelovljenjem ušao u konkretni prostor, u konkretno vrijeme, u konkretni narod. Ulaskom u virtualni svijet čovjek ulazi u *cyberspace*, nešto što ne možemo definirati kao prostor. Također, kada je čovjek *online*, on nije u konkretnom vremenu, već u jednom sasvim drugačije shvaćenom vremenu. Kad je čovjek *offline*, vraća se u svoje tijelo i ako je ovisnik o virtualnomu, njegovo tijelo mu u *offline* vremenu predstavlja kaznu, zatvor.

Naposljetku, u virtualnoj stvarnosti čovjek je samo *avatar* – odnosno znak koji predodžuje osobu koja razgovara s korisnikom računala. Govorimo o čovjeku koji je *depersonaliziran* – jer dob, spol, nacija i dr. su tek buka koja ometa tijek čistih informacija. Tako Levinson, teoretičar medija i komunikacije jasno uočava implikacije računalne tehnologije i interneta na poimanje čovjeka i posebice na fenomen bestjelesnosti i odbacivanja osobnog identiteta u kiberprostoru. Kako bi naglasio dojam bestjelesnosti, ljude nazočne u tom prostoru naziva „online anđeli“.

Kakve su implikacije ovakvih postavki na religiozno područje? U teologiji se susrećemo s novim pojmom, *cyberteologija*. *Cyberteologija* promatra vjeru i duhovnost u virtualnom prostoru te osobito želi vidjeti kako se sveto predstavlja i doživljava unutar tog konteksta. Javljuju se, također, pitanja o odnosu čovjeka prema Bogu, o doživljaju transcendentnog unutar tih tehnologija, i to polazeći od iskustva vjere. Suvremeno doba poziva na promišljanje virtualnih prostora kroz teološku prizmu, ali jednako tako i promišljanje teologije kroz prizmu logike *weba*.

Neke poteškoće koje se javljaju su recimo to što *cyberspace* kao virtualna stvarnost može postati problem ako postane nadomjestak za stvarnu sakramentalnu Kristovu prisutnost i za stvarnu interakciju s ostalim vjernicima. Na internetu ne postoje sakramenti, a vjerska iskustva koja su ondje moguća zahvaljujući milosti Božjoj, nisu dostatna ukoliko su odijeljena od stvarne interakcije s ostalim vjernicima.

Još jedna poteškoća ogleda se u tome što je virtualni prostor kraljevstvo provizornosti: jedan *web-site* danas jest, a sutra može posve nestati. Uz to, internet je kraljevstvo umnoženosti: količinu podataka koji se susreću na internetu, nije više moguće ljudski obraditi. Postoji prava hipertrofija informacija. Dotičemo se pilatovskog pitanja istinitosti – *Quid est veritas?*

Susrećemo pojmove kao što su „*online* religija“. Dakle, *online* religija se živi na forumima, chatovima, blogovima... Na temelju ovoga neki ukazuju na potrebno razlikovanje između „online religije“ i „religije online“.

Papa Benedikt XVI. ukazuje na neke granice karakteristične za digitalnu komunikaciju, a to su: jednosmjernost interakcije, težnja da se drugima prenesu samo neki dijelovi vlastitog duhovnog svijeta. Uvijek je važno podsjećati, piše Benedikt, da virtualni kontakt ne može i ne smije zamijeniti izravni ljudski kontakt s osobama na svim razinama našega života. (Benedikt; <http://www.ika.hr/index.php?prikaz=vijest&ID=129065>).

Na koncu ovoga izlaganja postavljam pitanja o kojima će se u budućnosti sigurno još temeljitije promišljati: je li moguća religioznost preko virtualnih medija? Može li se na internetu iskusiti onaj drugi i onaj posve Drugi? Ukoliko ne dotičemo čovjeka u njegovoj tjelesnosti, u njegovoj cjelovitosti, možemo li se zadovoljiti samo fragmentima? Kako spojiti načelo inkarnacije i virtualni svijet medija?

Razmišljanje uz 150. obljetnicu rođenja svete Male Terezije, crkvene učiteljice

Priredio: o. Mato Miloš, OCD

Sveti papa Ivan Pavao II., na Misijsku nedjelju, 19. listopada 1997. godine, proglasio je svetu Malu Tereziju učiteljicom Crkve, datum vrijedan spomena. Crkva je potvrdila ispravnim učenje *malog puta i duhovnog djetinjstva* Male Terezije i uvrstila ju među učitelje Katoličke Crkve.

U životopisima svetaca, sv. Mala Terezija ima izuzetnu zaslugu otkrića *malog puta*, u kojemu prikazuje nauku *duhovnog djetinjstva*, kako ju je zamislila, prakticirala i naučavala. U njoj, reče papa Benedikt XV.: *nalazi se tajna svetosti*. A papa Pio XI. kaže da je Terezija postala za sve nas *Božja riječ koja otkriva u čemu se sastoji savršenost na koju smo pozvani... Druž koju ona uči, toliko je snažna da podsjeća na samog Isusa u Galileji... Isti papa nastavlja, Terezija se čini kao slatko djelovanje ljubavi Božje... To je kao utjelovljenje te ljubavi koja ima nešto uvjerljivo, privlačno, dragocjeno*. Kardinal Pacelli, budući papa Pio XII., izjavljuje: *Iznad svega, po svojem duhovnom djetinjstvu kojim Terezija svijetli, osvaja tolike duše... Učenjaci Svetoga pisma u njezinoj školi ponovno postaju djeca*.

	"Upamti da u Božjim očima ništa nije maleno. Sve što činiš čini s ljubavlju." (sv. Mala Terezija)	
---	---	--

Terezijin mali put djetinjstva nezrelost, nesposobnost, nešto kičasto i čipkasto?

Površni ljudi mogu izmisliti *mali put*, rezerviran za osrednje i lijene. Obično se shvaća Terezijino *duhovno djetinjstvo* kao nezrelost, nesposobnost, bedastoća. Isto tako, zablude je i u prevari primamljivog smiješka na Terezijinim usnama, kako ju ponekad neukusno prikazuju razne nabožne sličice, kako u rukama drži buket ruža s Kristovim križem, kao da je kršćanstvo lagano, čipkasto i kičasto. Takvo prikazivanje Male Terezije odvrća i ostavlja nejasnom poruku ljubavi otvorenu za tumačenje i primjenu koja je proturječiva. S takvom slikom Male Terezije mire se samo oni kojima godi sentimentalnost, koja isključuje napor i zahtjev *uskog puta* koji vodi u kraljevstvo nebesko, te nošenje križa kako bi se doprlo do istinske svetosti. Na takav način Terezija se čini kao idealna moderna svetica koja sipa „kišu ruža“ na mnoštvo mlakih i nestalnih vjernika, zaokupljenih samima sobom, uvjerenih da Bog na koncu treba dati sve i oprostiti sve bez ijednog znaka obraćenja i mučeništva koji uključuje radikalnu evandeosku metanoju.

Terezijin mali put djetinjstva posve je nov

Terezijino „otkriće“ kao jasna sinteza svih umnika svijeta, kao i njezino iskustvo, prvi puta je povjereno majci Mariji Gonzagi 1889.: *Želim naći sredstvo za put u nebo, izravni put, kratak, mali i potpuno novi put!* I nastavlja: *To je put duhovnog djetinjstva, to je put povjerenja i potpunog predanja. Želim ih učiti malim sredstvima koji jako dobro uspijevaju, reći im da ima jedna stvar koju treba ovdje učiniti: bacati Isusu cvijeće malih žrtvica, uzimajući ih dragovoljno, onako kako sam ih ja uzimala i zato će to biti njima prihvatljivo.*

Na pitanje što znači biti dijete pred Bogom, Terezija odgovara: *Priznati svoje vlastito ništa, u svemu se pouzdati u milosrdnog Boga kao dijete koje očekuje sve od svoga oca i ne uznemirivati se ničim, ne isticati materijalna bogatstva. Nadalje: Biti maleni također znači ne pripisivati sebi samima kreposti što ih činimo, ne vjerovati da smo za to sposobni, već priznati da milosrdni Bog stavlja blago kreposti u ruke svoga djeteta, da se on time služi kada mu je potrebno, ali to blago je sam Bog. Konačno treba biti svjestan vlastitih pogrešaka, jer i djeca često griješe, ali su jako mala da bi učinila veliko zlo.*

Terezijina genijalna usporedba *dizala*

Mala Terezija uči da se ne pouzdajemo u same sebe, već se potpuno predamo Bogu, izvanrednom izvoru milosti. Stoga predlaže genijalnu usporedbu *dizala*, boljeg od *stepenica*, koje su *velike*, dok *maleni* imaju potrebu voditi se maminom rukom. To Terezija iščitava u Izaijinom tekstu: *Kao što majka miluje svoje dijete, tako ću i ja vas utješiti, nosit ću vas u svome srcu i stavit ću vas na moja koljena*. Na temelju Izaijinih riječi Terezija nastavlja razmišljati. *Ah, nikada me nisu tako obradovala riječi i tako skladno ispunile moju dušu. Dizalo koje će me podići do neba, tvoje su ruke Isuse. Zato nemam potrebe rasti, naprotiv, trebam ostati mala, da On bude sve*.

Ovo je bitna srž Terezijinoga nauka, koja je postala stvarnost u njezinu životu. Radi se o znakovitom tumačenju otajstva milosti i zato je njezina nauka *nova* u odnosu na tradicionalni način razumijevanja i učenja temeljnih zakona unutarnjeg života, u odnosu na vrijeme kako ga je tumačio postojeći rigorizam jansenizma, pri koncu 18. stoljeća, osobito u pojedinim samostanima. Kada je promotor fidei, pitao Terezijinu sestru Celinu zašto želi beatifikaciju svoje sestre, ona odgovara. *Zato što nas je učila svome „malom putu“*. Ovo je na neki način kanonizacija Terezijinog *malog puta*. Celina nastavlja: *Zato sam se radovala, kada ju je papa Benedikt XV. uzvisio i u svome govoru hvalio „duhovno djetinjstvo“ za vrijeme beatifikacije i Terezijine kanonizacije. Moje je mišljenje imalo smisla ostvarenja toga dana 14. kolovoza, 1921. godine*.

Žalosno je to da su pojedini teolozi negativno reagirali na Terezijinu nauku *malog puta* i *duhovnog djetinjstva*. I danas pojedini teolozi osporavaju njezino proglašenje učiteljicom Crkve. Osim dokumentacije njezinih spisa, postoje svjedočanstva Celine, potom Pauline, koja je bila njezina odgojiteljica i duhovna majka koja nije mogla ne svjedočiti o istinitosti Terezijinog *malog puta* i vrijednosti *duhovnog djetinjstva*. Sami pape: Benedikt XV., Pio XI., Pio XII, i Pavao VI., vrlo pozitivno govore i preporučuju Terezijinu nauku *malog puta*.

Sveti papa Ivan Pavao II., kada je 2. lipnja 1980. pohodio Francusku i Lisieux, rekao je: *Mali put, jest put svetog djetinjstva. Na tom putu ima nešto jedinstvenoga. To je genij sv. Terezije iz Lisieuxa. U isto vrijeme, to je potvrda i obnova temeljne istine i sveopća evanđeoska poruka, da je Bog naš Otac, a mi smo njegova djeca. Ta sveopća istina koja postoji, ta stvarnost, ponovno je čitana s vjerom, nadom i ljubavlju Terezije iz Lisieuxa. Ona je na neki način ponovno otkrivena unutarnjim iskustvom njezina srca i zaokružena čitavim njezinim životom koji je trajao samo 24. godine.*

Bitne sastavnice Terezijinog *malog puta djetinjstva*

Izvornost Terezijine nauke o *duhovnom djetinjstvu* potvrda je svega što se nalazi u evanđeoskoj poruci.

– *Mali put* je *sveopći put*, otvoren svim ljudima koji su otkupljeni Kristovom krvlju i pozvani na spasenje, bez razlike rase, dobi, spola, kulture i imućnog stanja.

– *Mali put* je otvoren samoj metafizičkoj osnovi čovjeka, koji je sam po sebi svjestan da je *ništa* i da ovisi o Bogu koji je *sve* i od kojega ovisi sve što postoji.

– *Mali put* je tipično *kršćanski put* zato što sadrži sadašnje stanje pale naravi poradi istočnog grijeha. Na sreću, ta je narav otkupljena Kristovom krvlju kao zadovoljština za grijeha. Nitko ne može uživati plodove Kristove žrtve ako se ne preobrazi u Njega i ne slijedi njegov primjer.

– *Mali put* je *moгуć* za svakoga jer Bog, želeći spasiti sve, ne uskraćuje milosti nikome. Milost je potrebna da se izabere *uski put* i da se postane *kao dijete* da bi se ušlo u kraljevstvo nebesko.

– *Mali put* je *potreban* i *moгуć*, sam po sebi je *ispravan*, a ne krivudavi pravac, *zajednički*, a ne *pojedinačni*, *sakriveni*, a ne *vidljiv*, može se *nasljedovati*, a ne samo mu se *diviti*, *siguran* za sve, za nikoga nije *opasan*. Ovaj *mali put* zahtijeva stil života koji odgovara biti evanđeoskog života, oslobađajući se svega suvišnoga i sporednoga. *Mali put* traži utjelovljenje čovjeka u njega pomoću milosti, vrednovanja svega što je ljudsko, redovito, svakidašnje, življeno.

– *Mali put* je za one duše koje se uistinu osjećaju *malene*, odnosno, nemodne pred Bogom, pune pouzdanja u Boga i njegovu ljubav koja spašava, koja izaziva i traži milosrđe, koja predusreće svaku preuzetnost i zaslugu ljudske volje.

– *Mali put* je onaj put koji proizlazi iz *poniznog* čovjekovog stava, koji je svjestan vlastitih nedostataka, koji ga izravno vodi u zagrljaj Oca od kojega dolazi snaga za vlastito uzvišenje i sigurnost zadnjeg uporišta. Zato je to *put malenih* određenih za istinsku veličinu sposobnosti za nadčovječna iznenađenja, poniznih kojima pripada slava na nebesima. Osrednji put, između pesimizma vodi razočarenju i oholosti, koja se uzda u samoga sebe, između privlačnosti *quietizma*, koji sve prima i podnosi, te aktivizma i *pelagijanizma*, koji misli da može sve riješiti i sam učiniti. To je *put* stvorenja okrenutog prema Bitku koji ga obuzima iz dubine svojega *ništa* na uzdignuće do sudjelovanja u Njemu. Terezija dobro poznaje neograničenu mogućnost istine koja sadrži bit vječne filozofije, uzvišene kršćanskom Objavom.

Terezija je sretna što je karmelićanka, zaručnica i majka

Terezija je sretna što je karmelićanka, zaručnica i majka. Sve ove tri sastavnice uključuju njezin osobni samostanski poziv. Terezija u samoj sebi upozorava i na druga zvanja: vojnik, svećenik, apostol, naučitelj, mučenik. To joj nije dosta: *Osjećam potrebu i želju za Tebe, Isuse, izvršiti sva herojska djela. U mojoj duši osjećam hrabrost jednog križara, svećenika, željela bih umrijeti na bojnopolju za obranu Crkve.* Potom nastavlja: *Isuse, ljubavi moja, živote moj, kako pomiriti sve ove želje? Kako ostvariti želje moje siromašne male duše? Isuse, ako želiš čuti sve moje želje, uzmi knjigu tvoga života i tamo su opisana sva djela svih svetaca i ta djela želim ispuniti za Tebe. Isuse moj, što ćeš odgovoriti na sve moje ludosti?*

Bez predaha Terezija nastavlja čitati poslanicu sv. Pavla (1Kor, 12 i 13), i našla sam rješenje u svim ovim riječima: *Težite za savršenim darovima, pokazat ću vam najsavršeniji put. Apostol tumači kako darovi, pa i najsavršeniji, ali bez ljubavi nisu ništa. Ljubav je siguran put koji vodi u nebo. Konačno sam našla odgovor: uzevši u obzir otajstveno Tijelo Crkve, nisam se prepoznala ni u jednome od članova opisanih kod Pavla, željela sam se naći u svim članovima. Ljubav mi je dala ključ moga zvanja. Shvatila sam da ako je Crkva Tijelo sastavljeno od raznih udova, najpotrebniji i najčasniji ud njoj nedostaje. Shvatila sam da Crkva ima srce i da to srce gori od ljubavi.*

Shvatila sam da samo ljubav pokreće udove Crkve. Ako se ljubav ugasi, apostoli ne bi naviještali evanđelje, mučenici ne bi više prolijevali krv... Shvatila sam da ljubav uključuje sva zvanja, na svim mjestima, jednom riječi, ona je vječna. Tada u izljevu svoje radosti uzviknuh: Isuse, ljubavi moja, konačno sam našla svoje zvanje. Moje zvanje je: LJUBAV! To mjesto, Bože moj, dao si mi Ti. U srcu Crkve ja ću biti ljubav. Tako ću biti sve. I moj će se san ostvariti.

Želim biti sveta

Jednom je Terezija hrabro uzviknula: *Želim biti sveta*. Nastavlja. *Još uvijek osjećam onaj isti žar da postanem velika svetica, jer ne računam na svoje zasluge, nemajući nijednu, ali uzdam se u Onoga koji jest KREPOST i sama SVETOST. On sam zadovoljivši se mojim slabim snagama uzdići će me k sebi i shvativši njegove neizmjerne zasluge, učinit će me svetom... Uvijek sam željela biti sveta, ali, jao, uvijek sam bila uvjerena, kada sam se uspo-ređivala sa svecima, da između mene i njih postoji različitost, kao između bregova čiji se vrhunci gube u visinama neba i zrnca pijeska što ga prolaznici gaze nogama. Umjesto da se obeshrabrim, ja sam govorila: Dobri Bože, ne mogu željeti nemoguće želje, zato mogu, bez obzira na moju malenost težiti za svetošću, postati još veća nego mi je moguće. Trebam podnijeti sve moje nesavršenosti, tražeći sredstvo da idem u nebo po uspravnom putu, jako kratkom, malom putu, posve novom.*

Terezija želi biti sveta. Osjeća vlastitu nemoć, premda osjeća da je Bog sama SVETOST. Dosta joj je da se On približi njezinoj duši kako bi mogla sudjelovati u milosti. Stoga iz dubine duše uzdiže svoj vapaj: *Molim Te, budi moja svetost!*

Mi koji smo prihvatili život karmelićanske karizme, kao i svi ostali vjernici, u Maloj Tereziji nalazimo hrabrost odvažiti se na put svetosti. *Svetost se ne sastoji u ovom ili onom poslu, nego u raspoloživosti srca koji nas čini poniznima i malenima u rukama Božjim, svjesni svojih slabosti i potpuno predani u njegovu očinsku volju.* Mala Terezija nas podsjeća na evanđeoski stil života, zajedništvo s drugima, da izidemo iz sebe prema Bogu i prema braći ljudima, da se nikada ne zatvaramo u sebe, da dijelimo slabosti svojih bližnjih i da se pritom ne osjećamo nadmoćno. Ne zaboravimo milosti koje nam Bog daje i budimo Bogu zahvalni, hrabri nas naša sestra, Mala Terezija.

Euharistija – otajstvo koje valja živjeti

Piše: Daniel Katačić

Jednom je sv. Padre Pio rekao kako bi *svijet lakše preživio bez sunca negoli bez euharistije*. Zašto je tomu tako, i kako da euharistija postane otajstvo koje trebamo svakodnevno živjeti, objašnjava nam, sada papa u miru, Benedikt XVI. u svojem dokumentu *Sacramentum caritatis – Sakrament ljubavi*. Upravo treći dio tog dokumenta nosi naslov: „Euharistija, otajstvo koje valja živjeti“.

Odmah na početku tog poglavlja Benedikt XVI. piše o duhovnom bogoslužju koje proizlazi iz vjere u euharistiju i slavljenja iste. Euharistija tako postaje naša egzistencija, jer kako kaže Isus u Ivanovu evanđelju: *Onaj koji mene blaguje živjet će po meni* (6, 57). Upravo je to obećanje u jednom mističnom iskustvu protumačeno sv. Augustinu na sljedeći način. On je čuo glas koji mu govori: *Ja sam hrana jakih: rasti pa ćeš me jesti. I nećeš ti mene pretvarati u sebe kao hranu, nego ćeš se ti promijeniti u mene*. Krist nas po Pričesti sjedinjuje sa sobom. On preobražava naš život u njegov ukoliko mu to dopustimo. Tako naš život postaje jedno duhovno bogoslužje koje se proteže i nakon odlaska sa sv. Mise. U tome se očituje poziv sv. Pavla: *Ili jeli, ili pili, ili što drugo činili, sve na slavu Božju činite* (1Kor 10, 31). Upravo zato što je euharistija simbol zajedništva Crkve, iako mnogi, jedno smo tijelo, (kao i što od mnogo zrnja nastaje hostija) mi ne smijemo bogoslužje staviti u sferu privatnoga, nego naš cjelokupni život mora biti žrtva (poput euharistijske žrtve) koja se prikazuje Bogu.

Nadalje papa Benedikt u svom dokumentu daje „recept“ kako ostvariti život življen u skladu s euharistijom. Na prvom mjestu on podsjeća na blagdansku zapovijed, na život u skladu s nedjeljom. Prvi dan u tjednu, to jest nedjelja, po najranijim povijesnim izvorima je dan oko kojega kršćani baziraju sve ostalo. Slavlje prvog dana u tjednu definira oblik života koji je obnovljen u susretu s Kristom. Nedjelja za kršćane nije samo dan kada se čini predah od

Jesmo li spremni primiti
ISUSA radosno i s
ljubavlju kao Zakej?

posla. Nedjelja je dan kada kršćanin *iznova pronalazi oblik vlastite kršćanske egzistencije u skladu s kojim je pozvan trajno živjeti* – reći će papa Benedikt. Nedjelja je dan kada kršćanin prikazuje samog sebe Bogu, baš onako kako to čini svećenik kad prinosi žrtvu na oltaru.

Zato za ustrajnost u kršćanskom načinu života presudnu ulogu igra nedjeljno euharistijsko slavlje. Život vjere je u opasnosti ako nestane želje za odlaskom na sv. Misu u kojoj slavimo Kristovu vazmenu pobjedu. Papa Benedikt dodatno naglašava kako je sudjelovanje na nedjeljnoj euharistiji *zahtjev naše kršćanske savjesti, dok u isti mah to sudjelovanje u nedjeljnoj liturgiji oblikuje našu savjest*. Jednostavnije rečeno, ne znamo kako ispravno živjeti ako se ne napajamo na izvoru nedjeljne euharistije.

Sudjelovati u svetoj Pričesti znači dublje i prisnije pripadati onomu koji je umro radi nas. *Onaj tko blaguje Krista, uistinu i živi za njega*. Po slavljenju euharistije i po svetoj pričesti ne postajemo samo jedno s Bogom, nego i jedno s onima koji su oko nas. To je vertikalna i horizontalna dimenzija sv. Euharistije. A gdje nema zajedništva s Bogom, nema ni istinskog zajedništva među ljudima (ni u obitelji, ni među prijateljima, ni na radnom mjestu). Tako se euharistija ne živi samo nedjeljom, nego ona obuhvaća svaki trenutak kršćanskog života. Danas se kršćanska vjera želi potisnuti na rub, želi se proglasiti za nešto privatno, za nešto što se živi u četiri zida vlastite kuće. Stoga moramo ponovno otkriti i svjedočiti da je Isus Krist živa osoba, i da je on kao takav prisutan u sv. Pričesti te da nahanjeni njime postajemo kristoliki, postajemo *jedno čovječstvo više za njega u svijetu* kako bi to rekla sv. Elizabeta od Trojstva.

Kao otajstvo koje valja živjeti, euharistija se nudi svima nama, u specifičnim okolnostima u kojima se svatko nalazi. (...) Živeći dan za danom vlastiti život kao poziv, postajemo Bogu ugodno bogoslužje. Upravo nas sakrament euharistije, počevši s nedjeljnom liturgijom, obvezuje da živimo svoju svakodnevicu i sve činimo na slavu Božju. Zbog toga svi kršćani moraju njegovati želju da se euharistijsko otajstvo sve dublje urezuje u način njihovog života. Tako oni postaju prepoznatljivim svjedocima u svakom trenutku i na svakom mjestu.

U konačnici, slavlje euharistije dovodi nas do moralne preobrazbe – u euharistiji osjećamo što znači biti ljubljen i kako ljubiti druge. Moralna preobrazba koja nas zahvaća ako euharistija postajne izvor na kojem se napajamo jest čežnja srca da na Gospodinovu ljubav koja nam se daje u euharistiji odgovorimo čitavim svojim bićem. Ovu preobrazbu savršeno oslikava događaj iz Matejeva evanđelja koji nam govori o cariniku Zakeju. Isus je ušao u njegovu kuću i on biva preobražen. Carinik Matej koji je krao i varao postaje onaj koji ima osjećaja za druge te im vraća u obilju. Tako biva i u našoj duši kad u stanju milosti (ispovjeđeni) primamo u dušu po svetoj pričesti euharistijskog Isusa (istog onog Isusa kojeg je primio i carinik Matej u svoju kuću i koji ga je posve preobrazio u novog čovjeka).

KLANJANJE

Večer uoči Duhova
tišina tolika da se čuje
mirisni kad tamjana
pročišćuje nakane srca
čovjek pred oltarom
sklapa ruke oko cvjetnih strukova
s ljubavlju bira svaki cvijetak
kiteći oltar na koljenima
klanja se pred Presvetim

Verica Dulić

Bijele stranice molitvenika

Piše: o. Zlatko od sv. Josipa (Žuvela), OCD

Prije nekoliko godina, još za vrijeme moga studija teologije u Zagrebu, dvojica subrača išla su u samostan franjevac konventualaca, u dio grada koji se naziva Sveti Duh. Išli su na predstavljanje molitvenika koji se zove *Nasljeduj Mariju*. Bio sam i ja pozvan, ali ne znam više točno razlog zbog kojega ipak nisam otišao s njima. Nakon što su se oni vratili, iznosili su svoje dojmove koji su bili veoma pozitivni. Za utjehu donijeli su mi jedan primjerak molitvenika. Tome sam se veoma obradovao jer sam čuo njihove pohvale, a i molitvenici su mi veoma dragi. Primio sam njihov poklon, zahvalio i odložio na policu jer smo, kako mi se čini, trebali ići na molitvu. Mislio sam da ću ga kasnije na miru pregledati.

Kada smo završili točke dnevnog rasporeda, ja sam se vratio u sobu i uzeo u ruke molitvenik, kad gle silnog iznenađenja. Ovaj je molitvenik imao naslovnu stranicu sa slikom Bogorodice koja drži djetesce Isusa i natpisom „Nasljeduj Mariju“, a na zadnjoj stranici je stajalo napisano: *Zagrli mili čitaoče, ovu knjižicu, koja je namijenjena najprije slavi Svemogućega, zatim Blažene Djevice Marije, a napokon i tvojoj duhovnoj koristi, pak se uči od blažene Djevice Marije, kako da uzljubiš Gospodina našega Isusa Krista. Bilo sve na slavu Božju, i Blažene Djevice Marije!* Ispod toga još je

stajalo mjesto, datum te potpis autora. I to je bilo sve. Samo su prva i zadnja strana bile ispisane, sve ostale, oko 100-tinjak unutarnjih stranica bile su potpuno bijele.

Vjerujem da ni braća koja su mi donijela molitvenik uopće nisu primijetila tu veliku tiskarsku grešku. U prvi trenutak bilo mi je veoma žao, ali nisam bacio molitvenik. Imam ga još uvijek kod sebe. Što sam više razmišljao o tome, shvatio sam taj događaj kao neki znak. U životu molitve, u životu duha nitko drugi umjesto nas samih ne može proći taj put. Osoba sama mora ispisati unutarnje stranice. Stariji, iskusniji, mogu dati smjernice, mogu uputiti, dati početnu stranicu. Također, mogu na kraju dodati još koji savjet, zahvalu, ukazati na cilj prema kojem se ide. Sve ostalo ostaje na samoj osobi. Ona mora hoditi kako najbolje umije i zna. Ponekad je to hod u potpuno nepoznato, pred osobom su samo prazne bijele stranice te se ne zna kako će ispasti, kako će to biti.

Nije li upravo tim riječima Blažena Djevica Marija odgovorila poslaniku Božjem, arkanđelu Gabrielu, koji je došao izložiti Božji plan Utjelovljenja Sina Božjega? Mnogo je toga izgovorio Arkandeo. Sve divne, blage riječi. Pa on je došao navijestiti Gospodina, on navještava blagovijest.

Prvo pozdravlja prepun poštovanja: *Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!* Zatim uklanja strah: *Ne boj se, Marijo!* Govori o božanskom začecju, o rođenju i veličini Sina Božjega, o njegovom Kraljevstvu (usp. Lk 1, 28-33). Marija razmišlja o svemu tome, ali joj nije jasno kako to može biti. Stoga pita poslanika Božjega, pita anđela: *Kako će to biti...?* Kao da mu veli kako će se ostvariti sve to što ti, anđele, govoriš? To su divne stvari, ali sve to neizmjereno nadilazi bilo koje ljudsko shvaćanje i bilo koje ljudske mogućnosti. No, anđeo ima odgovor na to. Treća Božanska osoba će sve to ostvariti. To je Duh Sveti, to je sila Svevišnjega. Kao da joj veli onaj redak iz psalama: *Prepusti Gospodinu putove svoje, u njega se uzdaj i on će sve voditi.* (Ps 37, 5).

Veoma je važno to predanje Bogu. Navodeći primjer njezine rođakinje Elizabete, Arkandeo zaključuje: *Ta Bogu ništa nije nemoguće!* Dragi Bog traži pristanak vjernih svojih, drugo je njegova briga.

I Marija pristade, reče „da“ Bogu svome i postade Majka Sina Božjega. Puna Milosti postade Nositeljica Milosti i Života u sebi samoj i u Čovječanstvu. Započela je nova stranica čitavoga svijeta, prečista i prebijela stranica Otkupljenja Božjega.

Zato, kao što to veli naslov molitvenika, nasljedujmo Mariju. Kako i na koji način možemo se pitati i dobro je da se pitamo. Također, možemo i druge pitati. No od drugih ćemo dobiti samo početnu stranicu i eventualno zadnju, zahvalu i cilj. Sve druge stranice koje su pred nama bit će bijele, sami ih moramo ispuniti.

Dobro je i ovo primijetiti. Stranice su bijele, na njima se ne vidi ništa. To može izvrsno simbolizirati nevidljivu, bijelu prisutnost Božju. Znači, ipak nismo sami. Anđeo Gospodnji, anđeo čuvar kojega ima svaki vjernik uz sebe prisutan je, a također i Duh Sveti, sila Svevišnjega. Mi to ne vidimo, ali vjerujemo.

Toj vjeri pridružimo pouzdanje u Boga, i nadasve ljubav prema Bogu. Dajmo mu svoj pristanak za dobro. Dajmo mu svoju raspoloživost, neka i nama bude po riječi njegovoj. Trnovit to zna biti put, jer predanje Bogu ne uklanja boli. I Blažena Djeвица je trpjela boli. Pogotovo o tome razmatramo u tjednu muke Gospodnje, u postajama Križnog puta, u žalosnim otajstvima krunice, u pobožnosti na čast Sedam žalosti Marijinih. No nadamo se da će na kraju svih boli doći evanđeoski hvalospjev pohoda Marijinog, *Veliča*. I naša će duša Veličati Gospodina jer tko se god Bogu predaje, spoznaje kako je sveto ime njegovo i kako je od koljena do koljena dobrota njegova nad onima koji se njega boje.

Kako da nasljedujemo Mariju učimo se od Anđela Gospodnjega i od Duha Svetoga. Budimo svjesni da smo pred otajstvom koje nadilazi naše shvaćanje, naše razumijevanje, zato nam tu može pomoći zagovor svetaca koji su išli tim putem. Osobito mislim na sv. Josipa, pravednika, zaručnika Presvete Djevice. Njegov primjer i zagovor pomaže nam da s pravom pobožnošću štujuemo Blaženu Djevicu Mariju, da u vlastitim tjeskobama i nejasnoćama tražimo i dobijemo od Gospodina rješenje i da uvijek velikodušno prihvaćamo poziv koji nam upućuje Gospodin Bog. Također, tu su i drugi sveci i svetice Božje koji su kroz svoj život nasljedovali kreposti Blažene Djevice Marije, osobito njezinu duboku poniznost, njezinu živu vjeru, njezin potpuni posluš Božjoj volji, njezinu neprestanu molitvu, njezino posvemašnje mrtvljenje, njezinu božansku čistoću, njezinu žarku ljubav, njezinu junačku strpljivost, njezinu anđeosku blagost i njezinu uzvišenu mudrost. Priključimo im se i mi, vježbajući se u tome u svojoj svakodnevnici, kako bismo našli milost kod Boga i postali istinska djeca Božja.

Rub

Iz dnevnika jednog kapelana

Piše: Nebojša Stipić

Pastoralni život na „rubovima“

Na zamolbu preč. Josipa Štefkovića, urednika naše *Danice*, da stavim pokoju misao na papir i njihovim slijedom načinim skladni tekst, odlučih se napisati jedno malo svjedočanstvo svećenika koji je kratko na njivi Gospod-njoj.

Rekli bi obični ljudi kako me je život odnio na putove koji su mi strani i novi. Teolozi bi spominjali „prst Božji“ ili djelo Duha Svetoga preko mojih pastira, biskupa u miru mons. dr. Ivana Pénzesa i pokojnog biskupa mons. Slavka Večerina koji su svojim dekretima odredili put moga svećeništva.

Čantavir jedna ljubavna priča

Ovim riječima: „Čantavir jedna ljubavna priča“, pomalo dvoznačnim i punim intrige za neke, završio sam svoju oproštajnu propovijed nakon svoje službe od skoro tri godine u Čantaviru, u mjestu u koje, kada sam došao ni-sam ništa znao, od jezika, ljudi pa do toga da u našoj biskupiji postoje župe pune djece i mladih i starih. Iako nevješt u jeziku, nije mi bila strana never-balna komunikacija iz koje sam naučio još više toga.

Tako blizu a opet tako daleko od rodnog Kera u Subotici i „centra“ do-gađanja, spoznao sam riječi pape Franje koji tako često govori o crkvi na periferiji. Misleći kako se udaljavajući od „centra“ udaljavam od zbilje, činio sam duhovnu pogrešku koju evo, sada dok pišem, srcem priznajem. Jer zbilja tek počinje na „rubu“ spoznaje. Jer i slava Gospodnja nije se prvenstveno objavljivala u sjaju, nego se počela otkrivati u tajni križa.

Valjda čovjek spoznaje svoja ograničenja i snage tek kada je na rubu.

Tako je moje svećeništvo prodrmano spoznajom kako život tinja tamo gdje se baš i ne očekuje, tamo gdje je sve toliko relaksirajuće i gdje je akcent na nečemu posve drugom.

Primjerice, zašto se zaljubih u Čantavir!? Bio sam prihvaćen kao jedan „od njih“, kao „naš Mađar s govornom manom“ kako su mi govorili. I baš zbog te mane su toliko brinuli o meni. Tako su me stalno poticali na jaču molitvu jer mi se uvijek vrtjelo u glavi kako sam ja poslan njima da brinem, pa kada to baš nisam smatrao da sam u tome vješt, iako sam svoje đakonske i svećeničke dužnosti redovito vršio, onda sam uzeo sebi za zadaću više za njih moliti. Posao na selu je težak i dug, a to malo iskustvo nosim iz svoje Poljoprivredne škole u Bačkoj Topoli. U takvom ambijentu ima malo mjesta za sve molitvene časove, pobožnosti. Žuljave i umorne ruke seljaka svojim radom izmole dosta toga a da oni toga nisu ni svjesni. I to sam im uvijek govorio. Vi radite i molite ono osnovno, a ja ću moliti za sve ostalo, jer ja nemam žuljave ruke, ali ću nastojati imati žuljava koljena.

Uz svoga župnika sam dosta toga naučio. Prije svega rad s djecom i mladima. Kreativne radionice i igre koje su maksimalno koristile ljepotu prirode. Jednostavniji govor koji je u mojoj „filozofskoj refleksiji“ uvijek

bio izazovan, zatim otvorenost i susretljivost. Tako sam odlučio obilaziti bolesnike na biciklu. A da ipak ostanem još neko vrijeme u „formi“, učlanio sam se u lokalnu teretanu, gdje sam još više iskusio novi vid vjeronauka ili nove metode nastave uz *rep, rock i dance* glazbu popraćenu zveckanjem tegova i galamom. No tamo sam sigurno najviše pričao o Bogu, svećeništvu. Isprva su se čudili što jedan svećenik radi tamo, ali vremenom su posve navikli na mene i upoznali me. Siguran sam da sam nekima i išao na živce jer moralo se voditi računa o psovka. A kako je to selo, „svi se poznajemo“ pa kako ćemo onda pred velečasnim psovati.

Veliko blago kojim sam obogaćen, ovim što sam некоć smatrao „rubom“ nasuprot Kera, jest iskustvo „ljetnog kampa“ ili kako se to u Čantaviru zove „Csantavéri Tábor – Játszva Istenhez“. Oko dvjesto djece cio tjedan pod vašim prozorom, smijeh, igra, vika, lupanje, pjesme za mene predstavljaju pravo otkriće života Crkve. Ipak od nas Isus traži da budemo kao ti maleni. Jednostavnije razmišljanje, bez puno kompliciranja, bez maski, posve iskreno, škola su za nas odrasle u kojima su vrsni profesori i predavači ovi mališani.

Novi Sad novo poglavlje

Nakon Čantavira volja Božja je bila usmjeriti me još južnije, još rubnije. I tu se susrećem s rubom naše biskupije, no ne i s rubom civilizacije. Naprotiv, Novi Sad je drugi najveći grad naše države. Centar je u mnogo čemu. Život buja studentima, turistima iz cijeloga svijeta, strancima iz Azije i Afrike koji su ovdje našli posao i priliku za novi život.

S druge strane, crkveni život kao da stagnira. Neki bi rekli da umire. No draža mi je prva konstatacija iako ni ona nije potpuna. A kako bismo smrt nekoga ili nečega konstatirali, morali bismo biti stručnjaci, srećom nismo, a dragi Bog je tu neprikosnoven. On iz pepela sve podiže.

Crkva se na rubovima brzo mijenja. Nije potrebno otići u daleke zemlje kako bismo vidjeli promjene.

U ovom kratkom boravku imao sam do sada devet vjenčanja od kojih su svih devet miješani brakovi između pravoslavaca i katolika. Zbog broja vjernika iz Azije i Afrike uvedena je misa na engleskom jeziku. Ova zajednica bogata je Albancima, Poljacima, Slovancima, Romima a nije toliko neznatan ni broj Srba koji su se krstili ili prešli u Katoličku Crkvu, ako izuzmemo „tradicionalne“ katolike Mađare i dio Hrvata-Bunjevaca.

Na misi koju imamo u deset sati na hrvatskom jeziku nazočno je mnogo mlađih vjernika. Problem je što nema mnogo djece i ima malo starih.

Pa ipak samo ove godine do sada je bilo 29 katekumena od kojih 17 redovito ide svake nedjelje na misu.

Žeđ za Bogom

Iako se društvo nalazi u općoj konfuziji vrijednosti i smisla, ljudi tragaju za Bogom, nažalost na krive načine, ali žeđ nije prestala.

Sve više se javlja potreba za evangelizacijom. Stoga smo osim vjeronauka za djecu koji nas je zatekao (budući da smo kao „novi“ došli župnik

mons. Attila Zsellér i ja), obnovili župni vjeronauk za mlade srijedom od kojih je jedan dio djelovao, a koliko saznajemo i dalje djeluje, u franjevačkom samostanu sa svojim susretima utorkom. Uz to smo pokrenuli župni agape kojeg redovito posjećuju odrasli i stariji. Od nedavno uz obnovljeni župni zbor imamo i zbor za djecu. A uskoro počinje i vjeronauk za male mađarskog jezika. S ministrantima se „borimo“ u nadi da ćemo oformiti jednu dobru ekipu, a polako nam se javljaju novi čitači i vrijedni ljudi koji žele pomagati u uređivanju naše crkve.

Započeli smo hodočašća, duhovne župne obnove, izlete za djecu i imamo dosta toga u planu.

No pored svih aktivnosti, najvažnije i jedina doista bitna jest liturgija i svakodnevna pobožnost.

Važnost sv. Mise je neopisiva. Tako smo odlučni da ona uvijek odiše zajednicom koju okuplja Kristova žrtva i gozba njegove ljubavi. Tu su i doslovno ali i duhovno vrata otvorena za sve ljude, a bez primjese privatnih ili nekih posebnih misa.

Na župi djeluju i dvije molitvene zajednice, a od nedavno i karitativna grupa koju uglavnom čine djevojke koje svojom kreativnošću u izradi pakećića, vjenčića i čestitki prikupljaju za pomoć potrebitima.

Sve u svemu, sjeme je definitivno živo, da se izrazim u Isusovom žargonu. Ono je krhko i slabašno, jer tek niče. A znate, davao ko davao, stalno nastoji bilo kakav izdanak pogaziti. No Bog nas uči kako tome vragu stati na put uz onu mudru „biti bezazlen kao golub, a lukav poput zmije“.

Život je more

Ima se ovdje još dosta toga pisati. No završavam polako ovo slovo. Život je more. I ovo naše „panonsko“ o kojem je toliko pjevao legenda Novoga Sada, Đole (Đorđe Balašević), naizgled mirno, uzburkano je vjetrovima vremena i olujama politika i ideologija. Nikada ne mogu tvrditi što će biti sutra. Hoće li moje svećeništvo nastaviti ploviti južno u pravcu vjetra, ili ću pak morati kormilo okrenuti na drugu stranu i uz puno muke sjeći valove u nekim novi rubovima naše Crkve, prepuštam uskoro novom kapetanu naše biskupije.

A svima vama, dragi čitatelji, preporučam sve nas svećenike u vaše molitve. A mi smo tu za vas dok je ruba, mora, vjetra, plovidbe sve do obale vječnog života.

Štovanje Gospe Fatimske u Monoštoru

Piše: Marija Šeremešić

Monoštor i monoštorska župa u povijesnim zapisima

Monoštor (Bački Monoštor) je jedno od najstarijih naselja u Bačkoj. Smješten je na poluotočnom uzvišenju aluvijalne ravni Dunava u blizini hrvatske i mađarske granice i pripada Gradu Somboru u Zapadno-bačkom okrugu. Većinu stanovnika Monoštora, od ukupno 3485 koliko ih je bilo po posljednjem popisu, čine Hrvati Šokci, ali ima i stanovnika mađarske, srpske i njemačke nacionalnosti. Govor Hrvata Šokaca pripada staroštokavskom arhaičnom govoru slavonskog ikavskog dijalekta. Po vjeroispovijesti su katolici. U povijesnim dokumentima naselje se spominje pod raznim imenima. Ime Monoštor, pretpostavlja se, potječe ili od grčke riječi *monasterion*, odnosno staroslavenske *manastyr*, ili pak od latinske *monasterium*, a možda i od mađarske *monostor*, što navodi na zaključak da je selo nastalo pod zidinama samostana iz srednjeg vijeka ili je podignuto na samostanskoj zemlji. Uz današnji Monoštor dizao se nekada grad Bodrog koji je bio i sjedište županije i u kojemu se nalazio arhidakonat. Bodrog se u dokumentima spominje i u darovnici ugarskog kralja Stjepana I. kojom on neko zemljište daruje opatu iz Tihanja. Župa je postojala već 1188. godine. Tada je kalački i bački nadbiskup Saul pravo ubiranja desetine predao Kaptolu, a to je pravo bodroške župe potvrdio 1198. godine papa Inocent III. U Bodrogu je nekada bila i prepozitura sv. Lovre, osnovana oko 1173. godine, a pripadala je premontrercima. Prepozitura je 1233. godine, za vrijeme pape Grgura IX. sjedinjena s arhidakonomatom. Nadalje se spominje kako je još 1327. godine u mjestu Bodrog Monoštor bilo sjedište nekadašnje opatije sv. Petra i kako se njezin opat Martin sporio s pavlinskim samostanom sv. Križa na Sigi, a pretpostavka je da je opatija nestala oko 1526. godine. Još 1365. godine, opat Andrija spominje i posjed Monoštor uz svoju opatiju. U blizini Monoštora, u mjestu

Bodrog-Zaka, župa se navodi 1391. godine i u njoj župnik Stjepan Čučkaš, 1497. opat sv. Petra u Monoštoru, a župa sv. Petra spominje se ponovno kao monoštorska. Crkva sv. Križa i pavlinski samostan na Sigi se polovinom XVI. stoljeća više ne navode te se to doba smatra vremenom njihovog stradanja i nestanka. Tragovi njihovih ruševina nazirali su se između dva svjetska rata no Dunav je doprinio da ti ostaci onog doba nestanu. Pri popisu poreznih dužnika Bodroške županije u Bodrog-Monoštoru se 1522. godine spominje i crkvena župa.

Župa sv. Petra i Pavla

Matične knjige u Monoštoru vode se od 1718. godine, prije osnivanja same župe, a vodio ih je Augustin Benković, franjevac iz reda Male braće provincije Bosne Srebrene.

Monoštorska župa osnovana je 1722. godine. Župom su upravljali franjevci Provincije Bosne Srebrene, sve do 1769. godine kada je župu preuzeo

Crkva sv. Petra i Pavla u Monoštoru

Marton Polyak, svjetovni svećenik. Crkva se nalazila u dijelu Monoštora uz koji je nekada protjecao Dunav, a u narodu je poznat pod imenom Kurtala. Bila je građena od pruća i blata, posvećena sv. Petru i Pavlu. Prvi upravitelj bio je franjevac Jakov Kelić. Ta je crkva postojala sve do 1752. godine no u dokumentima se, prema vizitaciji iz 1737. godine navodi da u Monoštoru postoji zidana crkva. Pretpostavka je da je u međuvremenu pruće i blato zamijenjeno čvrstim materijalom. Dalje se navodi da je imala toranj, dva zvona i tri oltara. Glavni oltar bio je posvećen sv. Petru i Pavlu, drugi Blaženoj Djevici Mariji, a treći sv. Antunu. Nadiranjem Dunava nestajale su kuće u Kurtali pa je tako nestala i crkva, kasnije je na tom mjestu podignut veliki drveni križ no zub vremena uništio je i njega prije više od pede-

setak godina. Danas u selu, na tom mjestu ne postoje nikakvi tragovi starih sakralnih objekata.

Današnja crkva sv. Petra i Pavla sagrađena je 1752. godine na mjestu gdje je visinska razlika od razine Dunava bila mnogo veća, u današnjem centru sela. Prvo zvono od 100 *libri* posvetio je nadbiskup Gabriel Patačić, a drugo, od 30 *libri* težine, nadbiskup Franjo Klobošicki 1759. godine. Orgulja nije bilo sve do 1800. godine. Crkva je produžena i povišena 1806. godine, pokrivena šindrom i imala je veliki oltar, Gospin oltar i oltare posvećene Sv. Križu, sv. Antunu i sv. Martinu. Patronat nad obnovom bilo je tadašnje Ministarstvo financija. Kasnije je crkva obnavljana 1887., 1926., 1936., 1945. i 1960. godine. Građena je u obliku trobrodne bazilike te pripada sakralnim objektima karakterističnim za razdoblje druge polovine XVIII. stoljeća. Crkva je sredinom XX. stoljeća proglašena spomenikom kulture od velikog značaja. Ima četiri oltarne slike. Jednu je uradio poznati umjetnik I. Lončarević i pod zaštitom je države, kao i kip Žalosne Gospe, dva stara oltara i propovjedaonica s klasicističkom rezbarijom.

Svake godine, 13. listopada u crkvi se svečanom procesijom i podnevnom svetom misom proslavlja *Zavitni dan*. Utemeljen je za župnikovanja svećenika, kasnije biskupa Subotičke biskupije, Matije Zvekanovića, a povod su utemeljenju bile prijeteće ratne okolnosti 1944. godine. Župnik je u molitvi sa župljanima na svetoj misi zaiskao od Boga i Gospe pomoć za spas sela na koje se imalo sručiti veliko zlo. Sveta misa je služena Prečistom Srcu Marijinom, a na dan posljednjeg ukazanja Gospe u Fatimi, 13. listopada sve se smirilo pa su se Monoštorci, u znak zahvalnosti, zavjetovali da će svakog 13. listopada podnevnom misom častiti Gospu.

Povijesni osvrt na *Zavitni dan*

Nema dostupnih dokumenata koji bi dali točan opis situacije koja je snašla Monoštor i seljane pred kraj rata 1944. godine. Uopćene podatke nalazimo u literaturi koja se bavi Batinskom bitkom. Vjerojatno iz tih razloga, veoma se često *Zavitni dan* tumači s različitih aspekata, u ovisnosti od povijesnih ili trenutačnih opredjeljenja onih koji o tom događaju govore. Navode se i nepotpuna tumačenja oko ratne situacije u Monošturu i oko posljednjih dana pred oslobođenje pa samim tim i oko *Zavitnog dana*. Sve se svodi na djelomična sjećanja još živućih pojedinaca kojima je netko prepričao što se to događalo u mjestu. Najtočniji opis dao je Ivan Kovač, koji je s roditeljima tih ratnih godina živio u Monošturu, bio sudionikom događanja i mise na kojoj se molilo za spas sela. Kasnije, nakon višegodišnjeg učiteljskog rada, bio je uposlen u somborskoj Gradskoj biblioteci „Karlo Bjelicki“ kao upravnik

Zavičajnog odjela pa mu je bila dostupna sva moguća literatura i novinski tekstovi. U svom rukopisu *Kulturni mozaik Bačkog Monoštora* on daje svoj povijesni osvrt na 13. listopada 1944. godine:

U ljeto 1944. godine, već je bilo jasno kako će se završiti Drugi svjetski rat. Početkom jeseni bili su vidljivi nervozni potezi mjesnih okupacijskih vlasti i njihova priprema za odlazak. Nasipom od Kupusine mađarski su vojnici tjerali Židove-logoraše s izgradnje zračne luke između Sombora i Apatina. Oni su se iznemogli i bolesni od gladi i teškog rada, jedva kretali. Kako vojnici nisu bili pretjerano strogi, tako je nekoliko Židova pobjeglo u monoštorski atar i šumu, gdje su se skrivali do oslobođenja sela, uz pomoć i hranu mještana. Kada je kolona Židova prolazila kroz selo, Monoštorci su im pružali kruh i mlijeko, a vojnici to nisu sprječavali. Istovremeno su njemački vojnici tjerali židovske logoraše od Sombora preko Bačkog Monoštora prema Batini. Ovi Židovi su morali marširati vojničkim korakom, a kada bi netko iznemogao i bolestan pao, odmah je bivao ubijen. Tako su Nijemci na putu od Sombora do Bačkog Monoštora ubili dvadesetak Židova. Prolazeći kroz selo njemački vojnici nisu dopuštali Monoštorcima da Židovima pruže hranu. Ubijene Židove Monoštorci su kasnije pokupili i pokopali pokraj mosta na Plazoviću, sjeveroistočno od ceste i rječice. Nakon rata njihovi su ostatci preneseni i pokopani na židovskom groblju u Somboru. Prije prolaska ovih Židova kroz selo, okupacijske su snage internirale Židove stanovnike Bačkog Monoštora.

Kroz selo su prolazile manje neprijateljske jedinice, naoružane skupine i pojedinci, idući prema Batini, ili na sjever prema Baji. U istom su se smjeru kretale i kolone njemačkog civilnog stanovništva iz ovih i drugih krajeva. Oni nisu željeli čekati dolazak partizana i Crvene armije. Pojedine neprijateljske jedinice su se, radi odmora i opskrbe, zadržavale kraće vrijeme u selu. Poznato je kako je vojska u raspadu najopasnija, što se kasnije u selu i pokazalo točnim. U kući Aleksandra Feldera, gostioničara u Baštovanskoj ulici, izvjesno vrijeme boravilo je trideset do četrdeset pripadnika SS divizije „Handžar“. Oni su nosili njemačke uniforme, a na glavi fesove. Bili su to Muslimani iz Bosne koji su govorili našim jezikom, a zvali su ih posprdno „Mujina divizija“. Druga njemačka jedinica bila je smještena u brodogradilištu, prema Bezdanu, a njeni pripadnici su u selo dolazili svaki dan.

Osmog listopada 1944. godine mađarska je okupacijska vlast donijela odluku da se evakuiira iz okupirane Bačke. Među prvima mađarski žandari, neki službenici i pojedini učitelji. Prestala je raditi škola. U selu je zavládala tišina. Nastala je neka vrsta vojnog bezvlašća i iščekivanja što je pogodovalo onima koji su imali oružje.

Trinaestog listopada, u zoru, stanovništvo je probudila pucnjava njemačkih vojnika. U selu je nastala kuknjava, galama i opće bježanje. Muškarci su pješice ili na kolima i konjima bježali u polje i preko Dunava u šumu. Žene

i djeca su se sklanjali u mjesnu crkvu sv. Petra i Pavla. Tamo ih je primio i okupio svećenik Matiša Zvekanović, kasnije biskup subotički. Zajedno su se pred oltarom Gospe Fatimske molili da ih spasi od većeg zla. Zavjetovali su se da će svake godine 13. listopada u podne služiti misu u znak zahvalnosti Presvetom Srcu Marijinom, ako ih mimođu ratna stradanja. Za to su vrijeme njemački vojnici po kućama mještana oduzimali kotlove i drugo posuđe, ubijali i klali svinje, uzimali brašno i druge namirnice, zatvarali odrasle muškarce i oduzimali konje i kola, kao i druge stvari njima potrebne za put. Malo je nedostajalo da u slučaju incidenata zapale kuće, a većina ih je bila pokrivena trskom. Uhićeni muškarci su morali, sa svojim konjima i kolima, voziti njemačke vojnike, njihovu opremu i oduzete stvari i namirnice u Baju. Nakon jednog tjedna iz Baje su pušteni vratiti se svojim kućama.

Oltar i kip Gospe Fatimske

Proslava Zavitnog dana

Zavitni dan se svake godine u Monoštoru obilježava podnevnom sv. misom uz prisutnost velikog broja vjernika odjevenih u prekrasna tradicijska šokačka ruha. Tako je bilo od poratnih godina pa sve do danas. Iako se godinama slavilo skromnim uređivanjem crkve šokačkim tkanim ponjavama, za ovo štovanje Gospe Fatimske proćulo se diljem tadašnje države Jugoslavije. Hodoćasnici su pomalo poćinjali dolaziti u selo, prisustvovati podnevnoj misi, procesiji i uživati u prekrasnim autohtonim narodnim pjesmama posvećenim Blaženoj Djevici Mariji. Tijekom šezdesetih godina prošlog stoljeća, ova proslava je prerasla u veliko hodoćašće vjernika iz svih krajeva tadašnje države i trajala je i po dva-tri dana. U Monoštor se stizalo još jedanaestog listopada autobusima u kojima su neki i prespavali, a spavalo se po kućama ili u kući časnih sestara koje su još tada boravile u selu. Priređivani su cjelonoćni molitveni programi u crkvenom dvorištu, uz recitiranje školske djece.

Najsvečanije i najzanimljivije bilo je 1968. godine. Uoči trinaestog listopada organizirano je trodnevno slavlje za hodočasnike, a prigodni program priredili su članovi VIS-a „Žeteoci“, prvog hrvatskog glazbenog sastava moderne duhovne glazbe koji su činili tadašnji studenti Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Narod je oduševljeno slušao duhovne pjesme u duhu *rocka*. Sutradan je organizirana veličanstvena procesija oko crkve, ulicama sela Gopu su nosile djevojke u prekrasnom ruhu, a na ulazu u crkvu razlijevala se pjesma *Andeo Gospodnji*. Ovakvo slavljenje *Zavitnog dana* trajalo je sve do *Hrvatskog proljeća* kada se sve opet svelo na skromniju proslavu unutar same crkve sv. Petra i Pavla. Svake godine hodočasnika je bilo sve manje, a središte slavlja je i nadalje bila podnevna sveta misa.

Početkom veljače 2001. godine u Monoštoru je osnovano Kulturno umjetničko društvo Hrvata „Bodrog“ koje je u znak sjećanja na *Zavitni dan* u dogovoru s mjesnim župnikom svojim organiziranim sudjelovanjem podržalo program procesije i sv. mise, a također je započelo sad već tradicionalni kulturno umjetnički program koji se održava u večernjim satima i u kojem sudjeluje niz folklornih i pjevačkih skupina iz okolice, iz Mađarske, Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Procesija na Zavitnom danu

Da Monoštorci zaista štiju lik Gospe Fatimske dokazuje nam i tradicionalni *Marijanski pučki festival* koji KUDH „Bodrog“, tj. članice pjevačke skupine *Kraljice Bodroga* organiziraju od 2006. godine. Festival je u potpunosti posvećen pučkim *a capella* pjesmama Djevici Mariji. Ovim se festivalom od zaborava čuvaju stare duhovne korizmene, adventske, božićne, uskrсне, a također i pjesme posvećene Maloj Gospi. Ovaj festival je revijalnog karaktera, održava se sredinom srpnja u mjesnoj crkvi sv. Petra i Pavla, međunarodnoga je karaktera i okuplja domaće te inozemne pjevačke skupine.

Za kraj

Život šokačkih Hrvata Monoštora temelji se na katoličkom kršćanstvu, običaji su neraskidivo vezani ne samo uz katoličke vjerske pobožnosti i blagdane kroz godinu, nego i uz život čovjeka od rođenja pa do smrti. Jasno je da se iz tih razloga i nematerijalna kulturna baština također temelji i oslanja dijelom na obiteljsko i društveno nasljeđe, a dijelom na vjeru i vjerske blagdane što se uočava i u iznimnom štovanju Gospe, Majke Božje, Djevice Marije, iako crkva nije posvećena njenom liku, nego apostolima sv. Petru i Pavlu. Potvrda tomu je i donošenje kipa Gospe Fatimske u Monoštor. U povijesno politički nepovoljnim godinama i u vremenu ograničenih sloboda kip je iz Fatime u selo donio Monoštorac Marin Marković, pokojni o. Ladislav od Majke Božje, svećenik, karmelićanin iz somborskog samostana.

S procesije

Sveta Rita

Piše: Nataša M. Firanj

Odluka da pišem o svetoj Riti javila se i ranije, ali sam lako zanemarila tu želju, kao i samu dugogodišnju molitvu toj svetici. Polako joj se vraćam, kao u prispodobi o izgubljenom sinu.

Nekako sam primijetila da vjernici našeg područja obično spominju Isusa, Mariju, Josipa, svetog Antuna i još po nekog, ali o Riti nisam čula puno. Za nju sam saznala tako što sam pitala svećenika ima li neki prijedlog za duhovni film, osim

o Filipu Neriju, koji me je pogodio, iznenadio. Pogledala sam film o svetoj Riti i ostala duboko dirnuta. Tu se pronalaze mnoge životne poruke, posebno za žene. Rita je ponajprije jako pobožna djevojka, protiv svoje volje stupa u brak, zatim je supruga i majka dvoje blizanaca. Svojom molitvom doživljava obraćenje muža, ali nakon toga ga ubijaju. U tuzi još veća tuga je obuzima kad saznaje da sinovi žele osvetiti smrt oca. Usrdno se moli da Bog spasi njene sinove od teškog grijeha. Ubrzo se sinovi razbolijevaju i umiru. Ona proživljava ogromnu bol, ali je zadovoljna što nisu otišli u nebo okaljani tuđom krvlju. Oprašta svojim nepri-

jateljima i želi ući u samostan. Iako je bila odbijena, nakon dugih molitvi na čudesan način se nađe iza zaključanih vrata samostana. Tu ostaje do kraja života moleći neprestano za druge i tako im pomažući. Nakon smrti su je čak nazvali Sveticom Nemogućeg.

Nekoliko godina sam za sve molila svetu Ritu. Ona mi je kroz molitvu bila najbolji prijatelj. Svako jutro sam joj se molila, jer sam imala knjižicu molitava njoj upućenih. Nakon toga bih provela nekoliko minuta u razgovoru s njom i vapila za pomoć oko mnogih stvari. Sada kad se mislim vratim u taj period, shvaćam koliko sam sada željna to obnoviti. Molitva svetoj Riti i razmatranje njezinog života pomoglo mi je da shvatim da je i dobar brak neka vrsta zadatka koji treba rješavati kroz život, da su djeca milost, ali isto tako umiju biti i teret u smislu velike odgovornosti da postanu dobri ljudi, pravi kršćani. Bila je u svemu moja zagovornica na nebu, i kao supruge i majke i kao vozača, i kao studenta i u još mnogim neriješenim problemima, činila je čuda u mom životu. Voljela bih da o njoj čuju mnogi vjernici. Šteta je da ostane u sjeni. Ipak je zovu Sveticom Nemogućeg.

Vjerujem da ću nakon ovog rukopisa probiti barijeru koja se neprimjetno uvukla između nas dvije, da ću se vratiti molitvi i meditaciji sa svetom Ritom. Sigurno znam da mi je život s njom bio lakši, a od kad sam je zapostavila, teže podnosim životne borbe. Nemojte propustiti priliku upoznati svetu Ritu kroz molitve.

PJESMA BOGU

Gospodine dragi,
tvoj dodir blagi
duša moja pozna,
Duhom Svetim dozna.

Gospodine blagi
prijatelju dragi,
Ti si moje sve
volim te nadasve.

Volim te, Bože,
koliko čovjek može,
moje srce zna
da tebi pripada.

Gospodine moj,
put je moj potpuno tvoj
ti me cijelog držiš
i sve ćeš da mi pružiš.

Bože, sve što treba da mi daš
Ti, Oče naš, to najbolje znaš.
Molim tebe, stvoritelju svega,
da mi pokažeš pravi put života moga.

Nataša M. Firanj

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

O ljudskoj slobodi

Piše: o. Mato Miloš, OCD.

Današnji svijet, današnji naraštaj želi slobodan i još razuzdan život. Zato naučimo danas što je prava sloboda. Na današnji je dan Bog uzvisio pravu slobodu. Na današnji se dan svetkuje čudo prave slobode.¹

U pismenoj ostavštini oca Gerarda, susrećemo se s aktualnom temom ljudske slobode za kojom čezne svaki čovjek. Bog je stvorio čovjeka kao slobodno biće. Dao mu je moć razlikovanja dobra od zla. Dao mu je savjest koja kao magnetofonska vrpca registrira svaki čovjekov čin, dobar ili zao i opominje ga da čini dobro, a izbjegava zlo. Kada slijedimo ispravnu, objektivnu savjest, u nama je mir, radost, lakoća življenja. Kada radimo protiv savjesti, u

¹ O. Gerard, *Propovijed*, 1. kolovoza 1909., str. 364 (007700).

nama se rađa nemir, nezadovoljstvo, strahovi. Ako je čovjek vjeran Bogu i njegovim Zapovijedima, onda se moli, traži mir u sakramentu svete Ispovijedi, bdi je nad sobom i svojim činima. Ako je pak nevjeran Bogu i njegovim Zapovijedima, on nastoji ušutkati glas savjesti, opravdavati se da ima „svoju“ savjest i svoju „slobodu“. Umjesto da s pomoću milosti Božje ispravlja svoju subjektivnu savjest, on i dalje tvrdi i živi u uvjerenju da je njegova savjest ispravna. Savjest se ne može ušutkati. Može se savjest na neko vrijeme prigušiti, ali ona kad-tad proradi, osobito kada čovjek oboli i nema mu ozdravljenja. Tada savjest potresa čovjeka i kamo sreće da prizna ono što je radio protiv savjesti i pomiri se s Bogom i s ljudima u sakramentu Ispovijedi.

U ispovjedaonici je susretao mnoge opterećene duše

Otac Gerard kao svećenik i služitelj sakramenta Pomirenja susretao je u ispovjedaonici mnoge opterećene savjesti koje su provodile razuzdanu slobodu i razuzdan život. Prihvaćao ih je sa svom pomnjom i razumijevanjem. Strpljivo je slušao njihovu ispovijed, hrabrio ih je da se po milosti sakramenta Ispovijedi pouzdaju u ljubav Božju i njegovo milosrđe. Poticao ih je na češću svetu Ispovijed, svetu misu i pričest. Sve te nemirne savjesti pratio je svojim molitvama, da milošću Božjom ispravljaju svoju negativnu subjektivnu savjest i usklade ju s objektivnom savješću i voljom Božjom. Otac Gerard je dobro poznao vrijeme u koje je živio i svijet sa svim ideologijama svoga vremena. Zato je zapisao: *Današnji svijet, današnji naraštaj želi slobodan i još razuzdan život. Poziva svakog čovjeka: Zato naučimo danas što je prava sloboda. Na ondašnji spomendan Svetog Petra u okovima koji se slavio 1. kolovoza, u svojoj propovijedi o pravoj slobodi, o. Gerard objašnjava u čemu je ta sloboda. Služi se 14. poglavljem Djela apostolskih, u kojemu se opisuje Petrovo uhićenje i čudesno oslobođenje iz tamnice. Petar je nedužno uhićen i zatvoren u tamnici. On prihvaća svoje tamnovanje uzdajući se u Boga koji sve vidi i sve zna. Crkva se moli za Petra koji nepravedno trpi. I molitva postiže čudesno izbavljenje Petra iz tamnice. Ni sam Petar nije svjestan što se događa te reče: *Sad uistinu znam da je Gospodin poslao anđela svoga i izbavio me Herodove ruke i od svega što je očekivao židovski narod* (Dj 12, 11).*

Petar slobodan, a Herod zarobljenik svojih strasti i zločina

Tumačenjem Djela apostolskih otac Gerard želi reći da je Petar uistinu bio slobodan. Slobodan, zato što je slijedio Kristov nauk i za njega je bio

spreman položiti svoj život. A Herod je i dalje ostao zarobljenik svojih strasti, svojih zločina, a nikako slobodan. Otac Gerard nastavlja u propovijedi: *Prava je sloboda biti „svezan“ Božjim zapovidima i zakonom majke Crkve. Dobre i korisne sveze su zapovidi Božje i majke Crkve. Dajmo se s ovim „vezati“, jer bez tih sveza se moramo uništiti. Ta što nije čvrsto, to se mora vezati da se ne raspadne. Bog veže sve ove stvari što vidimo na svitu; jer drugim načinom sav bi se svit srušio. Al razumne stvari, čovika, Bog veže po zakonu, po zapovidima, veže ga ne samo zato da mu duša i tilo zajedno oстане, nego veže ga i vuče sebi, da se od Boga ne odili, ne otpadne. Zato moji mili, čim svezu, čim Božji zakon prikoračiš, otkineš svezu, visiš svrhu pakla, i ako te Božja milost, i pokora opet ne sveže s Bogom, ti ćeš pasti, ti ćeš se većma ugruvati nego onaj koji padne iz visine na golo kamenje. Ali da se ove sveze vrremenom ne izuljaju, triba ih mazati, triba ih ojačati. Ojačajmo pak s molitvom. Molitva kršćana dala je Petru ustrpljivost. Molitva je oslobodila Petra, molitva će osloboditi i tebe sveza griha, od sveza nečistog duha... Podaj, podaj se moj mili vezati. Budi uvek kao svezan kada si u napasti grih učiniti i svezu Božje ljubavi pokidati. Gaji se ova sveza, jača se ova sveza, što se većma boriš i što virnije Božje zapovidi obdržavaš. Bog je čudnovatim načinom oslobodio Petra od teških i golemih sveza i lanaca, sigurno će i tebe osloboditi. Bog je čudo učinio, sveze Petrova lanca skopčao učeći, da je svako dobro dilo kao jedna veriga na lancu. Ako dakle što više veriga dobrih dila budeš imao, tako će taj lanac dospiti do neba, po njemu ćeš Bogu stići, s Bogom svezan, sjedinjen i blažen biti.*

Božji naum je spasiti čovjeka i izvesti ga na slobodu djece Božje

Otac Gerard završava svoju propovijed na spomendan *Svetog Petra u okovima*, kojeg je ustanovio papa Sixto III. ovim riječima: *O barem da ovo čuju i nauče svi oni koji nasrću na slobodu, al misto slobode njih vežu strašne sveze, njihova nevaljala narav, pakleni Sotona, koji ih kao medvida za brnicu svezane vodi u pakao, od kojih sveza niko ih neće moći osloboditi.* Božji naum je spasiti čovjeka od njegove zloće, njegova ropstva grijehu i njegovim zlim namjerama i uživati slobodu djece Božje: *Najveća slava, sloboda duha, a to nabavi duša poslušna jer uživa slobodu djece Božje.*² Prihvatiti Božju volju i njegove Zapovijedi ne znači biti rob, nego upravo slobodan, *uživati slobodu djece Božje*, kako kaže o. Gerard. Na žalost, živimo u svijetu koji se opire slobodi djece Božje *mi nećemo da vlada Krist*, kako kaže pjesma Kristu Kralju. Na istom je tragu i naš o. Gerard: *Jedina je sloboda, nju Tebi žrtvovati, koji ćeš s njom postupiti, ne kao s robom, nego kao s milim sinom. Ta i Ti si došao na ovaj svijet, da ne činiš svoju volju, nego Onog koji Te je poslao, svog nebeskog Oca. Zato ću Tebe držat za upravitelja moje volje. Moja volja je ropkinja, a ne slobodna.*³ Bog je pun dobrohotnosti, ugodnosti, naklonosti. Voljeti nekoga znači ljubiti ga. U tom smislu Bog voli svoga Sina, svoj narod, pravednike i grešnike. Bog nas toliko ljubi, a čovjek odbija njegovu očinsku ljubav, pa time i svoju slobodu. Prema tvrdokornom odbijanju Božje ljubavi, Bog ima smilovanja za spas čovječanstva šaljući svoga Sina, Pravednika koji dolazi na svijet *da čini, Bože, tvoju volju* (Heb 10, 7.9). Došavši slobodno na svijet, Isus obznanjuje kako je Bog u svome darivanju posve slobodan. Ta sloboda ljubavi izražena je u evanđeoskoj prisposobi o radnicima u gospodarevu vinogradu (Mt, 20, 14). Bog objavljuje svoju slobodu ljubavi prema malenima, malom stadu koji dijeli dar kraljevstva nebeskog (Lk 12, 22). Isus prihvaća volju svoga Oca u potpunoj slobodi pa i onda kada mu se volja Očeva predstavlja u liku zapovijedi znajući da ga *Otac ljubi* (iv 10, 17). Isus će na križu prividno biti napušten od Oca, ali će i dalje osjećati da je ljubljen od Oca (usp. Mt 27, 43; Ps 22, 9). Isus je za svoga zemaljskog života želio sve *sabrati u jedno* (Mt 23, 37) i svojim prihvaćanjem volje Očeve zapalio je *oganj* (Lk 12, 49), slobode na zemlji.

² *Biser misli*, str. 191, (004398).

³ *Razgovor s Isusom*, str. 69, (003888).

Sve je dopušteno, ali sve nije korisno (1Kor 10, 23)

Čovjek je slobodan u tom smislu što je u Isusu dobio mogućnost unaprijed živjeti prisnost Oca i da ne bude sputavan sponama grijeha. Sloboda ne znači, kako kaže o. Gerard, *razuzdanost i razvrat*. Sveti Pavao apostol u (1Kor 6, 12) piše: *Sve je dopušteno*. Ne smijemo iskrivljavati kršćansku slobodu. Da, *sve je dopušteno*. Ali *sve nije korisno* (1Kor 10, 23). Trebamo prihvatiti u cijelosti ono što Pavao naučava: *Vi ste, braćo, na slobodu pozvani. Samo, neka ta sloboda ne bude pobuda tijelu, nego ljubavlju služite jedni drugima* (Gal 5, 13). Tu se ne nameće ograničenje ljudske slobode, već viši način ostvarivanja ljudske slobode. Naša je ljudska sloboda plod događaja pobjedonosne Isusove smrti i našeg osobnog dodira uz Krista po krštenju: *Ako vas Sin oslobodi, zaista ćete biti slobodni* (Iv 8, 32.36). Bog je dao čovjeku moć donositi slobodne odluke, slobodni izbor, ali ga opominje na njegovu odgovornost pred slobodnim izborom. Bog je dao čovjeku vlast izabrati blagoslov ili prokletstvo, život ili smrt (usp. Pnz 11, 26; 30, 15-20). Sluga Božji, o. Gerard Tomo Stantić, u potpunoj je slobodi Božjeg djeteta, izabrao redovnički i svećenički život. Poput starozavjetnog proroka Ilije i Isusa Krista, palio je oganj Božje ljubavi u dušama sputanim i zarobljenim grijehom, hrabreći ih da se vrate na put istinske slobode koju daje Bog.

Zlo koje zarobljava čovjeka potječe od stvorene i zlouporabljene slobode. Zlo poteče iz nižeg reda, a Bog je sa svojom svjetlošću jači od zla. Zato se zlo može nadvladati, čovjek je izlječiv. Bog je, ušavši u povijest, uveo u svijet iscjeljenje. Raspeti i uskrsnuli Isus ropstvu zla suprotstavlja rijeku svjetlosti i slobode. Svjetlost Kristova je prisutna među nama. Trebamo otvoriti oči svoga srca, gledati to svjetlo i uključiti se u evanđeosku slobodu. Budimo zahvalni što je Bog ušao u našu povijest kao novo vrelo dobra i slobode, poruka je sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića.

SVETI IVAN

Sveti Ivane u sokaku crkve naše
čuvaj selo i salaše
čuvaj atar njive naše.
Kapela je tvoja mala
al već jako stara.
Mi stari ti dobro znamo
Zoto tvoju kapelu
stalno obnavljamo.
O Ivane sveti u ruke ti križ
i na njemu Isus propeti.
Od Isusa snage imaš
Očenaše naše primaš
zafalni smo mi Sonćani
što nam Ivan Nepomuk
selo brani
od nevrimenta i zla svaka
od strašna i ružna oblaka.
Zafale su naše male
al od srca tebe poslane.
Sveti Ivane na kipu si mali
al evo danas smo ti blagosivali
pa smo do tvoje kapele
malo hodočašće proslavili.
Ti kod Isusa imaš moći
pa nam budi u pomoći.
Čuvaj selo, župu našu
bolesnima zdravlje pruži
a žalosne ne daj tugi
gladnima kruva daj
mladež našu čuvaj
Sonćanima uvek budi
sa Isusom snagu pruži

Pavka Domić

USKRS

Proliće drago budi se,
miriše mlada trava u ledini,
kukurik je već procvato
i ljubičica bila.

Leptiri proliću šareni,
pčelice zuje male
što med i polen skupljaju,
na cvieću tom su stale.

Štiglinci i vrepći proleću,
pjesmice divne poje
dok srca naša šapću,
zar On uskrsnuo je.

Dok su tako šaptala,
začu se mili zvon,
što klicao je veselo,
Uskrsnuo je On.

Tad vitrić blagi zapiri,
zadrhti mlada trava,
a mi svi tada zapjevamo,
Uskrsnulom slava.

Ivan Tumbas

Nadimci s prezimenima u Sonti

Piše: Ruža Silađev

U Sonti je uobičajeno da svaka obitelj ima svoj nadimak. Ovdje su navedeni nadimci koje sam sakupljala tijekom desetak godina. Neki su nestali, a neki novi su nastali do objavljivanja knjige *Šokica pripovida* (2011.) u kojoj su prvi put objavljeni. Pretpostavka je da su nadimci (*grdna imena*) nastajali zbog nekada mnogočlanih obitelji. U Sonti je nekada bio relativno mali broj osobnih imena, te je bilo mnogo osoba s istim imenom i prezimenom. U skladu s postojećim stanjem nastajali su nadimci, vjerojatno radi lakšeg snalaženja i pronalaženja određene osobe. Nadimci nisu službeno zabilježeni, ali se stanovništvo u Sonti u međusobnoj komunikaciji najbolje snalazi pomoću nadimaka.

Kako su oni nastajali ne zna se pouzdano, ali možemo donijeti osobni zaključak prema onome što znamo i što se prenosilo s koljena na koljeno.

Prvi primjer. Moji osobni preci po ocu su bili prezimena Miloš, a nosili su nadimak *Šestanovi*. Međutim, stotinjak godina unazad više nitko u selu ih ne zna kao *Šestanove*, već kao *Mežine*. Po mojim saznanjima, pradjed po ocu, dok je bio mali, nije znao reći meso. Kad je tražio jesti mesa, rekao je:

– *Daj mi meža!* – I tako je ostao *Meža*.

Drugi primjer. Ako se momak iz mnogočlane obitelji, npr. Vidaković Ivan, *Vagićov*, oženio jedinicom kćerkom, Janjom Đurkov, *Grcinom*, odlazio je u njenu kuću. Kuća je i dalje ostajala nadimkom svojih domaćina, *Grcina*, a djeca iz toga braka su nosila prezime oca, Vidaković, a nadimak djeda, *Grcini*. Zašto? Prosto je. Susjedi su navikli reći:

– *Idem kod Grcini*, jer je to ustvari Grcina kuća i tako je došlo do variranja u nadimcima.

Treći primjer. Danas i dalje nastaju novi nadimci. Npr. prezime Silađev ima više nadimaka, samo je jedna obitelj do prije četrdesetak godina nosila i nadimak *Silađevi* (*Idem kod Silađevi u goste*), a onda je netko dao nadimak jednom članu obitelji, *Ronđa*. Od tada obitelj dotičnog nosi nadimak *Ronđini*. Znači kroz izvjesno vrijeme nove generacije neće uopće znati da su postojali *Silađevi* kao nadimak.

Što možemo zaključiti o nadimcima u Sonti? Neki traju, neki nestaju, a u isto vrijeme se rađaju novi. Također, obitelji drugih nacionalnosti (recimo mađarska obitelj prezimena Horvat, nosi nadimak *Perutovi*) i svi doseljenici dobivaju nadimke (zbog nedostupnosti potrebnog broja podataka, nisam se upuštala u evidentiranje istih, jer ne bi bilo vjerodostojno). Nadimak u Sonti je nekada pogrešno izgovorena riječ, nekada profesija čime se netko bavi, a nekada nadimak ne mora značiti ništa. Eto, to je samo još jedna osobitost Šokaca, Hrvata u Sonti.

A

Abelovi – Miloš
Aćimovi – Vodeničar
Ađinovi – Ađin
Ajerovi – Jerković
Alfeldini – Alfeldi
Ančini – Miličić
Andrišovi – Đurkov
Andršćevi – Andrašić
Apatincovi – Apatinac

B

Babini – Jakšić
Balini – Ivankov
Bandini – Silađev
Barunovi – Barun, Barunov
Baukovi – Jerković
Becikini – Nimak
Belini – Lukić
Beljini – Miloš
Bencarovi – Miloš
Benjini – Silađi
Benini – Miloš
Berenjovi – Berenji
Bibini – Brdarić
Bikičini – Gladić
Bilimatini – Bošnjak
Birdalokini – Jakšić
Birdini – Đanić
Bizini – Andrašić
Blažovi – Domić
Blefovi – Ađin
Bodišovi – Lukić
Bogetini – Šokac
Bokini – Šokac
Bokorovi – Silađev
Bontini – Šokac
Borićovi – Borić
Botošovi – Đurkov
Bosancovi – Jerković
Božini – Božin

Bradini – Ađin
Bradvarovi – Miličić
Bratini – Benak
Brendini – Nikolić
Brcini – Ađin
Brdarini – Rakin, Šokac
Brdini – Rakin
Bricini – Zec
Brkini – Brkin
Bročini – Zlatar
Bugrini – Miloš
Buljini – Lukić
Burcikini – Mihaljev
Bušini – Prelić
Buvini – Mihaljev

C

Cagini – Domić
Carićovi – Mihaljev
Cembini – Bukovac
Cecini – Matić
Cijašovi – Jakšić
Cinculini – Šuvak
Cojdini – Vidaković
Colini – Zec
Conjini – Kozbašić
Crni Marke – Miloš
Crocovi – Andrašić
Culetovi – Vidaković

Ć

Ćućurini – Miloš
Ćutini – Šegrt

Č

Čadžini – Jakšić
Čajini – Klecin
Čalakovi – Petković
Čančini – Poturica
Čarini – Zec
Čazimovi – Gerin

Čelini – Domić
Čempini – Miloš
Čendešovi – Zlatar
Čerapini – Silađi
Čičicini – Krstin
Čičini – Silađi
Čipkarovi – Bukovac
Čižmini – Nikolić
Čokotovi – Prelić
Čočini – Prelić
Čonjini – Tolarić
Čovini – Tolorić
Čuvrkovi – Matin

D

Dakusovi – Lukić
Dandini – Poturica
Dajkičovi – Zlatar
Debelkini – Krstin
Dedini – Kuruc
Dekanovi – Dekan
Demercovi – Miličić
Didilini – Zlatar
Didini – Kuruc
Dikicini – Matin
Dildišovi – Poturica
Dodini – Domić
Dološovi – Tolorić
Dončevi – Domić
Drasini – Bukovac
Drlini – Poturica
Drobini – Brdarić
Dromini – Vidaković
Dučini – Šokac
Dulcovi – Vodeničar
Dulini – Vodeničar
Dupankini – Zlatar
Dušanovi – Miloš
Duvelovi – Andrašić

Đ

Đanini – Adin, Đanić
Đerini – Mihaljev
Đokini – Zlatar
Đukini – Šegrt
Đurkovi – Đurkov

E

Egedini – Đanić
Elegovi – Šimić
Eskerovi – Zec

F

Fajferovi – Miloš
Francišovi – Nikolić
Franjičini – Brkin
Frulini – Bukovac

G

Gabrišovi – Đurkov
Gabrini – Pejić
Gagini – Andrašić, Topal
Gajtanovi – Bošnjak, Tadijan
Galgini – Vidaković
Gašini – Zec
Geđini – Šuvak
Gecini – Šokac
Gelvini – Đurkov
Gemini – Kuruc
Gerini – Gerin, Karajkov, Vidaković
Gibanicini – Matić
Gicanovi – Tetkov, Tetković
Gogini – Išpanov
Gondini – Jakšić
Greini – Đurkov
Grickovi – Đurkov
Gringovi – Vidaković
Grišini – Jakšić
Grišnikovi – Jakšić
Gugu – Zlatar
Gundurovi – Silađev

Guzičovi – Vidaković
Gvozdenovi – Pejčin

I

Icini – Poturica
Imrini – Zlatar
Ipilini – Martinović
Isini – Zlatar
Ivkovi – Miloš

J

Jajini – Miloš
Jecini – Kuruc
Jelenini – Horvat
Jobrini – Barun
Jockini – Kozbašić
Jodrini – Kuruc
Jojini – Zec
Jokini – Jakšić
Jorgetovi (Jorige) – Vidaković
Jovini – Miloš

K

Kajanovi – Lukač
Kajzerovi – Silađev
Kalajčevi – Andrašić, Šegrt
Kanjini – Fabijan
Keflini – Kozbašić
Kekini – Klapčić
Keljini – Benak
Kencini – Išpanov
Kendini – Krstin
Kesini – Kuruc
Kicini – Domić
Kičerovi – Vulić
Kikanovi – Miloš
Kikelini – Šegrt
Kitini – Martinović
Klecini – Nimak, Klecin
Klišćini – Kozbašić
Klopini – Gladić

Kobini – Zlatar
Kokicini – Poznik
Kokini – Kuruc
Kokmanovi – Kokman
Kojini – Matić
Kompirovi – Miličić
Kopunovi – Prelić
Korojini – Poturica
Košarini – Jerkucin
Košutovi – Miličić
Kovačevi – Kovač
Kozini – Zec
Kozini – Matić
Kozonjini – Krstin
Krajćini – Zlatar
Kraljevi – Kuruc
Krastini – Kuruc
Krečanovi – Klecin
Krezini – Rakin
Krmijini – Jakšić
Krnjini – Butković
Krstini – Krstin
Kukini – Martinović
Kukulini – Kuruc
Kulini – Krstin
Kuranovi – Kuruc
Kuručevi – Kuruc
Kusini – Silađev
Kušćtrini – Brkin
Kuzmini – Miličić
Kvelini – Ivankov

L

Labudovi – Nikolić
Lakini – Dekan
Lapundini – Blašković
Laudinovi – Matin
Lebrini – Domić
Lelini – Čoban
Lenkini – Domić
Lešini – Vodeničar

Lizini – Zlatar
Locini – Vidaković
Lojnovi – Dekan
Lolini – Zlatar
Loncikini – Miloš
Lucini – Blašković
Lukačovi – Lukač
Lukarovi – Vodeničar
Lušini – Matin

M

Macini – Bošnjak
Mačkovi – Šokac
Magarcovi – Pejić
Maksinovi – Zvonar, Vidaković
Marijicini – Miličić
Martinčevi – Ivankov
Matajkini – Zlatar
Markucini – Đanić
Mašini – Klecin
Medicovi – Đanić
Melini – Čoban
Mesini – Matić
Mežini – Miloš
Mićurovi – Miloš
Mišini – Vidaković, Jakšić
Mitini – Kuruc
Mličikini – Vidaković
Micini – Kozbašić
Mitrini – Šimić
Monjošovi – Đanić
Mošini – Ispanov
Mrčkovi – Topal
Mrljini – Matić
Mrvicini – Gladić
Mundešovi – Matić
Mutanovi – Tolorić

N

Nadanovi – Vidaković
Nimirini – Zec

Naserovi – Zvonar
Ničini – Šegrt
Nećedini – Suvajdić
Nunini – Miloš
Njuškini – Đanić

O

Ođini – Barun
Opacini – Pejić

P

Pacerovi – Zvonar
Pagrini – Matić
Pajtini – Lukić
Palkovi – Rakin
Panićovi – Domić
Panini – Domić
Panjevi – Bođanac
Pantini – Klecin
Papini – Mihaljev
Pašini – Krstin
Pavlikini – Kuruc
Pecini – Vulić
Peckošovi – Vidaković
Pečićovi – Jakšić
Pejakovi – Vidaković
Pekarkini – Mihaljev
Pencovi – Ispanov
Pendini – Krstin
Peričovi – Miličić
Peštini – Pejčin
Petankikni – Ivankov
Picanovi – Jakšić
Piltini – Miloš
Pinceljjini – Martinović
Pinterovi – Dekan, Kozbašić
Pitlićovi – Silađev
Pišini – Šegrt
Pištoljovi – Ađin
Popucovi – Matić
Poturčevi – Dekan

Prakaturovi – Zec
 Prgini – Matin
 Prsnini – Jakšić
 Prokini – Kozbašić
 Pukini – Barun
 Pundini – Silađi
 Pupini – Išpanov
 Purišini – Nikolić
 Pustini – Fabijanov
 Puzini – Ištvanov
 Pužarevi – Miličić

R

Rajini – Bukovac
 Rakini – Rakin
 Rankovi – Bukovac
 Rapini – Poturica
 Rapošovi – Vidaković
 Rarini – Dekan
 Raškovi – Domić, Matin
 Reljini – Karajkov
 Rencovi – Renc
 Resini – Kovač
 Rešini – Silađev
 Rešinkini – Tadijan
 Riđini – Mihaljev
 Rezini – Brdarić
 Ristićovi – Lukić
 Ristini – Lukić, Mihaljev
 Rokšini – Miličić
 Rondini – Silađev
 Rontini – Đurkov
 Roždini – Zec
 Rotkvini – Vidaković
 Rusovi – Brdarić

S

Saračevi – Martinović
 Sarini – Božin
 Serini – Jerković
 Silađevi – Silađev, Silađi

Silini – Silađev
 Slezakovi – Brkin
 Sobolankini – Zec
 Solarovi – Đanić
 Sondini – Vidaković
 Sosini – Zec
 Sračkini – Zlatar
 Srakini – Jakšić
 Sralini – Adin
 Srulikini – Vidaković
 Stijini – Brdarić
 Stipicini – Prelić
 Stipičovi – Silađev

Š

Šandorovi – Kozbašić, Šandorov
 Šantini – Vidaković
 Šargini – Nikolić
 Šartutini – Silađev
 Šašini – Mihaljev
 Šećerovi – Krstin
 Šedini – Šokac
 Šeferinovi – Miloš
 Šerini – Klapčić
 Šestanovi – Miloš
 Šešini – Matić
 Šibini – Jakšić
 Šijakovi – Bukovac
 Šilijini – Matić
 Šiljegovi – Šestan
 Šimicini – Miloš
 Šišilijini – Matić
 Šišini – Kovač
 Škebini – Poturica
 Škrepini – Domić
 Šnjemovi – Matić
 Šodanovi – Poturica
 Šodolovi – Suvajdić, Bartolović
 Špicini – Brkin
 Špijunovi – Pejić
 Šplijini – Topal

Štrikini – Udovčev
Štrovini – Zec
Šugicini – Vulić
Šugini – Brdarić
Šulini – Domić
Šunderovi – Zvonar
Šunkini – Šokac
Šurini – Rakin

T

Tacini – Krstin
Taksini – Išpanov
Tandrčkovi – Poturica
Tatulini – Šegrt
Tetkovi – Tetkov
Tindirovi – Kuruc
Tirikini – Nimak
Titlini – Đanić
Tončurovi – Klecin
Topalovi – Topal
Tošini – Poturica
Trapelovi – Jakšić
Tranjini – Butković
Tresanovi – Lukić
Trivini – Ivankov
Trnovcovi – Tolorić
Tucini – Stipin
Tutini – Miloš

U

Ujnicini – Miloš
Ušanovi – Čoban

Ušini – Vidaković
Uvini – Kuruc, Lukić

V

Vagičovi – Vidaković
Vajdini – Šokac
Vasini – Domić
Vedrnjakovi – Martinović
Vencini – Martinović
Verglašovi – Kozbašić
Vlajkovi – Kozbašić
Vrežini – Jerković

Z

Zakonovi – Matić
Zavišićovi – Zavišić
Zavrini – Kuruc
Zebecovi – Karajkov
Zečevi – Domić
Zevini – Domić
Zgrebini – Rakin
Zubini – Poturica
Zujtošovi – Kuruc

Ž

Žalimovi – Šimić
Žarini – Čender
Žarikini – Kozbašić
Žigini – Tetkov
Žiškovi – Šokac
Živkovi – Benak
Žunjini – Krstin

Štivo za trenutke odmora

Masna kruva

Piše: Zlatko Gorjanac

Niki dan sam rano uranio, a noć prija nisam večero, i baš sam osiće da mi trbuv iznutri dobro sapran. Criva krču ko prašci pod krmačom, mislim se, mogo bi ništa lipo pojist. Otvorio frižider, videm ima malo pavlake, putera, slanine, al nikako mi se ne da to jist makar sam vrlo gladan. I ondak prime-tim da je ostalo masti od prošle svinjokolje. Malo stinjita, al lipa, bile boje ko prvi snig, i mislim se otpušcat ću ju na pržitom kruvu. Kroz ona-ki friško pržit krov ima da se lipo ocidi i pride u neko drugo agregat-no stanje na moju radost. Što sam smislio to sam i uradio.

Uzo krov od prija nekoliko dana, odsiko dva parčeta i met-nio u toster da se prži. Dok se ta radnja dešavala oguljio sam tri češnja bila luka i na astal metnio soli i lipe mlevene, crvene papri-ke. Krov iskočio (kaka tehnika!), zamirisala cila kujna, uzo parčad i dobro istrljjo bili luk sa obadvi strane kruva, a ono malo što je ostalo sitno sam isiko. Namazo mašćom, posoljio, popaprio, i jed-va sačekao pet minuti da se ta mast lipo otopi i da se sve to sjedini. Kaka divna rana... lipota...

Ne znam jel to nasledno, al što sam stariji sve više voljim tu našu „sirotinjsku“ ranu. Popara, krompir na žari ili u rerne, suparni krompira, natrgani valjušaka, pa i kruva „s ničim“ voljim, osobito ako je domaći. Pa još friškog paradajza iz bašće i mlada luka, a u jesen bundive iz rerne. Čoviku treba malo da bi bio srićan i zadovoljan.

Moj dada je vrlo voljio masna kruva. Možda sam taj gen od njega povuko, a možda i od moje cile Šokadije, jel još nisam čo da neko ne volji tu ranu. Dada, kad bi išo na oranje uvijek bi pono dva put dva parčeta masna kruva, priklopio i metnio u traktor. Istom kad bi se dobro naradio izašo bi na leniju i to polako jio uživajuć u tišine naše bačke ravnice. Puno put bi došo kući svaj umazan oko labrta od mlevene crvene paprike. Mama bi ga pitala: „Stipo, štaš večerat?“, a on bi odgovorio: „Šta mi i pitaš, pa masna kruva“. To je njemu bila glavna i najbolja rana.

I mama je voljila masna kruva, al nije voljila što dada to skoro svaki dan jide. Nije da je izbegavo ostala njezina jila na astalu, naprotiv, jio je s tolikim apetitem da bi mu mlogi pozavidili, a uvijek je bio mršav. Mama je voljila odrizat debelu parčad i natakmit na vilicu i ondak u špojeru iznad žari od kucenja ispržit. Mast bi se na tom kruvu vrlo brzo otopila, a sol i mlevena crvena paprika spojili u jedno. To je bio mamin doručak, a kadgod i večera, da se pridruži dade, da ne bude sam u tom „sirotinjskom“ jilu.

Voljio je dada mlogi drugi jila, pa samo sam kod njega vidio da je jio rizanaca u mliku, nije ni to loše, proba sam, al vrlo mi čudno bilo.

Kad se razbolio, i već pomalo gledao u drugi svijet, ni mogo jist. Bio sam pored njega, moljili smo se zajedno dok je mogo, gledali svetu misu na tv-u, a on bi ondak dobio snagu i pivo pisme iz sveg glasa. Posli mise, opet bi se utišo. Popio bi tek koju kap vode, a od jila ništa ni mogo. Ipak sam ga pito: „Dado, ajde pojidi štogod moljim ti. Šta bi tio?“ On je jedva odgovorio: „Masna kruva“.

Pripravio sam mu masni krov, požio je parče, samo su korice ostale... Obriso sam ga, a on je bio zadovoljan, vidilo se to u njegovim zamaglitim očima... Bila mu to zadnja rana... Posli par dana očo je na onaj svijet...

Fala ti, Bože, što si mi do ovake roditelje koji su mi naučili jednostavnosti i skromnosti. A vi čeljadi, kruva, masti, bila luka, paprike i soli i u slast vam bilo.

TRI DUNJE

Tri dunje se našle na astalu mojem
sve sa lišćem, zelenkasto-žute boje.
Podsiću mi samo da lito je prošlo
i jesenje vrime da nam je već došlo.

A kroz pendžer gledim grane pozaspale,
na vitru se intu, ko da nisu znale
sunce zlatno sve do juče peklo,
a sad nas je vrime jesenje zateklo.

Ne zna drvo staro, ne zna drvo linje,
da već sutra biće pokriveno injem,
a ni kanal ne zna što se tu uvija
da će dite po njem sutra da se šklija.

Trava povijena uveliko drima
za ruvo se novo već odavno sprima
i ne sluti da će snig nju cilu pokrit,
do prolića neće zelena izniknit.

Mali ker se s našim vratima sigra,
skače na nji, cvili, vrti se ko čigra
i trči po dvoru, malo vode pije,
doće kokad vrime i njemu lalnije.

Na astalu mojem tri dunje mirišu,
nebo noćno, tavno, sprima se za kišu.
Te dunje je moja draga odabrala
kod kućice stare što je pozaspala.

Zlatko Gorjanac

Srića

(Starovircka pripovijčka)

U jednomu selu živila djevojka sirotica. Umrli je otac i mater još dok je bila mala. Otranjivali je istom uja i ujna, istom teta i tetak, čika i strina. Napošmeljivala se po tuđi kuća, od nemila, do nedraga. Kadgoda i koricu kruva bila željna.

Kad se zadivojčila, ošla u službu. Pogodila se za ranu i za ruvo i na godinu tri talira. Vridna je bila, gazde je voljili i raščulo se to po selu. U nju se zagleda jedan momak. Dopala mu se i oće da se oženi za nju. Ona mu odgovori:

– Udaću se za te kad projde godina dana. Ništa nemam, a onda ću zaradit i imat za svatove.

Projde godinu dana, evo ti uje i ujne:

– Mi smo došli za novcima. Vada smo zaslužili da ti sad nas pomogneš kad imadeš.

Djevojka jim dade zaradita njezina tri talira. Kad je momak došo prosit, ona kaže:

– Opet ništa nemam. Moraš mi čekat još godinu dana.

Nastavi radit ko i prija. Misli se, projće brzo godina. Zaradiće. A, i naučila je na taku sriću. Nesriću.

Projde druga godina, evo ti tetke i tetka:

– Mi smo došli za novcima. Mi smo ti otranjivali, pa smo sad vada zaslužili da ti nas pomogneš kad imadeš.

Djevojka jim dade zaradita njezina tri talira. Kad je momak došo prosit, ona kaže:

– Ope ništa nemam. Moraš mi čekat još godinu dana.

Nastavi radit ko i prija. Misli se, projće brzo godina. Zaradiće. A, i naučila je na taku sriću. Nesriću.

Projde treća godina, evo ti čike i strine:

– Mi smo došli za novcima. Mi smo ti otranjivali, pa smo sad vada zaslužili da ti nas pomogneš kad imadeš.

Djevojka jim dade zaradita njezina tri talira. Kad je momak došo prosit, ona kaže:

– Opet ništa nemam. Moraš mi čekat još godinu dana.
 – Ne mogu ti više čekat. Čeko sam tri godine. Otac mi je našo drugu. –
 odgovori momak.

Plakala je danima i onda sprimi svoj bučor i reši se da ode priko vode. Da ostavi taku sriću kaku ima u selu. Sila u čamac sa bučorom, kad evo ti tri gadne, nakaradite žene. Sve gadnija od gadnije. Tornju se i one u čamac. Vukaru sa sobom teške bučore. Ko da imu kamečaka u njima. Nikad ji ni vidla, pa ji pita:

– Kućete?
 – A, kuš ti? – pitu one.
 – Pa, idem u bili svit priko vode. Rešila sam da ostavim moju sriću tude.
 – A vi? Čije ste, šta li ste?
 – Mi smo tvoja srića. Tvoja sudbina.
 – E, pa ka' ste vi moja srića, moja sudbina, onda idem natrag. Lati di-
 vojka sirotica svoj bučor, pa napolje iz čamca. A, za njom njezina sudbina.

Pripovidala: Ana Butković, Tranjina, r. 1951. g.

Priredila: Ruža Silađev

ONI SU UVIJEK TU

Jutrom kažu: Dobro jutro, bako.
 Kako si spavala, bako? Boli li te noga jako?

Znaju pitati za savjet ili primjedbu dati.
 Donijeti čašu vode ili topli čaj.

Znaju oni grubi biti, pa koji puta baki se rugati.
 Baš si retro, bako, pa to ti se više ne veli tako...

A mama i tata znaju umjesto odgovora baki
 samo zubima škrgutati ako ih bakino čantranje optereti.
 Ali šta to mari jel oni su uvijek tu.

Kata Milodanović Ostrogonac

Bliže Bogu

Živimo u teškim vremenima. Mučila nas korona, iza nje je krenuo rat kojemu se ne vidi kraja. Bojimo se i atomskog rata, koji bi mogao biti kraj čovečanstva kakvo mi poznajemo.

Na disnotoru kod Žige, poveo se razgovor o svakidašnjim brigama, i Đeno će zabrinuto:

– Ja ne znam šta će to biti, taj rat se sve više širi, niko ga ne može zaustaviti. Čovik ne zna kome virovat, svi danas lažu. Ja se bojim za svoju dicu, i za sve nas, ako dođe do atomskog rata svi ćemo pomrit.

– Ja se ničega ne bojim. – kaže Franjo.

– Kako to? – začuđeno će Đeno.

– Neka bude kako Bog da.

– A ako dođe do atomskog rata, bićemo bliže Bogu.

Alojzije Firanj

Darovi

Dar je najljepši način da se zahvalimo, ispričamo, pokažemo što osjećamo, da se s nekim sprijateljimo. Ne bi se smjelo zaboraviti da je izvanjski dar, ponajprije odraz i znak nutrine. On izvire iz duše kao dar osobe osobi, te po tome stječe svoju vrijednost. I što je neka osoba više prisutna u daru, to je dar vrijedniji.

Tijekom svoga života mi neprestano primamo darove i darujemo druge. Običaj darivanja star je koliko i čovječanstvo. U kršćanstvu je darivanje započelo posjetom triju kraljeva, koji su došli vidjeti tek rođenog Isusa.

Darivali su mu zlato, tamjan i smirnu. Danas se novogodišnji i božićni darovi razmjenjuju kao sjećanje na taj događaj.

Mi možemo razlikovati darove koje smo primili od Boga, i one koje međusobno razmjenjujemo.

Ljudski život je dar od Boga, to je ono najvrednije što čovjek ima. I svi talenti koje imamo su nam darovani, naše je da ih prepoznamo i razvijamo. Ono na što je današnji čovjek najosjetljiviji, jesu materijalna dobra. U njima mislimo da nismo jednako darivani. Da nas Bog ne voli jednako. Međutim, zaboravljamo da su najvrjedniji Božji darovi duhovni. Tu nas je Bog sve jednako darivao, svima nam je dao besmrtnu dušu. Dao nam je i dar slobodne volje, kojom možemo slobodno birati kako ćemo živjeti. Ako izaberemo pravi put, put Isusa Krista, izabrali smo život vječni.

Kroz svoje darove Bog je pokazao moć, i koliko nas ljubi. Na nama je kako ćemo Bogu zahvaliti, i koliko ćemo Ga ljubiti. To odlučujemo sami, svojom slobodnom voljom.

Darujemo jedni druge u različitim prilikama. Za praznike, imendane, rođendane, vjenčanja, godišnjice braka, prilikom posjeta prijateljima kada ih želimo obradovati... Iz ovoga možemo vidjeti da su prigode različitog značaja u životu pojedinca, pa je i vrijednost darova različita.

Ono što je u darivanju jako važno, a mi manje obraćamo pažnju na to, jest činjenica da prilikom razmišljanja i planiranja, odabira i kupovine dara, kroz njega prikazujemo svoja osjećanja. Dar govori o našoj kreativnosti, o materijalnom stanju, kao i tome koliko nam je stalo do te osobe.

Trebali bismo biti svjesni da kroz darivanje pokazujemo svoju nutritivu, svoju ljubav i osjećanja prema osobi kojoj ga darujemo. Zbog toga i odabir darova zaslužuje veću pažnju. Površnost i žurba samo nas odvajaju od osoba koje volimo. Jednako tako i primljeni dar treba cijeniti, trebamo prepoznati ljubav koju nam poklanja darodavac. Nečija ljubav koja nam se poklanja, ne treba proći nezapaženo.

Alojzije Firanj

Jablani uz crkvu

Kad kreneš automobilom, autobusom ili željeznicom od Šida prema Vinkovcima, prešavši granicu, nižu se tom živopisnom ravnicom pitoma sela okružena obrađenim poljima pšenice, kukuruza, suncokreta i po kojim voćnjakom. Sve odiše bogatstvom prirode i predanim ljudskim radom, ljepotom i smirenošću kakvu ti može pružiti samo rodni kraj, jer si dio njega. Tu se smjestila sela: Tovarnik, Ilača, Banovci, Orolik. Već tu, prije Orolika, s desne strane, malo udaljenu od ceste, ugledat ćeš sliku, tipičnu za ravničarski pejzaž, ili vještom rukom izvezen goblen. Sljedeće selo. Najavljuje ga crkveni toranj, visok i vitak, kao i ostali u ovim selima, a ipak nešto drukčiji. Uz ovaj toranj priljubila su se dva jablana, viša od tornja, koji ga čuvaju i krase. Tko je porijeklom iz ovih krajeva, prepoznat će sliku Slakovaca, sela koje se u obliku križa prostire kraćim dijelom prema Vinkovcima, a dužim prema Svi-

njurevcima. Prvo skretanje desno odvest će vas kroz široku ulicu ukrašenu cvijećem, stablima oraha, klupicama ispred svake kuće. U sredini te dugačke ulice mali je brežuljak na kome je crkva. Tu su dva granata kestena koji se svojom ljepotom takmiče s jablanima i, lijevo pored crkve, krošnjastim lipama. Poznato mjesto za igranke i kirbajski ringišpil „pod lipom“, omiljeno je mjesto mladih.

Naša obiteljska kuća bila je baš preko puta crkvenih vrata, pa smo, kao djeca, s naših prozora, mogli slušati pjevanje iz crkve. Promatrali smo vjernike dok su u narodnim nošnjama izlazili iz crkve.

Moje mirno djetinjstvo često su prekidale ljetne oluje i strah od štete koju bi mogle nanijeti. Kad bi se usred ljetne žege pojavili crni gradonosni oblaci, seljaci su, strahujući, gledali kako da to zlo spriječe. U tim danima strepnje potrebno je pouzdanje u Boga, molitva na koju nas potiču crkvena zvona. Sa zvonima smo se budili uz prvu jutarnju molitvu, u podne i uvečer prekidali poslove uz Zdravomariju, zvono nas je pozivalo na nedjeljnu misu, objavljivalo smrt naših suseljana koji su se preselili u vječnost. A sada, pod prijetnjom prirodne nepogode, zvono nam pomaže da se sjetimo svoje nemoći i obratimo Bogu.

Bilo je različitih tumačenja kako nam zvono pomaže u toj nevolji, skloni znanstvenom tumačenju objašnjavali su da snaga zvučnih valova razbija oblake i goni ih dalje od naših njiva, drugo i ljepše tumačenje imali su vjernici, snažnija i moćnija od zvučnih valova je zajednička molitva koja snagom vjere i pouzdanja potaknuta glasom zvona složno upućuje molbu Božjoj dobroti i ljubavi.

U našoj crkvi bila su tri zvona, veliko, srednje i malo. Zvoneći zajedno nastajala je skladna melodija, a za to su trebala tri zvonara, svaki u ritmu povlači po jedno uže. Zvonarica (a ne zvonar) je u našoj kući pronalazila najlakše troje, a tu je bio i komšija Aca koji je uvijek bio spreman da nam se pridruži. Tada je i on sudjelovao u zvonjenju, sa mnom i mojom braćom. Zvonili smo dugo i svom snagom, nadajući se da ćemo razbiti i rastjerati oblake. Odjednom nas potrese strahovit tresak, zagluši i prestraši lom kakav nikad nismo čuli.

„Srušio se toranj“ – promuca Aca. Ne razmišljajući logično, pogledali smo gore, ali ništa nije padalo, niti se nešto vidjelo u crkvi. Ja se nagnem prema prozorčiću i ugledam kroz zamagljeno staklo nevjerojatnu sliku: ogromno zelenilo leži na cesti, sve do fasade naše kuće pružio se svom masom dugačkih grana i lišća polomljeni desni jablan. Svojim vrhom dosezao je sve do naših prozora, ne oštetivši kuću, jer je svoju visinu utrošio padajući na cestu. Kako su to doživjeli moji u kući mogu samo zamisliti, ali nitko nije bio povrijeđen i ništa nije bilo oštećeno, hvala Bogu. Ja sam to doživjela kao čudo i osjetila kao veliku zahvalnost. „Jablan!“ – uzviknula sam s olakšanjem. Nisam ni pomislila na njegovu ljepotu ni žalila što je tako jadno završio, taj ponosni ljepotan.

Sada više nema ni jednog jablana, a ni crkve kakva je bila nekada, povratnici su se u svoju izmijenjenu crkvu vratili i zapjevali punim glasom stare pjesme, ali slika tornja s dva visoka jablana ostala je u našim srcima.

Veronika iz Slakovaca

ZVONE ZVONA
odkad je svita
zvona zvone
za mir
rat
smrt
za čovika
zvone zvona
u trećem sam redu
na istom mistu
svakim danom
za sve ljude
spasenje
za dušu dida Jose
molim
sitim se njegove muke
njegove čutnje
stiska njegove ruke
otete zemlje
slomljenog slimena
drača u čistoj sobi
riči
ima pravde, ima
Bog sve vidi
Bog sve zna

Prid oltarom
zavit sam dao
nikad, al baš nikad
mašit se
uzet tuđe neću
Lucifer me zavest, privarit ne mož
ko sveti Mihovil protiv zla se borim
virom
dilom
na zemlji svojoj stojim
zemlji dida Jose
moji
njegovi pradidova
i neću se maknit
čekam
vraćće se
doće dica dice moje
tu otkaleg su morali otić
ko i mi kadgod
rad kruva
zvoniće zvona
stegniću ruku kome
za mir
za kruv
za dobro
zemlja nadu rađa

(odlomak iz knjige
Dok je svita, „Paji“)

Mirko Kopunović

MALA DANICA

Uredila:
Katarina Čeliković

Dužijanica malenih 2022.

Mali bandaš **Andrija Kujundžić** i mala bandašica **Ema Ivković** bili su nositelji žetvenih svečanosti za djecu 2022 godine. Oni su na svetoj misi u katedrali sv. Terezije Avilske 26. lipnja,

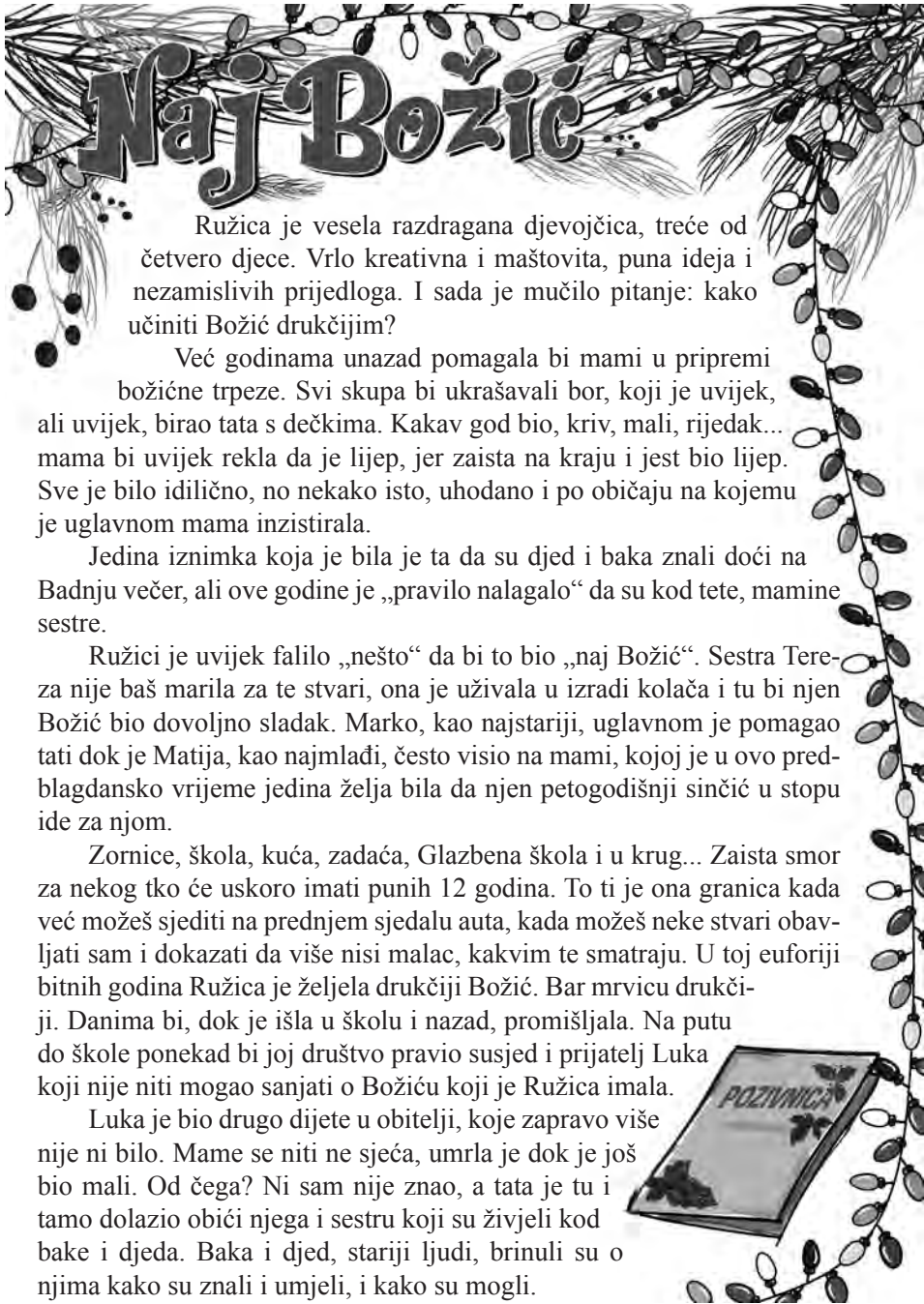
koju je predvodio katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, u svečanoj procesiji prinijeli kruh na oltar. Uz njih su bili i mali bandaši i bandašice okolnih župa.

Djeca su 25. lipnja sudjelovala u zabavno-edukativnim Risarskim igrama bez granica, te su se kroz igru i zabavu natjecali u znanju i vještinama. Uz spomenute igre priredene su kreativna i slamarska radionica. Tijekom kulturnog programa djeca su se predstavila kao mali čuvari tradicije. Organizator Dužijance malenih je HKC „Bunjevačko kolo“, na čelu s predsjednikom OO „Dužijance malenih“ Denisom Lipozenčićem.

Naj Božić

Ružica je vesela razdragana djevojčica, treće od četvero djece. Vrlo kreativna i maštovita, puna ideja i nezamislivih prijedloga. I sada je mučilo pitanje: kako učiniti Božić drukčijim?

Već godinama unazad pomagala bi mami u pripremi božićne trpeze. Svi skupa bi ukrašavali bor, koji je uvijek, ali uvijek, birao tata s dečkima. Kakav god bio, kriv, mali, rijedak... mama bi uvijek rekla da je lijep, jer zaista na kraju i jest bio lijep. Sve je bilo idilično, no nekako isto, uhodano i po običaju na kojemu je uglavnom mama inzistirala.

Jedina iznimka koja je bila je ta da su djed i baka znali doći na Badnju večer, ali ove godine je „pravilo nalagalo“ da su kod tete, mamine sestre.

Ružici je uvijek falilo „nešto“ da bi to bio „naj Božić“. Sestra Tereza nije baš marila za te stvari, ona je uživala u izradi kolača i tu bi njen Božić bio dovoljno sladak. Marko, kao najstariji, uglavnom je pomagao tati dok je Matija, kao najmlađi, često visio na mami, kojoj je u ovo predblagdansko vrijeme jedina želja bila da njen petogodišnji sinčić u stopu ide za njom.

Zornice, škola, kuća, zadaća, Glazbena škola i u krug... Zaista smor za nekog tko će uskoro imati punih 12 godina. To ti je ona granica kada već možeš sjediti na prednjem sjedalu auta, kada možeš neke stvari obavljati sam i dokazati da više nisi malac, kakvim te smatraju. U toj euforiji bitnih godina Ružica je željela drukčiji Božić. Bar mrvicu drukčiji. Danima bi, dok je išla u školu i nazad, promišljala. Na putu do škole ponekad bi joj društvo pravio susjed i prijatelj Luka koji nije niti mogao sanjati o Božiću koji je Ružica imala.

Luka je bio drugo dijete u obitelji, koje zapravo više nije ni bilo. Mame se niti ne sjeća, umrla je dok je još bio mali. Od čega? Ni sam nije znao, a tata je tu i tamo dolazio obići njega i sestru koji su živjeli kod bake i djeda. Baka i djed, stariji ljudi, brinuli su o njima kako su znali i umjeli, i kako su mogli.

Na putu do škole njih dvoje su govorili o Božiću i kako će ga tko provesti. Dok je Ružica govorila, oči su joj sijale baš poput božićnog drvca, a Luka je Božić doživljavao kao još jedan uobičajeni dan koji će proći uz skromnu trpezu i još skromnije darove. Dok je Luka to govorio, Ružicu je poput munje pogodila sjajna zamisao. „Mogao bi Luka doći k nama za Badnju večer i Božić. To bi bio pravi Božić.“ No, mučilo je kako to priopćiti, odnosno kako pitati roditelje?

Promišljala je danima. Badnji dan se bližio, a ona ništa nije poduzela. Panika je vladala, a silno je željela drugačiji Božić.

Na putu iz škole Luka joj se požalio kako ne čeka Božić, jer dok drugi uživaju, oni obično tuguju i da mu ti dani baš i nisu neki. To je samo učvrstilo Ružičin plan. Nije bilo drugoga nego ga i ispuniti, ali kako?

Po povratku iz škole Ružica je napravila pozivnicu za „naj Božić“. Na pozivnici je pisalo: „Pozivamo vas na proslavu ‘Naj Božića’ u našu obiteljsku kuću, na Badnju večer, spavanje i božićni ručak“. U potpisu je stajalo „Ružica s obitelji“. Sutradan ju je uručila Luki, koji je skakutao cijeloga puta do škole i radovao se ovakvom pozivu. Nadao se kako će baka i djed to dopustiti.

Istoga dana priopćio je baki, koja se tom pozivu radovala isto koliko i Luka. No, Ružica svojima još nije rekla i to je bio jedini „problemčić“ koji ju je mučio. Sutradan, kada je došla iz škole, dočekali su je mama i tata za stolom, a to je najavlјjivalo frku...

Mama je samo rekla – „Gospođice, operi ruke i dođi za stol“. Dok je prala ruke, pokušavala je pronaći pravi izgovor, no... Nije bilo dovoljno vremena. Uslijedilo je pitanje: „Kad si nam namjeravala reći da si pozvala Luku i njegovu obitelj za Badnju večer?“

Ružica je samo pognula glavu i dodala: „I za Božić sam ih zvala. Ali čekaj! Nisam pozvala cijelu obitelj nego samo Luku i njegovu sestru.“

„Ali tata i ja jesmo“, odgovorila je mirno mama. „Što?“, zapanjeno je uzviknula Ružica, „Bez da ste me obavijestili?“ Mama i tata su se počeli smijati i rekli joj kako su ih pozvali još prije nje, ali da je bio dogovor s bakom da to bude iznenađenje. Ružica ih je gledala u nevjerici. No, tata je još dodao: „Imala si dobre namjere i sviđa mi se što si željela nekom uljepšati Božić, pa ćeš proći bez kazne, ali prije tako nečega moraš pitati mamu i mene. Je li to jasno?“ Ružica je samo kimnula glavom i skočila roditeljima u zagrljaj.

Ipak je to bio „naj Božić“.

Željka Vukov

Par-nepar

Vedranu su ponuđeni brojevi 3, 5 i 9. Upravo sličice nogometaša koje nije imao. Umjesto da ih zgrabi i za njih „plati“ svojim duplikatima, rekao je da baš te već ima u svom albumu. Dok se njemu u glavi sve kovitlalo, društvo je već krenulo u druge priče. Opet je izgubio priliku dobiti ono što mu jako treba! Kako sam glup, glup..., odzvanjalo mu je u ušima.

Na putu do škole prolazio je kroz park, do petog razreda u pratnji djeda. Dobra strana ovog druženja je bila to što nije brinuo hoće li ga netko iz školskog društva zaustaviti. Kod kuće se smatra kako je zbilja velik i samostalan, može sam do škole. Sada se snalazi, istina često mijenja staze kako bi izbjegao one koji imaju vremena i za igru. Trudi se krenuti od kuće na vrijeme, ali sa željom da stigne posljednji u razred. Prošloga je tjedna imao dva bliska susreta sa sedmacima, a rezultat susreta bile su blatnjave tenisice i gubitak sendviča. Zakasnio je na početak nastave, ali ga nisu upisali u dnevnik jer se to prvi put dogodilo.

Peti je razred kao košnica. Hodnici su prepuni cike i vike, trči se u svim pravcima, a u grupicama su djevojčice koje uvijek nešto šuščaju i kao tajno pričaju. Vedran bi više volio ostati u razredu, no pravilo je da se veliki odmor provodi vani, na dvorištu, osim ako pada kiša. A danas je takav dan. I opet se osjećao tako glup, glup i – neparan! Da, mrzio je neparne brojeve. Mrzio ih je toliko da ih nije volio ni izgovoriti, a pisati ih je morao jer se na matematici svaki čas o njima govori. Dežurna nastavnica je vidjela da je previše djece trčalo i odmah osmislila zanimaciju. Vedrana je zanimalo kako će ih sada podijeliti u skupine, i po kojem načelu će birati „sretnike“ za igru. Par nepar bim bam bus? Naravno, podijelila ih je upravo tom poznatom metodom u dvije skupine, u parove. Nakon što su se dogovorili tko će biti par, a tko nepar, nastavnica je izgovorila „par nepar bim, bam, bus“ te su svi ispružili ruku pokazujući jedan ili više prstiju. Prema dogovoru, zbroje se prsti i tko pobijedi bira svoju stranu, a drugi ostaje. I tako su svi imali svoju „stranu“ – osim Vedrana. Nije bilo nikoga s kim bi on bio u paru! Nastavnica je odmah raspoloženo rekla kako će njih dvoje biti u paru. S odraslima se jako brzo sprijatelji, no ovoga puta Vedran je vidio poglede... Glup, glup sam... Uvijek neparan. Mrzim neparne brojeve, odzvanjalo mu je u ušima.

Foto <https://cnzd.org/2021/10/igre-iz-proslosti/>

Kakvu su igru igrali u hodniku, jedva bi se mogao sjetiti jer nije bio vidljiv. On se poput vjetrova iskrao i stajao blizu vrata svog razreda. Zvono je najavilo ulazak u razred. Sjedio je sam jer njegov razred ima samo jedanaest učenika! Ne treba puno pogađati, šest djevojčica i pet dječaka! I – on je neparan! Ne-pa-ran! Sjedi sam. Uvijek gubitnik.

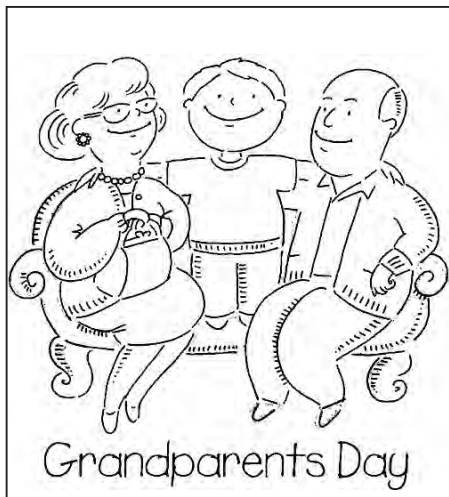
Kod kuće je primijećeno Vedranovo loše raspoloženje. Tata se počeo raspitivati kako ide skupljanje sličica jer je svjetsko prvenstvo u nogometu glavna tema. Vedran je samo mahnuo rukom i bez gledanja utakmice otišao u svoju sobu.

Što se do jutra moglo dogoditi, teško je otkriti. Čuo je telefon, netko je pričao, možda je zvala nastavnica jer odgovor – *Vedran je dobro* – može upućivati na takvu osobu s druge strane.

Sljedećega jutra Vedran je poput metka uletio u razred, ali nije našao svoje mjesto. Sve je bilo ispremeštano. Klupe u krug, sve stolice jedna pokraj druge. Svi su bili u istom redu! A nastavnica kaže kako će danas igrati igru „Kalomis“, za zagrijavanje moždanih vijuga. Odjednom se u Vedranu uključe brojne žaruljice! Zna od dobro ovu igru, riječi su mu glavni alat. Nije mu teško naći riječ na zadnja dva slova prethodne riječi i neće završiti na -NT. Ovu je igru bezbroj puta igrao kod kuće i pobjeđivao! Više mu nije trebalo ohrabrenje, kao da je u paru s nekim. Igra je bila brza, na sve je imao odgovor i – pobjedio! Par nepar bam bus – pametnikus!

Katarina Čeliković

Stariji su naše blago koje uvijek moramo čuvati

Odgojen sam u obitelji u kojoj svi poštujemo starije. Ne kažemo im „vi“, ali ih slušamo i poštujemo. Moje bake i djedovi su me uvijek učili i poučavali i pomagali mi oko stvari koje su mi bile potrebne.

Nedavno su neki nepoznati ljudi preko broja telefona moje bake došli kod njih doma pa su joj predložili da kupi neke skupe stvari od njih. Ona ih je pokušala odbiti, ali su oni bili uporni. Uvjeravali su nju i djeda oko pol sata. Baka nije sve ni razumjela, a djed loše čuje, pa su ih ti ljudi

nagovorili da potpišu kupovinu. Tek kad su oni otišli, baka je shvatila da će ona i djed morati plaćati skoro pola svojih mirovina pet godina za stvar koju vjerojatno neće moći koristiti zbog djedove bolesti. Kada je to shvatila bila je jako tužna. Odlučila je pozvati svoju djecu, među njima svoju mamu i tatu i reći im što se desilo. Oni su je onda umirili i rekli su da će sve srediti. Zvali su i pisali e-mailove pa su uspjeli poništiti ugovor. Moji baka i djed su bili iznenađeni od nasilnika. Baka i djed rekli su svima nama kako su sretni što nas imaju i kako nas sve jako vole.

Ne znam tko bi uradio takvo što. Veoma je ružno i nekulturno iskorištavati stare ljude i njihovu starost na bilo koji način. Iz od ovog sam naučio da poštujem starije još više kao i moje roditelje kad budu stari i kad im bude trebala pomoć. Volio bih da svaka starija osoba ima nekoga uz sebe tko će ju čuvati i biti uz nju i pomoći kad joj je teško. Stariji su naše blago koje uvijek moramo čuvati.

Pavao Huska, VI. c, Subotica
(drugonagrađeni literarni rad na natječaju
„Most razumijevanja – međugeneracijska solidarnost 2022“)

Pitalice

Čuva nas i štiti
od snijega i kiše
pa to mu je posao
i... ništa više

* * *

U bijelom kaputu
stoji on na putu
i čeka da svane
djecu na igranje.

* * *

U gori je
a zelena
iglicama
okićena.

* * *

S kućom se
baš ponosi
pa je zato
sa sobom nosi.

Nedeljka Šarčević

Subotička Danica

Malo se šalimo

Profesor: Perice, kaži prezent
glagola hodati?

Učenik: Ja hodam... ti hodaš...
on hoda...

Profesor: Malo brže!

Učenik: Mi trčimo, vi trčite, oni
trče!

* * *

Vuk pita Crvenkapicu: A gdje ti
živi baka? Koja joj je adresa?

Crvenkapica: www.baka.com

* * *

– Tata ti si nogometaš pa ćeš me
sigurno razumjeti.

– Kaži sine.

– Produžio sam ugovor s petim
razredom na još godinu dana.

* * *

Učiteljica: „Ivice, zašto si doveo
djeda na roditeljski sastanak?“

Ivica: „Zato što jedino on slabo
vidi.“

* * *

Mali Ivica moli prije jela: „Bla-
goslovi, Bože, nas i jelo koje si nam
udijelio u svojoj darežljivosti...“, pa
promrmlja: „I previše si darežljiv s
tom blitvom!“

* * *

Sretnu se dva prijatelja.

– Gdje ćeš?

– Idem platiti račun za Internet.

– A inače?

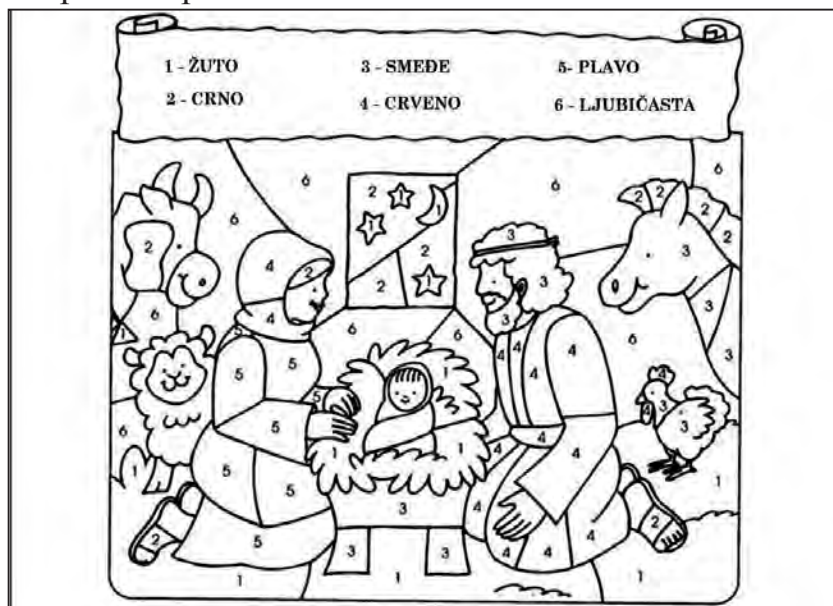
– Inače će mi ga isključiti.

Zadaci

Spoji točkice!

Oboji
prema uputama!

Posuđeno: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/>

Mladi Subotičke biskupije

Uređuje: Larisa Skenderović

Nova *Danica*

Pred nama je nova *Danica*, još jedna u nizu. Vrijeme je doista proletjelo. Još se nismo ni redovno okrenuli, došao je kraj godine. Imamo osjećaj da vrijeme s godinama sve brže i brže leti. *Danica* je tu da nas podsjeti na to što se događalo prethodne godine, na ono dobro ali i na loše. *Danica* je tu da sumira proteklih 365 dana. U jednoj *Danici* možemo pronaći cijelu jednu godinu, ona obuhvaća sve nas. Mladi naše biskupije uistinu su bili aktivni u subotičkom oratoriju, redovito su išli na mise mladih, nakon dužeg vremena održana je i Čikerijada, mladi su također predstavljali našu biskupiju na susretu hrvatske katoličke mladeži u Bjelovaru. Kao i u prethodnoj *Danici*, na našim stranicama prostor smo dali i ovogodišnjim nositeljima Dužijance, Katarini i Dominiku. Naredne godine mlade očekuje Svjetski susret mladih u Lisabonu. Noviteti se mogu očekivati od naredne *Danice*. Neka nova mlada lica bit će dio ovih stranica. Meni osobno, ovo je posljednje uređivanje ovih stranica i uistinu čast je biti dio ovakvog blaga naše biskupije. Hvala svim suradnicima koji su do sada bili uz *Danicu* na stranicama mladih! Neka naša *Subotička Danica* i dalje živi, i dalje bude čitana među svima nama, neka donese radost u svaki naš dom!

Larisa

Najkraći put do Boga

Put do Boga često ide zaobilaznim pravcem. Tako i molitva. Za jednog se mladića, opet u životu pustinjaka, priča da je dugo tražio duhovnog vođu i kada ga je konačno pronašao, da ga je zamolio za najkraći put da dođe do Boga. Pustinjač ga je upitao: „Što te zadržalo na putu da dođeš do mene?“ Mladić uzvрати: „Mnogo toga: mučio sam se na usponu i zadihan tražio predah. Na putu sam susreo jedno dijete koje je uplakano tražilo majku.“ Pustinjač nastavi: „A potom?“ Mladiću je bilo malo neugodno jer je slutio da mu pustinjač čita misli: „A potom sam se zadržao sa skupinom mladića koji su tražili suigrača da mogu nastaviti igru.“ Pustinjač upita: „I što ti je bilo najugodnije?“ Mladić prizna: „Utakmica.“ Pustinjač zaključi: „Vidiš, u ovom slučaju, za tebe je to bio najkraći put do Boga.“

Bitno.net

Subotička Danica

113

Umijeće ljubavi

Teorija ljubavi

Ljubav zahtijeva znanje i trud. Ona je trajno stanje. Mi često intenzitet ljubavi izjednačavamo s intenzitetom zanesenosti. Ali, ona nije isto što i zaljubljenost; ona je ostajanje, ostajanje u ljubavi.

Nedostaje nam spoznaja da ljubav predstavlja umijeće. Ljudi su stranci dok ne nauče voljeti jedno drugo. Tada dolazi do postizanja međusobnog sjedinjenja, spajanja s drugom osobom, u ljubavi.

Zrela ljubav je sjedinjenje pod uvjetom očuvanja vlastitog integriteta, vlastite individualnosti. Ljubav je aktivna čovječja snaga, koja probija zidove što razdvajaju čovjeka od njegovih bližnjih, koja ga sjedinjuje s drugima. Ljubav pomaže čovjeku da prevlada osjećaj osamljenosti i odvojenosti, a ipak mu dopušta da bude svoj, da zadrži svoj integritet. U ljubavi se zbiva paradoks da dva bića postaju jedno, a da ipak ostaju dvoje.

Ljubav je djelovanje, primjenjivanje ljudske snage, koja se može obavljati jedino u slobodi. Ona je aktivnost, ostajanje. Ponajprije davanje. *Nije bogat onaj tko ima mnogo, već onaj tko daje mnogo.* Što jedna osoba daje drugoj? Ona daje od sebe, od najskupocjenijeg što ima, ona daje od svog života. Osoba daje od onoga što u njoj živi; daje svoje radosti, svoje znanje, humor, žalosti – sve izraze i manifestacije onoga što u njoj živi. Takvim davanjem od svog života osoba obogaćuje drugog, pospješuje životnost drugoga, kao i vlastitu. Čovjek kada voli ne daje da bi primio natrag; davanje mu je samo po sebi radost.

Ljubav je aktivna zaokupljenost životom i rastom onoga što volimo. Gdje te akcijske zaokupljenosti nedostaje, nema ni ljubavi. Suština ljubavi je „truditi se“ oko nečega i pomoći nečemu da raste; ljubav i trud su nerazdvojni. Čovjek voli ono oko čega se trudi, i trudi se oko onoga što voli.

Ljubav između roditelja i djeteta

Majčina ljubav je bezuvjetna. Bitno je samo da postojimo, ne moramo ništa činiti. Ona je blaženstvo, umiruje.

Djetinja ljubav ravna se prema načelu „volim jer sam voljen“. Zrela pak ljubav slijedi princip „voljen sam jer volim“, „trebam te jer te volim“.

Majka je dom odakle smo došli, ona je priroda, zemlja, ocean. Otac poučava dijete, on mu pokazuje put u svijet. Majčina je uloga da usadi u dijete osjećaj sigurnosti, dok otac poučava za suočavanje s problemima.

Zrela se osoba oslobodila vanjske majke i oca, ali ih je izgradila iznutra, u sebi.

Objekti ljubavi

Najosnovnija ljubav koja leži u osnovi svih vrsta ljubavi jest bratska ljubav. To je vrsta ljubavi o kojoj govori Biblija: *Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga*. Ona obuhvaća sva ljudska bića. Postiže jedinstvo sa svim ljudima.

Majčinska ljubav ulijeva u dijete ljubav prema životu.

Erotska ljubav je žudnja za potpunim stapanjem, za sjedinjenjem s drugom osobom. Ona je također, možda, najvarljiviji oblik ljubavi koji postoji.

Ljubiti Boga značilo bi čeznuti da se postane potpuno sposoban za ljubav.

Stav ljubavi prema sebi bit će utvrđen kod svih onih koji su sposobni voljeti druge.

Ako istinski volim nekog čovjeka, volim sve ljude, volim svijet, volim život!

(prema knjizi *Umijeće ljubavi*, Fromm)

Jelena Pinter

Susret mladih Subotičke biskupije

Povjerenstvo za mlade Subotičke biskupije organiziralo je 14. svibnja susret mladih u Župi sv. Pavla u Baču. Susret je organizirao povjerenik za mlade i župnik u Baču Marinko Stantić uz pomoć župljana. Sudjelovalo je više od 130 mladih iz Bača, Plavne, Vajske, Bođana, Selenče, Novog Sada, Subotice, Tavankuta, Đurđina itd. Susret je počeo prigodnim predavanjem „Sinodalni hod mladih u Crkvi“ koje je održao župni vikar u Horgošu vlč. Tomislav Vojnić Mijatov.

Kao sinodalna Crkva koja zajedno hodi, moramo prihvatiti odgovornost u suodlučivanju i kreiranju župnoga, a onda i biskupijskog pastoralna. Crkvi je danas potreban mladalački entuzijazam i odvažnost kako bi mogla odgovoriti na nove pastoralne izazove. Kao mladi ljudi moramo osluškivati poticaje Duha Svetoga, biti otvoreni jedni za druge i doprijeti do onih rubnih mladih vjernika kod kojih Božja riječ nije odjeknula, istaknuo je među ostalim vlč. Vojnić Mijatov.

Nakon predavanja uslijedio je rad po grupama, gdje su mladi odgovarali na pitanja o angažmanu župnih zajednica. U podne je svečano euharistijsko slavlje predvodio vlč. Tomislav Vojnić Mijatov, uz koncelebraciju domaćeg župnika dr. Marinka Stantića i svećenika Dominika Ralbovskog, Vinka Cvi-jina, Andrije Anišića, Siniše Tumbasa Loketića, Nebojše Stipića, Gorana Vilo-va, Marijana Vukova, Josipa Kujundžića i fra Danijela Maljura.

Nakon mise uslijedio je ručak i obilazak povijesne tvrđave u Baču. Susret je završio izvedbom biblijskih odlomaka koji su mladi priredili s animatorima.

IKA

Molitva Majke Terezije o Providnosti

Gospodine, rekao si nam
da će se nebeski Otac za nas brinuti
kao što se brine za ljiljane u polju
i za ptice nebeske.
Ti, koji nisi imao mjesta
gdje bi naslonio svoju umornu glavu,
budi nam učitelj.
Pouči nas povjerenju u Providnost
i pomози da svladamo našu ljudsku pohlepu.
Pohlepa nikada nikoga nije usrećila.
Daj nam snage da ti se posve predamo
kako bismo postali sredstvom
ostvarenja tvoje volje.
Blagoslovi upotrebu novca u svijetu
da bi se gladni nasitili,
goli obukli, siromasi udomili,
a bolesni zbrinuli.
Gospodine, daj nam svojega Duha Svetoga
da vjerom, koju nam daruješ,
jasno spoznamo
da smo tebi vrjedniji
od najljepšega ljiljana
ili raspjevana slavuja na nebu.
Amen.

Prijetnja zvana aktivizam

Pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru. (Jak, 2, 18)

U nekim kršćanskim crkvama postoji vjerovanje *Sola fide* što znači da samo vjera spašava. Naime, taj krivi nauk pokušava reći da je dovoljno vjerovati i po Božjoj milosti ćemo se spasiti. Uzalud je sav naš trud jer ne možemo trudom zaslužiti Nebo jer Nebo samo Bog daje. No djela su plod naše vjere. Nisu djela sveo naše vjerovanje, nego izraz našeg vjerovanja.

Ono, međutim, što je velika opasnost za nas katolike je da djelima pokušavamo dobiti vjeru. Kao mala zajednica ovdje, možda smo tim više u opasnosti jer se razdijelimo na brojna duhovna i društvena događanja u našoj biskupiji i našem gradu. Također je i boljka našeg društva da sebi neprestano okupiramo misli nečim. Postoji veliko zagađenje bukom u našim životima. Zaista, djelima pokazujemo svoju vjeru i ako je vjera živa u nama, to se mora prelići i na naše bližnje i želimo to što osjećamo pokazati svojim djelima. Problem je kad želimo svoj nedostatak vjere nadomjestiti djelima, a nutrina je šuplja. Simptomatično je to koliko smo premoreni, na koliko toga idemo i nismo se spremni odreći ničega

što nam toliko okupira dan i tjedan. Ono što bi nekad najbolje hranilo našu vjeru, dušu, pa i tijelo, bilo bi malo tišine i mira. Možda bi razmišljanje o odricanju u nekoj budućoj korizmi trebalo biti usmjereno na aktivnosti koje nas zatrpavaju i donijeti odluku da ćemo se odreći tih faktora koji nam donose nemir. Ne moramo se ni u potpunosti odreći toga, često su aktivnosti koje biramo dobre, ali se njima predoziramo.

Iako je korizma prošla, ne znači da je vrijeme za ozbiljne duhovne poteze prošlo. Valjalo bi napraviti presjek. Što je u ovoj korizmi od naših odluka bilo dobro? Što nam je pomoglo? Što nam je možda unijelo nemir? Vrijedi se zapitati: zbog čega činim sve što činim? Je li nešto od toga možda pokušaj da nadomjestim neke svoje nedostatke? Jesu li brojne pobožnosti i aktivnosti pokušaj da u svojim i tuđim očima izgledam bolje? Da se osjećam bolje?

Naravno, ovo nije poziv na nedjelovanje. U današnjem svijetu kad se lako gubi autentičnost, važno je zaustaviti se na tren i propitati svoje postupke. Prosijati ih kroz sito. Ako su naše motivacije dobre i izlaze iz dubine naše duše kao odraz naše ljubavi i vjere, ako nam naša djela, bez obzira na poteškoće donose mir i radost, onda smo na dobrom putu. Međutim, ako su naša djela zakrpa naše praznine, ako su motivirana društvom, imidžom, popunjavanjem vremena jer se bojimo tišine, sebe i Božjeg glasa u tišini, onda trebamo stati i razmisliti. Ne moraju to biti neki oštri rezovi, ali i samo preispitivanje naših motivacija pomoći će nam i da naša vjera bude zdrava i jaka i da naša djela izvire iz vjere jer *Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tkogod od vas rekne: 'Hajdete u miru, grijte se i sitite', a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi.* (Jak 2, 15-17).

Vedrana Cvijin

Bogu hvala za novi kruh

Nositelji 112. Dužijance, bandaš i bandašica, Dominik Skenderović i Katarina Piuković odvojili su malo vremena i za stranice mladih i podijelili svoje utiske.

– Predstavite nam se ukratko.

Dominik: Zovem se Dominik Skenderović, dolazim iz Tavankuta, župe Presvetog Srca Isusovog. Završio sam srednju tehničku školu „Ivan Sarić“, smjer strojarski tehničar za kompjutorsko konstruiranje. Zaposlen sam u „Venera bike“, a u slobodno vrijeme pomažem na obiteljskom imanju. Kad stignem, rado odlazim na probe folklor.

Katarina: Moje ime je Katarina Piuković. Studentica sam treće godine Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu, smjer Inženjerski menadžment. Uz studiranje radim i kao prezenter dnevnika na hrvatskom jeziku na RTV-u. Članica sam HKC-a „Bunjevačko kolo“ u Subotici gdje plešem u folkloru, a do nedavno sam bila i članica Književno teatarskog kružoka. U slobodno vrijeme volim pogledati neku seriju ili pročitati knjigu, ali najviše volim provoditi vrijeme s prijateljima i obitelji. Trudim se uz fakultet i posao biti aktivna u zajednici te rado vodim programe ili recitiram na raznim manifestacijama ili događajima.

– Što za vas znači Dužijanca? Kakav je osjećaj kad u ime svih dobijete uloge nositelja Dužijance?

Dominik: Dugo godina sudjelujem na Dužijanci kao folkloras i ove godine sam imao priliku vidjeti kako je s druge strane, strane bandaša. Naravno, velika je čast biti predstavnik ovogodišnje Dužijance.

Katarina: Znam za Dužijancu od kada znam za sebe i nije prošla ni jedna, a da nisam sudjelovala. Od malena u povorci, a kako sam krenula na folklor, igram i na folklornoj večeri ili pomažem oko organizacije kao vodič za goste. Cijela obitelj je u ovome, osim što su članovi udruge i uključeni u organizaciju, svako od nas zaista voli Dužijancu, od dide i majke pa do najmlađih. Iako je zbog toga Dužijanca kod nas čitave godine, a ne samo par dana kada se manifestacija održava, ta čar i ljubav se nije izgubila. Meni osobno Dužijanca puno znači, volim nošnju, volim folklor, tamburaše, obi-

čaje, sve vezano za nju, ali istina je da je dobila neku drugu dimenziju kada sam prihvatila ulogu bandašice. Još kada sam se prihvatila, znala sam da je to velika čast, ali posjećujući seoske Dužijance jedna rečenica se provlačila kroz zahvale svećenika upućene bandašima i bandašicama... „Hvala Vam što ste prihvatili u ime svih nas zahvaliti Bogu na ovogodišnjem žitu“. Nekako kao da sam tek tada shvatila težinu ove uloge. Zaista je velika čast u ime svih zahvaliti Bogu za kruh i radosno proslaviti završetak žetve.

– Kako su tekle same pripreme? Jeste li šili posebno ruho, tko vam je pomogao oko same pripreme?

Katarina: Pripreme su tekle lagano i uz dobru organizaciju. Hvala roditeljima koji su preuzeli i pomogli nam oko priprema, a meni je osobno bilo najbitnije da ruvo bude gotovo na vrime i da budem zadovoljna. Nošnju, bilo ruvo i brokat koji sam nosila na predstavljanju bandaša i bandašice šile su Nada Sudarević i Ružica Kozma koje su uložile veliki trud i rad da to sve na kraju ispadne kako treba, što i jeste.

Što vam je palo najteže, a što najlakše s obzirom da ste imali dosta obveza uoči same proslave?

Dominik: Ima puno obveza na kojima se mora prisustvovati i odraditi. Tu su seoske Dužijance na kojima smo se oblačili u narodnu nošnju. Morali

smo očistiti žito ove godine malo ranije jer se Dužijanca održala prvi put u Novom Sadu.

Katarina: Naravno da osim svega lijepog ova uloga sa sobom donosi neke obveze. Kao bandaški par posjećivali smo sve seoske dužijance, trebalo je organizirati čišćenje žita i pletenje vinaca, te prisustvovati svim popratnim događajima uoči Dužijance. Ne mogu reći da mi je nešto teško palo jer nije, sve smo to nekako Dominik i ja zajedno pregurali uz pomoć obitelji.

– Koja je vaša poruka mladima? Zašto se trebaju čuvati običaji?

Dominik: Ovo je jedan od naših najvećih običaja i moramo ih čuvati da se zna kako se to nekada radilo i da zahvalimo Bogu za ovogodišnju žetvu. Mladima bih poručio da treba da prihvate ulogu jer je ovo samo jednom u životu i moramo čuvati naše običaje.

Katarina: Sada kada je Dužijanca prošla, mogu reći kako smo imali svi priliku vidjeti koliko mladih je sudjelovalo u tome, koliko njih je pomoglo, bilo obučeno u nošnju i u povorci šetalo gradom. To je jako dobar znak da će Dužijanca kao i naši običaji i tradicija još dugo živjeti. Ne mislim da se treba bojati za budućnost, mladi su uključeni u folklor, sviraju tambure, aktivni su kako u zajednici tako i u crkvi. Mladima treba pružati podršku, a oni će sve ostalo odraditi.

Razgovarala: Larisa Skenderović

Tradicionalni susret mladih na Čikeriji

Nakon deset godina stanke u naselju Čikerija pokraj Subotice ponovno je 25. lipnja održana tradicionalna „Čikerijada“ – susret djece, mladih i obitelji iz Subotice i okolice.

Kraj škole te početak ljeta bila je prigoda da nove generacije mladih vjernika dožive zajedništvo, druženje u prirodi u čikerijanskoj šumi, ali nadasve da slave Boga kroz molitvu i pjesmu. Na susretu se okupilo više od 120 sudionika različite dobi, koji su na Čikeriju doputovali biciklima. Geslo susreta bilo je „Dodi i vidi“ (Iv 1, 46).

Prva „Čikerijada“ održana je davne 2000. godine na inicijativu vlč. Marinka Stantića. Cilj susreta je okupljanje mladih katolika u prirodi kako bi zajedno proveli dan u molitvi, upoznavanju jedni drugih, sportskim aktivnostima, šetnji u šumi te kako bi gradili zajedništvo i stjecali nova prijateljstva.

Polazak iz Subotice bio je u 7.30 sati ispred župe Uskrsnuća Isusova. Grupu mladih vjernika koji su pošli biciklima predvodio je vlč. Vinko Cvijin. Oko 9 sati okupili su se na starom mjestu susreta, kod čikerijanskog križa.

Susret je započeo euharistijskim slavljem koje je predvodio kapelan u Novom Sadu Nebojša Stipić. U propovijedi je istaknuo: *U vremenu užurbanosti ne možemo polako hodati. Naša srca trebaju biti poput srca Isusova i srca Marije. Čista i susretljiva. Čista ne robovanjem prolaznom i grešnom a susretljiva u činjenju dobra: smiješkom, pruženom rukom, znanjem. I kao što su nekada ljudi hodočastili na nama je da „vožočastimo“. Promijenila se „brzina“ ali ne i potreba. Potreba je da budemo prije svega ljudi molitve i zajedništva.* Pjevanje na misi predvodio je VIS „Ritam vjere“.

Nakon mise uslijedio je sportsko-rekreacijski dio susreta. Mladi su bili podijeljeni u timove te su međusobno igrali nogomet, odbojku, badminton, a najmlađi sudionici imali su priliku u hladovini igrati društvene igre, plesati, crtati, razgovarati. Prijepodne je, za sve sudionike, bila prilika za vožnju špediterom po šumi što su mladi oduševljeno dočekali. U 12 sati bio je zajednički ručak na otvorenom. Susret je završen u popodnevним satima.

Susret je organizirao vlč. Tomislav Vojnić Mijatov i vlč. Vinko Cvijin uz podršku Povjerenstva za pastoral mladih Subotičke biskupije.

IKA

Najljepši zagrljaj

Zagrljaj ... Mjesto sigurnosti i ljubavi. Dijete je od začeca u majčinom zagrljaju, ispod njenog srca. Majka ga čuva i pruža mu osjećaj sigurnosti. Pruža mu ljubav i nježnost. Zagrljaj je susret osoba, povezanost, bliskost. Dijete trči majci u susret, u zagrljaj, i kada je sretno, i kada je tužno. Zagrljaj je razmjena ... Razmjena boli, sreće, tuge, ljubavi. Mirna luka, toplina, spokoj. Zagrljaj tješi, uveseljava, oraspoložuje.

Naša Gospa nas sve prima u svoj zagrljaj. Pod skute svoje haljine skriva nas od nepravilika. Svoje ruke drži raširene i dočekuje nas i uplakane, i sretne, i tužne. Daje nam sebe, za utjehu. Takva je majka ... Utočište za svoju djecu.

Ipak, najljepši zagrljaj darovao nam je Isus. Najiskreniji, pun ljubavi prema nama. I njegov križni put bio je pun zagrljaja. Prihvatio je osudu na smrt. Zagrljao je svoj križ. I kada je padao, i dalje ga je čvrsto držao. Jer, to je njegov križ. Kao što svatko od nas ima svoj, baš po mjeri. U svoj zagrljaj dočekujemo, primamo sve ono što nam se u životu događa. Sreću i tugu, suze i smijeh, poteškoće i radosti. Na tom putu, kao i Isus, susrećemo svoju majku. I Gospu, i onu koja nas je rodila. Majka je prva tu, uvijek uz nas. A tu

su i prijatelji. Svojim savjetima, utjehom, podrškom, olakšavaju naš životni put, kao što je to za Isusa učinio Šimun Cirenac, i Veronika, i Jeruzalemske žene...

Najljepši zagrljaj podario nam je kada je svoj život dao za nas. Raširivši ruke, u tom trenutku je sve nas primio u svoj zagrljaj. I dobili smo dar... Dar u liku male, bijele hostije, koju nakon svake pričesti čuvamo pod svojim srcem. I primamo Isusa u svoj zagrljaj.

Jelena Pinter

Subotička Danica

Rastreseni pauk

Jednoga lijepog rujanskog jutra povjetarac je njihao lagane i kao svila sjajne niti.

Samo on je znao otkud su došle. Jedna od tih niti sezala je sve do vrha stabla. Maleni žuto-crni pauk napustio je svoju lagahnu lađicu, spustio se po niti i hvatajući se za lišće prihvatio svog uobičajenog posla. Ispleo je prekrasnu mrežu.

Rosa je sljedećega dana ukasila sitne čvorove svojim dijamantima duginih boja. Radoznale i lakoumne muhe padale su u mrežu jedna za drugom. Mali pauk bogato se gostio, te postao velik i jak. Jednoga jutra ustao je rano i ne baš dobre volje. Možda je ustao na lijevi par nogu.

Obišao je mrežu da dohvati koji slasni zalogaj za doručak, ali ovoga puta nije ništa našao.

Odluči pretražiti cijelu paučinu i počne kružiti uokolo. Odjednom spazi neku čudnu nit. Pogleda bolje. Ona ne bijaše vezana ni s kojom niti u blizini. Protezala se gore nekamo u oblake. Što ju je više promatrao, sve se više ljutio. „Pazi, pazi!“, promrmlja, „može biti da po ovoj niti dolaze lopovi i jedu moju lovinu... Stvarno je ta nit glupa i ničemu ne služi!“

Dohvati je ljutito i presiječe. Istog časa njegova prekrasna paučina popusti, smota se poput stare krpe i pade po njemu.

Mladi pauk se tada prisjeti da je jednoga sunčanog dana u rujnu sišao po toj niti i od nje započeo plesti svoju mrežu. Nažalost bijaše prekasno.

Jedna te nit veže uz tvoga Stvoritelja. Jedino je ti možeš presjeći.

Bruno Ferrero

Subotička Danica

125

PRELJSKA OTKRIVENJA

Ništa se ne mož ponovit,
a jevo te, opet si tu,
pravo zavraćan
ko od kamen jal cidulju.
Zaboravijo si plakat
pa grcaš obilužen u napadu,
sve se cipa, grmi, grokti,
a ti – ni makac –
ukopan u vrimenu.

I vidiš friška lica iste mladosti,
i vidiš nova ruva starog kroja,
i vidiš iste korake drukčiji doba.
Kroz očicu šlinga sluktiš svoju molitvu.
Poznaš da nisi iskrvco dovoljno glasno svoju sudbinu,
da ne nosiš glavu uvijek valjano, ovaku ponosnu,
da ti mladost i lipota više ne pristaju.

Kako bi, o kako bi kazo svoju molitvu,
al jezik posto tuđ, riči se više ne dadu,
pa samo sidiš zinuć sa suzom u oku
i treptiš, sav trneš s pismom u narućju

slobodan ko kadgod, nigdi, prija...

Nećeš kazat zbogom pri odlasku
jer rastanka nema – samo trajanje u susretu.

Nevena Mlinko

/Najbolja pisma Velikoga prela 2022./

obiteljski razgovori

VJERA „UŽIVO“

Obitelj Jasne i Zdenka Dalića

Bog ih je poslao jedno drugom

Upoznajmo obitelj Dulić

Zovem se **Jasna Dulić**, djevojačko Stantić. Rođena sam 5. rujna 1986. Od rođenja živim u Đurđinu, gdje sam i udana. Roditelji su mi Ivan i Ivanka Stantić. Najstarija sam u obitelji od sedmero djece. Imam još četiri sestre i dva brata. Diplomirala sam ekonomiju na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Radim kao šef računovodstva u Osnovnoj školi u Đurđinu. Trenutno sam na porodiljnom odsustvu. Hobi mi je čitanje knjiga kad imam vremena i volim se baviti cvijećem.

Zovem se **Zdenko Dulić**. Rođen sam 3. prosinca 1975. Od rođenja živim u Đurđinu kao i moja žena i tu sam se i oženio. Otac mi se zvao Stipan, a umro je kad sam imao trinaest godina. Majka mi se zove Ana i živi u Subotici. Srednje sam dijete u obitelji. Imam godinu dana starijeg brata i mlađu sestru. Završio sam srednju prehrambenu školu u Subotici. Radim kao operater u proizvodnji u firmi „Contitech fluid“ u Subotici. Hobi mi je sport.

Imamo sedmero djece:

Sara je najstarija i ide u 7. razred osnovne škole u Đurđinu. Hobi joj je čitanje i rado sudjeluje u kvizovima znanja.

Barbara ide u peti razred osnovne škole. Hobi joj je nogomet.

Jakov ide u treći razred osnovne škole. Hobi mu je nogomet. Jako voli domaće životinje o kojima on sam brine: koke, zečeve, psa i mačke.

Anastazija ide u drugi razred osnovne škole. Voli pjevanje i recitiranje. Aktivna je u HKPD-u „Đurđin“.

Petar ide u predškolsko. Voli crtanje i nogomet.

Marko ima 4 godine. Ide u vrtić. Voli društvo i domaće životinje.

Ilija je najmlađi, miljenik je u obitelji. Ima godinu dana.

Osmo dijete očekujemo u ožujku iduće godine.

Naša (ljubavna) priča

Ispričajte nam priču o vašoj ljubavi – kako su se zavoljeli Zdenko i Jasna?

● **JASNA:** Upoznali smo se 2000. kada su počele kateheze u Đurđinu. Išli smo u istu Neokatekumensku zajednicu. U početku se nismo ni poznavali, iako smo bili iz istog mjesta. Ja sam bila dosta mlađa od njega (10 godina). Bila sam sedmi razred osnovne škole kada sam krenula u zajednicu. Malo po malo smo se poznavali i godine su prolazile.

Kada sam završila školu, tražila sam Božju volju za svoj život. Vidjela sam da je Božja volja da zasnujem kršćanski brak. Tražila sam momka s kojim bih to ostvarila. I – Bog mi je poslao Zdenka. Išli smo zajedno na hodočašće mladih u Sidnej u srpnju 2008. godine. Tamo smo odlučili da ćemo se vjenčati iste godine u studenom.

■ **ZDENKO:** Moja priča je slična kao i ženina, ali isto toliko i različita. Ja sam slušao kateheze u Đurđinu iste godine kad i moja žena. Imao sam 24 godine. Dolazim iz tradicionalne katoličke obitelji gdje se prakticiralo ići nedjeljom na misu, ali se nije živjelo kršćanskim životom tj. nije se prakticirala vjera. Jedno se slušalo u crkvi, a drugo se živjelo u kući. Rano sam ostao bez oca. Živjeli smo samo s majkom.

Dao sam se raznim idolima ovoga svijeta kao i drugi mladi. Tražio sam ljubav, sreću i zadovoljstvo u ovim idolima i ostao sam uvijek duboko razočaran jer mi nisu davali smisao života. Na Neokatekumenskom putu, slušajući ispočetka kateheze, čuo sam rečenicu da me Bog ljubi onakvog kakav jesam. Malo po malo upoznao sam buduću ženu u zajednici. Želio sam zasnovati kršćansku obitelj. Bog mi je poslao Jasnu. Vjenčali smo se u studenom 2008. godine i u braku smo 14 godina.

Obitelj koja voli i moli

Hvala na svjedočenju! Rekli ste kako ste živjeli svoju vjeru kao „momak i djevojka“, a kako sada živite vjeru svaki dan, vas dvoje kao muž i žena i kao roditelji, s vašom djecom?

● **JASNA:** Trudimo se što više razgovarati s djecom što je uistinu nekad jako teško, jer zbog brojnih njihovih i naših obveza komplicirano je uskladiti vrijeme kada smo svi na okupu. Muž radi u smjenama, djeca idu u školu, neki prijevodne, a neki poslijepodne. Uglavnom je to vrijeme zajedničkog objeda. Ali uvijek nedjeljom molimo Pohvale s djecom (Časoslov).

Spremimo svečano stol i na njega stavimo križ, svijeću i cvijeće. Starija djeca čitaju psalme, tata Zdenko svira na gitari, a mlađa djeca udaraljka prate ritam. Poslije psalama, otac obitelji pročita evanđelje i djeca daju odjek (svoje dojmove, mišljenje, osjećaje...) na Božju riječ. Također, govore o svojim problemima (u školi, s prijateljima) i što im poručuje Božja riječ za njihovu situaciju danas koju žive. Slijedi pojedinačna molitva i Oče naš. Zatim zagrljaj mira gdje svatko može tražiti oprostjenje od onoga koga je uvrijedio ili s kim se posvađao. Zaključujemo završnom molitvom i na samom kraju otac blagoslivlja svako dijete pojedinačno.

■ **ZDENKO:** Na ovaj način nastojimo prenijeti svoju vjeru djeci. Pohvale s djecom nam puno pomažu da možemo čuti njihove probleme i da im možemo pomoći dajući im riječ vjere. Učimo ih molitvi i svaku večer molimo zajedno s njima prije spavanja.

Svatko dijete donosi blagoslov

Kako ste se odlučili za broj djece?

● **JASNA:** O broju djece ne odlučujemo mi, nego dopuštamo da Bog vodi ove stvari. Živimo otvoreni životu kako nas uči Crkva i vodeći računa o odgovornom roditeljstvu.

Svatko dijete u našoj obitelji je željeno i svatko dijete uvijek donose poseban blagoslov u kuću. Kad Bog šalje dijete, ono sa sobom nosi punu košaru darova, jer darovi kao i djeca dolaze s neba. Dokaz je za to i da smo tek ove godine poslije rođenja sedmog djeteta prvi put bili na moru svi zajedno kao obitelj. Svako dijete je nešto „donijelo“ u kuću, bolji posao mužu, meni posao u školi, jer sam dobila posao tek poslije rođenja trećeg djeteta i mnoge druge stvari i materijalne i duhovne. Bog je uvijek providio sve što nam je potrebno. Ne živimo u nekom luksuzu, ali isto tako ne oskudijevamo ni u čemu.

■ **ZDENKO:** Trudimo se odgajati djecu da budu uvijek zahvalni Bogu na onom što imaju danas i da to znaju cijeniti. Stavljamo naglasak na duhovna dobra, jer su materijalne stvari prolazne. Danas ih imaš, a sutra ih možda više ne bude.

Zajedništvo puno znači

Kako ste djeci birali imena i krsne kumove?

■ **ZDENKO:** Za krsne kumove smo birali uglavnom članove obitelji s kojima smo povezani i koji nam rado pomažu oko djece. Imena smo birali uglavnom iz Biblije ili po imenu nekog sveca čiji je blagdan najbliži rođenju djeteta.

Sigurno je u ovako prekrasnoj mladoj obitelji velika radost svako krštenje i prva pričest! Kako slavite sakramente?

● **JASNA:** Sakramente slavimo u krugu obitelji s rodbinom, posebno svečano kako bi se i oni rado sjećali tog dana. Često imamo ovakvih slavlja, naročito krštenja i prve pričesti.

■ **ZDENKO:** Ove godine smo imali tu milost da nam je pokojni biskup Večerin krstio sedmo dijete, što nam je bilo izuzetno drago.

Nije uvijek sve lako, ali ima predivan smisao

Je li više djece prevelika obveza i odricanje, kako to danas ljudi često misle?

■ **ZDENKO:** Meni jedino teže pada što ne mogu ponekad biti više uključen u obveze oko djece jer radim u firmi u tri smjene. Onda sva odgovornost padne na ženu.

● **JASNA:** Sigurno ako imaš više djece veća je i obveza. Ali, kako rastu i sami puno pomažu oko izvršavanja kako svojih obveza tako i nama kao roditeljima. Pomažu stariji oko mlađe djece, najviše ako ih treba na kratko pričuvati da ja mogu nešto obaviti u kući ili oko kuće.

Sigurno ima puno odricanja, ali znam da to odricanje pomaže prvo meni da se mogu boriti protiv svoje sebičnosti. Tako to odricanje ima svoj predivan smisao – i rađanje djece i nespavanje noću zbog djece i odricanje od materijalnih stvari...

Ljepote (su)života

Odnos s vašim roditeljima – smatrate li važnim da djeca provode vrijeme uz bake i djedove, koliko i zašto?

● **JASNA:** Stjecajem okolnosti moji roditelji žive u Đurđinu, pa često odemo s djecom na salaš. I oni sami vole otići kod majke i dide. Stariji, puno puta odu i sami biciklom.

■ **ZDENKO:** Smatram vrlo korisnim da provode vrijeme s njima, jer se uče poštovanju starijih i smatram da mnogo korisnih i mudrih stvari mogu čuti od starijih.

Kako biti kršćanin u svijetu – na poslu ili u školi ili u zajednici kao roditelj? Uspijevate li tamo živjeti svoju vjeru?

■ **ZDENKO:** Danas se meni čini dosta teško biti kršćaninom u svijetu jer to danas nije „u modi“. Više nitko ne govori o Bogu. Prava je rijetkost sresti osobu koja ima želju živjeti kršćanski i s kojom možeš govoriti o tim stvarima.

● **JASNA:** Ja se trudim u svom životu i u svojoj obitelji živjeti kršćanski i ako se to često u očima drugih ljudi koji žive u našoj okolini čini glupim i staromodnim. Kao i imati više djece, živjeti u crkvenom braku, biti vjeran mužu/ženi, ne ogovarati, moliti ...

Prva pričest

Odgoj ima i poteškoća

Pomislite li ili osjetite nekad da ste u odgoju pogriješili i kako se odnosite prema tome?

● **JASNA:** Sigurno da se dogodi da vidimo kako ponekad pogriješimo u odgoju. Ali, kad uvidim da sam pogriješila, nastojim kroz razgovor djetetu objasniti da i ja mogu kao roditelj pogriješiti i tražim oprostnje od djeteta.

■ **ZDENKO:** Molim za svoju djecu da Bog „ispravi“ ono u čemu mi kao roditelji znamo pogriješiti.

Osude i podrška okoline

Kao roditelji brojne obitelji, doživljavate li kritiku i osude ili podršku i odobravanje?

■ **ZDENKO:** Obraduje nas kad šetamo gradom s djecom i mnogi nas gledaju nekad i čudno i oduševse se koliko nas ima. Uglavnom više bude pozitivnih nego negativnih komentara.

● **JASNA:** Često se dogodi da i unutar obitelji budemo osuđeni zbog broja djece koju imamo. Iako puno puta budem tužna zbog toga, svjesna sam kako je ipak Bog onaj koji će suditi svakoga od nas. Nastojim ne obraćati previše pažnju na te stvari.

Ljubav nikad ne prestaje!

Imate li dovoljno vremena jedno za drugo i kako osvježavate vašu bračnu ljubav?

■ **ZDENKO:** Često nam to jako fali. Jer kad svi odu spavati i kad bismo mogli imati malo mira, često i sami budemo previše umorni pa nekad zaspemo i prije djece.

● **JASNA:** Gledamo da bar jednom mjesečno odemo na večeru ili piće u grad sami bez djece kako bismo mogli biti malo na miru.

Kako se odnosite prema bračnim krizama – kod vas samih ili kod prijatelja?

● **JASNA:** Ne zaobilaze ni nas kao obitelj. Trudimo se kroz razgovor i molitvu riješiti krizu.

■ **ZDENKO:** Kada se posvađamo, tražimo oprostjenje jedno od drugoga i idemo dalje. Gledamo da prije spavanja ne zađe sunce nad našom srđžbom kao što kaže Sveto pismo.

● **JASNA:** Ako nas netko pita za pomoć, damo mu savjet iz našega iskustva kako rješavamo krizu ili molimo za te osobe.

O SVOJIM ŽIVOTNIM CILJEVIMA KAŽU...

JASNA: Zadovoljna sam u potpunosti svojim životom danas i ne bih mijenjala ništa i nikoga. Zahvaljujem svaki dan Bogu za muža i djecu i sve što mi daje i providi za nas.

O AKTIVNOSTIMA U CRKVI KAŽU...

● **JASNA:** Puno nam pomažu susreti koje imamo u Neokatekumenskoj zajednici svake srijede i subote gdje možemo napuniti baterije – nahraniti se Božjom riječi i dobiti snagu za svagdanji život. Zahvalni smo i našem župniku koji nas prati u zajednici i tumači nam Božju riječ, moli za nas i zajedno s nama. S djecom idemo na nedjeljnu misu gdje oni čitaju i ministriraju. Molimo Pohvale kao što sam rekla prije.

O OBITELJSKOM VREMENU I PUTOVANJIMA...

■ **ZDENKO:** Trudimo se da makar jednom godišnje odemo u banju ili na neku planinu na nekoliko dana kako bismo mogli provesti zajedno vrijeme odmora kao obitelj jer to stvara još veće zajedništvo među nama.

O ODGOJU SINOVA I KĆERI...

■ **ZDENKO:** Djeca su uglavnom odgovorna u izvršavanju svojih obveza i pomažu svatko prema svom uzrastu i svojim mogućnostima oko kućanskih poslova.

● **JASNA:** Što se djece tiče, učimo ih da budu odgovorni u izvršavanju svojih obveza – i u učenju i u obvezama oko kućnih poslova. Smatramo da svi trebaju naučiti neke osnovne stvari oko kućanskih poslova. Jer, svatko ima svoja zaduženja: cure više pomažu u kući, a dečki više rade s tatom na polju, pomažu u sređivanju dvorišta i brinu o domaćim životinjama.

Jedno o drugom kažu...

● **JASNA O ZDENKU:** Što da kažem o mužu? Svašta bi se dalo reći, dobroga naravno. Da se ponovo udajem, opet bih se udala za njega J. To što smo 14 godina u sretnom braku – to je već Božje čudo, jer smo oboje totalno različite osobe. Svjesni smo da smo pozvani u braku jedno drugome pomoći doći u Nebo jednog dana.

■ **ZDENKO O JASNI:** Moja žena i ja imali smo dobru pripremu za brak jer smo oboje bili u Neokatekumenskoj zajednici, koja nam je pomogla da se oboje dobro spremimo na brak. Prije 14 godina vjenčao nas je moj jako dobar prijatelj, svećenik iz Slovenije koji je sad na službi u Nišu. On mi je rekao jednu stvar koje se jako dobro sjećam, iako je prošlo 14 godina. Pitao me je: „Jesi li spreman oprostiti svojoj ženi SVE što će ona učiniti protiv tebe? Ako je tvoj odgovor DA, onda si spreman stupiti u brak. Ako je tvoj odgovor NE, onda je bolje da ne stupaš u brak. Danas, nakon 14 godina, vidim da je to istina. Moja supruga Jasna i ja smo u braku, po naravi potpuno drugačiji, imamo svoje mane, svoje grijehe. Ali isto vidim da nam sakrament braka daje snagu prihvatiti drugoga kakav on/ona jest. I ako dođe do toga da se ona posvađa sa mnom ili ja s njom, možemo, uz Božju pomoć, tražiti oproštenje jedno od drugoga, iako to zna biti jako teško. Kada to uspijemo, mogu kazati poslije 14 godina – imamo izuzetno zajedništvo. Bog nam daje zajedništvo da možemo odgajati djecu, da se možemo svaki dan ljubiti i poštovati. Ja sam u mladosti živio jedan boemski život, ali Bog mi je dao da imam pravu ljubav prema svojoj ženi, da nikad i ne pomislim ići s drugim ženama, što je u današnjem društvu normalno. Božji je dar da ju mogu poštovati i cijeniti i da možemo biti, kako bih rekao, „normalni roditelji“ – da možemo prenositi svojoj djeci dar koji smo primili, dar vjere. U današnjem društvu malo tko govori o Bogu. Odnosno govori se da je bog ovoga svijeta novac. Ako imaš novca, onda si Bog, a ako ga nemaš, onda si nitko i ništa. Novac svakako jest potreban, i ja radim jer treba za svakidašnje potrebe, ali ako staviš Boga na prvo mjesto, imaju smisla i trpljenje i poteškoće i neizvjesnosti. Da je preda mnom danas odluka hoću li stupiti u brak, opet bih izabrao samo Jasnu, i ni jednu drugu, jer vidim kako je divno živjeti s njom – ako je Bog između nas, sve izvrsno funkcionira.

U svezi gender ideologije kažu...

■ **ZDENKO:** O ovoj ideologiji slušali smo još prije petnaest godina, kad su nam o njoj pričali naše katehete. U Europi i svijetu postala je na žalost normalna. Ja vidim da je to jako velika borba u današnjem društvu i da

je i kod nas zaživjela. Do jučer je jedna kolegica bila Ivana, a od prije koji dan je Ivan. Zlo u svijetu u kojem živimo kao da nas želi progutati. Vrlo je važno prenijeti našoj djeci prave vrijednosti i reći im da ova ideologija nema veze s Božjom objavom. Moramo objasniti da ona uništava obitelj, uništava društvo, a bez obitelji nema društva. Možda se djeci ne sviđa kada im zabranjujemo korištenje interneta, ali nadam se da će jednoga dana shvatiti da je to bilo za njihovo dobro.

● **JASNA:** S obzirom na gender ideologiju, našu djecu poučavamo o Božjoj objavi i kako je to jedino ispravno, jer ostale stvari dolaze od đavla. Cure učimo da se ponašaju i odijevaju kao buduće žene i majke, a dečke – da budu muškarci. Tumačimo im da postoje roditelji samo kao otac i majka. Pazimo kako se odijevaju, s kim se druže... Učimo ih da mole i da traže Božju volju za svoj život – bilo da se ostvare kao roditelji bilo da žive posvećeni život kao redovnice ili svećenici. Nama kao roditeljima bi bilo drago da nekog Bog pozove u posvećeni život. Usmjeravamo ih, ali ne želimo vršiti nikakav pritisak na njih u tom smislu. Želimo da budu slobodni u svom izboru, a mi za njih molimo.

O Nagradi Katoličkog Društva „Ivan Antunović“ kažu:

● **JASNA:** Veoma smo bili iznenađeni kad nas je vlč. Štefković nazvao da nam javi kako ćemo dobiti nagradu. Tomu se uopće nismo nadali, jer on nas ne poznaje. Ipak, bilo nam je jako drago zbog toga i doživjeli smo to kao jedan izraz poštovanja prema nama kao obitelji i jednu podršku – da u ovom svijetu nismo sami i da još netko podržava tradicionalnu i još više brojnu obitelj. Nadam se da će naše iskustvo u braku pomoći bar nekome da se odluči na brak i da poželi živjeti u Božjoj volji i po pitanju primanja djece. Jer kad je Bog na prvom mjestu, onda je sve na pravom mjestu!

Obilje Božjeg blagoslova krasnoj obitelji Dulić i puno radosti s novim članom obitelji!

Razgovarali: Ladislav i Vesna Huska

PETROVO ZATAJENJE

Jednom si gorko plakao stog
zato što si Gospoda svog
zatajio one noći
u svojoj ljudskoj slaboći.

Suze su tekle kao rijeka
što si rekao: „Ne poznam Čovjeka“.
Iskreno je bilo tvoje pokajanje
što si zatajio nevino Janje.

Ovu slabost u noći toj
oprostio ti je Učitelj tvoj,
u ljubavi Njegovoj si ostao
i prvi papa si postao.

Ivan Pašić

Knjiška produkcija Hrvata u Srbiji 2021. – 2022.

Piše: Nevena Mlinko

Od *Dana do Dana hrvatske knjige i riječi* koji se organiziraju u listopada pravi se analiza knjiške produkcije Hrvata u Srbiji koja uključuje i knjige vezane za ovu zajednicu. U proteklom razdoblju tiskano je 38 monografskih publikacija i 14 naslova periodike. Prosjek je nešto slabiji od prošlogodišnjeg, kada je bilo 43 monografska i 17 periodičnih izdanja, što čini zbirno 8 naslova manje. Što se monografskih publikacija tiče, najveći dio naslova, njih 19 je iz književnosti, 8 iz umjetnosti među kojima jedna muzikalija, jedan legat galerije, 3 kataloga izložbi, 7 iz područja povijesti, demografije i etnologije, te 4 iz područja publicistike. Čak 14 naslova broji manje od 100 stranica, a neka od ovih izdanja su tiskana dvojezično, trojezično i četverojezično. Knjige su najvećim dijelom izuzetno kvalitetno opremljene i uređene, u čemu standard postavlja Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a prate Hrvatska čitaonica, NIU „Hrvatska riječ“, Katoličko društvo „Ivan Antunović“. Strateški postavljenih novih nakladnika nema na našoj knjiškoj sceni. Polovica objavljenih knjiga broji po 200, odnosno manje od 200 tiskanih primjeraka.

Što je prvi dojam nakon uvida u sadržaj?

Prvi dojam o knjiškoj produkciji je da autori i nakladnici prate povijesne amplitude zastajući na postajama značajnih i velikih jubileja čijim se obilježavanjima odaje počast i zahvala ljudima i djelima, te njeguje kultura sjećanja i razvija valorizacija naslijeđa. Monografske publikacije prate: 160 godina izgradnje Rimokatoličke crkve „Svi Sveti“ u Kucuri, 150. i 100. obljetnicu rođenja kipara Roberta Frangeša-Mihanovića, odnosno slikara Gustava Matkovića, 75. godinu rođenja Vojislava Sekelja, 50. obljetnicu rada u kulturi Ljiljane Crnić, 10. godinu osnutka Hrvatske likovne udruge „Croart“, te 20 godina susreta hrvatskih pučkih pjesnika.

O književnim djelima koja su najbrojnija

Područjem književnosti dominira, nanovo, poetska riječ. Između 12 naslova lirskih djela posebnu pozornost privlače dvije zbirke pjesama etabliranih pisaca starije generacije pisane na zavičajnim govorima, a to su zbirka pjesama za djecu *Vrckave čigre* Josipa Dumendžića Meštra na šokačkoj ikavici i *Dok je svita* Mirka Kopunovića na bunjevačkoj ikavici. Ove dvije zbirke postavljaju još jedan kamen u bedem obrane našeg identiteta – nacionalnog i umjetničkog – gledano povijesno i lingvistički. Istaknula bih i nov mlad pjesnički glas Marije Brzić kojoj je NIU „Hrvatska riječ“ tiskala samostalni prviijenac *Zaveslaj u kraj*.

Simbolika suradnje i otvorenosti

Dobra praksa knjiške suradnje s Hrvatskom opredmećena je u dva izdanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata: tiskana je 6. knjiga u okviru Knjižnice *Matošev milenij* u sunakladi s Društvom hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski te ističem knjigu od kapitalnog značaja i potencijala (slobodno možemo reći i jedinu takvu u razdoblju o kojem govorimo) *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini* skupine autora tiskanu u sunakladi s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“. Iznimno je važna povezanost s domovinom i naše osnaživanje kroz različite zajedničke projekte i aktivnosti, ali isto tako ne smijemo zaboraviti da veliki dio identiteta i umjetnosti počiva na simboličkoj ravni, te se ni ona ne smije olako niti uzimati niti ispuštati. Časopis za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni* spada među najstarije i najdugovječnije časopise Hrvata na ovom podneblju. *Klasje* je, poput subotičkog ogranka *Matice hrvatske*, mnogo više

od jedne tiskovine i mnogo više od jedne od organizacija u nizu. Prilike se mijenjaju, međutim, to su simboli trajanja i povezanosti s ishodištem. Žalosti i zabrinjava izostanak novoga sveska i slaba produkcija nakladnika. Mjesta na književnoj sceni ima, no vidi li se važnost razloga za očuvanjem, postoji li volja ili vizija?

Na koncu

Prvom dojmu o brojčano slabijoj i sadržajem drugačijoj knjiškoj produkciji od prethodnih, treba dodati uvid o nedovoljnoj promociji novih djela. Bez čitalaca krug knjiške produkcije biva obesmišljen, a bilo bi logično da čitatelji budemo mi, danas – a ne tek pokoji istraživač u knjižnici u bližoj ili daljoj budućnosti.

Monografske publikacije

I. Književnost

a) poezija

1. *Prepoznavanje : Lira naiva 2022.*, izabrala Klara Dulić ; [uredila Katarina Čeliković ; pogovor Klara Dulić], Katoličko društvo „Ivan Antunović“ : Hrvatska čitaonica, Subotica, 2022., 183 str. – naklada 400.

2. *Preprekovo proljeće 2022. : zbirka pjesama* / [uredništvo Dragana V. Todoroskov ... et al.], Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2022., 168 str. – naklada 150.

3. *Život je pisma : antologija hrvatskoga pučkog pjesništva u Srbiji „Lira naiva“ 2003. – 2022.*, izbor Katarina Čeliković, Subotica : Katoličko

društvo „Ivan Antunović“ : Hrvatska čitaonica, 2022 (Subotica : Printex), 288 str. ; 21 cm. – 500.

4. Brzić, Marija, *Zaveslaj u kraj*, Subotica : Hrvatska riječ, 2021 (Petrovaradin : Zack), 72 str. – 500.

5. Crnić, Ljiljana, *Ne bih, al' moram*, Beograd : Lj. Crnić, 2021 (Beograd : Dinex), 76 str. – 500.

6. Kopunović, Mirko, *Dok je svita*, [ilustracije Ivan Balažević], Subotica : Hrvatska čitaonica, 2022 (Subotica : Printex), 112 str. – 300.

7. Nemet, Zvonimir, *Sjaj tišine*, Dugo Selo: Z. Nemet, 2021 (Dugo Selo: Tiskara Točka), 135 str. – 70.

8. Nemet, Zvonimir, *Dodir ljubavi*, Dugo Selo: Z. Nemet, 2022 (Dugo Selo: Tiskara Točka), 112 str. – 50.

9. Obradović, Irena Maja, *Pjesme*, Surčin : Hrvatska čitaonica „Fischer“, 2022 (Beograd : Profi print), 61 str. : ilustr. ; 20 cm. – 150.

10. Sekelj, Vojislav, *Više, više od riječi*, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2021 (Subotica : Printex), 312 str. – 500.

11. Sokač, Ivan, *Kiše u travnju : Međimurju i mojem ocu*, Zagreb : Naklada Lara, 2022. (Petrinja : Digitalni tisak Glasila), 94 str.

12. Volarić, Stjepan, *Aforizmi : za osobnu upotrebu i kome su zanimljivi*, Surčin : Hrvatska čitaonica „Fischer“, 2022 (Beograd : Profi print), 38 str. : ilustr. ; 20 cm. – 130.

b) proza – kratke priče

13. Kopunović, Mirko, *Fajrunt u Istarskoj ulici*, Subotica : Inovativna mreža, 2022 (Petrovaradin : Zack), 108 str. ; 20 cm. – 300.

14. Nemet, Zvonimir, *Crtice*, Dugo Selo: Z. Nemet, 2022 (Dugo Selo: Tiskara Točka), 103 str. – 50.

15. Vujkov, Balint, *Basne i pripovijetke*, [izbor Zlatko Romić ; knjigu uredila Katarina Čeliković], Hrvatska čitaonica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2022, 539 str. - naklada 600.

c) proza – romani

16. Adamović, Julijana, *Divlje guske*, 3. izd., Beograd : Laguna, 2021 (Novi Sad : Artprint media), 228 str. – 500.

d) književnost za djecu

17. Dumendžić, Josip, *Vrckave čigre*, [ilustracije Ružica Miković Žigmanov], Subotica : Hrvatska čitaonica, 2021 (Subotica : Printex), 112 str. – 500.

e) književnost – eseji

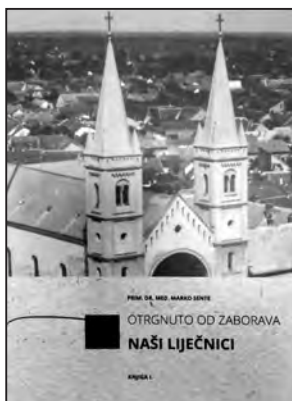
18. Matoš, Antun Gustav, *Josipu Jurju I., kralju naših svih ideala. Matošev Strossmayer : Izabrani tekstovi Antuna Gustava Matoša o Josipu Jurju Strossmayeru*, priredio Mirko Čurić, Osijek – Subotica: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata (Osijek: Krešendo), 2022., 150 str.

II. Publicistika – politika

19. *Naših prvih deset godina stvaranja lijepoga : (2011-2021)* / [Josip Horvat, urednik Dražen Prčić], Subotica : Hrvatska likovna udruga „Croart“, 2021 (Subotica : Rotopress), 320 str. : ilustr. - 200.

20. Nedić, Anto, *Rimokatolička crkva „Svi sveti“ u Kucuri*, Kucura : Rimokatolička crkva „Svi sveti“, 2021., 160 str. – naklada 150.

21. Špehar, Josip, *Biseri mitomanije : Franjevački samostan Bač*, Bač : Franjevački samostan Bač, 2022., 39 str. – 1000.

22. Tomlekin, Branimir Miroslav, *Žigicarijada : (knjiga o bolesnoj mržnji)*, Novi Sad : Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, 2021 (Novi Sad : Uncle Vanya's booktique), 194 str. – 100.

III. Znanost

Povijest, demografija, etnologija i leksikografija

23. *O Šokcima je rič : zbornik radova. 3, Kultura Hrvata Bačke, Baranje i Srijema u Republici Srpskoj, Republici Hrvatskoj i Republici Mađarskoj* / [urednik Marija Šeremešić], Sombor : Udruženje građana „Urbani Šokci“, 2021 (Budisava : Krimel), 211 str.: ilustr. – 100.

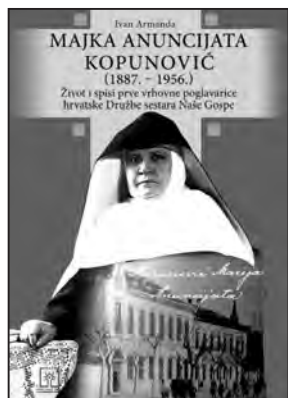
24. Armanda, Ivan, *Majka Anuncijata Kopunović : (1887-1956) : život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe*, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2022 (Petrovaradin : Simbol), 176 str. – 500.

25. Sente, Marko, *Otrgnuto od zaborava*, Subotica : Matica hrvatska, 2022 (Subotica : Rotografika), 187 str. – 500.

26. Šeremešić, Marija, *Tradicijska oglašlja i nakit : djevojačko češljanje i povezivanje monoštorskih Šokica*, [prevod na engleski Ivana Kovač], Sombor : Udruženje građana „Urbani Šokci“, 2022 (Budisava : Krimel), 80 str. : ilustr. – 100.

27. Šeremešić, Marija, *Zapisi : zbornik „O Šokcima je rič“*, Sombor : Udruženje građana „Urbani Šokci“, 2022 (Budisava : Krimel), 250 str. : ilustr. – 100.

28. Špehar, Josip, *Šamija i bajka : povijesna analiza tradicijskog ruha Hrvata Šokaca u Baču*, Bač : Franjevački samostan Bač, 2021., 67 str. : ilustr. – 1000.

29. Živić, Dražen; Cvikić, Sandra; Tomislav Žigmanov, *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini : aktualni trendovi, izazovi i perspektive*, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ; Zagreb : Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2022 (Petrovaradin : Simbol), 237 str. – 500.

Književna znanost

30. *Dani hrvatske knjige i riječi : dani Balinta Vujkova : zbornik radova s Međunarodnog znanstveno-stručnog skupa 2021. godine*, zbornik uredila Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2022., 280 str. – naklada 200.

Umjetnost

31. Dečja opera Franje Štefanovića Šumska kraljica [Štampana muzikalijska – aranžman za soliste, hor i gudački kvartet] / [aranžman partiture Svetozar Nešić ; ilustracije Vladimir Radibratović ; fotografije Danijel Rauški], Petrovaradin : Fondacija „Spomen-dom bana Josipa Jelačića“, 2022 (Petrovaradin : Simbol), 103 str. : note, ilustr. ; 21 x 30 cm. – 300.

32. Fenomen dečjih opera Franje Štefanovića / [urednik Darko Polić], Petrovaradin : Zaklada „Spomen-dom bana Josipa Jelačića“, 2021 (Petrovaradin : Simbol), 62 str. : ilustr. – Radovi na hrv. i srp. jeziku. – 300.

33. Galerija „Dr Vinko Perčić“ Subotica : [Легат Галерије] / [urednik, fotograf Spartak Dulić], Subotica : Galerija „Dr Vinko Perčić“, 2022 ([Subotica] : Dielle), 70 str. : ilustr. – 100.

34. *Gustav Matković : (Subotica, 12. IX 1922. – 25. VII 1990) : [katalog izložbe] : Matkoviću u čast povodom 100. obljetnice rođenja : Galerija „Dr. Vinko Perčić“, Subotica, 22. rujna – 15. listopada 2022. / [tekst Ljubica Vuko-*

vić Dulić ; fotografije Augustin Juriga], Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2022 (Subotica : Printex), 32 str. : ilustr. ; 20 cm. – 80.

35. Robert Frangeš-Mihanović : (*Srijemska Mitrovica, 2.X 1872 - Zagreb, 12.I 1940*) : [katalog izložbe] : u povodu 150. obljetnice kipareva rođenja / [tekst Tatijana Gareljić ; fotografije Goran Vranić], Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2022 (Subotica : Printex), 50 str. : ilustr. ; 20 cm. – 80.

36. *Sedma likovna kolonija Likovnog kluba „Hrvatskog kulturnog društva Šid“ : održana od 06. do 08. rujna 2019. god.* / [tekst Josip Pavlović ; fotografije Suzana Darabašić, Božidar Radojević], Šid : Hrvatsko kulturno društvo, 2021 (Šabac : Demo print), 32 str. : ilustr. – 100. – katalog.

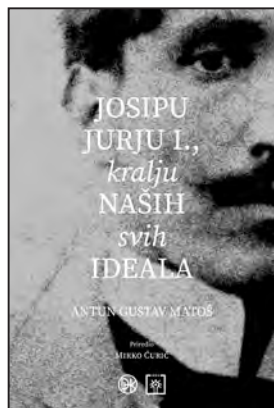
37. Stručna konferencija „Kulturni profil spomen-doma bana Josipa Jelačića u Perovaradinu“, 17. 05. – 18. 05. 2019, Petrovaradin / [urednik Darko Polić ; fotografije Aleksandar Miškov], Petrovaradin : Zaklada „Spomen-dom bana Josipa Jelačića“, 2021 (Petrovaradin : Simbol), 79 str. : ilustr. ; 21 cm. – 300.

38. Beretić, Stjepan, Johannes Clausen : kako je oslikana subotička katedrala = A szabadkai Szent Teréz-templom Clausen mester díszében = Wem sind die Gemälde in der Kathedrale von Subotica zuzuschreiben, Subotica : Katoličko društvo „Ivan Antunović“, 2022 (Subotica : Rotografika) = hrvatski, mađarski, njemački – 500.

* * * * *

Na srpskom jeziku

Два и по века од доласка Хрвата у Источни Срем : етнолошка изложба = Dva i pol stoljeća od dolaska Hrvata u Istočni Srem : etnološka

izložba / аутори Јелена Арсеновић и Миљивој Ковачевић ; [фотографије Јелена Јосимовић, Јелена Арсеновић ; превод Анита Наглић] = Dva i pol stoljeća od dolaska Hrvata u Istočni Srem, Рума : Завичајни музеј, 2021 (Стара Пазова : М Студио СТП), 64 str. – изложбени каталог.

Na više jezika

Zbornik poezije : drugi međunarodni pesnički susret „Poezija bez granica“ 2020. / [priredio Sabah Al-Zubeidi], Beograd : Kulturni centar Mesopotamija, 2021 (Beograd : Goragraf), 189 str. = srpski, arapski, hrvatski, makedonski, rumunski, engleski, italijanski – 200.

Periodika

Časopisi

Blagovijest : časopis Beogradske nadbiskupije, izlazi mjesečno, Beogradska nadbiskupija, Beograd, redovito izlazi, str. 26.

Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, br. 13, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2021. (tiskano 2022.), str. 261+LXX.

Nova riječ : časopis za književnost i umjetnost, 1-2 (dvobroj) 2021, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2021., str. 271 +[18].

Revija Dužijanca: ilustrirani časopis Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja, Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca, Subotica, br 11., travanj 2022., 114 str.

Da ih ne zaboravimo

Cjeloviti lik Lajče Budanovića

Nacrt za studiju

/2023. godine navršava se 150 godina od rođenja biskupa Lajče Budanovića i 100 godina od njegova imenovanja apostolskim administratorom Bačke apostolske administrature. Za tu smo prigodu predvidjeli poseban članak, a budući da ga nismo dobili do zaključenja Subotičke Danice za 2023., u nju smo uvrstili onaj čiji je autor Ante Sekulić, a objavljen je u Subotičkoj Danici za 1971. godinu/

Autor: Ante Sekulić

Nedavno sam napisao da monografije biskupa Lajče Budanovića nema, ali je on nedvojbeno snažni čimbenik u društvenom i kulturnom životu svojih sunarodnjaka (*Književnost bačkih Hrvata*, Zagreb, 1970., str. 55).

Nekima se činilo da sam u oblikovanju svoga suda o L. Budanoviću pretjerao, a drugi su držali da tvrdnja nije dovoljno potkrijepljena. K tomu je izražena misao da je L. Budanović proturječna ličnost. Napadalo se njegovo isticanje bunjevtine i zamjeralo mu se rijetko naglašavanje hrvatstva.

No u prosudbi i ocjeni Budanovićeve osobe i rada ima i teške istine o nama samima. L. Budanović je, naime, živio u zemlji silnih duhovnih lomova i kontrasta, s jedva zamislivim ponorima između univerzalnog poimanja istine svijeta i

bezumnog gašenja svjetla istine, u zemlju u kojoj je jedna beskrajna pokrajina, njegov zavičaj, pretvorena u golemi prostor gdje mu je trebalo trošiti snage, sposobnosti u radu za opće dobro i za dobro naroda iz koga je potekao. Na tim prostorima treba biti strahovito osamljen, neshvaćen, ali postojan, uporan.

Ne opravdavajući vlastite tvrdnje niti braneći Lajču Budanovića, pokušat ću mu prići jednostavno, neposredno kako sam to činio za njegova života. Znam da neću čuti njegove tvrde udarce šakom o stol, ali će podaci i istina o njemu udarati i odzvanjati snažno pred svima: pred našim sunarodnjacima i prijateljima našim, kao i pred sitnim dušama.

Lajčo Budanović je rođen 27. ožujka 1973. u Bajmoku, u uglednoj hrvatskoj posjedničkoj obitelji. Roditelji su mu bili Albe Budanović, „iz najpriznatije bunjevačke kuće u Bajmoku“, a majka mu je bila Đula kći Đene Dulića, „jednog od najuglednijih bunjevačkih starješina, prvog predsjednika Pučke kasine“ (*Subotička Danica* 1928., str. 37).

Srednjoškolsku naobrazbu stekao je u Subotici i Kaloči. Bio je najozbiljniji kandidat za studij bogoslovije u Rimu, ali nije onamo otišao. „Priječilo ga je njegovo porijeklo“ (*Subotička Danica* 1928., str. 39). Bogosloviju je, dakle, završio u Kaloči. Službovao je u Kaćmaru, Subotici, Novom Sadu, Somboru i drugdje, dok je kao župnik razvio bogatu djelatnost u Beregu, Baji i Subotici.

Za razumijevanje Budanovićeva rada u mjestima gdje je ostavljao duboke tragove, spomenut ću dvije ocjene njegova rada u dvije različite sredine.

U svome napisu „Tri dana med Bunjevcima i Šokcima“ (*Subotička Danica* 1914., str. 55-74) zabilježio je Milko Cepelić:

„Večer i noć sprovedosmo kod prijatelja Lajče (Budanovića), koji nas je 11. rujna (1913.) u praskozorje pod kišom s kolima otrpatio do kolodvora. On je sretan, što imade uza se dobru svoju majku, koja mu upravo uzorno vodi kućanstvo; a sretan je i zato što se u Beregu osjeća zadovoljnim i što već pri prvom nastupu župe pravi planove za budućnost, a ti se planovi tiču crkve, a tiču se i sačuvanja šokačkoga roda u riči i u odilu, jer mu je taj rod mio i drag, kao i onaj u rodnom mu Bajmoku, u velikoj Subotici i u probuđenoj mu Baji. Lajčo je pametan i znade da nije njegov posao otuđivati onaj slavenski živalj od ugarske države... ali također znade, da taj živalj pod zaštitom Stjepanove krune imade pravo da sačuva svoje starinsko porijeklo, da spasi svoju materinsku rič, svoj jezik... – siromašni Šokci uz dunavske ritove trebaju upravo Lajču Budanovića, koga je sam Bog tamo postavio“ (str. 73).

Izlučujući iz podužeg članka ove riječi M. Cepelića, ne želim umanjiti niti uveličati Budanovićev rad, nego upozoriti na bitne značajke njegova djelovanja i njegovih stavova. Lajčo Budanović nije nikada držao sebe po-

litičarom niti velikim narodnim tribunom. Ali osluškivao je potrebe svoga naroda te je naoko jedva zamjetljivim radom budio svijest, obnavljao i čuvao običaje, nošnju. Napose je želio da bački Hrvati čuvaju svoj jezik, posebno i naročito svoju hrvatsku ikavicu.

Druga ocjena Budanovićeve rada je zabilježena u *Nevenu* (god. XXVIII, br. 7. od 15. srpnja 1911.). Ondje nalazimo da je „Lajčo Budanović osnovao još prolitos čitaonicu u Baji, ali pravila ministarstvo nikako nije htjelo da odobri, jer da su panslavistička. Sada donosi službeni list da su pravila na molbu jedne deputacije ipak odobrena. Što je pravo i Bogu je drago“ (str. 54).

Međutim, na prethodnoj stranici (53) istog broja *Nevena* objavljena je i ova bilješka:

„Lajčo Budanović i Bajci. Uslid one hajke koju su nedavno podigli Čifuti u Baji protiv Lajče Budanovića, Bajci su pismeno zamolili biskupa da g. Lajču Budanovića primisti. Kad je biskup molbu Bajaca čuo, izjavio je, da o primištenju Lajče Budanovića ne može biti ni razgovora, jer je Lajčo Budanović uzoran i marljiv svećenik u čijoj se prošlosti ne može naći ni jedna pogriška. Ova pohvala iz biskupovih usti lipo je priznanje našem pop Lajči koji sada može reći da prava muka ipak ne propada.“

O značenju čitaonice u Baji, Santovu i ostalim našim mjestima nije potrebno ovdje govoriti. One su bile žarišta i rasadišta naše narodne misli, napose u vrijeme tuđinskih nasrtaja. Dodao bih samo još i to da je u našim listovima bilo veoma pohvalnih i zanosnih napisa o Lajči Budanoviću (napose u *Nevenu*, u godinama poslije Prvoga svjetskog rata – pisao ih je i Josip Đido Vuković).

Lajčo Budanović je od 12. siječnja 1920. godine župnik u Subotici. Bio je deseti po redu župnik crkve sv. Terezije. Naslijedio je Dr. Dezidera Vojnića u složenim poslijeratnim vremenima, u trenutku stvaranja prve jugoslavenske državne zajednice. Za Bačku je bilo neobično presudno što je trianonskim ugovorom uključena u novu državu. U Mađarskoj je ostao Bajski trokut sa selima kao što su: Bački Aljmaš, Santovo, Kačmar, Gara, Bikić, Dušnok i dr.

U tim prvim poslijeratnim godinama Lajčo Budanović je preuzeo tešku ulogu čovjeka koji održava vezu i posreduje kod kalačkog nadbiskupa. Prelazi okvire ove bilješke o Budanoviću sve ono što je učinio za mnoge naše ljude, napose za svećenike. Vješto, spretno, a nerijetko i veoma odlučno, on je pisao crkvenim i državnim starješinama, branio njih i sebe, branio i čuvao pravo puka, povjerenih mu vjernika.

Prvenstveno svećenik, Lajčo Budanović je bio graditelj i organizator crkvenog života u Bačkoj. To je istina koju mnogi zanemaruju, ne htijući priznati da je L. Budanović u nesebičnom radu povezivao i svoj rad za narod.

Pokušat ću slijediti događaje i podatke.

U poratnim prilikama, nakon mirovnog ugovora s Madžarskom bila je otežana veza s crkvenim sjedištem u Kaloči pod čijom se upravom nalazila cijela Bačka. Pošta se dostavljala krišom (često se slala u vrećama kukuruza i na slične načine). Crkveni poglavari nisu mogli obavljati svoje pastoralne posjete. Na upozorenja da to šteti vjerskom životu, odlučila je Sveta Stolica, u smislu kanonskih propisa, osnovati Apostolsku administraturu, koja bi bila potpuno neovisna o Kaloči i podložna izravno Rimu.

Kad je 10. veljače 1923. Sveta Stolica imenovala Lajču Budanovića administratorom Bačke apostolske administrature, dao se novi crkveni poglavar na posao te je već godine 1927. imala nova administratura: 90 župa i 30 novoosnovanih vikarija, 11 crkvenih dekanata, 151 svećenika, 3 muška redovnička samostana i 24 ženska, 17 bogoslova i 120 višeskolaca. Ukupno je na području Bačke administrature živjelo 756.455 žitelja, a od toga 491.097 katolika (*Subotička Danica* 1928., str. 45).

Iste godine kada je primio imenovanje, novi je administrator već 13. veljače, na sjednici održanoj u župnoj zgradi sv. Terezije prisutnom svećenstvu prezentirao svoje imenovanje i preuzeo crkvenu upravu u Bačkoj. O tom skupu sačuvan je u Biskupskoj pismohrani (arhivi) u Subotici ovjeren zapisnik.

Prilike nisu bile pogodine i prikladne; nova država, nova crkvena pokrajina; bez kurije, bez potrebnih zgrada, bez sjemeništa.

Što je sve učinio Lajčo Budanović, spomenuli smo nešto prije. Dodajmo, da je već godine 1923. organizirao dijecezansku kuriju, ženidbeni sud, računarski ured, organizirao je potpuno redovitu upravu.

Iste godine izrađen je Pravilnik i Poslovnik crkvenih općina. Nije teško utvrditi da je duša toga pothvata bio Lajčo Budanović. Crkvene općine su pomoćno tijelo u upravljanju župama, a zadaća im je da se posebno brinu o gospodarskim i prosvjetnim poslovima župe. Neće biti suvišno istaći činjenicu da su u skoro svim župama Bačke postojale – prije 1. svjetskog rata – vjerske škole. Svaka je župa imala i potrebne školske zgrade. Briga za škole povjerena je upravo crkvenim općinama, odnosno njihovim školskim odborima. Spomenuti Pravilnik i Poslovnik odobrilo je Ministarstvo vjera kraljevine SHS (Jugoslavije). Zastupstva crkvenih općina počela su odmah i djelovati.

Iste godine je Lajčo Budanović imenovan apostolskim protonotarom s ovlašću da može dijeliti sv. Potvrdu. Iste godine je i podijeljena sv. Potvrda širom Bačke. U crkvi sv. Terezije svake godine na blagdan Duhova dijelila se sv. Potvrda. Tako čitamo – na primjer – u *Hrvatskim novinama* od 29. svibnja 1926., str. 3 – da se „po običaju svake godine obavlja u crkvi sv. Terezije krizmanje na prvi dan Duhova za mušku djecu, a drugi dan za žensku. Ove godine (1926.) krizmalo se 1429. Bilo je ne samo iz sviju subotičkih župa, nego i iz okoline.“

Posebna briga Lajče Budanovića bila je odgoj podmlatka, napose svećeničkog. Već je godine 1924. počelo djelovati malo sjemenište u Baču. Daci su ondje pod nadzorom poglavara i profesora učili, a ispite su polagali na državnoj školi u Subotici. Pokušalo se istodobno sa sjemeništem u Senti, gdje je postojala velika župnička zgrada. Kasnije je Lajčo Budanović slao svoje pitomce u Travnik gdje su u isusovačkoj gimnaziji svršavali svoje školovanje ne samo svećenici između dva rata, nego i brojni intelektualci iz Bačke: pisci, liječnici, pravnici, profesori.

Dozvoljavam sebi istaći misao koju nikako ne mogu otjerati kad se radi o Budanovićevim pokušajima da odgoji mladež, u prvom redu svećeničke. Naime, on je radio na prosvjećivanju naroda, osnivao čitaonice, pisao rasprave, članke, molitvenike pa je sigurno bio svjestan činjenice da narod bez vlastitih intelektualaca ne može napredovati. Kao svećenik i crkveni poglavar morao se prvenstveno brinuti za svećenički pomladak, ali ne ističući, ne naglašavajući nigdje on je zapravo odgajao mladi naraštaj koji nije prilazio svećenikom staležu, nego je obrazovan i spremljen ulaziti u svakidašnjicu, spreman da brani i čuva djedovsku baštinu. To treba priznati Lajči Budanoviću, jer su iz takvih njegovih nastojanja oblikovani naši ljudi: Aleksa Kokić, Albe Vidaković, Ante Jakšić, Ivan Kujundžić, Stjepan Bartolović i dr. baš kao što su nekoć iz takvih škola izišli Mijo Mandić, Ilija Džinić i dr. Ili kao što je iz franjevačkih škola izašao Mladen Barbarić, Blaško Vojnić Hajduk i dr. ili iz karmelićanskog zavoda: Stipe Bešlin, Ante Stantić, Ladislav Marković i dr.

Ovu misao o djelovanju Lajče Budanovića bilježim napose zato što je u jednoj knjizi – nedavno objavljenoj – bilo istaknuto: „Bunjevačka inteligencija ne samo da nije bila nacionalno svesna, već je smatrala primitivizmom i prezirala sve ono što se održalo kod narodnih masa u vidu tradicije...“ (A. Kuntić: *Počeci borbe za preporod bačkih Bunjevaca*, str. 373). Upravo zato što ne mogu prihvatiti polazišta A. Kuntića u cjelini, istrgnuo sam ovaj citat da bih istaknuo ustrajni i postojani rad L. Budanovića oko izgradnje intelektualaca. Kruna Budanovićeva rada oko toga bilo je otvaranje Paulinuma i namjera da osnuje Hrvatsku klasičnu gimnaziju u Subotici otvorenu za sve učenike.

No vratimo se slijedu podataka.

Sveta stolica je imenovala Lajču Budanovića naslovnim biskupom cizamejskim 28. veljače 1927., posvećenje novoimenovanog biskupa obavljeno je 1. svibnja 1927. u Subotici, u crkvi sv. Terezije. Konsekrator je bio apostolski nuncij u Beogradu Hermenegildo Pellegrinetti, a sukonsekratori su bili dr. Ante Bauer zagrebački nadbiskup i dr. Antun Akšamović đakovački biskup. O svečanostima koje su se održale u povodu toga događaja pisalo se mnogo, a kroničar u *Subotičkoj Danici* 1927. bilježi:

„Narod je i bez ulaznica, još skorom zorom napunio crkvu, a napunio bi je da je još deset puta tolika bila. Svi su se požurili, svi su hitili da vide, još do sada neviđenu svečanost u Subotici, posvećenje biskupsko i to posvećenje prvog Bunjevca za najvećeg crkvenog dostojanstvenika.“ (str. 37).

Dodajmo da Biskupijska arhiva u Subotici čuva bulu Budanovićeve imenovanja.

Nakon posvete bila je Budanovićeve prva briga priprema dijecezanske sinode. Počelo se pripremanjem dekreta i izdavana su ABA = Acta Bačensis administrature. U njima su objavljeni pojedini dekreti u pripremi. Sve je bilo podijeljeno svećenicima te je svaki mogao pismeno uputiti svoje primjedbe. Poslije višegodišnjeg rada održana je 30. lipnja 1936., na blagdan sv. apostola Pavla, prva sinoda (u Subotici, u crkvi sv. Terezije). Prisutni su svećenici saslušali 500 prokanona i prihvatili ih. Poslije su objavljeni u knjizi *Codex Bachiensis*.

Ne treba opet isticati da je Lajčo Budanović bio pokretač, duša ovog pothvata, jedinstvenog po sadržaju i dalekosežnosti. Iskustvo, izvršno poznavanje prilika i odnosa, te crkvenog prava pomogli su Budanoviću da sa svojim suradnicima obavi posao veoma uspješno.

U punom zamahu rada došao je nagli prekid: buknuo je novi svjetski rat i bivša Kraljevina našla se 6. travnja 1941. u krvavom vrtlogu. Tih dana okupirala je mađarska vojska Bačku. Za vrijeme vojne uprave pozvan je Lajčo Budanović da se zahvali na svojoj dužnosti. On je to odbio. Ali već 26. svibnja 1941. nuncijatura u Budimpešti prema posebnom ovlaštenju Secretariae Status br. 3748/41 od 15. svibnja donijela je rješenje br. 5450/41 kojim se kaločki nadbiskup grof Julije Zichy imenuje apost. administratorom Bačke. (Izvornik rješenja čuva Biskupska arhiva u Subotici.)

Istim rješenjem prestao je Lajčo Budanović vršiti dužnost administratora i već 1. lipnja iste godine odveden je iz Subotice i interniran u dominikanskom samostanu u Budimpešti. Najprije se smio kretati po Budimpešti i u bližoj okolini. Ali uskoro je odlučeno da bude interniran u franjevačkom samostanu u Mátraverebély. To je proštenište u Karpatima, više kilometara udaljeno od najbliže željezničke postaje. Tu je L. Budanović ostao sve do sredine 1943. godine, a tada se zbog bolesti sestre, posredništvom Dr Josipa Grösza, nadbiskupa kalačkog, vratio u Suboticu na kraće vrijeme, ali je ostao u svom gradu do svršetka okupacije. Međutim, upravu administrature Bačke vršio je nadbiskupski povjerenik Dr Josip Ijjas.

No kako je u listopadu 1944. prestala okupacija u Bačkoj, imenovao je u prosincu iste godine Dr Josip Grösz našeg Lajču Budanovića generalnim vikarom „za onaj dio nadbiskupije kojim se upravljalo kao administraturom“ (Izvornik ovoga imenovanja čuva Biskupska arhiva u Subotici).

Novonastale prilike donijele su nova rješenja pa je 13. lipnja 1946. odlukom nuncijature u Beogradu br. 17/3/46 na osnovu ovlaštenja Tajništva svete Kongregacije za izvanredne crkvene poslove (*pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis*) – od 7. svibnja 1946., br. 3259/46 – Lajčo Budanović, biskup, imenovan ponovno apostolskim administratorom „s pravima, ovlastima i dužnostima koja pripadaju rezidencijalnom biskupu“. (Izvornik imenovanja čuva Biskupska arhiva u Subotici.)

U prilikama poslije 1944., već u poodmaklim godinama Budanović propovijeda, ispovijeda, krijepi, pridize, dijeli krizmu gdje je god to moguće.

U kraćim razgovorima svjež, odlučan, L. Budanović je ipak pokazivao znakove umora i poodmakle dobi. Umro je u dubokoj starosti (86 godina) 16. ožujka 1958. Sprovod mu je bio veličanstven, a sahranjen je – prema vlastitoj želji – u crkvi sv. Terezije – (sada katedrali) – pored oltara Uznesenja Marijina.

Kad bismo ovakve podatke htjeli zaključiti, ne nalazim prigodnijih i prikladnijih riječi od onih koje su uklesane na jednoj od mramornih ploča kraj njegovog groba: *Labore magis quam aetate gravi consumptus obdormivit in Domino...*

Zaista: iscrpljen više radom nego svojom dobi, usnuo je u Gospodinu...

Teško je cjelokupni rad Budanovićev u jednom napisu obuhvatiti, a još je manje moguće taj rad ocijeniti.

Rekoh – bio je prvenstveno svećenik. Uzoran, neporočan, nesebičan. Ponekad se činilo da je tvrd, klesan od kamena, ali tko je dublje zavirio u njegovu dušu, otkrio je u njemu jednostavna čovjeka, pitoma i blaga oca, brižnog staratelja. Ne govorim ovo samo srcem, nego su brojni svjedoci kojima je pomagao i koje je razumio.

No rad Lajče Budanovića je značajan i vrijedan u narodnom i kulturnom smislu.

U svojoj knjizi *Književnost bačkih Hrvata* uključio sam Lajču Budanovića u krug kulturnih i književnih poslenika. Imao sam za to razloga.

Prije svega, Lajčo Budanović je pripadao skupini onih pojedinaca koji su upućivali pravu riječ puku, ustajali u obranu osnovnih prava. Nije ni Budanović književnik u strogom značenju riječi. Nisu ni kod njega odlučna i presudna estetska mjerila. I njega treba razumjeti u sklopu naših želja i nastojanja da se ne odrekemo svoga narodnog bića.

U spomenutoj knjizi zabilježio sam Budanovićeva djela (str. 316-317). Ponovit ću ih ovdje:

1. *Turci idu ili izbori poslanički dolaze* – Subotica, 1896.
2. *Mala slava Božja* – Budapešt, 1907.
3. *Slava Božja u molitvama* – molitvenik – Budapešt, 1908.
4. *Délszláv nyelvtan* – Baja, 1912.

5. Mate Glupanović se ženi – šala – *Subotička Danica* za 1922.

6. *Codex statutorum synodi primae Bačiensis*... Subotica, 1937.

Na prvi pogled čini nam se da L. Budanović nije napisao brojna djela. Međutim, teško je u ovom trenutku nabrojiti brojne članke koje je Budanović napisao u mladim danima, a još je teže utvrditi što je sve napisao kao visoki crkveni dostojanstvenik kada mu položaj biskupa nije dopuštao da se potpi suje. Da se razumijemo: nitko mu nije branio, ali bio je svjestan da je kao biskup crkveni starješina vjernicima svih narodnosti svoje biskupije. Međutim, nikada nije zatajio svoja čuvstva, svoje domoljublje.

Ponavljam: služeći se različitim pseudonimima (na primjer: V. Labudić i dr.) Budanović je po *Nevenu* (nekoliko članaka o jeziku), po *Subotičkim novinama* (prigodni članci), *Subotičkoj Danici* (na primjer: Sa putovanja po hrvatskom Gorskom kotaru i dr.) rasuo svoje brojne i zanimljive misli, dojmove i tvrdnje. Nešto je od svega toga zabilježeno u Bibliografiji Ivana Kujundžića (Zagreb, 1970.).

Nije do sada nigdje zabilježeno da je Budanović ostavio pozamašnu rukopisnu zbirku svojih propovijedi. Treba se nadati da će rukopis iz ostavštine biti izvučen, pažljivo redigiran i objavljen. Koliko sam mogao površno i letimično pogledati, u tim propovijedima treba tražiti ono najvrjednije u Budanovićevoj osobnosti.

Ne bih bio pravedan prema L. Budanoviću ako ne bih ponovio svoju tvrdnju da je materijalno i moralno podržavao sve akcije naših kulturnih radnika. Njegovoj pomoći i zalaganju zahvaljujemo i dugujemo skoro sve naše manifestacije (pokrovitelj je bio veličanstvene proslave 250 godišnjice seobe veće skupine Hrvata u Bačku, inicijator je *Razgovora* i novčano ga osigurava i sl.), iza niza časopisa i institucija hrvatskih stoji Budanović (*Subotičke novine*, *Klasje naših ravni*, *Kolo mladeži*, *Subotička Danica* i sl.). Utemeljitelj je *Subotičke matice*, graditelj *Paulinuma* koji je trebao postati hrvatska klasična gimnazija. Da li bi se moglo obuhvatiti ukratko sve ono što je u širokom zamahu svoga rada učinio L. Budanović za svoga života? Kada sam u kolovozu 1970. pregledavao arhivu Nadbiskupije u Kaloči, ostao sam iznenađen silnom upornošću kojom je L. Budanović branio svoje stavove „Pro memoria“, svoje zaklade: *Maticu*, *Paulinum*, *Momačko kolo*, *Katolički krug*.

Pitanje pobuda iz kojih su te zaklade nastale ne ostavlja nikakve sumnje. Potkrijepit ću to Budanovićevim riječima napisanim u *Subotičkoj Danici* 1934 (str. 60) kojima obrazlaže svoju odluku osnivanja *Subotičke matice*: – „Pravila prosvjetnog društva ‘Kulture’ (1913.) nisu dobila odobrenje. ‘Neven’ prosvjetno društvo (1920. god.) poslije sjajnog početka, vodio je pjevačko društvo pod istim imenom, koji živi i rali al’ bez svoje matice kao osamljen otok. Prva ‘Matica’ je imala nekoliko nastupa al’ bez jednolične publike (1922. god.). Vlastodršci osnovali su svoj ‘Kulturbunt’ al’ ni ovo nije

našlo većeg odziva (1924. god.)“ – Zato Lajčo Budanović kupuje zgradu u ulici Paje Kujundžića 9. i svojim dopisom br. 2581/1933 jednostavno prijavljuje da je osnovao Maticu. Doduše, sve je to u sklopu njegova djelovanja i crkvenih općina ali namjena je jasna: „članovi... mogu biti... Slaveni“. – Nije valjda ni potrebno isticati kakvu je sve djelatnost razvila MATICA: u njoj su bila uredništva, ona je izdavala knjige, u njoj se držale priredbe...

Danas se mnogima može činiti čudnim upotreba imena Slaven, može se to povezivati s Budanovićevim isticanjem bunjevtine. Ali tko poznaje prilike u bivšoj kraljevini tridesetih godina, tko zna Budanovićev oprez, neće se iznenaditi kad pročita u kaločkoj arhivi (dijelom dokumente čuva i Biskupija u Subotici) isprave u kojima ovaj tvrdokorni domoljub brani svoje zaklade od nasrtaja i pohlepa. U trenucima kad je bio lišen i slobode, i položaja, i imanja, Budanović postojano brani sve što je namijenjeno svome narodu. Tko ne prouči raspravu Kaloče i Lajče Budanovića u godinama 1942. – 1944., jedva će moći ocijeniti čvrstinu, postojanost i odlučnost Budanovićevu i njegovu trajnu ljubav prema narodu.

Budanović nije sebe držao vođom narodnim, niti političkim tribunom, ali nije nikada propustio prigodu da javno pokaže komu pripada: nije bilo ni jedne hrvatske priredbe i manifestacije kojoj nije prisustvovao. I nitko mu nije mogao to zamjeriti!

Kad je, dakle, riječ o Lajči Budanoviću kao poslaniku na narodnom radu, ne može se razlučiti njegovo svećeništvo od njegove ljubavi prema narodu. Temperament, osobna raspoloženja, slaganja i neslaganja, različita stajališta mogla su unositi pometnju u odnose prema pojedincima, ali nitko nije osporavao Budanoviću rad, organizacione sposobnosti, spretno gospodarenje i pravičnost. Njegov rad pruža jamstvo njegove iskrenosti i dosljednosti u stavu prema narodnim pitanjima i potrebama. Konačno, nisu ni Budanovićeve patnje i progoni bili maleni i neznatni...

U naslovu sam istaknuo cjelovitost Budanovićeve lika. Na osnovi njegova rada – ovako oskudno prikazana – može se zaključiti da je bio potpuna, cjelovita osobnost. Lik koji u svojoj potpunosti ostaje jasan, uzoran. U radu Budanovića preplitale su se dvije sastavnice: njegovo svećeništvo i kulturno djelovanje.

Ako sam u podnaslovu istaknuo da je ovo nacrt za studiju, onda bih zaključio:

Budanović je bio čovjek velikog formata, radnik silnog zamaha, krupna pojava koja se jedva može jednim prikazom i oskudnom riječi obuhvatiti...

ZEMLJA

Pradidova, didova, očeva.
Gazdačka i seljačka,
kulačka i paorska,
svačija i ničija,
Nebo zagrlila.
Srcem zaorana,
skutom majke milovana,
s vrancima razigrana.
Kosom divojačkom upletena,
šlingom uvezena,
zvečkama se dičila.
U amanet ostavljana,
darovana.
Pismom risara tkana,
od suza i žuljavih ruku slana.
S čizme otimačke otrešena,
na duši u tuđine odnešena.
Napuštena i prodana,
izdana.
Didova, očeva, tvoja, moja.
Ko miris divojke rodna
i prsi mlade matere plodna.
Stoji odbačena i žedna,

ko duga, mrkla, noć teška,
čeljadi svoje željna.
Čuješ li?
Zemlja moli.
Kumi te i moli!
Brazde u ruke sklopila!
Ubija je sićanje.
Rod ti izrodila,
odranila,
na pute te daleke ispraćala
i dočekivala.
Kosti na počinak vični zagrlila,
grije pokrila,
i sve nepravde oprostila.
Čuješ li?
Doziva!
Nariče za tobom ti zemlja!
Da ti čedo mladim žitom njiše
i imenom tvojim dica ti se diče,
da ti rod i porod odrani
i s Bogom od zla odbrani!
Zanavik!
Kako samo rodna gruda zna!

Josipa Dević

Bački župnik Ivan Evetović

(15. svibnja 1860. – 10. kolovoza 1923.)

Piše: Stjepan Beretić

Nekadašnji bački župnik Josip Štefković je za 7. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* na 52. i 53. stranici napisao natuknicu o bačkom župniku Ivanu Evetoviću. Rođen je 15. svibnja 1860. godine u Aljmašu kao jedno od trinaestero djece Dane i Imerke Antunović. Pod budnim okom i uz potporu svoga rodaka kanonika i naslovnog biskupa Ivana Antunovića maturirao je u ka-lačkoj isusovačkoj gimnaziji svetoga Stjepana 1881. godine. Nakon studija teologije za svećenika je zaređen 1885. godine, pa je bio kapelanom u Baćinu (Bátya), Bikiću (Bácsbokod), Kaćmaru (Katymár), Bajmaku i Baji. U Baji je bio predsjednik Katoličkog udruženja, školski kateheta, a bio je i vijećnik u gradskoj samoupravi. Bio je član Povijesnog društva Bačko-Bo-

droške županije. Bačkim župnikom je postao 1902. godine. Deset godina kasnije je postao zastupnik Mađarskog državnog sabora. Doživio je veliku počast i priznanje, kad ga je nadbiskup imenovao prepozitom, te je tako u svećanim svetim misama imao mitru, pastirski štap, prsten, a nosio je i prsni križ. Tada su mu povjerena i nadbiskupska dobra oko Bača. Bio je i u Privremenom narodnom predstavništvu koje je 1919. godine počelo pripreve za izbore. U dva je maha bio narodni zastupnik u beogradskom parlamentu.

O Ivanu Evetoviću je objavljen članak Lazara Ivana Krmpotića u *Subotičkoj Danici* za 1985. godine pod naslovom „60 godina od smrti prepozita Ivana Evetovića“ na str. 211-215. U tome članku Krmpotić navodi riječi Mije Mandića: *Ivan Evetović je bio vanredno blage i umiljate naravi, susretljiv, ljubežljiv, milosrdan, učitiv, gostoljubiv u potpunoj mjeri. Ove kreposti otvorile su mu vrata najviših krugova, tako da su se s njim prvi mađarski državnici rado družili. I u Beogradu se brzo upoznao s našim prvacima.... marljivo je sudjelovao na skupštinama i vazda zagovarao interese naroda. Nije žalio truda kada je trebalo jednom ili drugom građaninu pomoći kod županije, suda ili u ministarstvima. I njegova je riječ svagdje bila uvažena. I svojim vjernicima i svojim prijateljima je Ivan bio desna ruka.*

Umro je u Baču u 64. godini života, 10. kolovoza 1923. godine.

Suradivao je u *Nevenu*, *Subotičkoj Danici*, *Subotičkim novinama*. Pisao je pjesme, životopise: biskupa Antunovića (*Neven*, 1888. br. 2, str. 24-31), biskupa Pavla Sučića (*Subotička Danica*, 1910., str. 44-45), svećenika Šimuna Matkovića (*Subotička Danica* za 1894., str. 26-32), fra Andrije Kačića Miošića. Pisao je o povijesti bačkog franjevačkog samostana, o bačkoj tvrđavi (*Subotička Danica* za 1908., str. 66-72). Kao bajski kapelan napisao je *Képek Baja Város Múltjából* (*Slike iz prošlosti grada Baje*), a prevodio je s francuskog, njemačkog, talijanskog, španjolskog i engleskog jezika. Pisao je pod pseudonimom Janko Kostalić. Njegove vrijedne studije su objavljene u godišnjaku *Bács-Bodrog Megyei Történelmi Évkönyv* (*Povijesni godišnjak bačko-bodroške županije*), a i u glasovitoj mađarskoj monografiji *Bács-Bodrog Vármegye Egyetemes monográfiája* (*Opća monografija Bačko-Bodroške županije*) gdje je napisao vrlo lijepu studiju o Šokcima. U 1. svesku monografije pod naslovom *Narod Bačko-Bodroške županije* na prvom mjestu se govori o mađarskom narodu (na 34 stranice), na drugom o Nijemcima (8 stranica), na trećem o Slovacima (3 stranice), na četvrtom o Srbima (18 stranica), na petom o Šokcima (5 i pol stranica), na šestom o Bunjevcima (12 stranica), na sedmom o Rusinima (2 stranice). Kada Evetović piše o Šokcima, on zapravo opisuje samo bačke Šokce od 387. do 394. stranice te monografije. Piše da u Bačkoj živi od 18 do 20 tisuća Šokaca. Piše također da su šokački lončari bili na glasu ne samo u Mohaču, već i u Baču. Bili su glasoviti šokački kožusi *pršnjaci* (*popršnjaci*), koje su radili bački krznari. Ti su bili najtraženiji i u hrvatskoj Slavoniji. Evetović nabraja i šokačka sela: Bač, Bereg (Bački Breg), Bođani, Santovo (Hercszántó), Monoštor (Bački Monoštor), Plavna, Sonta, Vajska. Spominje i Šokce u Bačkom Novom Selu i Bukinu (Mladenovo), gdje su se kasnije naselili Nijemci, pa su tamo Šokci počeli ostavljati svoju nošnju, javno su govorili samo njemački, jedino su u svojim kućama još govorili hrvatski. Posebno ističe da su bački, plavanski, bođanski, vajštanski, bukinski i ono

novoselski Šokci došli iz područja Donje Tuzle, gdje se nalazio gradovrški franjevački samostan.

Evetović ističe da su od svih stanovnika Bačke Šokci najkonzervativniji. Do Evetovićevih vremena su se grčevito držali običaja koje su im njihovi stari namrli. Stariji ljudi s velikom tugom primjećuju, kad seoski starješine pokušavaju zatrti koji stari običaj, pa govore: „al kad je to naše“. Šokci s nepovjerenjem prihvaćaju „reformatore“, čak i onda kada se radi o svećeniku, o bilježniku ili učitelju. Primjećuje da su se Šokci, po dolasku u Bačku i Baranju, nastanjivali u blizini ritova, trščanika, u blizini šuma, u područjima prikladnim za stočarstvo i podizanje životinja.

Evetović spominje kako neki hrvatski povjesničari tvrde da su Šokci po Bačkoj zapravo oni slavenski prastanovnici Bačke koje su Mađari ovdje zatekli kad su se u 9. stoljeću počeli ovdje nastanjivati. Evetović kaže da za takve tvrdnje nemaju dokaza. Nadalje spominje i one koji tvrde da su se Šokci u Bačkoj nastanili istom poslije oslobođenja Budima, pa piše da ta tvrdnja također ne stoji budući da su se Šokci u manjem broju nalazili po Bačkoj već u prvim godinama turskoga ropstva. Kao argument spominje beogradskog biskupa Marina Ibrišimovića, koji je 1648. godine već krizmao po današnjim šokačkim naseljima. Još piše Evetović kako je općenito prihvaćena činjenica da su Šokci kao i njihovi srodnici Bunjevci došli u Bačku iz Bosne i Hercegovine.

Spominje nadalje neka manja naselja u kojima su Šokci živjeli kada su se ovdje počeli nastanjivati. Radi se o nekada mađarskim selima, koja su Mađari napustili kad su bježali pred Turcima. Bačlije znaju koji su to lokaliteti: Spominjem ih onako kako ih nabraja Evetović: Pécel (Pecelj), Széplak (Siplak), Mali-Veliki Felić (Félegyháza) Lovrinac (Szentlőrincz), Kalos. U Bačkom Novom Selu se Lovrinac zvao Lorenzi Weingärten. Spominje Evetović još jedan zanimljivi podatak. Na kapitolu franjevačke provincije svetoga Ivana Kapistrana u Požegi 1723. godine je odlučeno da se Santovo, Sonta i Monoštor izuzmu od jurisdikcije iločkog samostana, te da za ta sela staranje preuzme Bač.

U prvoj polovini 19. stoljeća muški se svijet bavio u prvom redu stočarstvom, ribolovom, a radilo se i o šumskim gazdinstvima. Uvijek su se oslanjali na vodu, a zemlje su imali toliko koliko im je trebalo za prehraniti obitelj i za lukno platiti. A kada je trebalo platiti porez, prodao bi što od stoke. U šokačkim selima je nastala velika nevolja kada su se počeli dijeliti općinski pašnjaci. To je bilo vrijeme kad se govorilo da će Šokci posve nestati. Toliko ih je pogodilo to ograničavanje njihovog životnog prostora. To je vrijeme kada je puk sumnjičavo gledao na „kaputaše“, pa čak i svećenike. U vrijeme oko 1870. i 1880. godine očajni ljudi popuštaju i u obiteljskom životu, pa ženidbe postaju nestabilne. Za nepismenu većinu župnik je bio jedini izvor

obavijesti. Župnik bi u crkvi oglasio čak i to koji su momci sazreli za vojsku. Opasnosti od različitih bolesti su se također oglašavale s propovjedaonice, pa tako i podjela i rasprodaja općinskih pašnjaka. U Evetovićevo vrijeme se narod počinje pridizati, pa se već nađe seljaka koji svoju zemlju obrađuju najsuvremenijim plugovima, nabavljaju i suvremene vršalice. Župnik u crkvi oglašava i stručna predavanja za ratare, koja bivaju sve bolje posjećena. I to je put, koji je nakon velikog nezadovoljstva opet počeo ulijevati nove nade u domaće stanovništvo.

Najviše prostora u svome tekstu o Šokcima Evetović posvećuje svatovskim običajima. Posebno veliča vještinu žena u ručnim radovima, pa u svom tekstu pisanom na mađarskom jeziku, nabraja na hrvatskom jeziku njihove alate: stan, brdo, motovilo, pasma, rasak, prešljica, mosur. Pa proizvode: ćilim, peškir, usnovke-dereklija, pređa, tkanje, tkanice, a spominje i klecalo (mali tepih na kojem bi žene klečale u crkvi). Kaže da su bačke žene imale posebno zapaženo mjesto na izložbi ručnih radova, koja je bila priređena u Somboru 1908. godine. Na tu su izložbu žene izišle bez ikakve državne potpore ili organizacije.

Ove se godine navršava 100 godina od smrti Ivana Evetovića. Dao Bog i u naše vrijeme tako angažiranih i svestranih vjerskih i narodnih vođa i djelatnika.

BOL

Bol mi čini više muka
jednu očekivanu,
upitna kraja
posljedice druge strah otvara.

Tjelesni mi kraj izvjestan
duše bi mi teži bio
udisaj zraka jedan manje ovdje
i jedan bliže za nebo.

Katarina Čeliković

Životni primjer je najsnažniji govor

U povodu 25 godina preminuća
mons. Franje Vujkovića

Piše: Franjo Ivanković

Dugo sam se mučio: koji naslov dati ovom prilogu naše *Danice*. Razmišljao sam, čitao razne materijale, te se odlučio za možda neobičan naslov, kako bi u čitatelju probudio interes da ovaj tekst pročita u cijelosti.

Na mnoge od nas, koji smo poznavali svećenika Franju Vujkovića i imali milost živjeti zajedno s njim, ostavio je on neizbrisiv trag. Uživam milost da mogu biti župnik u istoj župi u kojoj je on djelovao u najplodnijem periodu svoga pastoralnog djelovanja. Osjećam se dužnim: svom Krstitelju i prethodniku posvetiti ovaj tekst u znak zahvalnosti.

U ovom prilogu koristim se raznim izvorima i ne želim da ovaj tekst bude popraćen potrebnim znanstvenim pravilima. Cilj mi je približiti lik jednog našeg divnog svećenika od kojega možemo naučiti: biti bolji ljudi i vjernici.

Franjo Vujković je rođen 20. lipnja 1911. godine u Subotici. Osnovno obrazovanje završio je u rodnom gradu, a srednjoškolsko u Travniku. Studij teologije završio je u Zagrebu. Kao mladi svećenik djelovao je u Novom Sadu i Subotici u raznim službama. Poslije završetka drugog svjetskog rata Vujković je dvije godine bio tajnik Subotičke biskupije. Biskup Budanović dugo se dvojio koga poslati u teškim okolnostima u žedničku župu. U jesen

1947., u vrijeme najžešćeg progona vjernika, Vujković je imenovan kapelanom u Žedniku. Namjera biskupa Budanovića bila je da Vujković kasnije bude imenovan župnikom iste župe. Nakon samo dva mjeseca kapelanske službe bio je optužen u namjerno montiranom sudskom procesu. Vujković je nedužan odslužio zatvorsku kaznu od četiri godine u mitrovičkom zatvoru. O svim ovim nemilim događajima Franjo je znao govoriti posve mirno i bez srdžbe. Njegova blagost bila nam je svima divan primjer. To je bila njegova najistaknutija vrlina koja nas je osvajala. Neki su mu prigovarali da je bio previše popustljiv prema župljanima te je njegovim nasljednicima bilo teže provoditi pastoral. Sam Vujković bio je skroman i samozatajan. O tome svjedoče i zapisi župne spomenice gdje se on protivio prigodnim programima povodom proslava njegovog imendana ili obljetnice preuzimanja upravljanja župom.

U svojoj starosti, kao umirovljeni svećenik, provodio je život u molitvi pripremajući se „posljednje putovanje“.

U povodu njegovog dijamantnog jubileja svećeništva mlađe kolege su mu priredili obilježavanje ove značajne obljetnice. U somborskoj župi sv. Križa s dvadesetak kolega jubilarac je obilježio 60 godina svećeništva i tada, među ostalim, o sebi rekao: „Ništa u životu nije teško ako se prihvati s ljubavlju. Tako sam prihvaćao sve životne situacije: čak i ono vrijeme provedeno u zatvoru“. Vujković je uvijek nastojao drugoga razumjeti i prihvatiti onakvog kakav jest sa svim njegovim vrlinama i manama. Kada je želio drugoga ukoriti, to je činio na blagi način s puno ljubavi.

Sjećam se dobro kada sam 1994. godine razgovarao s mons. Franjom Vujkovićem o tome kako bismo mi svećenici htjeli zajedno s njim proslaviti njegov jubilej svećeništva, a on mi je rekao: „Zašto sad to triba? Ja svakako nisam u životu ništa značajno učinio!“ Mislim da se mnogi od nas koji smo poznavali Vujkovića ne bi složili s ovom konstatacijom. Stvarima i događajima veličinu daje ljubav koju smo u njih ugradili; a Vujković je to radio cijelog života. Zato njegov primjer jest nadahnuće svima koji smo ga poznavali. U svojoj starosti i bolesti on je pokazao neizrecivu strpljivost. Oni koji su ga dvorili o tome najbolje svjedoče. Zemaljski život završio je nakon dugotrajne kome. Posjećivao sam ga u njegovoj bolesti i pred samu smrt. Na njegovu licu uvijek je bila primjetna smirenost i blagost. Bio nam je zaista pravi znak Božjeg blagoslova.

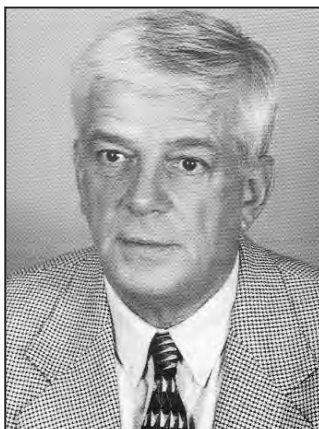
Na kraju ovog priloga navodim njegove riječi koje nam mogu biti poticaj i nadahnuće: „Otišao sam u svećenički starački dom jer je bilo vrijeme da svoju dužnost predam mladima. Lijepo su znali reći naši stari salašari kad bi ostarili – idu u varoš da budu bliži crkvi. Dok smo sposobni radimo, a kad ostarimo treba se starati za svoju dušu. Starao sam se za svoju dušu dok sam radio, ali sada imam za to bolju priliku“.

Mala priča o velikom čovjeku

prof. dr. sc. Petar Šarčević
(Subotica, 1941. – Zagreb, 2005.)

Piše: Sandra Budimir

Petar Šarčević, ili kako smo ga u obitelji zvali Pero ali i „crni Jack“, rođen je 26. travnja 1941. u Subotici od majke Marije Šarčević rođ. Szekely i oca Andrije Šarčevića poznatog subotičkog odvjetnika. Par godina kasnije u obitelj Šarčević stigla je i Perina sestra Nada Šarčević.

Pero je bio ugledni pravnik, odvjetnik, znanstvenik, sveučilišni profesor prava, međunarodni arbitar, hrvatski veleposlanik, ali ponajviše čovjek svijeta. I njegova sestra Nada ostvarila je zavidnu međunarodnu karijeru kao znanstvenica iz područja organske kemije.

Peru je teško opisati sažeto jer je bio *homo universalis*, izuzetno svestran, veliki i jak čovjek u svakom smislu tih riječi. Njegova fizička veličina bila je odraz sportskih aktivnosti, naslijeđa ali i njegove velike ljubavi prema dobroj hrani. Koristio je svaku moguću priliku da drage ljude okupi oko punog ‘astala’ dobre hrane, zabavljajući ih pri tome živopisnim razgovorima i anegdotama iz svoga bogatoga profesionalnog i privatnog života. Njegovu fizičku snagu nemalo puta smo osjetili u sportskim natjecanjima na koja nas je stalno izazivao, ali i u snažnim zagrljajima u kojima bi nam od njegovog stiska uvijek nešto „krcnulo“, ili u njegovim snažnim tapšanjima po ramenu svaki put kada bi se iskazali u nekom „pripetavanju“ s

njime, jer Pero je volio natjecanja i pobjeđivanje, a prvenstveno pobjeđivanje samoga sebe.

Zamislimo li bilo kakvo veliko ostvarenje u segmentu ljudskog života, za Peru je to bila tek startna pozicija s koje je uvijek išao dalje, više, brže i bolje od toga. Za njega nisu postojale riječi „ne mogu“ i „ne znam“, niti je nama, svojim nećakinjama i nećacima, ali ni svojim studentima, ikada dopuštao da tim riječima opravdamo svoje slabosti ili neuspjehe. Živio je i uživao život velikom energijom, autentičnošću, predanošću, radom i upornošću, uvijek i u svemu postavljajući najviše kvalitativne standarde. Isto to tražio je i od onih koje je volio, podupirući ih da postignu svoje maksimume.

Pero je svojom svestranošću, životnom energijom i uspjesima bio mnogima uzor, motivator i velika podrška, ali i strogi sudac. Naši susreti i druženja s njime vrlo često su, nakon puno smijeha i njegovih zanimljivih priča, uz obilje dobre hrane u kojoj je neizmjereno uživao, završavali nekim od ispita znanja i umijeća, bilo da se radi o sportskom izazovu plivanja, tenisa, košarke ili pitanja o općoj kulturi, povijesti, književnosti, ali i školskom i fakultetskom gradivu. Pero je o svemu znao sve, u svemu je bio prvi i to je zahtijevao od svih nas. Ponekad smo te susrete, kao djeca i studenti, proživljavali s velikom dozom straha pa čak i stresa. Pokušavali smo ih ponekad i izbjeći domišljajući se raznim „ozbiljnim“ izgovorima, poput operacije zuba, temperature i slično, no svojom domišljatošću i pronicljivošću uvijek nas

je uspio namamiti na susret, servirajući nam novi test znanja. Danas, kada smo postali ljudi po njegovoj mjeri, uspješni liječnici, arhitekti, pravnici i odvjetnici, neizmjereno smo mu zahvalni na tom drilu kojim nas je pripremao za život i životne izazove koji su se pokazali puno težima od njegovih ispita.

No vratimo se u Perino djetinjstvo i početke koji su ga oblikovali. Pero potiče iz ugledne obitelji Šarčević koja je, između ostalog, dala još jednog znamenitog bačkog Hrvata, Ambrozija Šarčevića, zvanog Boza (rođen je u Subotici 1820.). Ambrozije je bio književnik, publicist, prevoditelj, leksikograf, sudac, odvjetnik i hrvatski preporoditelj. Završio je pravo i filozofiju, govorio je, pisao i prevodio na pet jezika. Zalagao se za otvaranje bunjevačkih i šokačkih škola i emanci-

*Bista Ambrozija Šarčevića
u Subotici, rad akademskog kipara
Ivana Meštrovića*

paciju svoga naroda, pišući i rječnike za hrvatski jezik. Kao bliski suradnik i ideološki sljedbenik biskupa Ivana Antunovića, nakon njegove smrti preuzeo je ulogu intelektualnog vođe bunjevačkih Hrvata u borbi za svoj jezik.

Perina glad za znanjem rezultat je znamenitog obiteljskog naslijeđa, poput Ambrozija, ali i odrastanje u obitelji u kojoj se pratila svjetska glazba, umjetnost, književnost kao i politička i ekonomska događanja. Osim toga, Subotica je kao grad pružala veliko multikulturalno i multinacionalno bogatstvo, što je ujedno predstavljalo plodno okruženje za svestrani razvoj mnogih znamenitih i uspješnih ljudi poput Pere.

Pero se kroz cijeli svoj život natjecao s nevidljivim suparnikom koji mu je postavljao kompleksne izazove, a taj suparnik mu je bio zapravo on sam. Sve što je radio, radio je na najvišim standardima kvalitete, s velikom lakoćom i zadovoljstvom. Kada se htio ostvariti u nečemu za što možda i nije bio dovoljno talentiran, i to je uspijevaio svojom nevjerojatnom snalažljivošću i kreativnošću, uz veliku dozu šarma i humora kojim je osvajao sve oko sebe. Bio je omiljen gdje god se pojavljivao jer je iskreno poštivao svakog čovjeka i svakom čovjeku je znao posvetiti dužnu pažnju, tako je s „malim“ ljudima bio mali, a s „velikima“ veliki.

Potekavši iz pravničke obitelji poznatih odvjetnika oca i djeda, Pero nakon subotičke gimnazije, prema tradiciji mnogih bačkih Hrvata, odlazi na studij u Zagreb gdje upisuje i završava studij prava, a koji će uvelike predodrediti njegove daljnje profesionalne uspjehe. Svoje zagrebačke studentske dane Pero je obogatio i brojnim izvanfakultetskim aktivnostima pa je tako plivanje zamijenio vaterpolom i tenisom. U Zagrebu je s njime pravo studirao i njegov bratić Zvonimir Budimir, koji je svoj studentski džeparac, između ostalog ponekad zarađivao i sviranjem klarineta sa svojom bandom na raznim zagrebačkim priredbama i koncertima. Uvidjevši blagodati muzičkog života kao i naklonost ženske publike koju je njegov bratić uživao zbog svog glazbenog talenta, Pero se, iako glazbeno ne toliko talentiran, želio i tu dokazati. Tako je svojom dovitljivošću postao „aktivni pjevač“ jednog zagrebačkog glazbenog zbora i to isključivo zahvaljujući svom kartaškom umijeću igranja bridgea, kojim je među zborskim ljubiteljima te igre „kupio“ svoje mjesto u zboru. Naravno da na zborskim nastupima nije pjevao već je samo figurirao i svojom izvrsnom mimikom oponašao pjevanje.

Nakon završenog studija prava (1965.), završio je i poslijediplomski studij europskog prava i integracija na Institutu Europa Sveučilišta u Amsterdamu (1968.), a nakon toga stječe i titulu doktora pravnih znanosti na Pravnom fakultetu Johannes Gutenberg-Universität u Mainzu u Njemačkoj (1973.) čime postavlja temelje svoje daljnje profesorske karijere.

Na studiju u Mainzu upoznaje i svoju suprugu, vrlo lijepu i pametnu Amerikanku Susan Gooding, s kojom se i oženio u Subotici 1970., kada za-

počinje njihovo dugogodišnje životno i profesionalno putovanje. Susan je, nakon završenog doktorata u Mainzu, također ostvarila zavidnu karijeru u pravnoj struci kao sveučilišna profesorica njemačkog i engleskog jezika na Pravnom fakultetu u Rijeci, a međunarodnu reputaciju i priznanje stekla je i kao jedna od rijetkih svjetskih stručnjakinja iz područja pravnog prevođenja. Svoj veliki profesionalni obol u tom području dala je i Republici Hrvatskoj prilikom pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, radeći na koordinaciji i provjeri kvalitete prevođenja pravne stečevine Europske unije (*Acquis communautaire*) na hrvatski jezik. Uz svoj profesionalni angažman, pružala je veliku emotivnu i profesionalnu podršku Peri u cjelokupnom njegovom profesorskom i diplomatskom radu, dokazavši istinitost uzrečice da iza svakog uspješnog muškarca stoji njegova žena.

Zbog iznenadne smrti oca, Pero prekida svoj doktorski studij i vraća u Suboticu 1970. kako bi preuzeo očevu odvjetničku kancelariju. U odvjetničkim se vodama brzo snašao i dokazao kao vrstan odvjetnik. U svom stilu, zahvaljujući već respektabilnom međunarodno-pravnom znanju, pomicao je i granice klasične odvjetničke prakse, baveći se kompleksnim međunarodnim arbitražnim sporovima. Ustrajan do kraja u svemu i zahvaljujući svojoj sportskoj disciplini i vrhunskoj organizaciji, uspio je uz zahtjevnju odvjetničku praksu završiti i doktorat u Mainzu.

Nakon sedam godina rada u odvjetništvu, željan novih izazova, Pero prihvaća poziv Pravnog fakulteta u Rijeci gdje nastavlja svoju akademsku karijeru profesora međunarodnog privatnog prava. U tom periodu njegova karijera se razvija ubrzanom uzlaznom putanjom. Osim profesorske obnašao je i funkciju dekana Pravnog fakulteta i rektora riječkog Sveučilišta te predsjednika Međunarodnog udruženja za obiteljsko pravo. Bio je osnivač i prvi predsjednik Hrvatskog udruženja za poredbeno pravo, prvi predstavnik Republike Hrvatske pri UNCITRAL-u kao i hrvatski predstavnik na Međunarodnom arbitražnom sudu pri Međunarodnoj trgovačkoj komori u Parizu. Bio je osnivač i predavač na brojnim tečajevima i školama iz međunarodnog trgovačkog, obiteljskog i privatnog prava, gostujući profesor i znanstveni suradnik na pravnim fakultetima u Austriji, Belgiji, SAD-u, Švicarskoj, Njemačkoj, Francuskoj te Kini. Objavljivao je brojne radove iz raznih grana međunarodnog privatnog, obiteljskog, trgovačkog i arbitražnog prava.

Kao istinski zaljubljenik pravne znanosti, znajući kolika je vrijednost stjecanja znanja, pogotovo međunarodnog, bio je idejni začetnik i inicijator izdavanja te urednik *Godišnjaka Privatnog međunarodnog prava (Yearbook of Private International Law)*. Ovim godišnjakom želio je objediniti najvažnija pitanja iz međunarodnog privatnog prava i na taj način distribuirati znanje i intenzivirati znanstveni dijalog među pravnicima i znanstvenicima na svim kontinentima.

Obrazovanju studenata i mladih znanstvenika pridavao je posebnu važnost. Među kolegama i studentima bio je omiljen zbog svoje erudicije i sposobnosti da najkompleksnije pravne teme objašnjava na slikovit i praktičan način, ali na visoko kvalitativnoj pravnoj razini. Svojim je studentima uspio usaditi poimanje važnosti pravne znanosti u društvu, kao i nužnost pravilne primjene prava u praksi. Intenzivnim međunarodnim angažmanom i ustrajnim radom sa studentima, otvarao im je mnoga vrata i mogućnosti za njihov daljnji profesionalni razvoj. Mnogi se toga sa zahvalnošću danas prisjećaju, o čemu govori i kratak osvrt Perine nekadašnje asistentice na Pravnom fakultetu u Rijeci, danas prof. dr. sc. Ivane Kunde, prodekanice za znanost Pravnog fakulteta u Rijeci:

Profesor Petar Šarčević, moj prvi akademski mentor na Pravnom fakultetu u Rijeci, ostavio je uistinu dubok trag u mojem poimanju važnosti pravne znanosti za društvo u cjelini, odnosa lojalnosti prema instituciji u kojoj radim, ponosa koji osjećam što sam dio hrvatske akademske zajednice i presudnosti oslanjanja na europska i međunarodna mjerila kvalitete.

Uvijek je bio neiscrpan izvor novih ideja, razgovori s njime redovito bi otvarali vrata i prozore u nove pravno-znanstvene svjetove. Bio je do srži predan svojem poslu, nije se štedio, a očekivao je upravo toliko posvećenosti i od svojih suradnika. Svojim jedinstvenim pristupom radu pomirivao je naizgled nespojivo. Svoje oduševljenje šetnicom Franje Josipa I., poznatijom kao Lungomare, nije mogao zatamiti kad bi bio u blizini, pa smo pod njegovim vodstvom hodajući od Voloskog do Opatije raspravljali o tendencijama u razvoju u području obiteljskog međunarodnog privatnog prava ili novoj presudi Suda Europske unije. U Opatiji bismo se počastili kolačima, a na povratku bismo bili počašćeni i novim zadacima koji bi nas okupirali sljedećih nekoliko tjedana – do nove šetnje.

Tako je „u hodu“ svoj radni zanos i inovativan pristup izučavanju pravne znanosti spremno prenosio na nas mlađe suradnike te je od nas katkad zahtijevao više od drugih mentora. Danas sam mu na tome posebno zahvalna! I dok je od nas asistenata očekivao mnogo, mnogo nam je kao mentor i pružao. Uistinu smo naporno radili uz njegov kontinuirani nadzor i upute, redovito smo bili izloženi njegovoj kritici i od nas se iziskivao dodatni intelektualni napor; no uz njegovu potporu smo provodili višemjesečna istraživanja na inozemnim institucijama šireći istraživačke obzore i mrežu akademskih poznanstava te vraćajući se bogatiji iskustvom i znanjem.

Njemu u čast osnovana je Zaklada Petar Šarčević koja podupire boravak istraživača na švicarskom Institutu za usporedno pravo u Lausanne, gdje je bio istaknuti gost. Također, svake dvije godine Pravni fakultet u Rijeci i Hrvatska udruga za poredbeno pravo, čiji je bio osnivač i prvi predsjednik, organizira Međunarodnu znanstvenu konferenciju „Petar Šarčević“. Drago

mi je da kroz organizaciju te konferencije mogu doprinijeti očuvanju sjećanja na veliku ulogu mog mentora, profesora Petra Šarčevića, u prepoznatljivosti hrvatske pravne znanosti.

Početakom devedesetih, Pero sa svojom suprugom, na njeno opće oduševljenje, seli u Ameriku u Ohio gdje je trebao preuzeti katedru za komparativno pravo na Case Western University School of Law u Clevelandu. Ta obostrana radost novim životnim poduhvatom, prekinuta je jednim telefonskim pozivom iz ureda Predsjednika Republike Hrvatske nakon čega se njihov život drastično mijenja. U začetku osnivanja samostalne Republike Hrvatske, Pero je pozvan da svojim znanjem i međunarodnim iskustvom doprinese stvaranju hrvatske diplomacije i preuzme funkciju prvog veleposlanika Republike Hrvatske u SAD-u. Bila je to teška odluka i za Peru i njegovu suprugu Sue, jer je značila prekid njihove akademske karijere koju su oboje jako voljeli i s velikim trudom gradili.

Washingtonski razgovori 1995.

Pero niti trenutka nije dvojio pred novim izazovom te se odzvao tom pozivu i prihvatio funkciju prvog veleposlanika RH u Washingtonu.

Koliko god lijepo i glamurozno zvučala veleposlanička pozicija, u to vrijeme ratnog stanja u Hrvatskoj uloga prvog hrvatskog veleposlanika u jednoj od najmoćnijih sila svijeta, nimalo nije bila zahvalna niti laka jer je, kao i svaki pionirski rad, iziskivala veliku žrtvu, a k tome i pojačanu ratnim zbi-

vanjima u Hrvatskoj. Svojom upornošću, velikim domoljubljem i predanim radom, Pero je uz nesebičnu pomoć svoje supruge Sue i ostalih djelatnika veleposlanstva, osobito savjetnika Krešimira Čosića, postavio čvrste temelje nove hrvatske diplomacije u Americi. Osim toga svojim je velikim angažmanom u američkom Kongresu utjecao na širenje istine o stvarnom ratnom stanju u Hrvatskoj i posljedicama agresije na Hrvatsku. S djelatnicima veleposlanstva okupio je i hrvatske iseljenike u Americi, čijim je donacijama pomagao Hrvatskoj i pomoću kojih je uspio renovirati i osposobiti za rad zgradu hrvatskog veleposlanstva u Washingtonu. Da je njegov veleposlanički mandat u SAD-u doista bio lišen svakog glamura i ispunjen teškim radom, svjedoči i jedan njegov intervju dan novinaru Čemeljicu: *Nije bilo glamura o kojem ljudi obično razmišljaju kada se priča o diplomaciji. Vozač je bila moja supruga, a i ja i moji suradnici često smo se vozili podzemnom željeznicom. To je bilo pionirsko vrijeme u pravom smislu. Bez radnog vremena, radilo se danonoćno, subotom i nedjeljom. Bilo nas je malo, a ogroman posao bio je pred nama. (...) Sve smo morali stvarati, od ekipe do infrastrukture. (...) Uspjeli smo pokrenuti hrvatsku zajednicu u Americi koja nam je pomogla. Osam mjeseci obnavljali smo zgradu tako što nam je svakog vikenda četrdeset do sedamdeset ljudi dolazilo raditi. (...) Na taj dio posla sam vrlo ponosan, jer smo iskazali jedno nevjerojatno zajedništvo.*

Nakon svog prvog uspješno odrađenog veleposlaničkog mandata u SAD-u, Pero je odradio još jedan mandat u Švicarskoj. Nakon osmogodišnje diplomatske karijere vraća se skupa sa svojom suprugom, svom voljenom akademskom pozivu i svojoj matičnoj kući Pravnom fakultetu u Rijeci. Tu nastavlja sa svojim predanim radom i doprinosom pravnoj znanosti, te osobito s podizanjem novih mladih pravnika na visoke europske i svjetske pravne standarde.

Svoju akademsku, a mogli bi reći i životnu karijeru želio je okruniti predavanjem na Haškoj akademiji za međunarodno pravo u ljeto 2005., na koju je bio pozvan kao ugledni svjetski stručnjak da bi predavao na temu međunarodnog privatnog prava izvanbračnih zajednica. Na žalost, ta njegova najveća želja ostala mu je neispunjena jer ga je u tome spriječila prerana smrt u lipnju 2005., neposredno pred odlazak u Hag. Time bi bio prvi profesor međunarodnoga privatnog prava iz Republike Hrvatske koji bi držao predavanje na toj prestižnoj instituciji. Usprkos nadnaravnoj volji i snazi da pobijedi zloćudnu bolest, naš je Pero prvi put u životu izgubio bitku i to onu najvažniju, bitku za život.

Zbog svih svojih životnih zasluga postignutih u korist svoje rodne Vojvodine, svoje Hrvatske i svog naroda, ali i ljudi diljem svijeta koje je obogatio svojim znanjem i pomoći, pokopan je u zagrebačkim arkadama groblja Mirogoj.

Perinim preranim odlaskom, ostali smo uskraćeni za puno sadržaja koji nam je htio pružiti, za još puno znanja i naprednih pravnih tekovina koje je kao vizionar osmišljavao i ostvarivao. Snažne uspomene na njegov lik i djelo, njegov bogati znanstveni opus te energija i entuzijazam koji je uspio usaditi u sve nas, ostaju nam kao putokazi u našim nastojanjima da postanemo barem malo veliki ljudi kao što je bio naš Pero.

DALJINE

Nigdi nedostajanje
tako ne boli
ko u miljama
dalekom domu il' kući –
svedno je...
I nigdi običaji
nisu duši tako blizu
ko kad na astalu zamriši
svilena čorba
i zažuti se dunc od brisaka
dok pod astalom slama šušti
a u kutu žito se zeleni
i Betlem pod granom svitli.
U mraku –
dok klapim sićanja
čuje se dičja graja,
žamor svita –
Rič odjekuje ravnice daljinom –
dok klapim putove kojima
sve riđe idem.
Daljine su samo broj
kilometara koje treba prići –
tamo di te uvijek čeka kogod tvoj
dok baće i nane srce kuca –
dok svita što na prelo ide ima.

Željka Z. Nedeljković

Povijesni kutak

Priča o zvonima crkve sv. Roka u Subotici

Piše: Andrija Anišić

Uvod – Zvona pozivaju...

*Župnik
u tornju*

Zvona na našim crkvama imaju vrlo značajnu ulogu. Prije svega ona pozivaju vjernike određene župe da dođu na svetu misu ili neko drugo bogoslužje. Obično se zvonu sat vremena, pa pola sata prije i neposredno pred

početak svete mise. S katoličkih crkava u čitavome svijetu čuje se glas zvona ujutro (u 5 ili 6 sati), u podne i navečer (u 19 ili 20 sati). Vjernici koji u to vrijeme čuju zvona znaju da tada zvono poziva na molitvu „Pozdravljenja“ ili Anđeoskog pozdrava (Anđeo Gospodnji). Zvonjenje u podne na svim katoličkim crkvama odredio je papa Kalist III. godine 1456. u znak zahvalnosti Bogu i Bogorodici za pobjedu kršćanske vojske nad Turcima kod Beograda. I ta tradicija se održala sve do danas. Kasnije je određeno da zvona zvone i ujutro i navečer kako bi pozivala vjernike da mole molitvu „Anđeo Gospodnji“; da se podsjetite velikog događaja utjelovljenja Gospodina našega Isusa Krista i Marijinog „neka mi bude“!

Slika svih zvona

župne zajednice. Tako se zvonima označava svršetak mise vjenčanja. Zvona tada pozivaju da se radujemo s mladencima i da zajedno s njima slavimo Gospodina za njihovu ljubav i molimo za njihovu vjernost. Zvona zvone i prigodom tijelovskih procesija da nas potiču da slavimo Isusa prisutnog u Euharistiji. Zvonima označavamo i druge radosne događaje kao što je proslava nekog jubileja crkve ili župe, zatim zvonima se javlja i izbor novoga pape ili biskupa. Na našoj katedrali uključuje se najveće zvono kad biskup polazi u Rim ili na prvu krizmu u određenoj godini.

Zvona nam objavljuju i tužne događaje. Ona zvone da bi objavila smrt nekog župljanina. Za tu namjenu postojala su posebna tzv. posmrtna zvona

Zvona na našim crkvama zvone također i svakoga petka u 15 sati da nas podsjetite časa Isusove smrti na križu kako bismo mu zahvaljivali riječima: *Klanjamo Ti se, Kriste, i blagoslivljamo Te jer si po svojem svetom križu otkupio svijet!*

Zvona svih naših crkava zvone u neuobičajeno vrijeme svake godine na Veliki četvrtak, na misi Večere Gospodnje u znak početka Isusove muke, a potom se ne oglašuju sve do Velike subote kada na misi Uskrsnuća, nakon 40 dana, ponovno odjekne radosni *Aleluja*, u znak Kristovog uskrsnuća i njegove pobjede nad grijehom, đavlom i smrću.

Osim toga zvona nam javljaju radosne i tužne vijesti i osobito značajne događaje u životu pojedine

ili zvona za „oglašavanje smrti“. Nekoć su svi koji su čuli to zvono kratko se pomolili za pokojnika, pa makar i ne znali o kome se radi. Također se za pokojnike zvonilo i na dan njihove sahrane s istim pozivom na molitvu za onoga koji se toga časa sahranjuje. Najmanjim zvonom određene crkve zvonilo se „na jednu stranu“ i to bi bio poziv da oni koji čuju takav zvuk zvona mole za umirućega ili da znaju da je župnik krenuo umirućemu podijeliti sakramente umirućih: ispovijed, bolesničko pomazanje i pričest, kao popudbinu za odlazak s ovoga svijeta. Zvonima se objavljuje i smrt pape ili biskupa. Sva zvona crkava naše biskupije su nedavno zvonila da bi javila tužnu vijest o smrti našeg biskupa Slavka.

Postojala su, i danas postoje, i zvona „protiv leda“ koja su bila na našim salašima i kojima su domaćini salaša zvonili ako bi nailazio ledonosni oblak ili se spremala oluja. Vjerovalo se da zvuk zvona može rastjerati ledonosne oblake. Na tu nakanu zvonilo se zvonima u crkvi. No, stručnjaci za zvuk zvona ističu da je malo vjerojatno da zvuk zvona može „razbiti“ ledonosne oblake, pogotovo ako se radi o onim malim zvonima koja su bila postavljana u salašarskim naseljima gdje nije bilo crkve. Ipak, sigurno je da je zvuk zvona kad je prijetila oluja bio jasan poziv vjernicima da mole Boga, često uz upaljenu Marinsku svijeću, da ih Bog sačuva od nevremena i tuče. I na taj način su mnogi usjevi, Božjom „intervencijom“ zaštićeni od uništenja.

U vremenu kada nije bilo telefona i interneta zvona su bila, dakle, značajni objavitelji različitih događaja svakodnevnog života pojedinog grada ili sela. Kada su se čula zvona u „nevrijeme“, kada nisu pozivala na svetu misu ili, nekoć, i na Večernje, ljudi su se stali raspitivati zašto zvone zvona, pa bi tako brzo saznali o čemu se radi. Prema tome možemo zaključiti da zvo-

Oltarna zvona u crkvi sv. Roka

Zvono kojim se označava početak mise

Zvono za koncerte

na i danas imaju veliku ulogu u životu Crkve, u životu vjernika. Zato je pri gradnji neke crkve jedna od obveza bila nabaviti i zvono ili zvana.

Postoje i različita mala zvana kojima se označava početak mise ili kojima se označava početak „Pretvorbe“, najsvetijeg dijela svete mise. Malim zvonima se zvonilo i kad je župnik išao bolesniku, noseći mu pričest, i tim zvonom su tada obično zvonili ministranti ili pratioci župnika. Malim zvonom se, ponegdje, označavao i početak neke sjednice...

Zvuk zvona upotrebljava se i u glazbenoj umjetnosti, na raznim koncertima, no budući da ovdje nije riječ o svim vrstama zvona, prekidam sada ovaj uvodni dio i započinjem glavni dio ovoga članka, odnosno ove priče, a to je priča o povijesti zvona crkve Svetog Roka u Subotici.

Zvona prve crkve sv. Roka

Župa sv. Roka u Subotici osnovana je 1841. godine. Prva crkvice (na slici) bila je u adaptiranoj obiteljskoj kući krojača Petra Malagurskog na Beogradskom putu. Bila je to župna crkva župe sv. Roka punih pedeset i pet godina, tj. do završetka gradnje nove crkve (1896.). Na slici se vidi da je crkvice imala i mali tornjić. Nemamo puno podataka o toj prvoj župnoj crkvi sv. Roka niti o zvonima u njoj. Međutim, iz dokumenata koji su mi bili dostupni saznajemo da su u tom malom tornjiću bila dva zvana. Nažalost, ne postoje fotografije tih zvona niti konkretni podaci o njima. Evo što, ipak, znamo o njima. U izmjeni službenih dopisa tadašnjeg župnika župe sv. Roka Mátyása Mokossaya i Nadbiskupskog ordinarijata u Kalači o nabavci zvona za novu crkvu stoji da će lijevač zvona Sándor Bodicsi iz Baje napraviti dva nova zvana i preurediti dva stara zvana. (O tom poslu i o tim zvonima bit će više riječi u nastavku ovoga članka). Nešto o dva „stara zvana“ saznajemo i iz dopisa Nadbiskupskog ordinarijata u Kalači od 31. listopada 1896. godine. Tim dopisom Nadbiskup daje odobrenje da se za izlivanje dvaju nova zvona i preuređenje dvaju starih zvona isplati iz crkvene blagajne. U prvom dijelu toga dopisa je navedeno što je sve župnik Mokossay tražio da mu odobri Nadbiskupski ordinarijat. Pa stoji, među ostalim, da je zatražio dopisom od 26. srpnja 1896. da se obnove dva stara zvana i postave u zvonik nove cr-

1841.

Prva crkva sv. Roka u Subotici

Tornjić prve crkve sv. Roka

kve. U dopisu stoji: „dva stara zvana: staro veliko zvono (régi nagy harang) i posmrtno zvono ili zvono za duše (lélekharang). To je jedini „dokaz“ ili bolje pretpostavka, da su u malom tornjiću stare crkve bila ta dva zvana i da su ona premještena u toranj nove crkve.

Dva zvana za novu crkvu

*Zvonik nove crkve
sv. Roka*

Prvi trag o zvonima nove crkve pronašao sam u kopijama gore spomenutih službenih prepiski između župnika Mátyása Mokossaya i Nadbiskupskog ordinarijata u Kalači u vezi nabave dvaju zvana za novu crkvu sv. Roka u Subotici kao i o preuređenju dvaju starih zvana o kojima je gore bilo riječi. Te fotokopije sam dobio još za proslavu jubileja 100. obljetnice naše crkve (1996.), a napravila ih je u arhivu Kalačke nadbiskupije gospođa Lenke Palásthy. Spomenuta prepiska je bila u vremenskom razdoblju između 23. srpnja i 31. listopada 1896. Dakle, u vrijeme kada je gradnja nove crkve sv. Roka u Subotici bila pri kraju. Iz prvog dopisa od 23. srpnja 1896. saznajemo da je župa sv. Roka prihvatila ponudu i proračun ljevača zvana Sádora Bodicsia iz Baje za izradu dvaju novih zvana i obnovu dvaju postojećih te da od kovanog željeza izradi dva nova postolja odnosno držača za zvana.

141/

Főnökömnek
 értekez. Hatoság

Alattal írtak mellettem
 Bodicsi János bap. harang-
 öntőnek általunk elfogadott
 költségvetését s az harangöntő-
 és a leterítőnek nyolc, felfüggesztés
 valamin az haranglába kő-
 vácsolt vasból, elkeszítési ár-
 gyabán látszóan kapzselének va-
 gyunk nagyobb harang költség-
 nek nélkül.

Bodicsi János megjelölték sőt ember-
 smelle, az összes, megkérve a há-
 zai harangöntő Kőművesek által
 a kőműves reméljük hogy per-
 sönök a költségvetés kőművesi köl-
 benmutatót szerzők sőt köl-
 ségvetésünk jóváhagyását, egy
 idejűleg a kőművesi offcra (János)
 1001 ft 1000

Preslika prvog dopisa u vezi novih zvona

Szabadkai 1001 ft 1000

A főnökömnek értekez. Hatoság

szabadkai kaplányi

Mokossay János

szabadkai plébános

Druga stranica prvog dopisa s datumom i potpisom župnika Matyasa Mokossayija

veće zvono, nazvali zvono Presvetog Srca Isusova a manje, zvono Svetog Antuna Padovanskog.

Najvažnije podatke o dva nova zvona i kompletnom poslu oko novih zvona saznajemo iz zapisnika o primopredaji zvona koji je župnik poslao

U istom dopisu stoji da su odustali od narudžbe „velikog zvona“ jer trenutno za njegovu izradu nemaju novca. U nastavku toga dopisa župnik ističe da je ljevač zvona Bodicsi doista stručna osoba i osoba od povjerenja. On je ujedno od svih domaćih ljevača zvona dao najbolju ponudu. Stoga izražava nadu da će Ordinarijat odobriti priloženi proračun i dopustiti da mu se iz crkvene blagajne isplati 1.031 forinta.

Nadbiskupski ordinarijat prosljedio je proračun nadbiskupskom inženjeru Andrásu Kikindayu koji je 5. kolovoza iste godine dao pozitivno mišljenje o ponudi i proračunu.

U dopisu od 6. kolovoza Nadbiskupski ordinarijat nalaže župniku Mokossayju da izdatak u iznosu od 1031 forinte uzme iz crkvene blagajne i da primopredaju zvona i isplatu izvrše pred Komisijom te da zapisnik o tome pošalju Nadbiskupskom ordinarijatu.

U nastavku župnik Mokossay, uz popratno pismo od 2. listopada, šalje Nadbiskupskom ordinarijatu po Péturu Gyelmisu dva nova zvona, uz srdačnu molbu da ih posvete (megszentelését). U dopisu župnik također navodi da su novo,

Nadbiskupskom ordinarijatu na odobrenje 26. listopada 1896. godine, uz pominu molbu da dopuste da se račun u iznosu od 983 forinte i 50 krajcara isplati izvođaču radova. Nije, međutim, naznačeno zašto je iznos umanjen u odnosu na predračun. Zapisnik primopredaje zvona donosim u cijelosti u prijevodu đakona vlč. Ferenc Sótanyija, kojemu od srca zahvaljujem na ovom prijevodu kao i na pomoći oko „odgonetavanja“ sadržaja drugih spisa, budući da je rukopis prilično nečitak.

Zapisnik

sastavljen u Subotici, u župi pod zaštitom sv. Roka, 22. listopada 1896. godine, u predmetu preuzimanja zvona izlivenih u radionici majstora Sándora Bodicsia iz Baje. Prisutni su bili: Mátyás Mokossay, župnik Sv. Roka u Subotici, Félix Mamuzsich, župnik Sv. Jurja u Subotici i János Sztantich, kao članovi komisije za izgradnju crkve; Mihály Hersch, subotički vjeroučitelj, kao stručno lice za muzičko ocjenjivanje, zatim Tamás Báits i Antal Temunovics, crkveni oci Sv. Roka u Subotici, kao članovi ocjenjivačke komisije te Sándor Bódicsi, ljevač zvona iz Baje.

Predmet ocjenjivanja čine dva nova zvona težine 176 i 111 kg., kao i instaliranje jednog starog zvona po novoj metodi (*ili: na novi način*), i postavljanje novih željeznih nosača zvona. (Nije jasno zašto se ovdje ne spominju dva „stara zvona“ – op. A. A.).

Nakon što su naglas pročitali ugovor, komisija je pozvala Sándora Bódicsia da obrazloži zbog čega je kod novoizlivenih zvona odstupio od mjera težina utvrđenih ugovorom, a koje su po ugovoru trebale biti 201 odnosno 114 kg., a njihove stvarne težine sada iznose samo 176 i 111 kg. (Zbog ovog umanjenja težine zvona vjerojatno je umanjena i cijena njihove izrade – op. A. A.).

Sándor Bódicsi na to pitanje odgovara: pri pisanju ugovora, koji je poslan iz Baje u Suboticu, omaškom je ispuštena napomena da je spomenuti župnik župe Svetog Roke obećao da će u što skorije vrijeme, čim to financijski uvjeti župe omoguće, njemu biti povjerena zadaća izlivanja i jednog većeg zvona, težine 8 m.m. (800 kg). Iz tog razloga morao sam paziti da i to buduće veliko zvono bude po glasu usklađeno sa sada napravljenim zvonima kako ne bi ometalo harmoniju zvona. Nove težine zvona sam napravio s namjerom, da postojeća zvona sada čine malu tercu, kvintu i oktavu planiranog velikog zvona. Dakle, zbog buduće potpune harmonije svih zvona, odstupio sam od težine zvona koja je naznačena u ugovoru.

Pošto je župnik Mokossay u potpunosti priznao da je to obećao i potvrdio da je istinito objašnjenje gospodina Bodicsia, Komisija smatra da je njegova predstavka prihvatljiva, tim više što je i prisutni muzički ekspert potvrdio da se očekuje da planirano veliko zvono bude zvukom usklađeno

*Druga stranica zapisnika s potpisima
članova Komisije*

dobri i da su napravljeni prema mjerama koje su stavljene u ugovor.

Komisija je, dakle, na temelju svega rečenoga zaključila da se željezna konstrukcija (držači) zvona i sama zvona koje je isporučio gospodin Sándor Bódicsi mogu preuzeti i isplatiti.

Slijede potpisi svih prisutnih članova Komisije.

Posljednji dopis koji govori o predmetu „nova zvona“ za crkvu sv. Roka je onaj koji je župniku Mokossayiju uputio Nadbiskupski ordinarijat iz Kalače, 31. listopada 1896. godine kojim odobrava zapisnik koji je poslan 26. listopada te odobrava isplatu navedenih radova iz crkvene blagajne.

Prekid priče

Nakon prvoga dijela ove „priče“, u kojem saznajemo da su u toranj nove crkve 1896. godine stavljena četiri zvona, nejasno je gdje su nestala ta četiri zvona i je li doista, kao peto, napravljeno zvono od 800 kg te odakle zvono težine 226 kg o kojem je riječ u nastavku ove priče. Budući da nam o tom nisu dostupni dokumenti, možemo nagađati da su zvona iz tornja za vrijeme Prvoga svjetskog rata bila skinuta i predana u ratne svrhe, tj. za pravljenje naoružanja (topova). Povijesna je činjenica da se to činilo, premda nema dokaza da je ta sudbina zadesila i zvona crkve sv. Roka. U potvrdu te povijesne činjenice objavljujemo i jednu zanimljivu fotografiju koju je objavio: www.dw.com u članku: „Kad su od crkvenih zvona pravljeni topovi“. Ako se to doista dogodilo i ako su odnesena sva četiri zvona, onda možemo pretpostaviti da je poslije svršetka rata doista naručeno i stavljeno u toranj jedno novo

s postojećim zvonima. Nakon toga uslijedila je provjera zvuka svakog zvona pojedinačno a zatim i svih zajedno te je zaključeno da je harmonija zadovoljavajuća.

Sastanak je zaključen primjedbom muzičkog stručnjaka – a koju je i čitava komisija prihvatila – da će tek zvuk planiranog velikog zvona kao osnovni ton, kompletirati sextakord zvukova, i zato se on sada čini nepotpunim.

Nosači zvona od kovanog željeza su već ranije izmjereni u prisutnosti više ovdje potpisanih članova komisije koja je utvrdila da su

zvono, težine 226 kg. No, možemo iznijeti i drugu pretpostavku da je župa prije rata naručila to zvono, budući da nije imala sredstava za ono veliko od 800 kg a učinila je to zbog potrebne harmonije onih četiriju manjih zvona. O nužnosti toga zvona radi harmonije mogli ste pročitati u gornjem zapisniku o primopredaji novih zvona. To očito iz dostupnih dokumenata nije moguće ustvrditi i zahtijeva dodatna istraživanja, ali ono što slijedi u nastavku ove priče su pouzdani podatci.

Zvona spremna za pretapanje u topove

Top napravljen od pretopljenih zvona

Zvono od 226 kg

Na trag o ovom zvonu naišao sam pretražujući arhiv župe. Naime, u jednoj prepisci župnika Ivana Kujundžića i don Mihovila Ribičića, župnika župe Gospe od Zdravlja (Tijesno kod Šibenika) saznajemo kako je došlo do prodaje toga zvona. Župnik Ribičić u dopisu od 19. svibnja 1964. godine piše: *U vezi Vašeg dopisa od 14. 04. 1964. pod br. 37/64. (taj dopis, nažalost, nismo našli u arhivi župe sv. Roka): Nakon što smo ustanovili da će zvono koga Vi prodajete odgovarati drugom zvonu u zvoniku, odlučili smo se na kupnju dotičnoga zvona i pristali smo na Vašu cijenu i za njega dosada otposlali Vam u dva navrata 150.000,- din. A danas Vam šaljem 100.000,- din, a ostatak od 30.000,- poslat ćemo Vam do konca ovoga mjeseca.*

Nadamo se da je zvono koje se prodaje ispravno, tj. da nije oštećeno, napuklo, da nije krpano (švajcovano) i da je od bronce. Što se tiče skidanja zvona sa zvonika, smatramo da to spada na prodavača a što se tiče podvoza do stanice, podvoza od stanice do posljednje željezničke stanice Šibenik, to spada na kupca i mi za to preuzimamo sve troškove na sebe.

Smatramo da naš dolazak za pregled zvona i sklapanje kupoprodajnoga ugovora nije tako nuždan i potrebit. Što se tiče prvoga mi u Vas imamo povjerenje, a tako isto Vi možete imati u nas, a što se tiče drugoga Vi napišite kupoprodajni ugovor, a možete ga ovjeriti i na Sudu i dostavite ga mome Ordinariju da ga pred istim potpišemo i Vama potpisanoga povratimo. Čemu da se izlažemo nepotrebnim troškovima? Da napuštam župu bez potrebe?

*Nadam se da ćete nas razumjeti i usvojiti ovaj naš prijedlog.
Unaprijed se najtoplije zahvaljujemo na uslugama.
Primite pozdrav u Kristu,*

*Ribičić Mihovil – Jezera
z.p. Tijesno kod Šibenika*

*Zvonik crkve Gospe od
zdravlja (Jezera)
u kojima se nalazi
prodano zvono
iz crkve sv. Roka*

Potpis župnika Ribičića i pečat župe Jezera

Mons. Ivan Kujundžić, župnik župe sv. Roka, odgovorio mu je dopisom od 18. lipnja 1964: *Velečasni Gospodine! Na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, prije podne, oprostio sam se, malo teška srca, sa našim zvonom te smo ga otpremili na teretnu stanicu i uputili za Jezera.*

To je zvono lijevano iste godine kada je dovršena naša župna crkva, pa mi je zato malo žao što smo ga prodali, ali ono odavno već nije kod nas u upotrebi. Mi naime od 1928. god. imamo pet usklađenih velikih zvona a ovo već otada stalno šuti.

Prije nego što smo ga počeli zapakivati, pregledali su zvono načelnik moje Crkvene općine gospodin Eugen Šokčić, njegov zamjenik gospodin Lazo Kujundžić i sindik gosp. Josip Stantić i svi su ustanovili da nigdje nije napuklo, nego da je sve u redu i da se može odpremiti. I mi smo Vam ga otpremili dne 5. lipnja ove godine. Neka bude na slavu Božju u vašoj župi!

Težina samog zvona mjerena kod nas iznosi 173 kg.

Težina glave zvona mjerena kod nas iznosi 39 kg.

Težina klatna mjerena kod nas iznosi 14 kg.

Ukupna težina zvona iznosi 226 kg.

Obračun za zvono izgleda ovako:

Samo zvono (t.j. 173 kg) i glavu zvona (t.j. 39 kg) cijenimo po 1.400 din.

po kg, što sve zajedno iznosi 296.800,- dinara (slovima: Dvjestodevedeset-šesthiljadaosamstodinara). Klatno (t.j. 14 kg) 250 dinara po kg, što iznosi 3.500,- dinara.

Podvoz do stanice i pakovanje zvona dajemo besplatno.

Podvoz od Subotice do Tijesna iznosi 3.000,- dinara.

Cijena zvona + podvoz iznosi 303.000,- dinara.

Od Vas smo primili ukupno 300.000,- dinara.

Sa svotom od Vas dosada primljenom mi se smatramo namireni za zvono. Ono što prelazi 300.000,- poklanjamo Vašoj crkvi.

Nadamo se da ćete ovim obračunom i zvonom biti zadovoljni.

Srdačno Vas i iskreno pozdravljam i želim da Vam zvono dugo zvonu na radost cijele Vaše župe.

Ivan Kujundžić, župnik

U arhivi župe sv. Roka pronašao sam još jedan trag o tom zvonu. Naime, u „Izveštaju“ tajnika o radu Rimokatoličke Crkvene općine svetoga Roka u Subotici tokom 1964. godine, na sjednici održanoj 24. siječnja 1965. godine u petoj točki stoji: *Crkvena općina je u minuloj godini prodala jedno zvono, koje glasovno nije bilo usklađeno sa zvonima koja su nabavljana za vrijeme župnikovanja presvijetlog Blaška Rajića. To je učinjeno teška srca jer je to zvono još od onih koja su nabavljena kad je crkva sazidana. Ljevano je u Baji 1896. godine i bilo bi ga vrijedno sačuvati kao dragocijenost koja bi nas sjećala dana kada je građena naša župna crkva. Međutim, prilike u kojima živimo i zdrav razum govorio nam je da bismo jednoga dana mogli ostati i bez zvona (ta primjedba mogla bi značiti da su i za vrijeme Prvog svjetskog rata ostali bez zvona – op. A. A.) a da za njeg ne bismo dobili nikakve naknade, a s druge strane potrebe naše crkve su velike. Zato smo smatrali razložnim da se s tom dragom uspomenom rastanemo. Zvono je prodato u jedno selo pokraj Šibenika. Zvono su skinuli iz tornja naše crkve tesarski majstor Albe Stantić uz suradnju svojih pomagača tesara i članova Crkvene općine Đene Šokčića, Joška Stantića, Ivana Stantića, Laze Kujundžića i Laze Kopunovića.*

Iz ovoga izvještaja može se zaključiti da je u crkvi od početka bilo više zvona što je potvrđeno i u prethodnim poglavljima te da je to zvono stvarno naručeno i izrađeno umjesto onoga od 800 kg kako bi se popunila predviđena harmonija zvona. Činjenica je da je od onih četiriju zvona, o kojima je bilo riječi u ovom članku, ostalo samo to iz vremena prije 1928. godine kada je kupljeno i uzdignuto u toranj pet novih zvona.

Postoji još jedan interesantan podatak o ovom zvonu koji sam pronašao u jednom popisu Inventara koji je ispisan rukom na 24 stranice na službenom formularu pod naslovom „INVENTARIA PAROCHIAE SUBOTICAENSIS ad s. ROCHUM DE BONIS IMOBILIBUS odnosno DE BONIS ECCLE-

SIAE (Inventar subotičke župe sv. Roka o nepokretnim odnosno o crkvenim dobrima). U njemu, u dijelu inventara „na koru i tornju“, stoji pod rednim brojem 71, stavka f. sljedeći podatak: *Zvono: „Staro zvono“, uz popis i opis drugih pet zvona.* Dakle, radi se vjerojatno o inventaru sačinjenom prije 1964. godine tj. prije nego je prodano spomenuto zvono.

Nova zvona

O novim zvonima iz 1928. godine također ću prenijeti ono što sam pronašao u arhivi župe sv. Roka ali i u novinskim člancima koji su prenijeli vijest o nabavi i postavljanju zvona te podatke iz spomenutog inventara.

U zapisniku izvanredne sjednice Crkvene općine sv. Roka u Subotici održane 13. 5. 1928., stoji, među ostalim: *Predsjednik (Blaško Rajić, župnik) otvori sjednicu i pozdravi prisutne članove te im priopći da je vanredna sjednica sazvana u stvari naručenih zvona.* Međutim u tom zapisniku, osim toga podatka, nema više ništa o zvonima. Puno više saznajemo iz zapisnika od 7. listopada 1928. godine: *Predsjednik otvori sjednicu, pozdravi prisutne članove te saopšti da je sjednica sazvana u stvari polaganja računa o zvonima te prida riječ g. Mirku Hecku – kapelanu da u potankostima iznese obračun kako slijedi:*

Prihod darova virnika sv. Roke: din. 112.236,-

Prihod crkvene općine sv. Roke: din. 15.000,-

Prihod crkva sv. Roke: 521,76,-

Kamate gore označene svote: 7.015,24,-

Ukupni prihod za zvona: D. 134.773,00

Izdatci zvona: 944 kg a 48 din = 45.312,-

Zvono: 577 kg a 48 din = 27.696,-

Zvono: 402 kg a 48 din = 19.296,-

Zvono: 237 kg a 48 din = 11.376,-

Kompl. Nov pribor za 4 zvona = 17.000,.

Montaža u toran 2.700,-

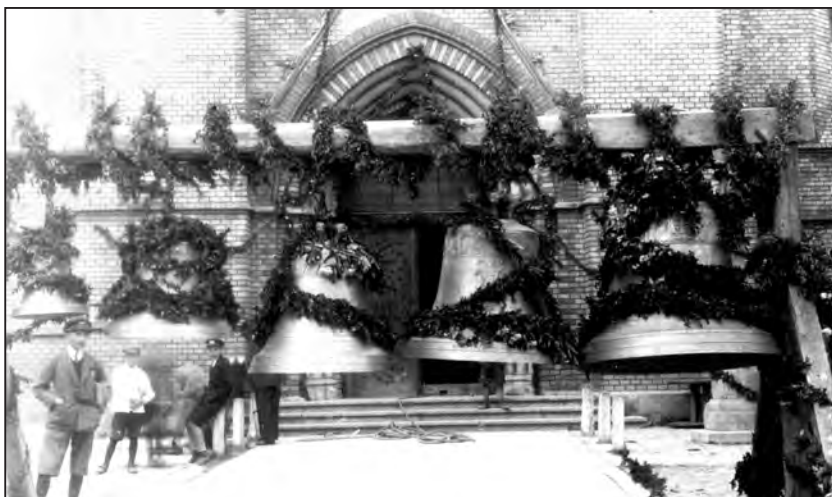
Gvožđe za stalak za namješt. Zv. 5.000,-

Ukupno dinara: 128.380,-

U zapisniku se navode i iznosi manjih troškova za štrange, čige i gvožđe, stalak pred crkvom i 4 čovjeka, za cvijeće, utovar zvona, kola za prijevoz zvona, dar monteru i radnicima itd. Sve to ukupno iznosi 6.393,- dinara tako da su na kraju primitci i izdatci bili jednaki. U zapisniku se navodi da se

priključuju i imena darovatelja za zvona od 1926. do podizanja zvona, 1928. godine. Darovateljima starješinstvo župnog ureda sv. Roka najtoplije zahvaljuje i isto tako i u ime članova crkvene općine. *Prisutni članovi jednoglasno primaje do znanja obračun za zvona kako prihod, tako i izdatak od strane župnog ureda sv. Roke.*

Zanimljivo je primijetiti da u obračunu nema naznake izdataka za peto zvono, pa možemo zaključiti da je „kum“ u potpunosti sam isplatio troškove izrade toga zvona.

Pet novih zvona prije dizanja u zvonik crkve sv. Roka (1928.)

O blagoslovu novih zvona

O blagoslovu i podizanju zvona te o samim zvonima objavljen je članak u 11. broju *Hrvatskih novina* od 26. 5. 1928. godine na str. 2. u kojem doslovno piše: *NOVA ZVONA U KERU. Na Spasovdan dopratili su vjernici župe sv. Roke u Subotici sa stanice pred crkvu svoja nova zvona. (Zvona su izlivena u Tovarni zvonov u Mariboru i odatle su stigla vlakom u Suboticu – op. A. A.). Prošijun je bio ne samo ogroman, nego i krasno sređen. Uopće, u Keru vidimo pri svakom prošijunu, a naročito prilikom ukopa, uzoran, lijep red. Kako da bi išla lijepo poređana vojska. Da bi se ugledali u njih i vjernici ostalih župa.*

I ovaj par, pred procesijom jahalo je 16 mladića na dobrim konjima, većinom članovi „Bunjevačkog momačkog kola“. Za njima barjaci a za barja-

cima školska djeca, u najljepšem redu. Za djecom išle su djevojčice katoličke patronaže i za njima članice Katoličkog djevojačkog društva (podružnice). Nosile su vijence za ovjenčanje zvona. Uz molitvu i zvonjavu dopratili su zvona pred crkvu.

U nedjelju poslije Spasova posvetio je zvona, svečano opkoljen velikim mnoštvom, presv. g. biskup Lajčo Budanović. Biskupa su crkva i mnoštvo vjernika svečano dočekali i ispratili. Zvona su odmah uzvučena i namještena.

Zvona teže: 944 kg – ime: Sv. Roko. Dar vjernika sv. Roke; kum: Antun Skenderović. Zatim: 577 kg: Uznesenje Gospino; dar Vjernika crkve sv. Roke; kum: Stipan Milodanović Brnić. Treće važe kg 402; ime: sv. Blaž; dar familije Vuković Lamić. Kum: Moco V. Lamić, ml. Četvrto teži 231 kg; ime: Presveto Srce Isusovo; dar: + Jeremije Stantića i supruge Mande Puzić. Kuma: Manda Puzić. Peto važe kg 53; ime: Anđeli čuvari. Kum: Đuro Santić.

Glasovi: F, Cis, Ais, C. Melodija: Ite missa est Marianum.

Subotička Danica za 1929. godinu, u rubrici „Kronika“, također bilježi taj događaj na str. 121. i to vrlo kratko: Nova zvona u Keru. Na Spasovo donešena su nova zvona (5 kom.) za crkvu sv. Roke. Teška su: 1) 944 kg; 2) 577 kg; 3) 402 kg; 4) 231 kg; 5) 53 kg.

U, već gore spomenutom Inventaru, u dijelu o zvonima, pod rednim brojem 71. (str. 13-14) nalazi se sljedeći popis: a. Zvono „Sv. Rok“ težine cca 950 kg – ton „F“; b. Zvono „Uznesenje Marijino“ – cca 575 kg – ton „Cis“; c. Zvono „Sveti Blaž“ – težine cca 400 kg – ton „b“; d. Zvono „Srce Isusovo“ – težine cca 234 kg – ton „c“; e. Zvono „Svršeno je“ – težine cca 50 kg.; f. Zvono „Staro zvono“.

Hrvatske novine o novim zvonima

O navedenim zvonima pisao je u svom diplomskom radu i dr. sc. Andrija Kopilović. Njegov rad nosi naslov „Župa sv. Roka u Subotici“, Zagreb, 1968. godine. U tom radu na str. 35. čitamo o zvonima: Godine 1929. nabavljena su i nova zvona za župnu crkvu. Najprije citira dio vijesti iz Hrvatskih

Fl.	a.	Zvono „sv. Roke“ težine cca	
		950 kg - ton „F“	+
	b.	Zvono „Uznesenja Ma-	
		rijiho“ - cca 575 kg - ton	
		„Ais“	+

Isječak iz inventara
s popisom zvona

	c.	Zvono „Sveti Blaž“ - težine	
		cca 400 kg - ton „b“	+
	d.	Zvono „Srce Isusovo“ - teži-	
		ne cca 234 kg - ton „c“	+
	e.	Zvono „Svršeno je“ - teži-	
		ne cca 50 kg	+
	f.	Zvono „Storo zvono“	+

novina, koji je u cijelosti gore prepisan, te dodaje: *Ima pet zvona. Najveće je 944 kg a najmanje 50 kg. Zvona su harmonizirana: F, Gis, Ais, Cis i Dis... Zvona su kupljena milodarima vjernika.*

Usporedimo li podatke navedenih izvora uočiti ćemo neke razlike u navedenoj težini zvona, u nazivu zvona te u navedenim harmoniziranim glasovima. Najuočljivija je razlika u nazivu najmanjeg zvona. U članku u *Hrvatskim novinama* stoji da je zvono nazvano „Anđeli čuvari“ a u navedenom inventaru stoji da mu je naziv „Svršeno je“. Ispravan je naziv iz inventara što smo utvrdili na licu mjesta, tj. u samom tornju, a vidljivo je i na fotografijama zvona koje objavljujemo.

Značajan podatak je i o „kumovima“ pojedinih zvona. Radi se očito o najvećim darovateljima za ta zvona.

Zvona u tornju i natpisi na njima

1. Zvono (najveće) *„Dodite da slavimo Gospoda – Vjernici župe sv. Roke. Na zvonu je lik sv. Roka (944 kg).“*
2. Zvono *„Veliča duša moja Gospoda – Vjernici župe sv. Roke. Na zvonu je lik Blažene djevice Marije na nebo uznesene (577 kg).“*
3. Zvono *„Slava na visinah Bogu – Dar familije Vujković Lamić – Na zvonu je lik sv. Blaža (402 kg).“*
4. Zvono *„Učite od mene – Dar Jeremije Stantića i supruge Mande r. Pužić – Na zvonu je lik Srca Isusova (231 kg).“*
5. Zvono (najmanje) *„Svršeno je (53 kg).“*

Harmonija zvona

Dobro bi bilo usporediti i glasove zvona. Navodi ih članak u *Hrvatskim novinama*: Glasovi: *F, Gis, Ais, C*. te da je melodija zvona: *Ite missa est Marianum*. Inventar navodi glasove za četiri zvona: Zvono težine cca 950 kg – ton „F“; Zvono težine – cca 575 kg – ton „Cis“; Zvono težine cca 400 kg – ton „b“; Zvono težine cca 234 kg – ton „c“. Za najmanje zvono nije naznačen ton. Andrija Kopilović, pak, ističe da su zvona harmonizirana te navodi koji su im glasovi: *F, Gis, Ais, Cis i Dis*. Uočavamo razliku i u ovim podacima, ali teško je objasniti zbog čega su nastale te razlike. Bilo bi interesantno da to učini netko od stručnjaka za glasove zvona. Možda ova „priča“ bude izazovna za istraživanje i u tom pravcu.

„Cincika“ ili zvono za umiruće i mrtve (za oglašavanje smrti)

*Zvono za umiruće sa žicom za zvonjenje koja na kraju ima komad užeta.
(lijevo)*

Uže za povlačenje najmanjeg zvona (desno)

Za peto, najmanje zvono, postoji svjedočenje starijih župljana da su ga zvali još i „cincika“. Njime se, naime, zvonilo tako da je klatno udaralo samo u jednu stranu. Tim zvonom se zvonilo kad bi župniku dojavili da je netko na umoru kako bi se vjernici pomolili za toga župljana. Pretpostavljam da je zvonjava toga zvona pratila župnika i kad bi takvom bolesniku išao podijeliti Posljednju pomast (Bolesničko pomazanje) odnosno sakramente umirućih. Tim zvonom se objavljivalo također da je netko umro.

Ukrasi na zvonima

Na sadašnjim zvonima ima puno toga zanimljivoga. No, zbog patine i prljavštine nije moguće sve jasno vidjeti. Osim natpisa koji se navode u popisima zvona uočljiva je i ornamentika na zvonima. Držači zvona koji su prikazani na željeznu konstrukciju su svojevrstne karijatide u obliku anđela ili nekog sličnog lika. Ima i drugih ukrasa, a čini se kako osim navedenih naziva zvona postoje i drugi natpisi i likovi na zvonima koji se ne spominju u navedenim dokumentima (Srce Isusovo, sv. Andrija...). Nešto ćete možda i prepoznati na sličicama koje objavljujemo. Na svakom zvonu je naznačena i tvornica koja je napravila zvona kao i imena darovatelja (kuma).

Ukrasi na zvonima

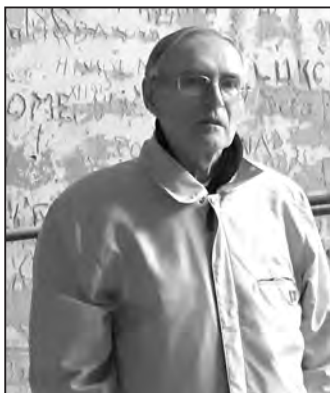
Držači za zvona

Žig tvornice

Elektrifikacija zvona

Zvona su elektrificirana tijekom 1992. i 1993. godine. Jedinu bilješku o tome pronašao sam u Zapisniku sjednice Pastoralnog vijeća od 14. veljače 1993. U zapisniku stoji: *U drugoj točki dnevnog reda župnik (Blaško Dekanj) referira o stanju elektrifikacije zvona crkve. Ovaj rad je započeo još prošle godine početkom mjeseca studenog. Uzeto je u obzir četiri zvona. Dva su zvona već elektrificirana i u funkciji su dok je za druga dva elektrifikacija u tijeku. Kad malo vrijeme otopli završit će se elektrifikacija i ta dva zvona. Sav ovaj rad*

Balázs Léner, dipl. ing. elektronike pored sustava za električno zvonjenje u zvoniku crkve sv. Roka

oko elektrifikacije zvona stajao bi oko 9.000,- njemačkih maraka. Pitanje je odakle ovo financirati i podmiriti?! Župnik će zamoliti nešto pomoći od Caritasa a drugo bi se financiralo od prodaje dijela župne zemlje koja je na Đurđinu. Dio tamošnjeg zemljišta oko crkve je prikladan za parceliranje i gradnju kuća. Dobivena je suglasnost urbanističkog Zavoda i načinit će se diobni plan i moći će se pristupiti prodaji. Ima i interesenata za kupovinu. Članovi PV-a predlažu i mole Biskupski ordinarijat da odobri ovaj rad i ovu prodaju.

Elektrifikacija zvona urađena je pod vodstvom Balázsa Lénera, dipl. ing. elektronike koji sve do danas vodi brigu o našim zvonima. Upravo je u tijeku remont trećeg i četvrtog zvona. Beskrajna mu hvala na tom radu, jer je mene kao župnika time učinio jako bezbrižnim što se tiče zvona i sustava za programiranje zvonjenja. Kao župnik želim istaknuti kako za svoj rad nikada nije uzimao honorar, osim za kupovinu nužnih dijelova. Hvala mu i na toj ljubavi prema našoj crkvi i našim zvonima. Zamolili smo ga da za ovaj članak napiše nešto o samoj elektrifikaciji i servisiranju zvona kroz gotovo trideset godina. Evo njegovog stručnog izvješća koji je dostavio 29. listopada 2022. godine.

Sustav elektrifikacije i opis rada električnog zvonjenja

Ing. Léner kraj sustava za električno zvonjenje u zvoniku crkve sv. Roka

Elektrifikacija zvona je počela sredinom 1992. godine i završena je oko Božića iste godine. Tada su sva četiri zvona postavljena na konusne ležajeve, a pogon je riješen elektromagnetima, kroz koji teče jednosmjerna struja odgovarajućeg tiristor-skog regulatora napona. Upravljanje – uključenje i isključenje te struje kroz namotaj, riješeno je elektromehaničkim mikropreki-dačem, takozvanim senzo-

rom smjera. Taj senzor daje komandu tiristorskom regulatoru za uključenje i isključenje struje kroz kalem. Naime, ako struja teče kroz kalem, u njemu

se stvara elektromagnetna sila i dolazi do privlačenja kotve-jezgra kalema na dolje, koji je čeličnom sajlom povezan sa zvonom. Kad se prekida struja, elektromagnet otpusti jezgro i zvono zbog svoje inercije povuče jezgro na gore, iz kalema. U sljedećem trenutku, kad se jezgro zaustavi i počinje kretati na dolje, senzor smjera ponovno uključi struju, te elektromagnetna sila u kalemu snažno povlači jezgro i dalje u istom smjeru tj. na dolje. Nakon nekoliko povlačenja i otpuštanja jezgra počinje zvonjenje zvona. Jačina struje kroz namotaj određuje snagu povlačenja jezgra i ona je podešena prema težini zvona. Na primjer, za veliko zvono sila povlačenja je oko 20 kg, a za najmanje zvono je oko 5 kg. Veličina te sile, odnosno struje, podešava se tiristorskim regulatorom.

Svako zvono ima svoje osigurače i prekidače za posebno uključenje, montirane na upravljačkoj kutiji, koja je montirana na podnožju stalka kalema. To se nalazi u podnožju tornja, u dijelu iza kora i orgulja. Uključenje zvona je moguće: ručnim prekidačima u sakristiji, automatskim putem pomoću programatora, koji se također nalazi u sakristiji, ili ručno prekidačima, montiranim na upravljačkim kutijama, posebno za svako zvono. U sakristiji postoji još jedan mali prekidač, kojim se mogu odjednom isključiti sva zvona, na primjer na Veliki četvrtak, tako da do mise Uskrsnuća u Vazmenom bdijenju zvona ne zvone. Programator u sakristiji omogućava posebno uključenje i isključenje svakog zvona u određenom vremenskom intervalu – po danima i satima.

Kvarovi i popravke zvona

U početku je trebalo fino podešavati i senzore smjera i tiristorske regulatore, što nije bio veliki posao. Kasnije se ispostavilo da u željeznom jezgru kalema ostaje remanentni magnetizam nakon isključenja struje u kalemu, što je dovelo do kočenja jezgra, odnosno do smanjenja sile povlačenja jezgra. To je bilo naročito jako kod prvog, drugog i trećeg zvona. Ovaj kvar je eliminiran ugradnjom jednog releja, koji kompletno prekida vezu između namotaja i tiristorskog regulatora. Tijekom vremena, na pr. poslije dvije godine, ove releje je trebalo promijeniti, koji se nalaze u lako pristupačnoj maloj razvodnoj kutiji, iznad upravljačke kutije zvona.

Veći kvarovi su bili: dva puta je puklo klatno velikog zvona, dva puta se pokidala čelična sajla drugog zvona, zatim potrebno je bilo zamijeniti kompletni energetski dio tiristorskog regulatora svih zvona, zbog udara groma u električnu mrežu crkve. Zbog greške u električnoj mreži trebalo je jednom premotati kalem trećeg zvona, i zbog dotrajalosti tijela kalema trebalo je premotati kalem drugog i prvog zvona.

Ing. Léner pokazuje oštećeno klatno najvećeg zvona

Ing. Léner pokazuje oštećenu žicu za potezanje koju je morao zamijeniti

Više puta se dogodilo da je opruga za fiksiranje kabla pukla kod prvog i drugog zvona, što je prouzrokovalo da je jezgro kalema počelo jako udarati u pod, na kojem je montiran stalak kalema. Povremeno je trebalo promijeniti

neke dijelove, na primjer kotačiće senzora smjera, koji su se istrošili. U programatoru je zamijenjen izlazni relej prvog drugog zvona.

Trenutno radi prvo i drugo zvono, a treće i četvrto ne radi, jer treba premotati dotrajale kalemove odnosno plastična tijela kalema.

Elektromagnet koji pokreće zvono (lijevo)

Programer za daljinsko pokretanje zvona u određeni dan i sat nalazi se u sakristiji crkve sv. Roka. (desno)

Reportaža o zvonima na TV K-23

Kratku reportažu o zvonima u našoj crkvi i sustavu za pokretanje sata napravio je novinar Smiljan Njagul za serijal „Subotica – moj grad“ (godine 2000.) TV K-23, u produkciji Dinovizije iz Subotice. Reportažu možete pogledati na youtubeu:

<https://www.youtube.com/watch?v=xvCRUilBjn4>

Smiljan Njagul

Iz reportaže se vidi kako sam tada izgledao (prije 21 godinu) ali i kako sam malo znao o zvonima. Evo, to sada u ovoj priči ispravljam odnosno dopunjavam tadašnju priču.

O zvonaru gospodina Blaška Rajića

U *Subotičkoj Danici* za 1988. godinu, na str. 148-149, možete pročitati šaljivu pripovijetku Vjenceslava (Stipan Vojnić Purčar) o jednoj zgodi iz života jednog od zvonara župnika, prisvitlog Blaška Rajića.

Zvonari crkve sv. Roka

Nismo pronašli puno podataka o zvonarima crkve sv. Roka, pogotovo ne biografski. Andrija Kopilović, u navedenoj diplomskoj radnji, donosi sljedeći popis sakristana župe sv. Roka: Ivan Stipić, Nikola Stipić, Kata Stipić r. Sedlak (od 1954. do 1965). Međutim, iz nekih zapisnika sjednica Crkvene općine otkrio sam još neke podatke koji mogu biti zanimljivi za ovu priču.

U zapisniku sjednice Upravnog odbora Crkvene općine rimokatoličke župe svetoga Roka u Subotici, održane 27. veljače 1955. godine saznajemo da je sjednica sazvana zbog „slučaja zvonara“. U zapisniku stoji: *Zvonar naše crkve Nikola Stipić podnio je prijavu Uredu za Osiguranje radnika u Subotici tražeći da mu se za penziju prizna vrijeme provedeno na radu kao zvonar od 1950. do kraja srpnja mjeseca 1954. godine, naročito navodeći da je Crkvenoj općini podnio ostavku. Ured je pozvao župu da naknadno prijavi Stipića i plati odgovarajuću svotu novca uz napomenu da će u protivnom podnijeti tužbu protiv župe i time joj pričiniti još i kaznenu štetu.*

Saslušavši župnika Odbor je odlučio *da načelnik i tajnik Crkvene općine odu u spomenuti Ured i izvide o čemu se radi; da prihvataju ostavku zvonara Nikole Stipića i da se on o tome pismeno izvijesti te da se nakon toga održi nova sjednica na kojoj će se donijeti konačna odluka.* Nastavak sjednice od 27. 2. 1955. održan je 2. 3. 1955. godine. Načelnik i tajnik izvijestili su Upravni odbor o onomu što su im rekli u Uredu za osiguranje, a župnik je izvijestio da je u međuvremenu kod njega, bez poziva, došao zvonar Nikola Stipić sa suprugom Katicom i da je izjavio da on nije tužio ni Župni ured a ni Crkveno općinu već je samo tražio priznaje ovih godina za uračunavanje u penziju. Tom prigodom ujedno je zamolio da se za zvonara umjesto njega postavi njegova žena Katica.

Nakon duže i svestrane diskusije Upravni odbor CO je definitivno riješio:

- 1. da se prihvata ostavka Nikole Stipića*
- 2. da se za zvonara postavi Katica Stipić, rođ. Sedlak*
- 3. da se Nikola Stipić naknadno prijavi Uredu za osiguranje i da se plati odgovarajući iznos osiguranja i*
- 4. da se Uredu prijavi novi zvonar sa napomenom da radi dnevno do četiri sata.*

Imajući u vidu navedenu odluku, nije jasno što bi značila bilješka u „Dnevniku“ župnika Ivana Kujundžića u kojoj stoji: *Sa 01. 03. 1955. otkazana je služba zvonaru Nikoli Stipiću i njegovoj ženi Katici r. Sedlak. Dužnost zvonara i sakristana obavljat će samostan Čč.Ss. „Kćeri Milosrđa“ koji se nalazi pokraj crkve.*

*Sa 1. III. 1955 otkazana služba zvonaru Nikoli Stipiću i njegovoj ženi Katici r. Sedlak.
Dužnost zvonara i sakristana obavljat će samostan Čč. Ss. „Kćeri milosrđa“ koji se nalazi pokraj crkve.*

Iz Dnevnika Ivana Kujundžića, zapis o preuzimanju službe zvonara od strane Sestara Kćeri Milosrđa

Očito da Samostan nije prihvatio tu službu i da je zvonarka doista bila Katica Stipić, o čemu svjedoči Zapisnik sjednice Crkvene općine Svetoga Roka od 24. siječnja 1965.: ... *prečasni gospodin župnik je predložio da se zvonarki Katici Stipić daje stalna mjesečna plaća, a sva njezina štolarina da ide u kasu C.O. Tako bi ona dobijala mjesečno, prema vlastitom traženju, 15.000,- dinara i sama bi plaćala osiguranje kao i prije.*

Katica Stipić vršila je službu zvonara sve do 1966. godine. Naime, u Zapisniku glavne godišnje skupštine Crkvene općine svetoga Roka u Subotici, koja je održana 16. siječnja 1966. stoji među ostalim: *Nakon pozdrava sviju, Župnik se sjeća bivše sakristanke Katice Stipić, koja je dala otkaz na službu za dan 1. studenoga 1965. godine, pošto je u službi crkve navršila punih 39 godina. (Prije preuzimanja i zvonarske službe vršila je samo službu sakristanke – op. A. A.). Zdravlje joj je oronulo i nije bila više u mogućnosti da svoje poslove obavlja kako treba. Ovom prilikom joj Župnik izriče svoju zahvalnost i zahvalnost cijele Crkvene općine te predlaže da joj Crkvena općina sa svoje strane, premda nije dužna, dade i vanjski izraz toga priznanja. Katica Stipić je naime bila osigurana za tri sata dnevno provedena na poslu, ali joj Socijalni ured neće davati nikakve penzije. Zato Crkvena općina pristaje na molbu imenovane, da joj dade svakog mjeseca po 5.000,- dinara kao svoju pomoć.*

Župnik Ivan Kujundžić tom je prigodom predstavio i novu sakristanku: *Kada je Katica Stipić dala ostavku, Župnik je ponudio Čč.Ss. „Kćeri Milosrđa“ da se one prime službe sakristana i zvonara. One su sa odgovorom otezale toliko da se dalje nije moglo čekati a i iz njihova govora se vidjelo da im se baš neće takva služba. Nakon Čč.Ss. služba sakristana bila je ponuđena Mariji Lamić koja je također odbila. Marija Kuntić se je primila, ali su prvih nekoliko dana pokazali da se ona u službu nikada neće moći uputiti. Zato je na prijedlog crkvenog općinara Laze Ivandekića prizvana gđica Giza Tumbas, koja je prije par mjeseci napustila samostan sestara dominikanki te je s njom sklopljen ugovor. Svoju suglasnost s tim ugovorom dali su Đeno Šokčić, Josip Stantić, Ivan Stantić i još neki općinari. Giza će za službu sakristana (vjerojatno i zvonara – op. A. A.) primati mjesečno 15.000,- dinara...*

U svom odgovoru Bačka duhovna oblast u Subotici, pod br. 233/966. koju je potpisao biskup Matija Zvekanović, apostolski administrator stoji: *Ne može se odobriti izbor Gize Tumbas za stalnu sakristanku. To se protiv odredbama Pc 258 koji za ovu službu traži mušku osobu, ona može biti samo privremeni vršilac sakristanskih i zvonarskih dužnosti. Administrator također nalaže da se sa Gizom Tumbas sklopi ugovor o njezinim pravima i dužnostima i da se isti pošalje Duhovnoj oblasti na odobrenje. Glede pomoći Katice Stipić, biskup Zvekanović ističe da je ta pomoć potpuno svojevoljna i privremena, tj. dok Crkvena općina za to ima pokrića. O tomu sastavite posebnu izjavu, koju neka ona pred dva svjedoka potpiše.*

Na sjednici Crkvene općine koja je održana 28. siječnja 1967. u „slučajnostima“ (eventualia) raspravljalo se o raznim pitanjima a napose o službi sakristana. U zapisniku stoji: *Pošto je Giza Tumbas dala ostavku, na njezino mjesto se ponudila Marija Matković, koja već godinama radi za našu crkvu kao cvjećarka. Ona je mirna i tiha, ozbiljna a službu prima na probu. Za pla-*

ću traži 20.000,- dinara i socijalno osiguranje. Osim službe sakristana vršila bi i službu zvonara. Župnik je međutim naglasio da je i sada, kao i prošle godine službu sakristana i zvonara ponudio časnim sestrama Kćeri Milosrđa ali su one i ovoga puta odbile da se prime. Tek tada je došla u obzir Marija Matković. C.O. se slaže da se M. Matković povjeri vršenju službe sakristana i zvonara.

U istom zapisniku stoji također odluka C.O. da će bivša sakristanka Katica Stipić dobivati i nadalje svoju mjesečnu pomoć od 5.000,- dinara a kada to bude moguće, župnik će joj i povisiti, ali najviše do 10.000,-.

Zadnji pismeni trag o zvonaru crkve sv. Roka nalazi se u zapisniku sjednice C.O. održane 7. kolovoza 1969. godine pod predsjedanjem privremenog upravitelja župe vlč. Marka Vukova. Na sjednici je Lazar Kujundžić postavio pitanje honoriranja sakristanke koja obavlja i zvonarski posao. Privremeni upravitelj župe objašnjava da *Marija Babičković prima za sakristansku službu 300 N.D. mjesečno i izjavljuje da nema ništa protiv ako joj se bude isplaćivala štolarina za zvonjenje. Zastupstvo je jednoglasno odlučilo da joj se za zvonarsku službu isplati odgovarajuća štolarina, koja je dosada bila davana u kasu C.O. i knjižena u DOC, što je i odgovaralo okolnostima njenoga rada do mjeseca lipnja o. g. U novim okolnostima njen rad zaslužuje primjereno povećanje honorara.*

Arhiv župe poslije smrti župnika Ivana Kujundžića je vrlo oskudan tako da nisam naišao na podatke a još manje na ugovore sa zvonarom i sakristanom. U Knjizi računa Crkvene općine za 1969. godinu ima zanimljiv podatak o značajnom iznosu pod rednim br. 89 od 1. 7. *Za zvonjenje kod sahrane župnika u iznosu od 6.400 dinara.* U istoj računskoj knjizi nalaze se stavke o pomoći Katici Stipić. A pod brojem 131 od 19. 08. stoji da je sakristanka primila *za zvonjenje (štolarina) iznos od 4.875 dinara.* Sakristanka je prema spomenutom zapisniku vjerojatno bila Marija Babičković koja se složila da joj se za zvonjenje umjesto fiksnog honorara daje štolarina, odnosno onaj dio koji po postotku od sahrane pripada zvonaru. Kad je župu preuzeo preč. Blaško Dekanj (u jesen 1969.), u računskoj knjizi Crkvene općine za studeni i prosinac nalazimo stavku „*Honorar zvonarki*“ u iznosu *po 300 dinara mjesečno.* (Ne navodi se kojoj zvonarki, ali vjerojatno je to i dalje bila Marija Babičković – op. A. A.). Iz vremena župnikovanja mons. Marina Šemudvarca nemamo podataka o tome tko je vršio koju službu. Po pričanju onih koji se sjećaju toga perioda Marija Babičković je bila domaćica u župi kod župnika mons. Marina Šemudvarca, a službu sakristana i zvonara preuzele su Sestre Kćeri Milosrđa a pomagala im je Teza Zelić, koja je jedno vrijeme čak živjela u tornju crkve premda o tome ne postoje nikakvi pisani tragovi. Kada je župu ponovno preuzeo preč. Blaško Dekanj (1991.), u zapisniku sjednice Pastoralnog vijeća župe sv. Roka održane 11. kolovoza 1991. godine pronalazimo podatak da će se

Zvonarki Tezi za zvonjenje plaćati mjesečno 3.000,- dinara a Č.s. sakristanki i katehistici kao i orguljašici paušalno se plaća 4.000,- din mjesečno i soc. osiguranje za jednu sestru. U zapisniku sjednice Pastoralnog vijeća od 1. prosinca 1991. godine, u proračunu za 1992. godinu stoji stavka Honorar zvonarki u iznosi od 3.500,- dinara. I u zapisniku sjednice Pastoralnog vijeća održane 13. 2. 1994. godine, u vrijeme velike inflacije, među izdadcima od 1. 10. do 31. 12. stoji pod brojem 6.: Honorar Tezi u iznosu od 125.050.020.000,- (dakle 125 milijardi, 50 milijuna i 20 tisuća dinara – op. A. A.).

Nakon elektrifikacije zvona službu zvonjenja u crkvi preuzimaju Sestre Kćeri Milosrđa, a pomagala im je u tome bivša zvonarka Teza Zelić, koju su one, iz milosrđa, primile u svoju kuću na stan i hranu. Na posmrtnici Teze Zelić, koja je preminula 12. svibnja 1999. godine u 74 godini života, čitamo: *Zvoneći zvonima naše crkve pozivala je ljude na molitvu i na slavljenje Gospodina. Sada je prešla u vječnost da ondje, u zajedništvu sa svim anđelima i svetima, za- uvijek slavi Gospodina i uživa milinu njegove blizine.*

Dolaskom novoga župnika Andrije Anišića, Sestrama je određen honorar za četiri službe: *Katehistica, sakristanka, zvonarka i orguljašica.* U zapisniku izvanredne sjednice Pastoralnog vijeća održane 11. rujna 1994. godine stoji da se za svaku navedenu službu *do- djeljuje novčani iznos u visini deset tih misa.* Po tada važećem taksatoriju Subotičke biskupije to je ukupno iznosilo 140 dinara mjesečno. Jedna tiha misa bila je 3,5 dinara. No, navedeni iznos se mijenjao često, uglavnom povećavao, u zavisnosti od tečaja njemačke marke a kasnije eura.

Teza Zelić, dugogodišnja zvonarka crkve sv. Roka

O načinu zvonjenja

Zvonjenje zvonima do elektrifikacije bilo je ručno. Užad od zvona spuštala su se do donjeg dijela tornja koji se nalazi iza kora odnosno orgulja. Do toga dijela dolazi se od razine kora uskim, spiralnim, zidanim stepenicama. Zvonar, dakle, nije smio biti pregojazan a niti star kako bi se mogao svaki dan onuda popeti i zvoniti. Najtežim zvonom sigurno nije mogla zvoniti samo jedna osoba. No, tim zvonom se i nije svaki dan zvonilo, tako da se za zvonjenje tim zvonom uvijek našla pomoć zvonaru koji je redovito vršio tu službu.

Umjesto zaključka – obred blagoslova Zvona

U obredniku „Blagoslovi“ Katoličke Crkve XXX. glava nosi naslov BLAGOSLOV ZVONA. U uvodniku u sam obred stoji: *Stari je običaj da se kršćanski puk saziva nekim znakom ili zvonjavom na liturgijski sastanak ili da se upozori na važne događaje u mjesnoj zajednici. I tako glas zvona na neki način izražava osjećaje naroda Božjega i kad je on radostan i kad plače, kad zahvaljuje i kad ponizno moli, kad se skuplja i Kristu očituje otajstvo svojega jedinstva.*

Zbog dublje povezanosti što je zvona imaju sa životom kršćanskoga puka raširio se običaj, koji treba sačuvati, da se zvona blagoslove prije podizanja u zvonik (br. 1032-1033).

U uvodu u blagoslov stoji: *Danas nam je svanuio radostan dan kad ova crkva dobiva nova zvona. Tako nam se pruža prilika da ovim slavljem blagoslivljamo Gospodina. Zvona su na neki način povezana sa životom naroda Božjeg: njihova zvonjava označava vrijeme molitve, skuplja puk na obavljanje liturgijskih čina, vjernike upozorava na značajnije događaje koji pogadaju radošću ili bolom ovu crkvenu zajednicu (ovaj grad) ili pojedine vjernike. Zato s pravom pobožnošću prisustvujmo ovim obredima. Kada u svom svakodnevnom životu čujemo zvona, sjetimo se da smo jedna obitelj i da nas njihova zvonjava poziva na okupljanje i očitovanje našega jedinstva u Kristu.*

Slijedi čitanje Božje riječi (Mk 16, 14-16) ili neki drugi odlomak iz Svetoga pisma koje obrednik predlaže. Nakon Prošnji slijedi Blagoslovna molitva: *Blagoslivljamo te, Gospodine, sveti Oče! Sina si svoga poslao na ovaj svijet da ljude, neslogom grijeha raspršene, svojom krvlju sabere te skupljene u jednom ovčinjaku kao pastir vodi i hrani. Zato te, Gospodine, molimo: neka tvoji vjernici na glas zvona hitro i radosno hrle u crkvu. Ustrajni u apostolskom nauku, u bratskoj slozi, u lomljenju kruha i u molitvi, neka budu jedno srce i jedna duša na hvalu slave tvoje! Po Kristu Gospodinu našem. Amen.*

Želja

Volio bih kada bi ovaj članak bio poticaj na zahvalnost za dar zvona, ali još više da vjernici na glas zvona doista „hitro i radosno hrle u crkvu“ ili se mole u svojim kućama osobno ili zajedno kako bi im Gospodin umnožio vjeru, učvrstio ufanje a nadasve usavršio ljubav kako bi danomice mogli rasti u svetosti.

250 godina subotičke stolne bazilike svete Terezije

Piše: Stjepan Beretić

Od 1497. do 1680. Subotica bez crkve i župnika

Iz srednjeg vijeka povijest nam je zabilježila ime jednog subotičkog župnika. Bilo je to u vrijeme nadbiskupa Petra Váradija kad se 1497. godine spominje župnik Luka. Župljanima subotičke župe je prijetila kazna ako i dalje budu zanemarivali isplaćivati svoje dugove prema nadbiskupiji. O povijesti subotičke župe, pa tako ni od crkve iz srednjeg vijeka nije ostalo gotovo ništa. Dolaskom Turaka su se u Subotici za ono malo preostalih katolika starali segedinski franjevci. Prema sačuvanom prijepisu prve subotičke matice zaključujemo da je u Subotici 1687. godine djelovao franjevac Bartul Benjović. Godine 1693. se osim oca Bartula spominju još i Jerko Guganović iz Ludoša. Dok je boravio u Subotici, smjestio se u jednu sobicu u gradskoj tvrđavi koju su Subotičani zvali kula. Tu je našao jednu veću prostoriju koju je uredio za bogomolju, gdje su se vjernici okupljali na svetu misu. Godine 1710. obnovljena je subotička župa te je povjerena franjevcima na upravu.

Od bogomolje do župne crkve

Bogomolja u tvrđavi se brzo pokazala premalom. Zato je 22. rujna 1730. godine pod današnjim svetištem franjevačke crkve položen kamen temeljac za franjevačku crkvu. Gradnja crkve je išla vrlo brzo, pa je kalačko bački nadbiskup Gabriel Patačić 15. travnja 1736. godine posvetio crkvu. U Subotici je 3. rujna 1738. godine položen kamen temeljac za gradnju zavjetne kapele svetoga Roka.

Spočetka su franjevci u Subotici propovijedali samo „dalmatinski“. Prvi mađarski propovjednik se u gradu spominje 1731. godine. Broj mađarskih vjernika se povećavao doseljavanjem iz Segedina i Kecskeméta, a od 1753. je u Subotici djelovao i jedan njemački ispovjednik. U to vrijeme se tijekom svetoga tjedna križni put molio hrvatski, mađarski i njemački. Nedjeljom i blagdanom se u 8 sati poslije propovijedi na hrvatskom jeziku služila sveta misa s hrvatskim pjevanjem, a u 10 sati je bila propovijed na mađarskom jeziku, pa sveta misa. Vjeronauk se na mađarskom jeziku držao nedjeljom popodne u 13 sati u kapeli svetoga Roka, a hrvatski se držao u crkvi u 15 sati. Pretijesnom se pokazala i lijepa franjevačka crkva. Zato su franjevci 1772. godine dopuštenjem nadbiskupa u hodniku pokraj crkve postavili oltar Crne Gospe, pa su tako od hodnika napravili još jednu crkvu.

Nedostatak propovjednika

István Iványi na 270. stranici svoje knjige bilježi da je 1759. godine u Subotici bilo 5 franjevaca koji su znali propovijedati hrvatski. Ipak 8. lipnja 1759. gradsko vijeće traži još dvojicu. Vremenom se stanje pogoršalo, pa se gradsko vijeće 20. ožujka 1762. godine obratilo provincijalu s tužbom da se u Subotici gotovo sve crkvene funkcije obavljaju na mađarskom jeziku. U gradu je 1763. godine bilo 300 obitelji mađarskoga jezika, a 1000 hrvatskoga jezika. Iványi spominje jednog franjevca koji je među vjernicima mađarskog jezika poticao netrpeljivost prema Dalmatincima (Iványi, 270). Gradsko vijeće je čak predlagalo da se subotički samostan izdvoji iz mađarske provincije te da se preda hrvatskoj provinciji. Potrebama subotičke župe franjevci nisu mogli udovoljiti zato što nisu imali odgovarajućih redovnika.

Svjetovni svećenici na čelu župe

Teško je nadbiskup uvjerio gradsko vijeće da je dobro župu povjeriti svjetovnim svećenicima. S gradom je 1773. godine pregovarao po svojim kanonicima, a 19. svibnja 1773. je i sam osobno došao na pregovore. Toga je dana potpisan ugovor o predaji subotičke župe svjetovnim svećenicima. Taj ugovor je 7. siječnja 1774. godine svojim potpisom potvrdila i kraljica Marija Terezija. Grad je izdvojio mjesto za novu crkvu i župni dom. Za privremenu župnu crkvu će poslužiti kapela svetoga Roka, koja se ima daščanim trijemom proširiti da može primiti veći broj vjernika. Trijem je 26 stopa dug (821,86 cm) i 10 stopa širok (316 cm). U kapeli je trebalo podići još dva sporedna oltara. Za stan župnika i četiri kapelana je grad odredio časnički dom,

a za nagradu župniku odredio je iz gradske blagajne 1000 rajnskih forinti, 25 hvati drva za loženje. Dok se ne podigne nova crkva i župni dom, nadbiskup neće imenovati subotičkog župnika, već samo upravitelja župe.

Privremeni zvonik kraj kapele svetoga Roka

O trošku grada podignut je zvonik i u njemu 1777. godine postavljena zvona iz peštanske ljevaonice Gohl. Zvono svete Katarine teško oko 150 kg, zvono svetog Nikole teško oko 321 kg, i zvono svetog Vendelina teško oko 555 kg. Zvona su se prvi put oglasila 20. rujna 1777. godine. Grad i župa su za tu priliku pripremili veliko slavlje i pravu gozbu.

Prvi svjetovni svećenik na čelu župe

Konačno je na izvanrednoj sjednici gradskog vijeća 28. rujna 1773. godine predstavljen prvi svjetovni upravitelj subotičke župe Stipan Ranić i njegova tri kapelana. Za staratelja crkve grad je izabrao Luku Vojnića, Mialtra za sakristana i zvonara, a za kantore Jakoševića i Josipa Zomborčevića. Proštenje svetoga Mihovila se proslavilo 29. rujna, a 30. rujna 1773. je obavljena primopredaja župe, koju je dr. Stipan Ranić službeno i preuzeo 1. listopada 1773. godine.

(Prema Istvánu Iványiju, *Szabadka szabad királyi város története*, 1892., 2. dio, 258-287)

Nova crkva

Premda je nadbiskup kalačko-bački više puta izrazio spremnost da subotičku crkvu podigne svojim novcem pod uvjetom da imenovanje subotičkog župnika bude samo njegova povlastica, gradsko vijeće nije htjelo na to pristati, budući da su se pozivali na listinu svojih povlastica. Na koncu je grad na sebe preuzeo teret gradnje crkve, što je i bila dužnost grada, jer je grad imao pravo patronata, iz čega je proizlazila i vlast biranja župnika. Zidarski majstor Ferenc Kaufman iz Pešte je prikazao kanoniku Glaseru nacrt za novu crkvu. Crkva je trebala biti građena po uzoru na peštansku „rokkantak temploma“ (duga 23, a široka 9 hvati). Nacrt se kanoniku nije dopao, pa je pred njim Ferenc Kaufman pripremio novi nacrt za crkvu dugu 27 i široku 11 hvati. Crkva bi imala jedan zvonik sagrađen uz zid crkve. I kad je gradnja započela, 13 godina nakon početka su se planovi stalno mijenjali (Tormásy, 162).

Kamen temeljac

Kanonik dr. Gabriel Glaser je obavijestio nadbiskupa da je zidarski poduzetnik Franz Kaufman stigao u Suboticu 12. listopada 1773. godine. Izmjerio je zemljište na kojem se ima graditi crkva i župni dom na površini od 90 x 50 hvati. Oko temelja crkve je bilo nekoliko već izvlaštenih obiteljskih kuća, koje se zbog blizine zime nisu rušile, već su ostale do proljeća naredne godine. Odmah su iskopani temelji za svetište crkve gdje će se položiti kamen temeljac. Na blagdan svete Terezije od Isusa, 15. listopada ujutro u 7 sati se služila sveta misa u kapeli svetoga Roka. U 8 sati se oglasilo „prvo zvono“, u pola 9 „drugo zvono“, a u 9 sati su se oglasila sva zvana. Tada je krenula procesija do gradilišta. Kanonik se iznenadio zato što je u procesiji bilo puno naroda premda je bio radni dan. Na gradilištu je bio pukovnik sa sedmoricom časnika, podžupan sa svojim zamjenikom, javni bilježnik sa svojim zamjenikom, ravnatelj nadbiskupskih dobara, gradsko vijeće i zastupstvo, cehovi sa svojim barjacima, vojni kapelan s vojnim orkestrom, franjevci koji su došli pod križem. Okupili su se i svećenici iz susjednih općina. Na gradilištu je Gabriel Glaser blagoslovio samo gradilište i kamen temeljac, koji je uz bubnjeve, svirku limene glazbe i uz topovske salve položio na za to određeno mjesto. Za kanonikom su prilazila ugledna gospoda i gospođe, koje su u temelj položile po jednu opeku. Upravitelj župe dr. Stipan Ranić je zatim održao propovijed na dalmatinskom jeziku. Na gradilištu je bio podignut šator, gdje se služila svečana sveta misa. U milostinju se skupilo 11 forinti. Poslije liturgijske svečanosti u gradskoj kući je vijeće priredilo svečanu gozbu. Održano je više svećanih govora u čast kraljevskom veličanstvu i u čast nadbiskupu. Za vrijeme objeda su sudionici darovali 153 zlatnika za gradnju crkve. U nedjelju koja je pala u osminu blagdana svete Terezije, 19. listopada priredio je upravitelj župe u župnom stanu objed, na kojem je skupljeno 400 forinti za gradnju crkve. Darovi su predani staratelju crkve, koji je sam darovao još 20 zlatnika. Stariji Rudić je dao 30 zlatnika. (Prema tekstu Gáborra Tormásyja u knjizi *A szabadkai római katolikus főplébánia története* iz 1883. godine, str. 162-168).

Gradnja crkve i zvonika

Prema pisanju subotičkog lista *Bácskai Ellenőr* u broju 46, 1894. godine, u Subotici je vladalo veliko oduševljenje za gradnju crkve. Nažalost, polaganje kamena temeljca 15. listopada 1773. godine i brzina gradnje crkve nije odgovarala oduševljenju. Ubrzo je nestalo novaca. Ono što je nadbiskup darovao u naravi i novcu, kao i onaj skroman iznos koji je izglasala gradska

uprava brzo se potrošilo, a splasnulo je i prikupljanje darova od vjernika. Zato je gradsko vijeće već 1775. godine odredilo da na crkvi radi samo pet zidara s jednim odgovornim nadzornikom. Tormásy piše (str. 169) da nije uspio otkriti kad je odlučeno da crkva dobije dva zvonika. Godine 1787. učinak tih radova je bio vidljiv u visini zidova, koji su se iznad površine zemlje digli na svega dva hvata i pet stopa. U međuvremenu je kraljevsko namjesničko vijeće zbog rata zabranilo nastavak radova, pa je gradnja obustavljena do proljeća 1792. godine. Tada je gradsko vijeće pozvalo građane da svojim darovima pomognu nastavak gradnje. Sami su vijećnici prednjačili svojim darovima. Grgo Kopunović se kao staratelj nove crkve odrekao nagrade koja mu je pripadala iz crkvene blagajne, a gradsko vijeće se dalo na proizvodnju opeke, dok je župnik Ivan Lukić skupio 4000 forinti. I drugi su prikupljali novac, a što je još nedostajalo, gradsko vijeće je osiguralo pozajmicom. Končno 18. kolovoza 1794. godine se svečano mogla nastaviti ubrzana gradnja. Radovi su tako napredovali da je 1796. godine već cijela lađa crkve bila pokrivena šindrom.

Izgradnja zvonika

Sada se prišlo izgradnji zvonika. Kupole zvonika je izveo bajski tesar-ski majstor Jakob Schmiedhammer. Prijedlog za tornjeve, kako ih je on htio izvesti, morao je mijenjati. Na spomendan svetoga Franje, 4. listopada 1797. godine majstor je pokrio i crveno obojio kupole tornjeva. Trebalo je još samo postaviti križeve. Budući da radnici nisu znali pojedinosti o gradnji crkve, postavili su bez blagoslova križ na sjeverni zvonik. Postavljanje križa na južni zvonik je bolesni župnik Ivan Lukić zabranio. Kako je sam bio već na samrti, dao je pozvati gvardijana da svečano blagoslovi drugi križ. Gvardijan se rado prihvatio te dužnosti, pa je u pratnji kapelana blagoslovio križ za južni zvonik, tako da je istoga dana (4. listopada 1797.) u podne već i postavljen.

Prvi javni spomenik u Subotici

Nakon blagoslova i postavljanja križa valjalo je ožbukati crkvu iznutra i izvana. Gradsko vijeće je odlučilo postaviti kameni kip Blažene Djevice Marije. Kip je naručen kod budimskog kamenoresca Frigyesa Helda, a visina mu iznosi 8 stopa. Mjesni zidar Ferenc Maurer je kip postavio na određeno mjesto, gdje i danas stoji. Žbukanje crkve i unutrašnje uređenje je moglo biti potpuno završeno 1798. godine. O tome svjedoči kronostih Antuna Parčetića koji do danas stoji na pročelju crkve: HANC TIBI COELI REX EXTRVXE-

RAT VRBS NOVA SEDEM. (=Tebi je, Kralju neba ovo sjedište podigao novi grad). Zbir istaknutih slova daje godinu 1798: C I I C L I X X V X V V D M : 100 + 1 + 1 + 100 + 50 + 1 + 10 + 10 + 5 + 10 + 5 + 5 + 500 + 1000 = 1798.

Prva sveta misa u novoj crkvi

Dan posvete crkve je do danas ostao nepoznat. Zna se da je nadbiskup Ladislav Kolonić 13. i 14. listopada u novoj crkvi dijelio sakrament svete potvrde. Na dan proštenja, 15. listopada je u nazočnosti nadbiskupa prvu svetu misu u novoj crkvi služio kalački kanonik. Bolesni subotički župnik, Somborac Ivan Lukić je umro 21. listopada 1797. godine. Nadbiskupski ordinarijat je pohvalio župnika Lukića, čijim je nastojanjem dovršena i blagoslovljena crkva svete Terezije. Pretpostavlja se da je blagoslov nove crkve svakako bio prije smrti župnika Ivana Lukića.

Prvi oltari u novoj crkvi

Kao prvi oltar podignut je uz sjeverni zid crkve, troškom Stanislava Prčića, oltar Svetoga Križa. Izvorna oltarna slika Josefa Schöffta je 1894. godine zamijenjena slikom Emanuela Walcha. Nasuprot tom oltaru je iz ostavine pokojnog župnika Ivana Lukića podignut oltar njegovog zaštitnika svetoga Ivana Krstitelja. Troškom Anne Prčić rođene Gombos, supruge Damjana Prčića, podignut je uz sjeverni zid oltar Presvetog Trojstva. I ta je slika 1894. godine zamijenjena slikom Svete obitelji, koju je naslikao Kaspar Schleibner. Nasuprot tome oltaru podignut je o trošku baštinka Šimuna Vojnića od Bajše braće Ilije i Lovre oltar Žalosne Gospe. Ta su tri oltara podignuta 1803. godine.

Glavni oltar

Glavni oltar je podignut o trošku grada Subotice, a blagoslovio ga je kalački veliki prepozit i generalni vikar Márton Takács, koji je na novom oltaru, na dan proštenja, 21. listopada 1804. godine, služio prvu svetu misu. Na oltarnoj slici stoji tekst: Joseph Schöffft pinxit 1804 Pestini. (=Slikao Joseph Schöffft u Pešti). Ustanovio župnik Stjepan Beretić dne 13. veljače 2002. godine.

Iznad oltara se nalaze anđeli sa štitovima. Andeo na južnoj strani drži štit na kojem se do obnove katedrale 1968. godine u vrijeme biskupa Zve-

kanovića nalazio tekst: „Caeli caelorum te capere non possunt, quanto magis domus haec“ tj. „Nebesa nad nebesima ne mogu te obuhvatiti, a kamoli ovaj dom“ (1. Kraljeva 8, 27). Umjesto toga teksta sada stoje stihovi svetoga Tome Akvinskoga: NOBIS DATUS NOBIS NATUS EX INTACTA VIRGINE (=nama darovan, nama rođen od čiste Djevice). Andeo na sjevernoj strani svetišta drži štit na kojem je stajao natpis „Ecce tabernaculum Dei cum hominibus“ tj. „Evo stana Božjeg među ljudima“ (Otk 21, 3). Prema svjedočenju ddr. Zoltána Rokayja od 3. siječnja 2005. godine, upravo su ti tekstovi bili na štitovima. Na tom štitu od 1968. godine stoje riječi svete Terezije od Isusa: DOMINE AUT PATI AUT MORI. (=Gospodine, daj da patim ili da umrem).

Oltar svetoga Josipa i biskupska grobnica

Godine 1804. je gradski vijećnik Grgo Kopunović dao podići oltar svetoga Josipa. Pred tim oltarom je Grgo Kopunović podigao grobnicu u koju je sahranjen on i njegov sin Veco. Zidarski majstor Mate Sebenji i njegov zet Josip Dulić su 24. travnja 1990. godine u nazočnosti generalnog vikara, msgr. Bele Stantića, župnika Stjepana Beretića i župnog vikara Róberta Erhárdta otvorili i očistili grobnicu. Posmrtni ostaci Grge i Vece Kopunovića su sasuti. Tako je u grobnici osigurano mjesto za sahranu četiriju biskupa. U grobnicu je 26. travnja 1991. godine sahranjen biskup Matija Zvekanović. Njegovi su posmrtni ostaci sasuti prije pogreba biskupa Večerina, koji je sahranjen 1. rujna 2022. godine.

Oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije je 1805. godine dala podići supruga Grge Kopunovića Barbara rođena Zelić. Taj je oltar blagoslovljen na Materice (treća nedjelja došašća) 1805. godine.

Oltar svetoga Ivana Nepomuka je 1807. godine dao podići Ivan Antunović. Oltar je blagoslovljen 16. svibnja 1807. godine. Na dan svetoga Andrije, 30. studenog 1820. godine je blagoslovljen oltar podignut troškom potomaka Andrije Vojnića od Bajše.

Velika obnova katedrale 1893. – 1895.

Subotički župnik Matija Mamužić (* 1847. + 1900.) je župnikovao od 1885. do 1900. godine. U njegovo je vrijeme provedena najopsežnija obnova katedrale. On je najzaslužniji i za orgulje, za vitraje, kipove, soboslikarsku ornamentiku i slike na svodovima današnje naše stolne bazilike. Do te velike Mamužićeve obnove katedrala je imala obične staklene prozore. Nije bilo

Matija Mamužić

ziku: KGL: BAY: HOFGLASMALEREI V F. X. ZETTLER. MÜNCHEN (Bavarsko kraljevsko stakloslikarstvo Franza Xavera Zettlera u Münchenu). Stare orgulje su zamijenjene sadašnjim orguljama iz pečuške radionice Josefa Angstera. Iz radionice Ferdinanda Stuflessera nabavljeni su kipovi u naravnoj veličini.

vitraja. Sve je to nabavljeno i učinjeno za njegove službe. Među ostalim, čitamo da je slikanje, sa soboslikarskim radovima u crkvi i s vitrajima, stajalo 30.000 forinti. Zidnu ornamentiku je izveo zagrebački majstor Johannes Clausen, a slike na svodovima su izveli akademski slikar Emmanuel Walch iz Innsbrucka i Kaspar Schleibner iz Münchena. Tada je katedrala dobila novi pod od keramičkih pločica. Do tada je pod bio od opeke velikog formata. Vitraji su doneseni iz Bavarske kraljevske radionice za vitraje. Ispod vitraja svete Margarete iznad južnog portala čitamo BAJOR: KIR: UDV: ZETTLER. X. F. ÜVEGFESTÉSZET MÜNCHENBEN. Ispod vitraja koji prikazuje svetoga Antuna Padovanskog stoji na njemačkom je-

Križne lađe

Zasluga je župnika Matije Mamužića i proširenje crkve. On je na mjestu starih sakristija dao podignuti križne lađe. Na sjevernoj strani je dao podići kapelu Presvetog Srca Isusova i novu sakristiju, koja je služila kao župna sakristija. U toj sakristiji je do danas ostao vrlo lijep namještaj. Priča se da je taj namještaj isplanirao Titus Mačković. Osim oltara u toj kapeli na svodu plijeni pozornost slika ukazanja Presvetog Srca Isusova. Oltar je dala podići Katalin Berényi Prádé. Uz kapelu je podignuta i sakristija. Na južnoj strani crkve je župnik Mamužić dao podići kapelu Lurdske Gospe. Oltar i kapela su dar njegove rodbine. Na svodu kapele je slika ukazanja Gospe u Lurdu.

I u jednoj i u drugoj kapeli je posebno bogata zidna ornamentika. I kapeli Lurdske Gospe je dodana sakristija. Ta je sakristija imala puno jednostavniji namještaj od one župne. Taj je namještaj zamijenjen novim 1968. godine. Ta je sakristija služila kao biskupska sakristija.

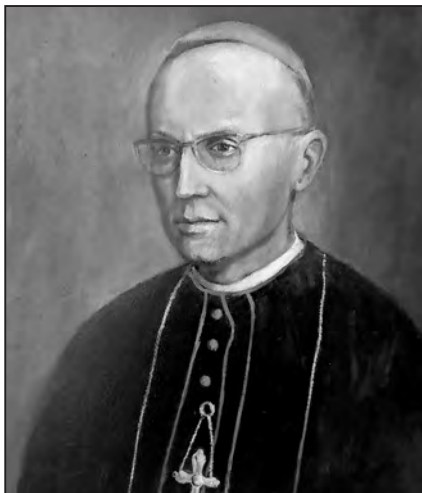

Vanjski zidovi katedrale

Cijelu fasadu katedrale je godine 1912. dao obnoviti župnik Dezső Vojnić od Bajše. Ta je obnova toliko uspjela da je do danas ostala gotovo neoštećena.

Dezső Vojnić od Bajše

Obnova katedrale 1966. godine

Matija Zvekanović

Pripremajući katedralu za slavlje 250. obljetnice polaganja kamena temeljca, župnik i biskup Matija Zvekanović je započeo sveopću obnovu katedrale. Tako se biskup Matija Zvekanović svrstao u red najvećih obnovitelja katedrale. Obnovljena je sva unutrašnjost, zidne dekoracije i slike na svodovima. Keramičke podne pločice su zamijenjene podnim pločama od istarskog kamena. Radovi na obnovi su završeni 7. prosinca 1966. kad je posvećen tadašnji glavni oltar. U oltarni kamen su ugrađene moći svetih mučenika Severa i Eutihijana. Svetište je preuređeno po nacrtima inženjera Bolte Dulića. On

se vodio načelom da svaka epoha treba ostaviti trag svoga vremena. Izgled svetišta, oltara, svetohraništa i ambona se nije svidao vjernicima. Oltar je posvetio biskup Zvekanović. Prisutni su bili i pomoćni zagrebački biskup Franjo Kuharić, koji je propovijedao, i pomoćni vladika križevački Joakim Segedi. O toj obnovi je u privatnom pismu 14. listopada 2016. godine pisao pokojni župnik subotičke župe Blažene Djevice Marije Majke Crkve – Andrija Kopilović.

Oltarna slika svete Terezije je prilikom te obnove nešto spuštена, pa je tada ponovo „otkriven“ ovalni vitraj iznad današnjeg oltara. Obnovom su uklonjene sve oltarne menze kod bočnih oltara. Dan posvete ili blagoslova katedrale se do biskupa Zvekanovića čuvao samo u predaji. Zato je revni župnik i biskup htio „ozakoniti“ dan posvete. Nakon dosta „dugih rasprava“ je „nađeno rješenje“. Posvetit će sporedni, mramorni oltar svetoga Križa. U molitvama posvete se koristila formula da je oltar na čast Blažene Djevice Marije, te je tim oltarom posvetio crkvu onim dugim obredom (čišćenje, uzimanje u posjed – pisanje grčkog alfabeta i latinske abecede, pomazanje...). Na posveti je bio i skopsko-prizrenski biskup Nikola Prela. Tako je katedrala dobila 14. listopada kao dan posvete. Na tom sporednom oltaru se za vrijeme biskupa Budanovića služila župna misa na mađarskom jeziku. Članovi rožarskih vijenaca su svoje subotnje mise davali služiti na tom oltaru, dok su se ranije služile na oltaru Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Grijanje u katedrali

Kod uvođenja grijanja u katedrali je trebalo ukloniti dva grba koji su stajali iznad oltara svetoga Josipa i iznad oltara Uznesenja Marijinog. Na tome se nije stalo. Uklonjeni su svi grbovi darovatelja koji su dali graditi pojedine sporedne oltare. Na mjestu gdje su nekada stajali oltari, sada su postavljene isповјedaonice, koje su postavljene na stepenicu na kojoj bio nekadašnji oltar. To je bilo vrlo loše rješenje, jer su ljudi znali pasti kada su izlazili iz isповјedaonice. Te su stepenice uklonjene.

Subotička biskupija

Na blagdan Obraćenja svetoga Pavla, 25. siječnja 1968. godine, sveti papa Pavao VI. ustanovio je Subotičku biskupiju. Prvim subotičkim biskupom imenovan je dotadašnji apostolski upravitelj Bačke apostolske administrature, Matija Zvekanović. Župna crkva svete Terezije Avilske postala je tada katedralnom crkvom.

Vitraj obraćenja svetoga Pavla

Prilikom te obnove najveći i vrlo trošni vitraj na koru je zamijenjen novim. Novi vitraj prikazuje obraćenje svetoga Pavla pred Damaskom. Prema nacrtu osječke umjetnice Ivane Curilović izradili su ga majstori u somborskoj radionici Stanišić. Zbog opasnosti od urušavanja svodova vitraž je 25. travnja 2017. demontiran i odnesen u Atelje Stanišić u Sombor na konzerviranje.

Posljednja obnova katedrale

Velika obnova katedrale je započela 2015. godine uvođenjem nove električne instalacije, koja je bila nužna zbog dotrajalosti stare već višeslojne instalacije. Ugrađena je raskošna suvremena LED rasvjeta. U isto vrijeme su izgrađeni novi drveni prozori za cijelu katedralu. Prozori su konzervirani i čuvaju se u dvorištu Ordinarijata. Pristupilo se ugradnji megašipova pod zvonike u nadi da će to učvrstiti stabilnost zvonika i zaustaviti njihovo slijeganje. To je bilo 2017. godine. Nato su se u katedrali pojavile neke nove pukotine, a pukotina na pročelju se proširila.

Prošireno je svetište katedrale. Stari oltar iz 1966. godine je uklonjen. Dotjeran je cijeli pod u katedrali istarskim kamenom. Stara mramorna zidna obloga zidova je zamijenjena novom. Župnik se 1. svibnja 2017. obratio Biskupskom ordinarijatu za podizanje novog oltara. Radove je izveo stolarski majstor Stipan Bašić. Prema sačuvanom starom svetohraništu, isti je majstor sagradio novo svetohranište, koje u svemu odgovara stilu katedrale. Godine 2018. je jedna mađarska tvrtka pokušala sanirati pukotine i zaustaviti slijeganje zvonika i zidova injektiranjem posebne kemikalije koja je imala zadaću umiriti slijeganje i učvrstiti temelje. Tada se pojavila velika pukotina na podu u predvorju pod korom. Glavna se vrata više nisu mogla ni otvoriti i zatvoriti. U to vrijeme, 2018. godine je popravljana i obojena fasada na apsidama, a na sakristijama su ugrađeni novi već pripravljeni prozori.

Jubilej u teško oštećenoj katedrali

15. listopada 2023. se navršava 250 godina od polaganja kamena temeljca za današnju stolnu crkvu svete Terezije. Izblijedjela je nada da će se jubilej slaviti u obnovljenoj subotičkoj stolnici. Njezin najveći vitraj, koji prikazuje obraćenje svetoga Pavla, je konzerviran u radionici Stanišić u Somboru. Orgulje su rastavljene i čuvaju se u dvorani Katoličkog kruga. Jedna petina katedrale i predvorje je pregrađeno, jer je po mišljenju stručnjaka taj dio lađe

crkve nestabilan. Taj ograđeni dio katedrale je osiguran čeličnom konstrukcijom, koja treba spriječiti daljnje slabljenje pročelja. Lijepa zvona subotičke stolne bazilike stoje nijema od 2016. godine. Njima se ne smije zvoniti zbog navodno preosjetljive pukotine na pročelju. Ostaje nam nada da će obnova i učvršćenje pročelja i zvonika prije ili kasnije ipak uspjeti.

Tri velika obnovitelja subotičke stolne bazilike

Župnik dr. Stipan Ranić se radovao polaganju kamena temeljca i početku gradnje ove subotičke velike crkve. Njezin prvi veliki obnovitelj je bio župnik Matija Mamužić 1893. godine. Drugi veliki obnovitelj je bio župnik Dezső Vojnich od Bajše koji je obnovio cijelu fasadu katedrale. Treći veliki obnovitelj je bio župnik i biskup Matija Zvekanović koji je 1966. godine u potpunosti obnovio njezinu unutrašnjost, da njezina ljepota iz 1894. godine ponovo zablista. Tako je biskup Zvekanović počeo velike pripreme za proslavu 200. obljetnice središnje subotičke župne crkve. *Subotička Danica* čestita veliki jubilej naše katedrale uz želju da se njezina obnova što prije dovrši.

KAD

Kad sunčane sjene ispune jutro,
i mirisom blagim zatalasaju žita.

Kad golub prhne sa breze zelene,
i vjetrić zaleluja makove crvene.

Kad iskrena suza na čist obraz kane,
kad ti majčina riječ dušu dotakne.

Kad shvatimo da poniznost sa Križa dolazi,
a život bez Boga uzalud prolazi.

Kad cijeli život u jednomu danu nestane,
I kad se ispiše zadnja stranica,
onda ćemo shvatiti da našem življenju
je samo Nebo granica.

Marica Mikrut

O povijesti jedne srušene kapele

Kapela svetog Ivana Krstitelja

Piše: Dražen Skenderović

Grad Subotica ima više kapela, osobito onih koji se nalaze u grobljima, ali također i u samostanima, pa u pojedinim crkvenim ustanovama (Dom Biskupije, Sjemenište *Paulinum*, Svećenički dom *Josephinum*). Ako izuzmemo kapele na grobljima među kojima je najpoznatija kapela u čast svetom Josipu na groblju svetih Petra i Pavla (ili Peić kapela na Bajskom groblju), dvije najpoznatije kapele među Subotičanima su kapela Crne Gospe kod franjevaca i kapela u čast svetom Roku u današnjoj ulici Matka Vukovića. No, u Subotici je bilo i nekoliko kapela o kojima se danas malo zna i kojih više ne vidimo jer su nestale, bilo rušenjem bilo prenamjenom objekata. Jedna od kapela o kojoj se danas malo zna je i kapela u čast svetog Ivana Krstitelja koja se nalazila na Bajskom putu. Prije trideset i pet godina jedno malo svjedočanstvo o sakralnim objektima Subotice u *Subotičkoj Danici* napisao je Marin Šemudvarac. Kratko je spomenuo i ovu kapelu. U novije vrijeme vrlo lijep tekst napisao je Dezső Csúszó u časopisu *Bácsország* koji je poslužio kad osnova ovom zapisu.

Kapelu u čast svetom Ivanu Krstitelju na Bajskom putu podigla je obitelj Szerezlai, pa je u narodu ta kapela bila nazivana i Szerezlai kapela. Godine 1883. udovica Jánosa Szerezlaia, Rozalija (rođena Racsmány), zatražila je od gradskog vijeća dozvolu da podigne kapelu, koja je bila dio zajedničke oporuke spomenutih supružnika. U svojoj zamolbi napisala je da želi podići kapelu s obiteljskom grobnicom na, također, obiteljskom imanju (vinogradu) u Bajskim vinogradima. Gradsko vijeće je 11. travnja 1883. godine pozitivno odgovorilo na njezinu zamolbu, a ubrzo je počela gradnja kapele prema nacrtima Istvána Kósa. Kapela je završena 1885. godine i 29. lipnja iste godine blagoslovljena u čast svetog Ivana Krstitelja, a nalazila se kod današnjeg kućnog broja 87 na Bajskom putu. Prema tlocrtu veličina kapele bila je 4,85 x 6,25 m, a najviša točka kapele je iznosila 11,40 m.

István Iványi u svojoj monografiji o Subotici spominje da je riječ o prekrasnoj grobnoj kapeli koja je nalazi u blizine Bajске kapije (križanje Bajskog puta i današnjih ulica Mičurinove i Metohijske), a postoji i predaja da je puk kapelu nazivao *Lijepa kapela*. Kapela je imala zakladu u župi svete Terezije koja je iznosila ondašnjih 1800 kruna.

No, ono što je pomalo čudno u povijesti ove kapele jest razlog njena nastanka. Doista, zašto bi se gradila jedna kapela-grobnica u vinogradu kada se u blizini nalazi Bajsko groblje. O tome postoje dvije predaje. Prema jednoj, bračni par Szerezlai, koji je inače imao obiteljsku kuću na današnjem Trgu Jakaba i Komora, provodio je veliki dio svojeg odmora u vinogradu uz koji je bio podignut i križ 1871. godine. I tu se rodila misao da ovdje žele počivati

i nakon svoje smrti, pa je tako stajalo i u njihovoj zajedničkoj oporuci. Uz spomenuti križ, darivali su i osmu postaju na današnjoj gradskoj Kalvariji.

Druga predaja ipak ne donosi tako romantičnu priču koju je sastavio običan puk. Dakako, razlog je dozvola ukopa izvan groblja. Prema legendi, János je bio prijevoznik i na nagovor bogatog trgovca iz Baje obvezao se noću prevesti robu i trgovca u Baju. No, na izlazu iz grada János je ubio trgovca i ukrao skupocjenu robu. Počeo se naglo bogatiti, a ubrzo je sve priznao Rozaliji. Nakon svađe ona ga je prijavila policiji, ali je on sve uspio zataškati novcem. No glasine su se širile. I tako je nastala ova legenda, za koju ni do danas ne znamo ima li tračka istine. No, puk je razvio priču kako se ubojica ne može pokopati na javnom groblju jer se nije pokajao i za života nije učinio pokoru, te je radi toga i sagradio kapelu u koju bi mogao biti pokopan. Na kraju su i János i Rozalija pokopani u grobna mjesta u kapeli, a njihovi su nasljednici brinuli o njezinom održavanju.

Iako privatna, ova kapela će u jednom razdoblju svoga postojanja imati značaj za svoju okolicu. Naime, 1925. godine utemeljena je crkvena općina u Bajskim vinogradima, a već sljedeće godine 4. studenog Bačka apostolska administratura osnovala je vikariju svete Marije, ali je crkvena općina i dalje

djelovala pod imenom Bajski vinogradi. Iako je crkvena općina 27. travnja 1926. dobila zemljište na prostoru Starog Vašarišta, nije odmah imala sredstava za gradnju vjerskog objekta te je isprva za bogoslužje korištena kapela svetog Ivana Krstitelja. Bogoslužja nisu bila previše česta. Iz vizitacija saznajemo da je ovdje crkvena općina Bajskih vinograda svoje proštenje držala od 1924. (iako podatci kažu kako je osnovana 1925., vjerojatno je i ranije djelovala) do 1929. godine na dan Male Gospe. Nakon izgradnje bogoslužnog prostora na Starom Vašarištu, današnja župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije na Halaškom putu, Szerezlai kapela je krenula svojem kraju.

O kapeli je nakon nasljednika trebala skrbiti župa svete Terezije kojoj je oporukom ostavljen vinograd na Bajskom putu, da iz njegova prihoda održava kapelu. Poslije Drugoga svjetskog rata agrarnom reformom taj je vinograd oduzet. Bez sredstava kapela se više nije održavala i sve više je zapadala u ruševno stanje. Dozvolom gradske uprave od 7. travnja 1959. kapela je srušena, jer je građa bila dotrajala, krov je prokišnjavao, zidovi su popucali. Prije rušenja kapele, posmrtni ostatci graditelja su preneseni u obiteljsku grobnicu na Bajskom groblju. Materijal od kapele uz dozvolu crkvenih vlasti prodali su nasljednici obitelji Szerezlai. Ubrzo je nestao i križ koji je ondje stajao. U noći između 21. i 22. svibnja 1961. godine gornji dio križa je srušen i porazbijan na više komada.

Nažalost nisu sačuvane eventualne fotografije kapele svetog Ivana Krstitelja. Postoje samo graditeljski planovi. Prema jednom svjedočanstvu oltar iz kapele je biskup Zvekanović prenio u župu svete Terezije.

Ovo je jedno malo svjedočanstvo o zaboravljenoj i porušenoj kapeli. Bilo bi dobro da se sačuva spomen i na druge sakralne objekte ne samo grada Subotice, kojih više nema. Neka ovaj zapis bude tome poticaj.

Jedno podsjećanje

Prije 50 godina zabranjena *Subotička Danica*

Piše: *Andrija Anišić*

Subotička Danica je počela izlaziti 1884. godine. U kontinuitetu je izlazila do 1914. Ponovno se pojavila za 1919. godinu i izlazila do 1941. Poslije Drugoga svjetskog rata izišla je još za 1945. i 1946. godinu. Uslijedio je prekid do 1971. godine. *Subotička Danica* je objavljena za tu, 1971. i za 1972. godinu. Bio je to pokušaj oživljavanja ovog bunjevačkim Hrvatima dragog kalendara. Bilo je to, kako znamo, u vrijeme tzv. Hrvatskog proljeća. No, komunistički režim brzo je „stao na kraj“ tom pokušaju. *Subotička Danica* za 1972. godinu je objavljena u izdanju Župnog ureda sv. Roka u Subotici, a glavni i odgovorni urednik je bio župnik Blaško Dekanj. Međutim, prodaja te *Subotičke Danice* zabranjena je odlukom Okružnog suda u Osijeku, br. Kr. 1/72 od 14. svibnja 1972. godine te Vrhovnog suda Hrvatske br. Kž. 126/72 od 27. svibnja 1972. godine. Rješenje o obustavi distribucije donio je Općinski sud u Subotici, Posl. Br. I.1847/72. od 19. lipnja 1972. U Rješenju stoji: *Upućuje se sudski organ Vujković L. Luka da kod izdanja župskog ureda „Sv. Roko“ u Subotici, ul. Ivana Milutinovića br. 52, prikupi sve primerke kalendara „Subotička Danica“ za 1972. godinu štampane u poduzeću „Tipografija“ – Đakovo, iste oduzme i poništi. Uništenje predmetne štampe izvršiti spaljivanjem i sačiniti komisijski zapisnik. Poziva se rukovodilac izdanja župskog ureda „Sv. Roko“ u Subotici da sudskom organu dozvoli pristup, omogućiti po svim prostorijama Ureda prikupljanje predmetne štampe do i jednog primerka, pod pretnjom novčane kazne od 500,00 dinara. Rješenje je potpisao sudac Marko Krnajski.*

OPŠTINSKI SUD U SUBOTICI
Posl.br.L.1847/72
Subotica, 19.juni 1972.

Opštinski sud u Subotici po sudiji Krnajski Marku u predmetu zabranje, rasturanja štampe - kalendara "Subotička Danica" za 1972.godine od strane zvanja župskog Ureda "Sveti Roko" u Subotici, doneo je sledeće

r e š e n j e

Na osnovu pravomoćnog i izvršnog rešenja Okružnog suda u Osijeku br.Kr.1/72 od 14.maja 1972.godine i Vrhovnog suda Hrvatske br.KK.126/72 od 27.maja 1972.godine, a stavu 2. i 3. Odluke određuje se izvršenje

Upućuje se suđski organ Vujković L.Luka da kod izdanja župskog ureda "Sv.Roko" u Subotici ul.Ivana Milutinovića br.52 prikupe sve primerke kalendara "Subotička Danica" za 1972.godinu štampani u preduzeću "Tipografija" Djakovo, iste oduzme i poništi.

Uništenje predmetne štampe izvršiti spaljivanjem i sačiniti komisijski zapisnik.

Poziva se rukovodilac izdanja župskog ureda "Sv. Roko" u Subotici da sudskom organu dozvoli pristup, omogućiti po svim prostorijama Ureda prikupljanje predmetne štampe do i jednog primerka, pod pretnjom novčane kazne od 500,00 dinara.

O b r a z l o ž e n j e

Okružni sud u Osijeku je dana 8.juna 1972.godine dostavio ovom sudu načelom za preuzimanje mera o zabrani rasturanja predmetne štampe od strane zvanja župnog Ureda "Sv.Roko" u Subotici.

Pravosnažnim i izvršnim rešenjem Okružnog suda u Osijeku br.Kr.1/72 od 14.maja 1972.godine u odeljku 2. i 3. odlučeno je da se od zvanja župskog ureda "Sv.Roko" u Subotici oduzmu i unište kalendari "Subotička Danica" za 1972.godinu, te je odlučeno kao u dispozitivu.

za tačnost otpremiti

sudija:

KRNAJSKI MARKO, s.r.

Istraživao sam razlog navedene zabrane i nisam naišao na pisani trag o tome. Sjećam se da sam jednom pitao pokojnog prof. Belu Gabrića zbog čega, zbog kojeg članka je ta *Subotička Danica* zabranjena. On mi je tada rekao da je to bilo zbog članka Lazara Ivana Krmpotića: „Dojmovi sa puta po Americi“. Članak je objavljen na stranicama 108-113. Ne ulazim u analizu toga teksta niti u razloge zbog kojih je *Subotička Danica* mogla biti zabranjena. Navodim samo još dvije notice o tom nemilom događaju koje sam pronašao. Prof. Bela Gabrić u svom članku o 150. obljetnici župe sv. Roka u Subotici spominje i sljedeće: *U*

kratkotrajnom hrvatskom proljeću u Subotici bila je nada da će župa sv. Roka opet postati kulturni centar. Sagrađena je vjeronaučna dvorana za održavanje vjeronauka i za priredbe. Pod uredništvom Blaška Dekanja objavljen je kalendar „Subotička Danica“ za 1971. i 1972. godinu. Ali, taj naš kalendar za 1971. godinu bio je dočekan ostrim napadima u sredstvima javnog priopćavanja, a za 1972. godinu je sudski zabranjen zbog neopravdanih optužbi (Subotička Danica za 1993. godinu, str. 237). Na hrvatskoj Wikipediji u članku o Subotičkoj Danici piše: Oslobođenjem je opet obnovila rad te je već 1945. izašao novi broj, kao i 1946., a onda joj je zabranjen rad. Uslijedilo je novo razdoblje neizlaženja, koje je potrajalo do 1971. i hrvatskog proljeća, kada je za slobodnijih kretanja izašao broj, kao i broj za 1972. Ta dva broja je uređivao Blaško Dekanj, ondašnji župnik subotičke župe sv. Roka. Slomom hrvatskog proljeća i progonom proljećara i svake sumnjive hrvatske inteligencije, godišnjak je zabranjen. /Hr.wikipedia.org/

Za kraj ovoga podsjećanja interesantno je spomenuti da je iste godine zabranjena i *Istarska Danica*. Na portalu *Glas Istre* <https://www.glasistre.hr/> pronašao sam sljedeći opširni članak, u rubrici: Zrcalo vremena. Autor teksta je Robert Buršić, a objavljen je 4. prosinca 2021. Prenosim samo uvod u članak: *Obljubljeni kalendar ugledao svjetlo dana pa ga dohvatile MRAČNE SILE JEDNOUMLJA. Istarska Danica za 1972. godinu, zbog nekoliko bezazlenih tekstova nije prošla cenzuru, ugašena je zajedno s Hrvatskim prolje-*

ćem. Spor oko nje vodio se na sudu u Puli, gdje je konačno bila i zabranjena, ali je prije toga već bila kod čitalaca te je cenzura zapravo nije ni dohvatila.

Bila su to teška i tužna vremena. Ne ponovila se. Naša *Subotička Danica* od 1984. pa do ove godine ponovno izlazi i ponosni smo na nju. Neka nam ona bude tračak svjetla i nade u sadašnjem teškom i prečesto tmurnom vremenu u kojem se nad čovječanstvom nadvija prijetnja čak i nuklearnim ratom.

BILINA SVIĆE

Na srid biline sviće, moja, tvoja,
naša slabost.
I riči ćutu, tila treperu,
želje u plamu sviće jecu.
Oživila okovana samoća.
Lance potrgala, mira joj dosta.
Usne putuju istim putem
uporne ko suša žednih duša.
Bilina škriplje,
zgužvana tila grli.
Poslidnji trag, mrvica samoće
pod svićom se kida i mrvi.
Naše vrime ko naša nada
juri od mrtvila do zvizdanog praska.
U jecaju zalutala tila pogledima vatre,
dahom davljenika kliču.
Dok su kapljice bisera oprala tila
svića u počinku vodi nas u raj.
Na tren opet zatreperi.
Pogledi se u u tragu sinje srelj.
Nije još kraj.

Željko Šeremešić

PROŠTENJE NA ČIKERIJ

I piva gromko
sad to
miris dračovi
cvatova bili!

I mili svečan,
s gredice,
stameni spokoj
stare kruške!

I grli nebo
vinograd,
raž i bostan
u naporu slasti rasta!

I *najeren* pisak
umiva staze
strasti radosti
trajne!

Grome, grome
to nade tako
proštenja
na Čikeriji.

Tomislav Žigmanov

Obljetnice

50 godina svećeništva preč. Györgya Juhásza

György Juhász je rođen u Čantaviru 11. studenog 1946. Teologiju je studirao u Đakovu, (1967. – 1972.), a za svećenika je zaređen 19. ožujka 1972. Bio je župni vikar u Horgošu 1972., u župi Svih Svetih u Bačkom Petrovom Selu od 1972. do 1974., u župi Imena Marijina u Novom Sadu 1974. Bio je upravitelj župe svetog Mihaela u Zmajevo i svetog Roka u Novom Sadu od 1974. do 1986. te župnik u tim župama od 1984. do 1986. Od 1986. do danas župnik je u Kuli. Iz Kule je u više navrata upravljao i drugim župama: Zmajevo, Kucura i Savino Selo, Kulpin i Ravno Selo. U Subotičkoj biskupiji bio

je član Zbora savjetnika, član Prezbiterskog vijeća, član vijeća za tisak, član vijeća za pastoral obitelji, član vijeća za Caritas, branitelj ženidbenoga veza. Dekan je Kulskog dekanata od 1992. do 2021. Arhiprezbiter je Podunavskog arhiprezbiterata od 2021.

Zlatni jubilej svoje svećeničke službe proslavio je preč. György Juhász 24. travnja 2022. godine u župnoj crkvi svetog Jurja u Kuli. /Dražen Skenderović/

50 godina svećeništva vlč. Józsefa Leista

József Leist je rođen u Baču 6. ožujka 1947. godine. Teološki studij je pohađao u Đakovu od 1967. do 1972. Za svećenika je zaređen u Subotici na Josipovo 1972. godine. Bio je župni vikar u Adi (1972.) i župi svetog Roka u Subotici (1972. – 1973.), te upravitelj župe u Plavni (1973. – 1975.). Od 1975. do 1990. bio je upravitelj župe na Paliću. Od 1990. do danas je župnik

na Paliću. Od 2010. upravlja i vikarijom Sveta Obitelj u Velikom Radanovcu.

U Subotičkoj biskupiji je bio član vijeća svećeničke međupomoći, ekonom sjemeništa „Paulinum“, član svećeničkog vijeća. U Biskupskoj konferenciji Jugoslavije (1998.) bio je član vijeća za pastoral i turizam. Bio je dekan Dekanata Subotica – Novi Grad od 2005. do 2015.

Svoju pedesetu obljetnicu svećeništva vlč. József Leist je proslavio 30. travnja u Velikom Radanovcu, a 1. svibnja 2022. godine u župnoj crkvi Marije Kraljice Svijeta na Paliću. /Dražen Skenderović/

50 godina svećeništva vlč. Stipana Bošnjaka

Stipan Bošnjak je rođen 27. svibnja 1946. godine u Vajskoj. Nakon završene osnovne škole upisuje se u sjemenišnu klasičnu gimnaziju u Subotici, a nakon završetka gimnazije studira na Teološkom fakultetu u Đakovu. Za svećenika je zaređen 2. srpnja 1972. u svojoj rodnoj župi sv. Jurja mučenika u Vajskoj. Prvu svećeničku službu vršio je u župi sv. Antuna Padovanskog u Čantaviru kao župni vikar (1972. – 1973.). Godine 1973. u istom je svojstvu bio

premješten u katedralnu župu sv. Terezije Avilske, gdje ostaje do 1975., kada biva premješten za upravitelja župe, a kasnije župnika u župu svetog Jakova u Plavni, gdje ostaje do 2005. godine. Od 2005. djeluje u Porečko-pulskoj biskupiji. U Subotičkoj biskupiji obnašao je više odgovornih službi. Bio je sudac Zbornog sudišta, član svećeničkog vijeća te dekan Bačkog dekanata. Sada je župnik je u Kringi i Mantrilju, nedaleko Pazina. Ondje je zlatnu misu proslavio 3. srpnja. Svoju 50. obljetnicu svećeništva vlč. Stipan Bošnjak je proslavio i u Bođanima i Vajskoj 10. srpnja 2022. /Dražen Skenderović/

50 godina svećeništva vlč. Pétera Szarvasa

Péter Szarvas rođen je u Temerinu 3. veljače 1939. godine. Teologiju je studirao u Zagrebu od 1966. do 1972. Za svećenika je zaređen 2. srpnja 1972. u Temerinu. Bio je župni vikar u župi Svih Svetih u Bačkom Petrovom Selu (1972.), u Adi (1972. – 1973.), upravitelj u Gunarošu (1973. – 1974.), upravitelj u Adi (1974. – 1977.), župnik u Srbobranu (1977. – 2019.). Bio je biskupijski sudac. Sada kao umirovljenik živi u Svećeničkom domu Josephinum u Subotici.

Vlč. Péter Szarvas proslavio je 2. srpnja zlatnu misu, o spomenu 50. obljetnice svećeničkog ređenja, u župnoj crkvi sv. Rozalije u rodnom Temerinu. /Dražen Skenderović/

50 godina redovništva s. Berhmane Katić

Među 12 Milosrdnih sestara sv. Križa, koje su 25. lipnja u Đakovu proslavile 50 godina od prvih redovničkih zavjeta, je i s. Berhmana (Marta) Katić. Rođena je 13. lipnja 1946. godine u Bođanima, gdje je primila sakramente i završila osnovnu školu, a zatim su ju roditelji upisali u Tehničku školu u Borovu. U vukovarskoj crkvi je susrela sestre sv. Križa i poželjela poći u samostan, ali je otac želio da najprije završi školu. Nakon što je odradila još dvije godine u kombinatu u Borovu, jer je dobivala stipendiju, dala je otkaz i 1967. godine stupila u samostan u Đakovu. Tu je završila katehetsku školu, redovničku formaciju, položila prve zavjete 22. travnja 1972. Kao katehistica i sviračica djelovala je u raznim župama, a danas je u Vinkovcima.

Iako je teško oboljela, s. Berhmana je nastavila raditi i u školi i u župama. „Kako je cijeli život radila s ljudima raznih profila i zanimanja, a kao milosrdna sestra imala poseban osjećaj za siromahe, s. Berhmana je, došavši u mirovinu, započela novi apostolat. Na ulici su joj prilazili siromasi i molili komadić kruha. Koliko je mogla, sestra im je pomagala. Najprije za Božić i Uskrs, a onda je čula da u pekarama ostane na kraju radnog vremena kruha pa je zaredala s molbom da dobije taj kruh za potrebite. Tako je započeo projekt ‘Kruh milosrđa’ 2006. godine, kada je s dvojicom volontera započela razvoziti kruh siromasima. Nerijetko se događalo da je već bila noć kada su bili gotovi i onda su shvatili da neće moći dugo izdržati. Zato se sestra obratila gradonačelniku Vinkovaca Mladenu Karliću i kod njega naišla na razumijevanje. On im je dao prostor i tako su započeli projekt koji traje sve do danas, uz potporu župana Vukovarsko-srijemske županije i drugih dobrotvora“, kaže s. Estera Radičević, nekadašnja poglavarica ove družbe.

Za ovaj svoj rad s. Berhmana je u povodu Dana grada Vinkovaca 2013. godine dobila zlatnu plaketu Grb grada Vinkovaca za izniman humanitarni rad i organiziranje pomoći socijalno ugroženim građanima. /Marko Tucakov/

25 godina svećeništva preč. Jenőa Varge

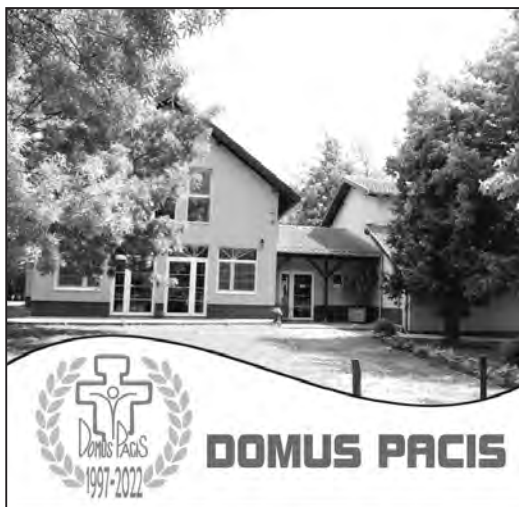

Jenő Varga je rođen u Bajmaku 5. listopada 1948. Teološku naobrazbu stekao je u Segedinu od 1992. do 1997. godine. Zaređen je za svećenika u Subotici na Petrovo 1997. Bio je župni vikar u Župi Uznesenja Marijina u Bečeju iduće dvije godine. U kolovozu 1998. imenovan je župnikom u Vrbasu i administratorom u župi Zmajevu te filijalama Ravno Selo i Kulpin. U Vrbasu je djelovao do 2009., nakon čega je bio imenovan župnim vikarom u Totovu Selu. Bio je župnik u Župi svetog Mirka u Bačkom Petrovom Selu od 2010. do 2014., a upravitelj u župi Svih Svetih u Bačkom

Petrovom Selu od 2012. do 2013. Umirovljen je 2014. Kao umirovljenik bio je župnik u Šupljaku od 2018. do 2019. Naslov začasnog dekana nosi od 2016. Trenutačno je misnik u subotičkoj franjevačkoj crkvi.

Jenő Varga, svećenik Subotičke biskupije, proslavio je 11. lipnja u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici srebrnu misu, na spomen 25. obljetnice svećeničkog ređenja. /Dražen Skenderović/

25 godina franjevačke kuće duhovnih vježbi Domus pacis

Srebrna, 25. obljetnica uspostave *Domus pacis* (lat. „dom mira“), kuće duhovnih vježbi Franjevačkog samostana iz Novog Sada obilježena je 30. srpnja 2022. godine. Kuća je započela s radom 1997. godine, kada ju je inaugurirao i blagoslovio tadašnji apostolski nuncij u SR Jugoslaviji Santos Abril y Castelló. Osnovao ju je 1996. fra Karlo Harmath. Zadatak kuće je da pruža mogućnost pojedincima i skupinama za duhovnu

obnovu i povlačenje u mir i samoću. To je mjesto okupljanja za one koji žele sudjelovati ili sami organizirati duhovne vježbe, molitvene sastanke, seminare, konferencije i druge skupove koji ne vrijeđaju kršćanske vrijednosti. Komplex objekata se nalazi u prirodnom okruženju zapadno od Horgoša. Unutar njega je kapelica posvećena Gospi od Anđela, čiji se blagdan slavi 2. kolovoza, a crkveni god slavi se svake godine posljednje subote u srpnju. Kapelicu je blagoslovio 1998. godine umirovljeni subotički biskup Ivan Pénzes. Od utemeljenja je kroz različite programe kuće prošlo oko 35 tisuća osoba.

Subotički biskup Slavko Večerin predslavio je 30. srpnja euharistiju o proslavi blagdana Gospe od Anđela u franjevačkoj kući duhovnih vježbi *Domus pacis* kod Horgoša, zahvalno se spominjući 25 godina utemeljenja kuće. Uz biskupa Večerina suslavili su ministar Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda (kojoj pripadaju i četiri franjevačke zajednice u Vojvodini) fra Milan Krišto, predstojnik franjevačke kuće u Novom Sadu i utemeljitelj kuće *Domus pacis* fra Karlo Harmath, franjevci iz samostana u Subotici i provincijalove pratnje, te svećenici Subotičke biskupije. /Marko Tucakov/

75 godina djelovanja sestara dominikanki u Subotici

Značajna, 75. obljetnica djelovanja časnih sestara dominikanki u Subotici proslavljena je 13. studenoga 2022. svečanim euharistijskim slavljem u župnoj crkvi Svetog Jurja u Subotici. Misu je predvodio mons. Ivan Čurić, pomoćni biskup Đakovačko-osječke nadbiskupije u zajedništvu s dijecezanskim upraviteljem Subotičke biskupije mons. Ferencom Fazekasom, zamjenikom provincijala hrvatske dominikanske zajednice fr. Domagojem Augustinom Polanščakom, te brojnim dijecezanskim i redovničkim svećenicima Subotičke biskupije.

Časne sestre dominikanke su na ovu proslavu došle iz Splita, Korčule, Šibenika, Zagreba i Pregrade predvođene vrhovnom glavaricom s. Jakom Vuco koja je pozdravila nazočne i zahvalila Subotičanima što mole i podržavaju dominikanke već punih 75 godina. One su s pouzdanjem u Božju providnost i spremnost na svaki rad 11. svibnja godine 1947. došle živjeti u Subotici. Izdržavale su se od svoga rada čuvajući radničku djecu, poučavajući ih materinskom hrvatskom jeziku i stranim jezicima, a osobitu su pozornost posvećivale poučavanju glazbe i organiziranju župnog mješovitog zbora mladih i poletnih Bunjevaca željnih da svoje glazbene talente utkaju u život Crkve. Svoj apostolat su proširile 1958. godine i na Župu Presvetog Srca Isusova u Tavankutu gdje su vodile župni zbor, sakristiju, katehezu i dr.

Nedjeljnom slavlju prethodila je Akademija, održana u subotu 12. studenog, također u župnoj crkvi Svetog Jurja u Subotici. Za ovu prigodu priređena je u crkvi izložba starih fotografija o dominikankama koja svjedoči o

životu i radu sestara u Subotici i Tavankutu. Osim slavljenica časnih sestara dominikanki, u organizaciju slavlja uključili su se i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ te župa svetog Jurja. Na proslavi su sudjelovali Katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem Miroslava Stantića, orguljaš Kornelije Vizin, gudački kvartet „Garden“ a za ovu su prigodu nastale i nove skladbe koje su djelo Bele Anišića i s. Blaženke Rudić. Glavni nositelji organizacije bili su s. Nada Ivanković, župni vikar vlč. Tomislav Vojnić Mijatov te župljani. / Tomislav Vojnić Mijatov/

UGRAĐUJE

Ugrađuje nas Gospodin
u svoje planove kad nas na svit daruje.
Njegovi pogledi budno nas prate.
Bistri i prečisti miline puni.
Njegov izvor pun topline
nikada ne sasušuje, ne nestaje.
Mi smo draga dica Njegova.

Ugrađuje poteškoće trpljenja.
Podari nam križ i nudi spasenja.
Snagu nam daje vodi kroz pročišćenja.

Na nama je da Mu virujemo.
Planove Njegove da ispunimo.
Po Svetim Sakramentima da živimo.

Putanja je nepoznata.
U istini satkana
vičnost života nas čeka.
Samo onda kad smo u
u blizni samo Njega.
Njegovog srca milosrdnoga.

Kata Kovač

NIJE ME BRIGA

Nije me briga, niti marim,
što život teče, prolazi, starim...
što puno tereta, bola i sreće,
pritislo teg je života vreće.
Nije me briga, osim za Vječnog,
Oca i Sina, Svetoga Duha!
Stope Mu slijedit, mučenog, bosog,
pod stolom kupit mrvicu Kruha!
I ne znam točno,
ni čas,
ni tren...
koliko trajaše,
da l' vijek il' dan,
srce kad prsnu trulo....
Od tad me, Bože,
primi na dlan,
od gline stvori čudo!
Nemoj mi više nikada dati
da lutam,
bauljam,
padam...
dok spremam se polagano spati,
Nadi nad Nadama nadam!

Mirjana Jaramazović

MALA VRATA

Dode mi misao od Duha Svetoga
da ljubim brata – blišnjega svoga.

Ja se požurim da tražim brata
pa onda stignem pred mala vrata.

Tu sretoh jednog maloga brata,
ja ga poljubim i otvorim vrata.

Opet požurim ljubiti brata
pa sretnem jednog žalosnog brata.

Zagrlim svog žalosnog brata
pa mu pokažem ta mala vrata.

On me zagrli, otvori vrata,
pa tako uđemo na „mala vrata“.

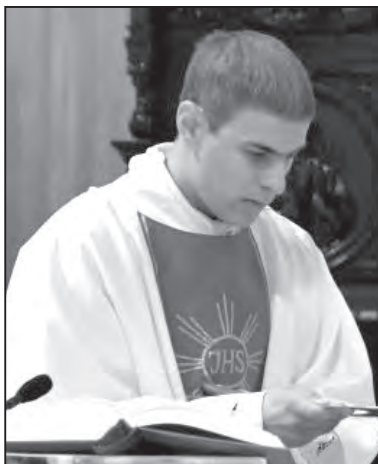
Ta mala vrata su Rajska vrata
i vrednija su od suhoga zlata.

Velika vrata su sva od zlata
a ulazna su za griješnog brata

Franjo Ivanković

Duhovna zvanja

Mladomisnik Dušan Balažević

Dušan Balažević rođen je 24. travnja 1992. u Subotici, od oca Donka i majke Jagode Senci. Srednju tehničku školu „Ivan Sarić“ završio je u Subotici. Teološke studije završio je na KBF-u u Đakovu. Pripada župi Marije Majke Crkve u Subotici. Sveti red prezbitrata primio je u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici 18. lipnja 2022. Mladu misu je slavio 10. srpnja 2022. u biskupijskom svetištu Gospe od suza na Bunariću u Subotici. Župni je vikar u župi Uzvišenja sv. Križa u Srbobranu s pripadajućom župom sv. Mihaela Arkanđela u Zmajevu. /Dražen Skenderović/

Mladomisnik Ivan Vujević

Ivan Vujević zaređen je za svećenika Zagrebačke nadbiskupije 28. svibnja 2022. u zagrebačkoj župnoj crkvi sv. Ivana XXIII., pape, po rukama nadbiskupa zagrebačkog kardinala Josipa Bozanića. Velečasni Ivan sin je prof. Antuna Vujevića, rođenoga u Lemešu, predsjednika zagrebačkog Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata. Pripada zagrebačkoj Župi sv. Luke u Travnom. Rođen je 15. travnja 1992. godine u Zagrebu. Svećeničku formaciju je prošao na zagrebačkoj bogosloviji, a teologiju

završio na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za đakona ga je zareadio kardinal Bozanić 9. listopada 2021. godine. Mladu misu je proslavio 19. lipnja 2022. u rodnoj župi. Župni je vikar je u Stenjevcu, u Župi Uznesenja Blažene Djevice Marije. /Marko Tucakov/

Đakon Željko Evetović

Na spomendan sv. Vinka Paulskog, 27. rujna, zaređen je za đakona Željko Evetović, sin Aleksandra i Snežane, podrijetlom iz Subotice, iz župe Uskrsnuća Isusova. Zareadio ga je pomoćni biskup Sydneja mons. Richard Umbers u katedrali sv. Marije, za Sydneysku nadbiskupiju. Željko Evetović rođen je u Subotici 1980. godine. Završio je Građevinsku srednju školu, i nakon par godina dokvalificirao se kao ekonomski tehničar. Kao srednjoškolac bavio se boksom i postigao dobre uspjehe. Nakon srednje škole radio je dekorater zidnih površina i poslove slične tom zanatu. Od 2012. godine živi u Sydneyu, u Australiji,

gdje je završio formaciju za misionarskog svećenika u Nadiskupijskom misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“. Član je zajednice Neokatekumenskoga puta. Studije filozofije i teologije završio je na Katoličkom sveučilištu „Notre Dame“ i Katoličkom institutu Sydney u srpnju 2022. /Marko Tucakov/

Naši pokojnici

S. Nada Gabrić (1932. – 2022.)

S. Nada Anica Gabrić rođena je 7. rujna 1932. godine u Tavankutu od oca Alojzija i majke Marije rođ. Temunović. U zajednicu sestara dominikanki u Korčuli stupila je 1953., redovničko je odijelo obukla 1954., prve zavjete položila 1955., a doživotne 1960. godine. U vrijeme svoje formacije živjela je i radila u Korčuli i kod braće dominikana u Dubrovniku. U Kanadu je otišla 1961. godine i tamo bila na službi 39. godina. Godine 1983. doživjela je tešku prometnu nesreću dok je bila na odmoru u Subotici. U vrlo teškom stanju prebacili su je u Kanadu gdje je u bolnici ostala četiri mjeseca, i nakon

svega opet uspjela stati na noge i biti korisna koliko je mogla. U Suboticu se vratila 2000. godine. Bila je vrsna kuharica koja je svoje služenje darivala s osmijehom i ljubavlju.

Preminula je 10. veljače 2022. u samostanu sv. Dominika u Subotici u 90. godini života i 67. godini redovništva. Pokopana je 15. veljače 2022. na Senčanskom groblju. /s. Blaženka Rudić/

Fra Amat Lotspeich (1932. – 2022.)

U utorak, 29. ožujka blago je u Gospodinu preminuo, okrijepljen svetim sakramentima, u Franjevačkom samostanu u Varaždinu u 90. godini života, 66. redovništva i 59. svećeništva, fra Amat (Ivan) Lotspeich.

Fra Amat je rođen 28. listopada 1932. u Apatinu, od oca Franje i majke Julijane rođ. Gass. Nakon djetinjstva i osnovne škole u rodnom mjestu, odlazi 1954. u postulatoru u Zagrebu. U novicijat Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda ušao je 5. kolovoza 1956. u Cerniku. Nakon godine novicijata, 6. kolovoza 1957. položio je prve redovničke zavjete. Studirao je i diplomirao teologiju u Zagrebu. Svečane redovničke zavjete položio je 13. studenoga 1960. u Zagrebu, a za svećenika je zaređen 2. veljače 1964. godine u Zagrebu.

Nakon ređenja, svoju svećeničku službu kao mladomisnik vršio je u samostanu sv. Mihovila u Subotici, a zatim je bio gvardijan u istom samostanu od 1969. do 1976. Nakon toga odlazi na Trsat u Rijeku gdje je obnašao službu vikara samostana i magistra braće juniora. Zatim je vršio jedno kratko vrijeme, od 1977. do 1978., službu župnog vikara u Virovitici. Potom odlazi kao dušobrižnik Hrvata u Herxheim i Landau u Njemačkoj gdje je proveo punih dvadeset i četiri godine svoga redovničkog i svećeničkog služenja, od 1978. do 2002. Po povratku iz misije dolazi ponovno u Franjevački samostan u Subotici kao ispovjednik. Godine 2005. premješten je u samostan u Samoboru gdje je obnašao službu vicemagistra postulanata sve do 2014., nakon čega odlazi na oporavak u Varaždin gdje je vršio službu ispovjednika sve do svoje smrti.

Pokopan je u petak 1. travnja 2022. na gradskom groblju u Varaždinu.
/Marko Tucakov/

O. Csaba Alberik Tölgyesi OCist (1968. – 2022.)

Csaba Alberik Tölgyesi, svećenik cistercitskog reda, tragično je preminuo 28. lipnja 2022. godine, u 55. života, 30. redovništva i 24. svećeništva.

Csaba Alberik Tölgyesi rođen je 9. ožujka 1968. u Bačkoj Topoli. Srednju školu pohađao je u Senti između 1982. i 1986. godine, da bi nakon toga upisao i Pravni fakultet u Novom Sadu. U cistercitski red stupio je 29. kolovoza 1992., a prve zavjete položio 18. kolovoza 1993. godine. Od 1992. do 1998. završio je teologiju na Visokoj teološkoj školi sv. Bernarda. Sveča-

ne vječne zavjete položio je 19. kolovoza 1998. godine. Za svećenika je zaređen 25. lipnja 1999. godine. Od 1999. do 2007. služio je kao kapelan u župi Zirc, gdje se nalazi velika cistercijska opatija, a zatim je od 2007. do 2011. bio župnik u Olaszfalu. Između 2011. i 2019. bio je kapelan župe sv. Mirka u Budimpešti-Szentimreváros, a od 2020. obnašao je dužnost župnika i bolničkog kapelana u Zircu. Ubrzo se i razbolio i od te godine bio je na bolovanju. Sahranjen je u Kecskemétu. /www.ocist.hu/

Mons. Slavko Večerin, subotički biskup (1957. – 2022.)

Slavko Večerin je rođen 6. lipnja 1957. godine u Subotici. Nakon osnovne škole završio je Gimnaziju u rodnome gradu te je kao bogoslov Subotičke biskupije od 1976. do 1983. godine boravio na odgoju u Nadbiskupijском bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu, te je ondje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu poхаđao filozofsko-teološki studij.

Za svećenika Subotičke biskupije zaređen je 14. kolovoza 1983. godine. Prve dvije godine svećeničke službe djelovao je kao župni vikar u župi Presvetog Trojstva u Somboru te je u ljeto 1985. godine imenovan upraviteljem župe sv. Pavla u Baču. Potom je 1991. godine premješten u Suboticu, gdje je obnašao službu duhovnika u Malom sjemeništu „Paulinum“ i arhivara Biskupskog ordinarijata. U periodu od 1994. do 2006. godine vršio je službu tajnika Subotičke biskupije. Župničku službu vršio je u župi sv. Petra i Pavla u Bajmaku u periodu od 1998. do 2008. godine, a potom od 2011. do 2016. godine u župi Marija Majka Crkve u Subotici te je istodobno bio i rektorom marijanskog svetišta „Bunarić“, a od 2016. godine do biskupskog imenovanja bio je župnik župe Uzvišenja sv. Križa u Somboru.

Službu generalnog vikara Subotičke biskupije obnašao je od 2005. do 2020. godine, a u dva mandata je bio članom Zbora savjetnika. Članom Liturgijskog vijeća Biskupske konferencije SR Jugoslavije, a potom i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, bio je u periodu od 1999. do 2009. godine.

Titulom naslovnog opata akošmonoštorske opatije Blažene Djevice Marije imenovan je 15. veljače 2004. godine, a prelatom Njegove Svetosti 16. siječnja 2006. godine.

Subotičkim biskupom imenovan je 8. rujna 2020. godine, a za biskupa je zaređen 14. studenoga iste godine kad je i preuzeo upravu Subotičke biskupije.

Mons. Slavko Večerin, subotički biskup, pretrpio je 3. kolovoza 2022. moždani udar.

Nakon kratke i teške bolesti, okrijepljen svetim sakramentima, u 66. godini života, 40. godini svećeništva i drugoj godini biskupstva subotički biskup Slavko Večerin zemaljski je život zamijenio vječnim u petak 26. kolovoza 2022. godine. Preminuo je u Domu za smještaj odraslih i starijih osoba Zrenjaninske biskupije „Misericordia“ u Kikindi. Pokopan je u kripti subotičke katedrale 1. rujna 2022. Sprovodne obrede je predvodio zrenjaninski biskup mons. Ladislav Nemet uz sudjelovanje velikog broja biskupa, svećenika, redovnika i redovnica, predstavnika kulturnog i javnog života te mnoštvo vjernog naroda.

Neka mu Gospodin udijeli vječni pokoj!

János Sztrikovits

János Sztrikovits je rođen u Bezdanu 21. prosinca 1937. Teologiju je studirao u Zagrebu od 1960. do 1965. Za svećenika je zaređen u Subotici 29. lipnja 1965. Bio je župni vikar u Adorjanu i Trešnjevcu od 1965. do 1966., u Čantaviru od 1966. do 1967., u župi svete Terezije Avilske u Subotici od 1967. do 1969. Bio je upravitelj u Zmajevu od 1969. do 1971., u Bačkom Gradištu i Žablju od 1971. do 1975., u župi svete Elizabete u Novom Sadu od 1975. do 1990., u župi svetog Roka u Novom Sadu od 1986. do 1991. Bio je župnik u župi

svete Elizabete u Novom Sadu od 1990. do 1991. i u župi Imena Marijina u Novom Sadu od 1991. do 2013. Paralelno je bio upravitelj u Bačkoj Palanci, Obrovcu, Čelarevu, Gajdobri i Mladenovu od 1998. do 2004. Obnašao je službu dekana Novosadskog dekanata od 1990. do 2000. i bačkog arhiprezbitera od 2000. do 2013. U Subotičkoj biskupiji je bio član Prezbiterskog vijeća, član vijeća za liturgiju (sekcija za sakralnu umjetnost), član vijeća za pastoral obitelji, član vijeća za ekumenizam. Začasni je arhiprezbiter od 2013., a naslovni prepozit od 2014. (prepozitura Presvetog Otkupitelja u Derži kod Bača). U mirovinu je otišao 2013. i svoje umirovljeničke dane proživio je u rodnom Bezdanu. Preminuo je u somborskoj bolnici 17. studenog, a pokopan u Bezdanu 22. studenog 2022. godine.

PREŠUĆIVANJE OPSTAJUĆIH

Prešućivani mi, djela ruku važna,
svijetla, istinom zaodjevena,
kako bi mogla zaborava mrena
nijekat srdaca htijenja snažna.

Otporom se braniti mora vazda
dok pokleknuće dizanje priziva
i ljepšu budućnost hoće da sniva
u kojoj bi bili na svome gazda.

Opstojnost treba ostavljati traga
vidljivog, za sve što priječe pute,
sačuvati ona iznjedrena blaga,

dok duše tihiu blagost neba čute.
Niču klice iz sjemena sijača
Zvonjava jasna oluju nadjača.

Josip Dumendžić Meštar

NEPROLAZNO NEPRIJELAZNO

Ljubavlju se začeti
Ko maslačak izrasti
S vjetrom se loviti!
Do ludila ljubiti
Morem boli plivati...
Bariton poljubiti
Nova jutrom svanuti.

Voljeti začinjati.
Sanjati odgajati.
Željati mijenjati.
Trčati milovati.
Glumiti odmarati.
Morati preživjeti.
Zaboraviti biti.

Ljubavlju dogorjeti
Umiranje početi...
Dozvana tiho biti,
Nježnosti se pustiti
Ponovno započeti!
U bašću malko sjesti
Pjesmu (život) pisati.

Vesna Huska

NADA

Hoće li proći nekažnjene
naše oči zatvorene
za one koje bi viditi morale?
Ruke iz džepova ne vadimo
da potrebitom pružimo.
Da mu rame dotaknemo
u posrnuću zaustavimo
u padu krhka podignemo.
Koliko kruha u smeće bacamo
jer gladna usta ne vidimo
koja i stisnuta zivaju
a uši nam vapaja ne čuju.
Zar su nam suze prisahle
kad u tuđim očima suzu ne ositimo?
Jesmo li toliko pametni i moderni
na sve „stvarno“ otupili?
Ne smimo tuđe dite dotaći
al' i svoje sve manje milujemo.
Ako se tući ne smije
zašto ih ljubavlju ne štitimo?
Zar mislimo da dobro činimo
ako na zlo većim ne uzvratimo?
Ako smo tako različiti
zašto se trudimo isti biti?
Ako nam je Bog ljubav dao
zašto se onda ne ljubimo?
Hoće li nestvarno prije stvarnog umriti?
Ostaje u nadi da čekamo.
Kažu da nada umire poslidnja.

Katarina Firanj

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događaja u Subotičkoj biskupiji/

Priradio: Tomislav Vojnić Mijatov

*** 2021. ***

XX. Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Jubilarna XX. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku održana je virtualno, putem ZOOM platforme, 27. studenog u organizaciji Hrvatske čitaonice iz Subotice. Sudjelovalo je 83 učenika iz Sombora, Monoštora, Son-te, Berega, Vajske, Plavne, Sota, Tavankuta, Đurđina, Male Bosne i Subotice.

85. obljetnica HKUD-a „Vladimir Nazor“ iz Sombora

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“ iz Sombora 4. prosinca obilježilo je 85. obljetnicu svog osnutka. Tom prigodom održana je svečana akademija u zgradi županije, nakon čega je uslijedilo otkrivanje spomen-ploče Antunu Matariću, jednom od osnivača i prvom predsjedniku Društva.

XXV. izložba božićnjaka u Subotici

U organizaciji Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ pri Katoličkom društvu „Ivan Antunović“, 10. prosinca otvorena je XXV. izložba božićnjaka u predvorju Gradske kuće u Subotici.

Novi zvonik na Bezdanskom putu

Župna crkva svetog Nikole Tavelića, koja se nalazi u Somboru na putu prema Bezdanu, izgrađena je 1971. godine. Prvih 50 godina nije imala ni zvona ni zvonika. Radom vjernika i župnika, ispred crkve je 2021. godine podignut drveni zvonik u koji su postavljena dva manja zvona koja su i elektrificirana te od Materica svakodnevno redovito zvone za pozdravljenje, najavljuju bogoslužja i vesele vjerni narod.

Božićni koncert Subotičkog tamburaškog orkestra

U godini jubileja Subotičkog tamburaškog orkestra (45), 16. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici održan je božićni koncert. Uz veliki i dječji Subotički tamburaški orkestar prvi puta je nastupio ženski zbor STO „Choir singers“ i dječji zbor „Zvezdice“ STO, te vokalni solisti.

„Tiha noć“ u „Nazoru“

HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora priredio je u nedjelju, 19. prosinca izložbu božićnjaka i božićni koncert „Tiha noć“. U programu su sudjelovali pjevački zborovi iz Karmela, KUD-a Hrvata „Bodrog“ iz Monoštora, HKUD-a „Vladimir Nazor“, te djeca koja u Hrvatskom domu pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Godišnji koncert HGU „Festival bunjevački pisama“

Hrvatska glazbena udruga „Festival bunjevački pisama“ priredila je godišnji koncert. Koncert je premijerno prikazan 19. prosinca putem YouTube kanala i Facebook profila udruge. Orkestrima je ravnila prof. Mira Temunović, a koncert je sniman u subotičkoj Sinagogi.

Božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske

Nakon godinu dana pauze 23. prosinca održan je 31. po redu Božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Bio je to uvod u predsto-

jeći blagdan radosti i mira, a publici su se predstavili Katedralni zbor „Albe Vidaković“ i „Collegium Musicum Catholicum“.

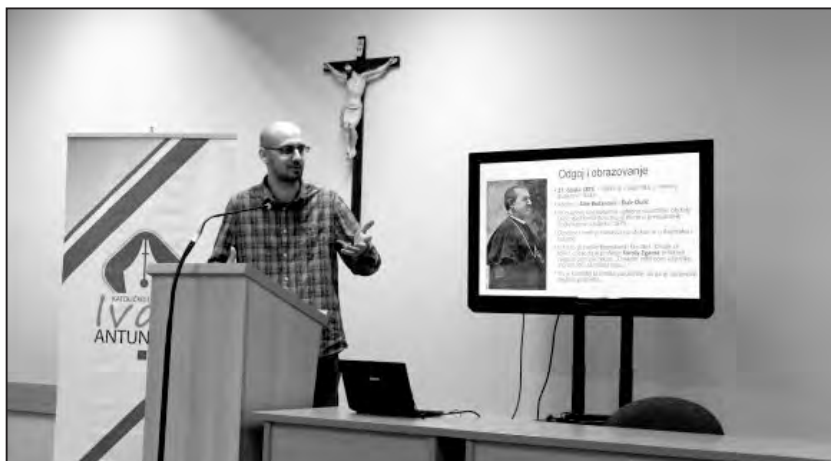
25 godina novog tečaja časopisa *Klasje naših ravni* (1996. – 2021.)

U bogatoj i više od dva i pol stojeća dugoj povijesti naklade među bivačkim i šokačkim Hrvatima časopis *Klasje naših ravni* zauzima značajno mjesto. Riječ je o književnom časopisu koji je u oba svoja tečaja, prije Drugoga svjetskog rata i obnovljen 1996. godine, imao važnu ulogu u književnom i uopće kulturnom životu ovdašnjih Hrvata.

*** 2022. ***

Dani biskupa Ivana Antunovića u Subotici

Katoličko društvo „Ivan Antunović“ organiziralo je u siječnju „Dane biskupa Ivana Antunovića“. U okviru manifestacije, održan je 20. siječnja XXX. „Razgovor“ na kojem je predavanje o crkvenoj i društveno-kulturnoj djelatnosti biskupa Lajče Budanovića imao povjesničar Vladimir Nimčević. Ovome događaju prethodila je sveta misa o 134. obljetnici smrti biskupa Antunovića 13. siječnja, te polaganje vijenaca na njegov spomenik 16. siječnja.

Veliko prelo 2022.

Nakon godinu dana stanke poznata pokladna manifestacija Hrvata u Subotici „Veliko prelo“, održana je 30. siječnja u dvorani HKC-a „Bunjevačko kolo“, okupila je nešto više od 200 gostiju koji istinski vole i čuvaju taj običaj.

Svijećnica i Dan posvećenog života u Subotici

Blagdan Prikazanja Gospodinova i Dan posvećenog života u Subotici proslavljen je 2. veljače u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila. Svetu misu predslavio je mons. Slavko Večerin, subotički biskup, a s njime je u koncelebraciji bio fra Zdenko Gruber, subotički gvardijan te drugi svećenici Grada Subotice.

XII. Prelo sićanja

U posljednju nedjelju pred korizmu, 27. veljače 2022., održano je 12. po redu „Prelo sićanja“. Organizatori su i ove godine bili HKC „Bunjevačko kolo“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“. Program se sastojao od okupljanja u centru grada Subotice, kod spomenika Presvetog Trojstva, od svete mise u franjevačkoj crkvi i od pokladne zabave i druženja u prostorijama HKC-a „Bunjevačko kolo“. Bilo je preko stotinu sudionika.

O suradnji „Hrvatske riječi“ i katoličkih medija

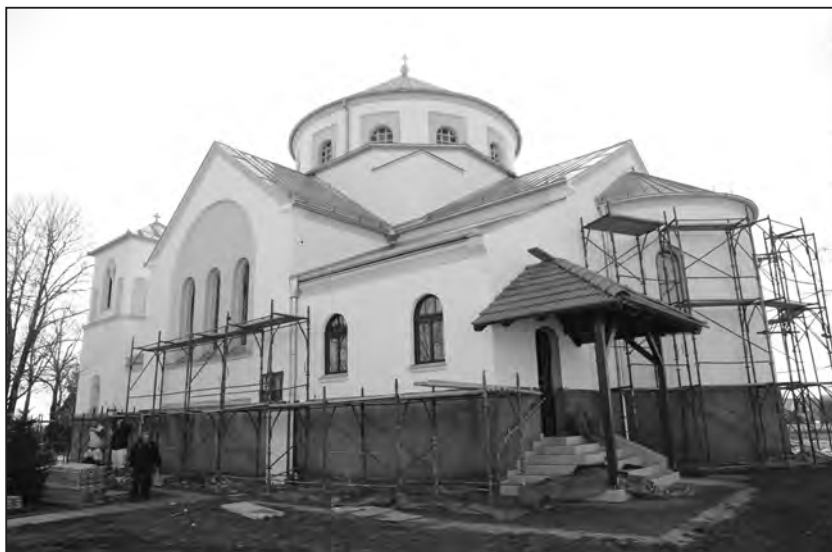
Subotički biskup mons. Slavko Večerin susreo se 7. veljače s ravnateljem NIU „Hrvatska riječ“ Ladislavom Suknovićem i glavnom i odgovornom urednicom tjednika *Hrvatska riječ* Zlatom Vasiljević, a razgovoru je prisu-

stvovao i urednik katoličkog lista *Zvonik* vlč. Vinko Cvijin. Biskup Večerin je pozitivno ocijenio suradnju između *Hrvatske riječi*, Katoličkog lista *Zvonik* i Informativne katoličke agencije (IKA), te istaknuo kako se suradnja treba nastaviti i proširiti.

Obnovljena fasada na crkvi u Maloj Bosni

Radovi na obnovi fasade crkve Presvetog Trojstva u Maloj Bosni su završeni u ožujku mjesecu. Spomenuta crkva obilježava jubilej – 90. obljetnicu izgradnje. Naime, gradnja je započela 1931. godine prema nacrtu glasovitog zagrebačkog arhitekta Stjepana Podhorskog u specifičnom starohrvatskom stilu. Župna zajednica u Maloj Bosni broji oko 750 vjernika.

Akademiku Gutmanu uručeno priznanje HNVa

Priznanje HNV-a Dr. Josip Andrić za doprinos hrvatskoj kulturi za 2021. godinu dodijeljeno je akademiku dr. sc. Ivanu Gutmanu, rođenom u Somboru 1947. godine u obitelji Mirka i Katarine Gromilović. Doktor je znanosti iz područja kemije i matematičkih znanosti. Član je Srpske akademije znanosti i umjetnosti te nekoliko svjetskih akademija. Redoviti je suradnik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

Objavljena knjiga *Kako je oslikana subotička katedrala*

Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice objavilo je krajem ožujka knjigu *Johannes Clausen – kako je oslikana subotička katedrala*. Riječ je o publikaciji na tri jezika (hrvatski, mađarski i njemački), čiji je autor župnik subotičke katedralne župe sv. Terezije Avilske mons. Stjepan Beretić.

Projekcija dokumentarnog filma „Pod križ“

Odjel za istraživanje i izučavanje tradicijske baštine koji djeluje u sklopu Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ u Subotici priredio je u okviru Velikog tjedna, u srijedu, 13. travnja, u velikoj dvorani Centra, projekciju dokumentarnog filma „Pod križ“, koji govori o važnosti ovog najznačajnijeg kršćanskog simbola, kako u svakodnevnom životu vjernika tako i u korizmi, u danima pred Uskrs te na sam dan najvećeg kršćanskog blagdana.

Duhovne vježbe za vjeroučitelje Subotičke biskupije

Subotički Pastoralni centar „Augustinianum“ od 22. do 24. travnja bio je domaćinom nekolicini vjeroučitelja na duhovnim vježbama, koje je vodila sestra dominikanka Ana Begić.

Objavljena knjiga o Majci Anuncijati Kopunović

U svibnju je, u naknadi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, objavljena knjiga Ivana Armande iz Zagreba *Majka Anuncijata Kopunović (1887. – 1956.): život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe*.

Blagoslovom žita započela 112. Dužijanca

Blagoslovom mladog žita na blagdan sv. Marka, u ponedjeljak, 25. travnja, u Đurđinu je započela proslava žetvenih svečanosti bunjevačkih Hrvata – Dužijanca. Sveta misa održana je u crkvi sv. Josipa Radnika. Predvodio ju je đurđinski župnik vlč. Daniel Katačić, uz koncelebraciju mons. dr. Andrije Anišića, vlč. Franje Ivankovića i vlč. Tomislava Vojnić Mijatova. Nakon svečanog misnog blagoslova, uslijedila je procesija do polja koje je blagoslovljeno.

Uskrsni koncert „Resurrexit“ održan u subotičkoj sinagogi

U subotičkoj sinagogi, 12. svibnja, održan je 31. tradicionalni uskrsni koncert Katedralnog zbora „Albe Vidaković“. Uz spomenuti zbor, nastupili

su: Pamela Kiš Ignjatov (sopran), Izabella Guzsány (mezzosopran), zbor „Collegium musicum catholicum“, Komorni orkestar Subotičke filharmonije (koncertmajstor Zsiga Pál) i David Bertran (orgulje). Koncertom je ravnao katedralni zborovođa i dirigent Miroslav Stantić. Program su činila četiri djela, među kojima su istaknute dvije praižvedbe skladbi subotičkih skladatelja – „Suite za gudače“ Albe Vidakovića (1914. – 1964.) i „Resurrexit“ Bele Anišića (1995.), po kojoj je koncert dobio ime. Također, publika je imala prilike čuti i „Missu in C“ op. 7 francuskog skladatelja Charlesa Gounoda (1818. – 1893.) kao i „Te Deum laudamus“ splitskoga kapelnika Benedetta Pellizzarija (? – 1789.). Koncert je organiziralo Katoličko društvo „Ivan Antunović“ uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Mađarskog nacionalnog vijeća, ZKVH-a, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, NIU „Hrvatska riječ“, Fondacije „Subotička Sinagoga“ i poduzeća „Rotografika“. Publiku i uzvanike prije početka koncerta pozdravili su predsjednica HNV-a Jasna Vojnić i katedralni župnik mons. Stjepan Beretić.

Susret mladih u Baču

Povjerenstvo za mlade Subotičke biskupije organiziralo je 14. svibnja susret mladih u župi sv. Pavla u Baču. Sudjelovalo je više od 130 mladih iz Bača, Plavne, Vajske, Bođana, Selenče, Novog Sada, Subotice, Tavankuta, Đurđina itd. Susret je počeo prigodnim predavanjem „Sinodalni hod mladih u Crkvi“ koje je održao župni vikar u Horgošu Tomislav Vojnić Mijatov. Nakon predavanja uslijedio je rad po grupama, na kojima su mladi odgovarali na pitanja o angažmanu župnih zajednica. U podne je bilo svečano euharistijsko slavlje. Nakon mise uslijedio je ručak i obilazak povijesne tvrđave u Baču. Susret je završio izvedbom biblijskih odlomaka koji su mladi priredili s animatorima.

Susret ministranata Subotičke biskupije u Monoštoru

Tradicionalni susret ministrantica i ministranata Subotičke biskupije održan je u subotu 4. lipnja u župi sv. Petra i Pavla u Monoštoru. Na susretu je sudjelovalo 180 ministranta iz 12 župa hrvatskoga govornog područja Subotičke biskupije. Susret je započeo ulaznom procesijom i svečanim euharistijskim slavljem koje je predvodio ovogodišnji mladomisnik i domaći sin vlč. Damjan Pašić. Nakon mise uslijedio je vjeronaučni kviz ministranata. Nakon ručka ministranti su zaigrali nogomet na seoskom igralištu.

Sestre dominikanke posjetile Suboticu i Tavankut

U subotu, 11. lipnja, sestre dominikanke, časna majka s. Jaka Vuco, s. Manes Puškarić i s. Nada Ivanković posjetile su Suboticu i Tavankut te posvjedočile djeci, mladima i obiteljima o redovničkom životu. Sestre su se susrele i sa subotičkim biskupom mons. Slavkom Večerinom. Tijekom razgovora, biskup Večerin istaknuo je da su biskupi Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda na svom posljednjem susretu istaknuli važnost djelovanja redovnika i redovnica te da su biskupije otvorene za njihov povratak u župe i samostane.

Misa iz Monoštora na HRT-u

Na prvom programu Hrvatske radio televizije (HRT1) u nedjelju, 12. lipnja, prenošena je misa iz crkve sv. Petra i Pavla iz Monoštora koja slavi 270 godina od gradnje. Program je započeo u 9:50 sati kratkom reportažom o crkvi, župi i mjestu, a od 10 sati uslijedio je izravni prijenos mise. Misu je služio župnik vlč. Dražen Dulić, a pod misom je pjevala Ženska pjevačka skupina „Kraljice Bodroga“ iz Monoštora.

20 godina od osnutka NIU „Hrvatska riječ“

Novinsko-izdavačka ustanova „Hrvatska riječ“ obilježila je 17. lipnja izlazak 1000. broja tjednika *Hrvatska riječ* te 20. obljetnicu od svoga osnutka prigodnom svečanošću koja je upriličena na Otvorenom sveučilištu u Subotici. U programu proslave sudjelovali su Pjevačka skupina „Kraljice Bodroga“ iz Monoštora i komorni sastav HGU „Festival bunjevački pisama“.

Spomendan o. Gerarda Tome Stantića u Somboru

U karmelskoj crkvi sv. Stjepana kralja u Somboru, 23. i 24. lipnja svečano je proslavljeno Gerardovo, spomen na 66. obljetnicu preminuća sluge

Božjega o. Gerarda Tome Stantića. Svečanu euharistiju na hrvatskom jeziku predslavio je mons. Stjepan Beretić, župnik subotičke katedralne župe.

Proslavljen praznik zajednice – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića

Na jedan od četiriju praznika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića – Hrvatsko nacionalno vijeće priredilo je 24. lipnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici svečanu akademiju na kojoj su uručena priznanja i nagrade najboljim učenicima i prosvjetnim djelatnicima. Obrazovanje na hrvatskom jeziku počelo je prije 20 godina.

Nakon deset godina ponovno održana „Čikerijada“

U malom vinogradarskom naselju Čikerija kraj Tavankuta održan je 25. lipnja susret djece, mladih i obitelji iz Subotice i okolice „Čikerijada“. Kraj školske godine te početak ljeta bila je prigoda da nove generacije mladih vjernika dožive zajedništvo i druženje u prirodi u čikerijskoj šumi, ali nadasve slaviti Boga molitvom i pjesmom. Na susretu se okupilo više od 120 sudionika razne dobi, koji su na Čikeriju došli biciklima. Geslo susreta bilo je „Dodi i vidi“ (Iv 1, 46).

„Dužijanca malenih“ 2022. godine

Na Trinaestu nedjelju kroz godinu, 26. lipnja, subotički vjeronaučnici i ostala djeca zahvalili su Bogu za proteklu školsku godinu, a ujedno i na daru žita, u sklopu ovogodišnje Dužijance malenih. Misu zahvalnicu u subotičkoj katedrali predslavio je župnik katedralne župe sv. Terezije Avilske mons. Stjepan Beretić. Mali bandaš Andrija Ku-

jundžić i mala bandašica Ema Ivković predvodili su djecu obučenu u narodnu nošnju Hrvata Bunjevaca i sudjelovali u prinosu misnih darova.

Dužijanca u Bajmaku

Predvoditelji slavlja Dužijance, 3. srpnja, bili su bandaš Luka Tumbas i bandašica Željana Molnar, uz malog bandaša Stefana Lukačevića i male bandašice Emu i Teu Nović. Misu je predvodio župnik domaćin preč. Róbert Erhard u zajedništvu s mons. Andrijom Anišićem, a djeca i mladi aktivno su sudjelovali.

Dužijanca u Žedniku

Nositelji žetvenih svečanosti u Žedniku, proslavljenih 10. srpnja, bili su bandaš Luka Horvacki i bandašica Martina Vojnić Hajduk, te mali bandaš Josip Vojnić Tunić i mala bandašica Valentina Kopunović. Misno slavlje u crkvi sv. Marka Evanđeliste predvodio je župni vikar u Horgošu vlč. Tomislav Vojnić Mijatov u zajedništvu sa žedničkim župnikom vlč. Franjom Ivankovićem, te župnikom u Đurđinu vlč. Danijelom Katačićem i gostom mons. Andrijom Anišićem.

Dužijanca u Lemešu

Goran Kovač i Milica Brkić bili su bandaš i bandašica ovogodišnje Dužijance u Lemešu, 22. po redu, održane 17. srpnja u organizaciji HBKUD-a „Lemeš“. Mali bandaš i bandašica bili su Tibor Petreš i Slavica Mormer. Sudionici Dužijance okupili su se u mjesnom Domu kulture, a nakon toga povorka sudionika Dužijance uputila se u crkvu Rođenja Blažene Djevice Marije, gdje je održana misa koju je predvodio vlč. Jenő Varga.

Dužijanca u Tavankutu

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi Presvetog Srca Isusova, 17. srpnja proslavljena je tavankutska Dužijanca. Misu je predvodio vikar subotičke

Župe sv. Roka vlč. Dražen Skenderović uz koncelebraciju mjesnoga župnika vlč. Marijana Vukova. Nositelji ovogodišnje Dužijance bili su veliki i mali bandaški par (bandaš i bandašica): Martin Skenderović i Kristina Mamužić, odnosno Luka Mamužić i Nađa Bedeković. Misno slavlje uveličalo je i mnogo mladih i djece odjevenih u bunjevačku nošnju. Prikazana je i „kruna“ Dužijance, koju je izradila slamarka Jozefina Skenderović. Pred kraj mise održana je i procesija s Presvetim oko crkve, a Bandašicino kolo kao završnica svečanosti održano je navečer na Etnosalašu „Balažević“. Večer prije održano je i Risarsko veče na kom su predstavljeni ovogodišnji bandaš i bandašica.

Dužionica u Somboru

Proslava 88. Dužionice održana je 24. srpnja u Somboru. Nositelj organizacije proslave bilo je somborsko Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Vladimir Nazor“. Proslava je počela okupljanjem sudionika Dužionice u Hrvatskom domu. Najznačajniju ulogu imali su Ivan i Ivana Vilim, bandaš i bandašica ovogodišnje Dužionice. Svečana misa slavljenja je u crkvi Pre-

svetog Trojstva, a predvodio ju je vlč. Franjo Ivanković, župnik u Žedniku. Bandašicino kolo odigrano je na Trgu sv. Trojstva, a povorka sudionika Dužionice prošla je centrom grada do Županije gdje je kruh od novog žita predan zamjenici gradonačelnika Ljiljani Tica.

Dužijanica u Maloj Bosni

Euharistijskim slavljem u crkvi Presvetog Trojstva, 31. srpnja u Maloj Bosni proslavljena je Dužijanica. Nositelji ovogodišnje zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su mali bandaš Luka Vujković Lamić i male bandašice Jovana Katić i Lana Stantić (velikog bandaša i bandašice ove godine

nije bilo). Misu je predvodio karmelićanin o. Stjepan Vidak uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. Dragana Muharema. Navečer je u župnom domu priredena predstava, a nakon nje uslijedilo je Bandašicino kolo.

Dužijanica u Đurđinu

Svečanim euharistijskim slavljem 7. kolovoza proslavljena je Dužijanica u Đurđinu. Nositelji ovogodišnje zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš Marko Zubelić i bandašica Regina Dulić, te mali bandaš Nenad Ivković Ivandekić i mala bandašica Marina Šarčević. U crkvi sv. Josipa Radnika misu je predvodio kancelar Srijemske biskupije Tomislav Lasić u koncelebraciji sa žedničkim župnikom Franjom

Ivankovićem i svećenikom domaćinom Danielom Katačićem. Misno slavlje uzveličao je Katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem Miroslava Stantića. U večernjim satima upriličena je književna večer, a nakon toga i Bandašicino kolo koje je okupilo mnogo mještana i gostiju.

Dužijanica u Mirgešu

Dužijanica u Mirgešu proslavljena je 7. kolovoza misom zahvalnicom u Domu kulture. Predvoditelj euharistijskog slavlja bio je župnik župe Srca Isusova iz Tavan-kuta vlč. Marijan Vukov, a koncelebrirali su predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“ mons. Andrija Anišić i župni vikar u Horgošu vlč. Tomislav Vojnić Mijatov. Ovogodišnja Dužijanica u Mirgešu nije imala velikog bandaša i bandašicu, nego samo malu bandašicu, a to je Nađa Bedeković (koja je bila mala bandašica i u Tavankutu). Gosti su bili gradski bandaš

Dominik Skenderović i bandašica Katarina Piuković.

Takmičenje risara

Takmičenje risara, održano je u sklopu manifestacije Dužijanica 2022. na njivi pokraj crkve u Đurđinu 9. srpnja 2022. godine. Titulu najboljih po-

nijeli su Marinko Kujundžić i Ruža Juhas. Domaćini su bili Antun i Jasna Kujundžić.

37. saziv kolonije slamarki u Tavankutu

Od 8. do 16. srpnja održala kolonija slamarki u mjesnoj OŠ „Matija Gubec“, gdje je bilo tridesetak sudionica. Okosnicu čine slammarke iz HKPD-a „Matija Gubec“, a skupa s njima stvarale su i druge sudionice iz Srbije, te Hrvatske i Njemačke. Kolonija je otvorena programom na Etno salašu „Balažević“. Otvorio ju je tavankutski župnik vlč. Marijan Vukov, a u programu su sudjelovali folkloriši HKPD-a „Matija Gubec“.

Dužijanica u Novom Sadu

Trodnevna manifestacija Dužijanica u Novom Sadu završila je onim što i jest – zahvalom Bogu. Svečano euharistijsko slavlje u nedjelju, 24. srpnja, u crkvi Imena Marijina u Novom Sadu predvodio je beogradski nadbiskup i metropolit mons. Stanislav Hočevar u zajedništvu sa svećenicima Subotičke biskupije i Beogradske nadbiskupije. U nadahnutoj propovijedi nadbiskup mons. Hočevar spomenuo je izvornost i autentičnost bunjevačkih Hrvata „koji su se na ovim predivnim bačkim ravnicama na sva događanja i procese u prirodi odazivali ispunjeni uzvišenom duhovnom i značenjskom snagom. U povezivanju vidljivog s onim Nevidljivim shvatili su da je rad, znoj, oranje i sijanje njihov udio u kozmičkoj stvarnosti, a žetva i ubiranje plodova

– dar Neba“. Na misnom slavlju, sudjelovali su predvoditelji ovogodišnje Dužijance: bandaš Dominik Skenderović i bandašica Katarina Piuković, te mali bandaš Andrija Kujundžić i mala bandašica Ema Ivković, kao i brojni vjernici u bunjevačkim i šokačkim nošnjama koji su došli iz Subotice, Tavan-kuta, Monoštora, Sonte i Vajske. Misno slavlje uzveličao je i Katedralni zbor „Albe Vidaković“ iz Subotice pod vodstvom mo. Miroslava Stantića, dok je za orguljama bio domaćin – orguljaš u novosadskoj katedrali David Bertran. Bandaš je domaćinu salaša Davoru Šimiću simbolično javio da je „ris gotov i žito pokošeno“, te mu je dao vijenac od žita koji je bio jedan od prvih simbola Dužijance, a bandašica je kruh uručila zamjeniku gradonačelnika Novog Sada Milanu Đuriću, koji je u obraćanju nazočnima izrazio radost što je Novi Sad u godini kada je proglašen Europskom prijestolnicom kulture mogao biti domaćinom ove značajne manifestacije. Samu je manifestaciju otvorio predsjednik UBH „Dužijanaca“ mons. Andrija Anišić. Manifestacija Dužijanaca u Novom Sadu imala je za cilj predstaviti žetvenu svečanost bunjevačkih Hrvata iz Bačke. Ujedno je ovo bila i prigoda da se prikaže dio bogate folklorne baštine ovdašnjih Hrvata.

Otvorena izložba „S Božjom pomoći“

Izložba „S Božjom pomoći“, otvorena je 25. srpnja u Pastoralnom centru „Augustinianum“ u Subotici. Tema ovogodišnje izložbe, čiji su organizatori Katoličko društvo „Ivan Antunović“ i Udruga bunjevačkih Hrvata

„Dužijanca“ je „Krone subotičke Dužijance“. Uoči samog otvorenja izložbe zanimljivo predavanje uz video prezentaciju o simbolu najveće žetvene svečanosti održala je naša poznata slamarka Jozefina Skenderović, koja još od 1995. izrađuje krune za tavankutsku Dužijancu, a od 2007. za subotičku i one gostujuće, koje su do sada održane u Zagrebu, Baji i Novom Sadu.

Međunarodna likovna kolonija „Bunarić“ u Subotici

26. Međunarodna likovna kolonija „Bunarić“, koju organizira HKC „Bunjevačko kolo“ i koja se održava u programu subotičke Dužijance, održana je od 4. do 6. kolovoza u sudjelovanju 44 slikara.

Književna večer Katoličkog društva „Ivan Antunović“

Književnu večer koja se tradicionalno održava uoči središnje proslave Dužijance priredilo je Katoličko društvo „Ivan Antunović“ 11. kolovoza, u HKC-u „Bunjevačko kolo“ u Subotici. Tom je prigodom Društvo obilježilo i svoj dan. Predavanje o liku i djelu književnika te društveno i kulturno angažiranog djelatnika dr. Matije Evetovića, u povodu 50. godišnjice od njegove smrti, održao je ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica Stevan Mačković. Književnu večer svojim je nastupom glazbeno i duhovno obogatio zbor KD-a „Ivan Antunović“ – „Collegium Musicum Catholicum“ pod ravnanjem Miroslava Stantića. Profesor dr. Josip Ivanović, devetočlana obitelj Zdenka i

Jasne Dulić iz Đurđina te Samostan svetog Dominika iz Subotice dobitnici su ovogodišnjih nagrada „Ivan Antunović“ po odluci vijeća istoimenog Katoličkog društva. Nagrade su im dodijeljene za promicanje kršćanskih vrednota u našem društvu.

Središnje slavlje 112. Dužijance

Središnje slavlje Dužijance u Subotici, 112. po redu, započelo je u nedjelju, 14. kolovoza, u župnoj crkvi sv. Roka, blagoslovom bandaša Dominika Skenderovića i bandašice Katarine Piuković te simbola Dužijance

izrađenih od slame, koje je predvodio mons. Andrija Anišić, župnik i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanac“ koja je i ove godine s Gradom Subotica organizator Dužijance. U katedrali je sve vjernike i uzvanike prije mise u ime subotičkoga biskupa Slavka Večerina, koji je bio odsutan zbog oporavka od bolesti, pozdravio mons. Anišić. Katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, pozdravio je biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog administratora trebinjsko-mrkanskog mons. Petra Palića, predsjedatelja slavlja 112. Dužijance. Svečanu je liturgiju glazbeno animirao Katedralni zbor „Albe Vidaković“ na čelu sa zborovodnom i orguljašem mo Miroslavom Stanićem. Nakon mise, oblikovala se svečana povorka koja se uputila k središnjem subotičkom trgu. Na začelju povorke bio je bandaški par te mali bandaš Andrija Kujundžić i mala bandašica Ema Ivković koji su na trg pristigli na svečanim karucama. Navečer istoga dana upriličen je posjet bandaškoga para

grobu utemeljitelja Dužijance mons. Blaška Rajića, a na glavnom gradskom trgu održano je tradicionalno Bandašicino kolo.

Svečana Večernja služba hvale slavljenja je u subotičkoj katedrali – manjoj bazilici sv. Terezije Avilske, u subotu, 13. kolovoza, uoči svečanoga središnjega slavlja Dužijance. Molitvu Crkve predvodio je katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, a sudjelovao je i mostarsko-duvanjski biskup i trebinjsko-mrkanski trajni upravitelj Petar Palić, gost ovogodišnje Dužijance.

Biskup Slavko Večerin pokopan u subotičkoj bazilici sv. Terezije Avilske

Subotički biskup mons. Slavko Večerin preminuo je blago u Gospodinu u 66. godini života, 40. godini svećeništva i drugoj godini biskupske službe, u večernjim satima 26. kolovoza, u Domu za smještaj odraslih i starijih osoba Zrenjaninske biskupije „Misericordia“ u Kikindi, objavila je Subotička biskupija u obavijesti o preminuću biskupa Večerina. U znak poziva na molitvu sve crkve Subotičke biskupije zvonile su 27. kolovoza u 10:30 sati u trajanju od 10 minuta. Sprovodnu svetu misu zadušnicu za biskupa Večerina, koja je prethodila obredima ukopa, predslavio je 1. rujna mons. Ladislav Nemet SVD, zrenjaninski biskup i predsjednik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, u koncelebraciji s (nad)biskupima ili njihovim delegatima iz Srbije, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, s Kosova, iz Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Rumunjske, otpravnikom poslova Apostolske nunci-

jature u Srbiji mons. Simonom Bolivarom Sanchezom Carrionom, redovničkim poglavarima ili njihovim delegatima i svećenicima Subotičke i susjednih biskupija, na čelu s preč. Ferencom Fazekasom, privremenim dijecezanskim upraviteljem Subotičke biskupije. Vjerničkoj se zajednici na hrvatskom jeziku obratio beogradski nadbiskup i metropolit mons. Stanislav Hočevar.

Na koncu mise, riječima potpore u ime biskupa i Božjeg naroda Mađarske obratili su se mons. Balázs Bábel, nadbiskup i metropolit Kalačko-kečke-metske biskupije, koja je sjeverni susjed Subotičke biskupije, te mons. Đuro Hranić, koji se obratio u ime predsjednika HBK-a, zadarskoga nadbiskupa mons. Želimira Puljića. Euharistiju i sprovodne obrede glazbeno su animirali katedralni zborovi „Albe Vidaković“ i „Sveta Terezija“ pod ravnanjem mo. Miroslava Stantića.

Ferenc Fazekas – privremeni dijecezanski upravitelj Subotičke biskupije

Premинуćem subotičkog biskupa mons. Slavka Večerina, 26. kolovoza, stolica dijecezanskog biskupa Subotičke biskupije postala je prazna. Stoga je mons. Stjepan Beretić, kao najstariji član Zbora savjetnika, sazvaio izvanrednu sjednicu radi izbora dijecezanskog upravitelja, kako je to predviđeno Zakonikom kanonskog prava. Zbor savjetnika Subotičke biskupije izabrao je, na sjednici održanoj u Domu biskupije 29. kolovoza, preč. Ferencu Fazekasa za privremenog dijecezanskog upravitelja Subotičke biskupije.

Papa imenovao novog nuncija u Republici Srbiji

Papa Franjo imenovao je mons. Santa Roccoa Gangemija, naslovnog nadbiskupa Umbriatika, za novog apostolskog nuncija u Republici Srbiji, priopćila je 12. rujna Apostolska nuncijatura u Republici Srbiji.

Susret hrvatskih pučkih pjesnika „Lira naiva“

Jubilarni, 20. susret hrvatskih pučkih pjesnika „Lira naiva“ održan je 17. rujna u Subotici, u HKC-u „Bunjevačko kolo“, a pod geslom „Život je pisma“. Organizatori ove manifestacije su „Hrvatska čitaonica“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subotice. Za jubilarni susret organizatori su pripremili knjige: knjigu izabranih stihova *Prepoznavanje – Lira naiva 2022.* i *Život je pisma – Antologija hrvatskoga pučkog pjesništva u Srbiji Lira naiva 2003. – 2022.* koje su predstavljene na susretu. Inicijatorica i voditeljica susreta „Lira naiva“ Katarina Čeliković podsjetila je kako se prije dvadeset godina u prostoru HKC-a „Bunjevačko kolo“ okupilo 15 pjesnika, koji su ostavili trajne tragove u riječima i ričima, onako kako su to naučili od svojih majki, didova, predšasnika. Nazočne je pozdravio i vlč. Josip Štefković, predsjednik KD-a „Ivan Antunović“.

Održan Festival bunjevački pisama

Nakon dvije godine online održavanja, 22. Festival bunjevački pisama održan je uživo s publikom 25. rujna u sportskoj dvorani Tehničke škole „Ivan Sarić“ u Subotici. Izvođače je pratio festivalski tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge „Festival bunjevački pisama“, koja je i organizator te manifestacije. Za najbolju pjesmu proglašena je „Priča o tamburi“, autora

glazbe i teksta Gorana Jakusa, a pjesmu je izveo dugogodišnji sudionik toga festivala Martin Vojnić Mijatov. Nagradu za najbolji do sada neobjavljeni tekst dobila je Snežana Kujundžić za pjesmu „Tiha ravnica“. Najbolji aranžman na festivalu, po ocjeni stručnog žirija potpisali su članovi ansambla „Ruže“, koji su s pjesmom „Moja jedina“ osvojili i nagradu publike. Davor Knežević (pjesma „Tiha ravnica“) ponio je titulu najboljeg interpretatora 22. Festivala bunjevački pisama, dok je za najboljeg debitanta proglašen Marko Grmić, koji je izveo pjesmu „Zvizde sjaje“.

Obnova zvonika i zvona na Čikeriji

Čikerijansko zvono koje je više desetljeća rastjerivalo ledonosne oblake i zvonilo svaki dan ujutro, u podne i navečer, u posljednjih 30 godina nije više u funkciji. Čikerijanci su odlučili obnoviti ga i ponovno pokrenuti. Ideja za to potekla je od mještana Mirka Tumbasa, a podržao ju je i inicijativu za njezinu realizaciju preuzeo vlč. Tomislav Vojnić Mijatov. Dvije sestre Snežana i Spomenka Hegediš iz Tavankuta, odlučile su dio svog placa (oko 1.100 m²) koji se nalazi nasuprot čikerijanskog križa darovati tavankutskoj župi te

je na tom placu podignuta nova konstrukcija zvonika. Zvono na Čikeriji podignuto je 1934. godine na salašu Vece Mačkovića, novac za njega skupio je čikerijanski narod, a nabavio ga je tadašnji tavankutski župnik Antun Berger. Godine 1868. na Čikeriji je podignut zavjetni križ Čikerijanaca (udaljen oko kilometar od zvona). Čikerija je u to vrijeme bila vinogradarski kraj, a neko jače nevrijeme, led, ampa, prijetili su da unište plodove. Narod je vjerovao da će zvonjavom, uz molitvu, uspjeti rastjerati oblake. Među zvonarima su bili Lazo Orčić, Franjo Orčić, Kalor Mačković, Bela Vujić. Oni su bili zaduženi za zvonjavu i morali su moliti određene molitve (tri Očenaša, tri Zdravo Marije, tri Slava Ocu, jedno Vjerovanje, a uz njih je išla prvo molitva Svetom

Trojstvu, potom Svetom Ivanu Krstitelju, te Gospodinu Isusu Kristu). Kod svakog završenog dijela molitve, nakon zvonjave, morali su tri puta križati prema nadolazećem oblaku. Kad bi završili, a tome su mnogi posvjedočili, oblak se razišao i nije bilo leda. Danas na Čikeriji, koja većim dijelom pripada MZ Tavankut, a manjim MZ Mirgeš, živi oko 30 stanovnika. Zbog pjeskovitog terena veliki dio površine je pod šumom (uglavnom bagremovom i borovom), te manji dio pod voćnjacima.

Održan festival „Bunjevci bez granica“ u Tavankutu

Dio bunjevačkih Hrvata se još u 17. stoljeću naselio na području tzv. Bajskog trokuta (Subotica – Sombor – Baja). Povijesna zbivanja učinila su da ih prije jednog stoljeća, 1921., razdvoji državna granica, te su vremenom i njihove veze, rodbinske, privatne i društvene, oslabile. Kako bi se te veze pojačale, 2016. pokrenut je festival „Bunjevci bez granica“, koji okuplja udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbije i Mađarske. Sunarodnjaci su se susreli na petom izdanju festivala 2. listopada u Tavankutu. Manifestacija je održana u organizaciji Cro-fonda, HKPD-a „Matija Gubec“, Hrvatskog nacionalnog vijeća, a uz potporu Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“. Pokrovitelj je bio Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Održana manifestacija „Šokci i baština“ u Somboru

„Šokci i baština“ zajednička je manifestacija svih šokačkih udruga iz Podunavlja, koja traje od 2008. godine. Šokadija se ponovno okupila u Somboru, 9. listopada u dvorani Hrvatskog doma. Manifestaciju je organizirala

Subotička Danica

Udruga građana „Urbani Šokci“ uz potporu Cro-fonda, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU „Hrvatska riječ“. Pokrovitelj je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

17. HosanaFest u Subotici

Sedamnaesti Festival hrvatskih duhovnih pjesama „HosanaFest“, pod geslom „Budi čudo što čuda čini“, održan je 9. listopada u Dvorani sportova u Subotici. U natjecateljskom dijelu festivala nastupilo je 15 izvođača. Glasovanjem izvođača pobjednik ovogodišnjeg festivala jest Goran Pastor iz Subotice s pjesmom „Dušu ti predajem“.

Novi toranj na crkvi u Tovariševu

Župna crkva svetog Karla Boromejskog u Tovariševu dobila je 11. listopada potpuno novi toranj koji je izradio limarski majstor Slavko Havrljuk iz Kule, a financirao jedan velikodušan pojedinac iz Bača. Toranj je izrađen u radionici i u dijelovima prevezen do crkve. Podignut je velikom autodizalicom i sastavljen za svega nekoliko sati. U prethodnim danima uz veliku su vještinu poskidani ostaci starog posve trulog i dotrajalog tornja.

U Tovariševu živi nekoliko desetina katolika: Mađara, Hrvata, Slovačka... Mise se održavaju povremeno, a župom se upravlja iz Bača.

Blagoslovljen obnovljen Vukov križ na Čantavirskom putu

Vukov križ ili u narodu zvan Čonjin križ, podignut 1932. godine na slavu Božju, blagoslovljen je 23. listopada. Podigli su ga pokojni Šime Vukov (Čonja – nadimak) i supruga Roza, rođena Budinčević, te njihova kćer Slavica. Devedeset godina kasnije (2022.) križ su obnovili zet Bela Peić Gavran, s obitelji. Obred blagoslova je predvodio župnik iz Bikova vlč. Julije Bašić dok je prigodnu propovijed održao vlč. dr. Ivica Ivanković Radak.

Tomislav Žigmanov izabran za ministra u Vladi Srbije

Narodni zastupnici Skupštine Srbije izabrali su 26. listopada novu Vladu Republike Srbije, čiji je član i Tomislav Žigmanov, profesor filozofije, vjernik katolik i član župne zajednice župe sv. Jurja u Subotici. Žigmanov je postao ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Održani 21. Danih hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova

Četverodnevni program 21. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova, najveće književne manifestacije Hrvata u Srbiji održan je od 19. do 22. listopada, a centralna tema bila je *Storytelling – Pripovijedanje priča*. Program se odvijao u Monoštoru i Subotici, a sastojao se od Književnog salona, programa za djecu „Narodna književnost u školi – u spomen na Balinta Vujkova – Didu“, dvodnevnog znanstveno-stručnog skupa knjižničara iz Hrvatske i Srbije (21. – 22. X.) te Multimedijalne večeri (21. X.) na kojoj su dodijeljene književne nagrade. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata dodijelio je nagradu *Emerik Pavić* za najbolju knjigu 2021. knjizi *Više, više od riječi* autora Vojislava Sekelja, a trijenalnu nagradu *Tomo Vereš* za najbolju knjigu znanosti i publicistike 2019. – 2021. autorici Olgi Šram za knjigu *Cilika Dulić Kasiba*. Organizacijski odbor 21. Dana HKR-a dodijelio je nagradu za

životno djelo Ruži Siladev iz Sonte, poznatoj spisateljici koja osim zavičajne tematike čuva i svoju sončansku ikavicu. I ove su godine tiskani zbornik radova s prošlogodišnjeg znanstveno-stručnog skupa i 6. knjiga *Izabranih djela Balinta Vujkova*.

X. Holywin u Subotici

Destu godinu zaredom, večer uoči blagdana Svih svetih, 31. listopada u Subotici je održan Holywin – večer svetaca. Ove je godine program bio posvećen svetom Tarziciju, zaštitniku ministranata, mladih i čuvara Presvetog Sakramenta.

Program je počeo duhovnim nagovorom župnika Župe Uskrsnuća Isusova vlč. Vinka Cvijina, a potom je izvedena predstava „Na andeoskoj straži“ koju je pripremila vjeroučiteljica Danica Mlinko s djecom i mladima, pretežito iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova.

O proteklom desetljeću programa govorila je Nevena Mlinko, redateljica predstava o svecima koje su do sada tom prigodom priređivane.

Kao i ranijih godina večer je bila humanitarnog karaktera, te se prikupljao dobrotvorni prihod za misije. Program je održan u HKC-u „Bunjevačko kolo“ okupivši i ovaj put brojnu publiku.

Subotička Danica

Ladislav Némét imenovan beogradskim nadbiskupom

Apostolska nuncijatura u Srbiji priopćila je da je sveti otac Franjo 5. studenog imenovao beogradskim nadbiskupom i metropolitom dosadašnjeg zrenjaninskog biskupa mons. Ladislava Németa SVD. Mons. Némét je rođen u župi Svetog Mihovila u Odžacima, u Subotičkoj biskupiji. On je šesti nadpastir Beogradske nadbiskupije u 98 godina njezina postojanja.

75 godina djelovanja dominikanki u Subotici

Veliki jubilej, 75 godina svoga djelovanja u Subotici, obilježile su časte sestre dominikanke 12. i 13. studenoga. Misno slavlje u crkvi sv. Jurja, predvodio je pomoćni biskup đakovačko-osječki mons. Ivan Ćurić. Svečanosti su nazočile i sestre iz Splita, Korčule, Šibenika, Zagreba i Pregrade a predvodila ih je vrhovna glavarica s. Jaka Vuco. Nedjeljnom slavlju prethodila je svečana akademija koju su u subotu organizirale subotičke dominikanke predvođene s. Nadom Ivanković, župa sv. Juraj na čelu sa župnim vikarom vlč. Tomislavom Vojnićem Mijatovim i KD-om „Ivan Antunović“.

Sadržaj

Kalendar	4
Zapovijedani blagdani	28
Obvezatni post i nemrs	28
Katolička Crkva u svijetu	28
Katolička Crkva u Hrvatskoj	30
Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini i Republici Sjevernoj Makedoniji	31
Katolička Crkva u Crnoj Gori	31
Katolička Crkva u Srbiji	32
Biskupi Hrvati izvan domovine	33
Značajni datumi	34
Katoličke novine i časopisi (izbor)	35

PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU

Andrija Anišić (priredio)	
Čuvari tradicije	39
(*) Ivana Petković: Majci Terezi	46

DUHOVNOST

Dragan Muharem: Inkarnacija Logosa i virtualni mediji	47
o. Mato Miloš (priredio): Razmišljanje uz 150. obljetnicu rođenja svete Male Terezije, crkvene učiteljice	51
Daniel Katačić: Euharistija – otajstvo koje valja živjeti	57
(*) Verica Dulić: Klanjanje	59
o. Zlatko od sv. Josipa (Žuvela): Bijele stranice molitvenika	60
Nebojša Stipić: Rub – Iz dnevnika jednog kapelana	63
Marija Šeremešić: Štovanje Gospe Fatimske u Monoštoru	67
Nataša M. Firanj: Sveta Rita	74
(*) Nataša M. Firanj: Pjesma Bogu	76

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

o. Mato Miloš: O ljudskoj slobodi	77
(*) Pavka Domić: Sveti Ivan	82
(*) Ivan Tumbas: Uskrs	82

NARODNO BLAGO

Ruža Silađev: Nadimci s prezimenima u Sonti	83
Zlatko Gorjanac: Masna kruva	91
(*) Zlatko Gorjanac: Tri dunje	93
Ruža Silađev (priredila): Srića (Starovircka pripovijetka)	94
(*) Kata Milodanović Ostrogonac: Oni su uvijek tu	95
Alojzije Firanj: Bliže Bogu	96
Alojzije Firanj: Darovi	96
Veronika iz Slakovaca: Jablani uz crkvu	98
(*) Mirko Kopunović: Zvone zvona	100

MALA DANICA (Uredila: Katarina Čeliković)

Katarina Čeliković: Čuvari tradicije – Dužijanica malenih 2022.....	102
Željka Vukov: Moj Božić	104
Katarina Čeliković: Par-nepar	106
Pavao Huska: Stariji su naše blago koje uvijek moramo čuvati.....	108
Nedeljka Šarčević: Pitalice	109
Malo se šalimo	109
Zadaci	110

MLADI SUBITIČKE BISKUPIJE (Uredila: Larisa Skenderović)

Larisa Skenderović: Nova <i>Danica</i>	112
Najkraći put do Boga (<i>Bitno.net</i>):	113
Jelena Pinter: Umijeće ljubavi.....	114
Susret mladih Subotičke biskupije (<i>IK4</i>)	116
Molitva Majke Terezije o Providnosti.....	117
Vedrana Cvijin: Prijetnja zvana aktivizam.....	118
Larisa Skenderović (razgovarala): Bogu hvala za novi kruh	120
Tradicionalni susret mladih na Čikeriji (<i>IK4</i>)	123
Jelena Pinter: Najljepši zagrljaj	124
Rastreseni pauk (Bruno Ferrero)	125
(*) Nevena Mlinko: Preljska otkrivenja	126

OBITELJSKI RAZGOVORI (Uredili Vesna i Ladislav Huska)

Upoznajmo obitelj Dulić	128
(*) Ivan Pašić: Petrovo zatajenje	138

KULTURA

Nevena Mlinko: Knjiška produkcija Hrvata u Srbiji (2021. – 2022.)	139
--	-----

DA IH NE ZABORAVIMO

Ante Sekulić (autor): Cjeloviti lik Lajče Budanovića (Nacrt za studiju).....	149
(*) Josipa Dević: Zemlja	158
Stjepan Beretić: Bački župnik Ivan Evetović.....	159
(*) Katarina Čeliković: Bol	162
Franjo Ivanković: Životni primjer je najsnažniji govor (U povodu 25 godina preminuća mons. Franje Vujkovića).....	163
Sandra Budimir: Mala priča o velikom čovjeku (prof. dr. sc. Petar Šarčević – Subotica, 1941. – Zagreb, 2005.)	165
(*) Željka Z. Nedeljković: Daljine	172

POVIJESNI KUTAK

Andrija Anišić: Priča o zvonima crkve sv. Roka u Subotici	173
Stjepan Beretić: 250 godina subotičke stolne bazilike svete Terezije	199
(*) Marica Mikrut: Kad	210
Dražen Skenderović: O povijesti jedne srušene kapele – Kapela svetog Ivana Krstitelja.....	211
Andrija Anišić: Jedno podsjećanje – Prije 50 godina zabranjena <i>Subotička Danica</i>	214
(*) Željko Šeremešić: Bilina sviće	218
(*) Tomislav Žigmanov: Proštenje na Čikeriji.....	218

OBLJETNICE (Priredio: Dražen Skenderović)

50 godina svećeništva preč. Györgya Juhásza	219
50 godina svećeništva vlč. Józsefa Leista	219
50 godina svećeništva vlč. Stipana Bošnjaka	220
50 godina svećeništva vlč. Pétera Szarvasa	221
50 godina redovništva s. Berhmane Katić	221
25 godina svećeništva preč. Jenőa Varge	222
25 godina franjevačke kuće duhovnih vježbi Domus pacis	223
75 godina djelovanja sestara dominikanki u Subotici	224
(*) Kata Kovač: Ugrađuje	225
(*) Mirjana Jaramazović: Nije me briga.....	226
(*) Franjo Ivanković: Mala vrata.....	226

DUHOVNA ZVANJA

Mladomisnik Dušan Balažević	227
Mladomisnik Ivan Vujević	227
Đakon Željko Evetović	228

NAŠI POKOJNICI

S. Nada Gabrić (1932. – 2022.)	229
Fra Amat Lotspeich (1932. – 2022.)	229
O. Csaba Alberik Tölgyesi OCist (1968. – 2022.)	230
Mons. Slavko Večerin, subotički biskup (1957. – 2022.)	231
Vlč. János Sztrikovits	232
(*) Josip Dumendžić: Prešućivanje opstajućih.....	233
(*) Vesna Huska: Neprolazno neprijelazno.....	234
(*) Katarina Firanj: Nada.....	234

KRONIKA

Tomislav Vojnić Mijatov (priredio): Od Danice do Danice	235
Sadržaj	267

Znak (*) označava pjesme

Nakladu *Subotičke Danice* za 2022. godinu
pomogli su:

Uprava za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama
Vlade Republike Srbije

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu
i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Grad Subotica

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

050.8/.9(497.113)

SUBOTIČKA Danica : kalendar za ... godinu / glavni i odgovorni
urednik Josip Štefković. - 1884- . - Subotica : Katoličko društvo „Ivan
Antunović“, 1884- . - Ilustr. ; 20 cm

Godišnje. - Prekidi u izlaženju.

ISSN 2217-5407 = Subotička Danica

COBISS.SR-ID 30845447